

KONTROLA
ZRAČNEGA
PROMETA
SLOVENIJE

LETNO POROČILO 2023

KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA
SLOVENIJE, D. O. O.

KAZALO

I POSLOVNO POROČILO

UVOD	7
VIZIJA, POSLANSTVO IN VREDNOTE DRUŽBE	7
KONKURENČNA USMERITEV	9
OSNOVNI PODATKI O DRUŽBI	10
DEJAVNOST IN ORGANIZIRANOST DRUŽBE	12
POROČILO DIREKTORJA	14
POROČILO NADZORNEGA SVETA	16
IZJAVA O UPRAVLJANJU DRUŽBE ZA LETO 2023	20
1 KLJUČNI DOGODKI TER VPLIVI NA POSLOVANJE LETA 2023 IN PO KONCU POSLOVNEGA LETA	27
1.1 KLJUČNI DOGODKI IN VPLIVI NA POSLOVANJE LETA 2023	27
1.2 KLJUČNI DOGODKI PO DATUMU IZKAZA FINANČNEGA POLOŽAJA	32
2 POMEMBNI POSLOVNI PODATKI IN KAZALNIKI USPEŠNOSTI	34
2.1 KAZALNIKI USPEŠNOSTI	37
3 SLUŽBE ZRAČNEGA PROMETA V LETU 2023	40
3.1 ANALIZA ZRAČNEGA PROMETA	40
3.1.1 Promet v fazi preleta	44
3.1.2 IFR-promet pod kontrolo družbe	46
3.1.3 Promet v fazi terminala	51
3.1.4 Povzetek analize zračnega prometa	52
3.1.5 Analiza regulacij in zamud	52
3.1.6 Pomembne aktivnosti in izboljšave na področju služb zračnega prometa	53
3.2 PRILAGODLJIVA UPORABA ZRAČNEGA PROSTORA - FUA	54

4	VARNOST V ZRAČNEM PROMETU	55
5	POSVETOVANJE Z UPORABNIKI STORITEV	59
6	UPRAVLJANJE ČLOVEŠKIH VIROV	61
	6.1 GIBANJE IN STRUKTURA ZAPOSLENIH	61
	6.2 RAZVOJ ZAPOSLENIH	64
	6.3 USPOSABLJANJE IN POOBLAŠČENOST OPERATIVNEGA OSEBJA	66
7	ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI IN KAKOVOSTI	67
8	VAROVANJE INFRASTRUKTURE SLUŽB	69
9	INFORMATIKA IN KIBERNETSKA VARNOŠT	71
10	MEDNARODNO SODELOVANJE	73
	10.1 PROJEKT FUNKCIONALNEGA BLOKA ZRAČNEGA PROSTORA SREDNJE EVROPE (FUNCTIONAL AIRSPACE BLOCK CENTRAL EUROPE – FAB CE)	73
	10.2 DRUGO SODELOVANJE	75
11	INVESTICIJE IN PROJEKTI	76
	11.1 USPEŠNO NADALJEVANJE PROJEKTA ADAAS2 / MEDUSA V SODELOVANJU Z MUAC	78
	11.2 IMPLEMENTACIJA EVROPSKEGA OSREDNJEGA NAČRTA ZA UPRAVLJANJE ZRAČNEGA PROMETA (EUROPEAN ATM MASTER PLAN)	79
12	UPRAVLJANJE TVEGANJ	80
	12.1 KLJUČNA TVEGANJA IN NJIHOV VPLIV NA POSLOVANJE DRUŽBE V LETU 2023	82
	12.2 STRATEŠKA TVEGANJA	84
	12.3 FINANČNA TVEGANJA	85
	12.4 OPERATIVNA TVEGANJA	87
	12.5 INFORMACIJSKA IN KIBERNETSKA TVEGANJA	91
13	TRAJNOSTNO POSLOVANJE DRUŽBE	93
	13.1 UPRAVLJALSKI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE	93
	13.2 EKONOMSKI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE	95
	13.3 DRUŽBENI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE	96
	13.4 OKOLJSKI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE	98
14	KLJUČNI NAČRTI ZA LETO 2024 IN PRIČAKOVANJA GLEDE RAZVOJA DRUŽBE	101

II RAČUNOVODSKO POROČILO

1	POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA	105
2	RAČUNOVODSKI IZKAZI DRUŽBE	109
	2.1 IZKAZ FINANČNEGA POLOŽAJA NA DAN 31. 12. 2023	109
	2.2 IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA ZA OBDOBJE OD 1. 1. DO 31. 12. 2023	111
	2.3 IZKAZ DRUGEGA VSEOBSEGAJOČEGA DONOSA ZA LETO 2023	112
	2.4 IZKAZ UPORABE BILANČNEGA DOBIČKA ZA LETO 2023	112
	2.5 IZKAZ DENARNIH TOKOV ZA LETO 2023	113
	2.6 IZKAZ GIBANJA KAPITALA V LETU 2023	114
	2.7 IZKAZ GIBANJA KAPITALA V LETU 2022	115

3	PRILOGA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM	116
3.1	POVZETEK RAČUNOVODSKIH USMERITEV IN PREDPOSTAVK	116
3.2	POJASNILA K POSTAVKAM RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	129
3.2.1	Neopredmetena sredstva	129
3.2.2	Opredmetena osnovna sredstva	130
3.2.3	Dolgoročne finančne naložbe	133
3.2.4	Odložene terjatve za davke	133
3.2.5	Zaloge	134
3.2.6	Kratkoročne poslovne terjatve	134
3.2.7	Denarna sredstva	135
3.2.8	Kapital	135
3.2.9	Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve	135
3.2.10	Nekratkoročne finančne obveznosti	139
3.2.11	Kratkoročne finančne obveznosti	140
3.2.12	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	140
3.2.13	Druge kratkoročne poslovne obveznosti	140
3.2.14	Prihodki od prodaje iz pogodb s kupci	141
3.2.15	Drugi poslovni prihodki	142
3.2.16	Stroški materiala in storitev	142
3.2.17	Stroški dela	143
3.2.18	Odpisi vrednosti in oslabitev ter odprava oslabitve finančnih sredstev (neto znesek)	144
3.2.19	Drugi poslovni odhodki	144
3.2.20	Finančni odhodki	144
3.2.21	Davčni obračun	145
3.2.22	Poštena vrednost	145
3.2.23	Uporaba MSRP za pripoznavanje presežnih prihodkov zaradi učinka usklajevalnega mehanizma na bodoče prihodke v skladu z uredbami Evropske unije	147
3.2.24	Finančni instrumenti in obvladovanje finančnih tveganj	147
3.2.25	Izvajanje drugih dejavnosti	149
3.2.26	Posli s povezanimi osebami	150
3.2.27	Dogodki po datumu izdelave izkaza finančnega položaja	150
3.2.28	Potencialne obveznosti in potencialna sredstva	150
3.2.29	Zneski, porabljeni za revizorja	151
3.2.30	Druga razkritja	151
3.2.31	Predlog delitve dobička	153
3.2.32	Izjava o odgovornosti posloводства	153
	POMEN IZRAZOV IN KRATIC	154
	SEZNAM PRAVNIH IN DRUGIH PODLAG	158

SEZNAM PRIKAZOV

Prikaz 1: Organizacijska shema	13
Prikaz 2: FIR Ljubljana	40
Prikaz 3: Sektor Dolsko	41
Prikaz 4: Sektor Mura	41
Prikaz 5: Terminalne cone v FIR Ljubljana	41
Prikaz 6: Razdelitev IFR-letov glede na fazo leta in glede na zračni prostor	42
Prikaz 7: IFR-leti v FIR Ljubljana	42
Prikaz 8: IFR-leti v sektorju Dolsko	43
Prikaz 9: IFR-leti v fazi preleta v FIR Ljubljana	44
Prikaz 10: Enote storitve v fazi preleta v FIR Ljubljana	44
Prikaz 11: IFR-leti v fazi preleta v sektorju Dolsko	45
Prikaz 12: IFR-leti v fazi preleta v sektorju Mura	45
Prikaz 13: Promet od leta 2015 do leta 2023	47
Prikaz 14: Promet po nivojih leta v sektorju Dolsko v letu 2023.....	48
Prikaz 15: Povprečno število IFR-letov v sektorju Dolsko po dnevih v tednu (poletna sezona in celoletno)..	49
Prikaz 16: Promet po urah (UTC).....	50
Prikaz 17: IFR-leti v fazi terminala	51
Prikaz 18: Enote storitve v fazi terminala	52
Prikaz 19: Število poročil za posamezni trend 2023.....	57
Prikaz 20: Gibanje števila zaposlenih od leta 2019 do 2023	61
Prikaz 21: Struktura zaposlenih po spolu na dan 31. 12. 2023	62
Prikaz 22: Starostna struktura zaposlenih	63
Prikaz 23: Izobrazbena struktura zaposlenih	64
Prikaz 24: Aktivnosti Letalske šole v letu 2023.....	66
Prikaz 25: Sistem upravljanja s tveganji	82
Prikaz 26: Poraba električne energije	100

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Analiza finančnega položaja	36
Tabela 2: Število IFR-letov v Republiki Sloveniji v obdobju 2019 – 2023	43
Tabela 3: Število vseh IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2019 – 2023.....	43
Tabela 4: Število IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana v obdobju 2019 – 2023	44
Tabela 5: Število enot storitve v fazi preleta v obdobju 2019 – 2023	45
Tabela 6: Število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko in v sektorju Mura v obdobju 2019 – 2023	46
Tabela 7: Mejniki v številu IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2019 – 2023	46
Tabela 8: Število sektorskih ur v obdobju 2019 – 2023	47
Tabela 9: Število VFR-letov v obdobju 2019 – 2023	47
Tabela 10: Število IFR-letov v fazi terminala v obdobju 2019 – 2023.....	51
Tabela 11: Podatki o prometu za posamezne letališke kontrole zračnega prometa (LKZP)	51
Tabela 12: Število enot storitve v fazi terminala v obdobju 2019 – 2023.....	52
Tabela 13: Število izpolnjenih poročil po organizacijskih enotah v letih 2019 – 2023	56
Tabela 14: Število poročil za posamezni trend v letu 2023.....	56
Tabela 15: Struktura zaposlenih	62
Tabela 16: Starostna struktura zaposlenih.....	63
Tabela 17: Izobrazbena struktura zaposlenih	64
Tabela 18: Pregled ciljev v okviru CP1	79

| POSLOVNO
| POROČILO

UVOD

Kontrola zračnega prometa je služba, ki z nevidno roko nadzira, vodi in koordinira zračni promet – vsak dan, ob vsakem vremenu in po vsem svetu.

VIZIJA, POSLANSTVO IN VREDNOTE DRUŽBE

Vizija

Za uporabnike zračnega prostora vsak dan zagotavljamo varno in zanesljivo izvajanje storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa.

Z visoko usposobljenimi in motiviranimi strokovnjaki v podjetniškem duhu in v korist svojih strank dosegamo odličnost pri zagotavljanju zmogljivostno prilagodljivih, cenovno ugodnih, stroškovno učinkovitih, sonaravnih in kakovostnih storitev navigacijskih služb zračnega prometa in upravljanja zračnega prometa v slovenskem in regionalnem zračnem prostoru.

Poslanstvo

Družba je kot zanesljiva organizacija povsem predana zagotavljanju varnosti v procesu vodenja in upravljanja zračnega prometa.

Smo proaktivni in produktivni, skupaj s poslovnimi in institucionalnimi partnerji z inovativnimi rešitvami neprestano izboljšujemo letalsko omrežje enotnega evropskega neba.

Družba se s svojim poslanstvom zavezuje:

- biti certificirani izvajalec storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa po predpisih o enotnem evropskem nebu, določen za zagotavljanje varnih, zmogljivostno prilagodljivih, cenovno ugodnih, stroškovno učinkovitih, sonaravnih in kakovostnih storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru ter po potrebi zunaj njega;
- biti pripravljena zagotavljati storitve upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa kot dejavni partner znotraj funkcionalnih blokov zračnega prostora na svojem območju.

Poslanstvo bo uresničevalo visoko usposobljeno in motivirano osebje.

Vrednote in temeljna načela družbe

V družbi smo prepoznali in opredelili skupne vrednote in temeljna načela, ki vodijo vse zaposlene in so del organizacijske kulture družbe ter predstavljajo temelj poslanstva in vizije družbe.

VARNOST STORITEV

Doseganje, zagotavljanje in stalno izboljševanje varnostnih ravni in ciljev je osnovno vodilo družbe z namenom doseganja odličnosti pri izvajanju varnih, zmogljivostno prilagodljivih, cenovno sprejemljivih, stroškovno učinkovitih, sonaravnih in kakovostnih storitev. Varnosti storitev je dodeljena prednost v primerjavi z drugimi vrednotami družbe.

ZANESLJIVOST

Za svoje partnerje, stranke in interesne skupine želimo biti zanesljiv partner pri izvajanju dejavnosti.

ODGOVORNOST

Z odgovornim ravnanjem organov družbe in odnosom sodelavcev do izvajanja storitev navigacijskih služb zračnega prometa želimo zagotavljati varen, red in učinkovit zračni promet.

PROFESIONALIZEM

Dosežen s kompetentnostjo, natančnostjo, skrbnostjo, vestnostjo in z odgovornim izpolnjevanjem visokih standardov izvajanja delovnih procesov.

USLUŽNOST

V družbeno odgovornem in nediskriminatornem odzivanju potrebam deležnikov skladno s poslanstvom družbe.

SPOŠTLJIVOST

S poštenim, nepristranskim, odkritim, zaupljivim in prijaznim odnosom do sodelavcev, industrijskih kolegov in deležnikov.

EKIPNOST

Dosežena z nediskriminatornim, soodvisnim in vzajemno dopolnjujočim se skupinskim delom s sodelavci, industrijskimi kolegi in deležniki.

ZNANJE

Gradimo na dvigovanju ravni splošnega, strokovnega in specializiranega znanja zaposlenih. Prizadevamo si razvijati human odnos do dela in ljudi v delovnem procesu ter ljudi usposablja za hitro prilagajanje spremembam. Vlagamo v izobraževanje posameznika za razvoj delovne kariere in njegove osebne rasti.

SKLADNOST POSLOVANJA IN INTEGRITETA

Dosežena s transparentnim delovanjem in ničelno toleranco do koruptivnih ravnanj in dejanj, nezakonitega in neetičnega ravnanja zaposlenih, posloводства in članov organa nadzora.

TRAJNOSTNO POSLOVANJE

Doseženo z delovanjem družbe v skladu z načeli trajnostnega razvoja, ne da bi pri tem ogrožali zmožnosti prihodnjih rodov, da zadovoljujejo lastne potrebe, pri čemer skrbimo za ustrezno ravnovesje med poslovno uspešnostjo, varstvom okolja (racionalna raba energije, ločevanje odpadkov in preprečevanje negativnih posledic na okolje) in družbeno odgovornostjo. Družbena odgovornost in trajnostno poslovanje sta integrirana v celotno organizacijo družbe in se izvajata v vseh njenih odnosih ter vključujeta vse deležnike, ki so v kakršnikoli interakciji z družbo.

SPOŠTOVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

Doseženo s spoštovanjem človekovih pravic, ki jih predpisujeta ustava in veljavna zakonodaja ter z uveljavljanjem človekovih pravic v gospodarstvu, kot jih skupaj z ukrepi opredeljuje Nacionalni akcijski načrt.

KONKURENČNA USMERITEV

Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. (v nadaljevanju: družba), je zavezana h krepitvi sodelovanja s sosednjimi državami in svoje vloge pri predvidenem preoblikovanju zračnega prostora v regiji. To je povezano z glavnim ciljem zagotavljanja varnega, nemotenega in učinkovitega pretoka zračnega prometa. Skladno s predpisanimi cilji Evropske unije o stroškovni učinkovitosti izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa na enotnem evropskem nebu se v sodelovanju z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa iz sosednjih držav krepijo sinergijski učinki izvajanja služb za stroškovno učinkovitost v regiji. Razvoj funkcionalnih blokov zračnega prostora pomeni uresničevanje ene od bistvenih zahtev zakonodaje o enotnem evropskem nebu (Single European Sky – SES) kot ključnega mehanizma, ki predstavlja okvir, ki so ga države članice vzpostavile za okrepljeno sodelovanje in integracijo, kar vodi k bolj racionalni organizaciji zračnega prostora in zagotavljanju storitev, z namenom izpolnitve pričakovanih uporabnikov zračnega prostora. Družba namreč aktivno prispeva k doseganju ciljev Evropske komisije v povezavi z oblikovanjem funkcionalnih blokov zračnega prostora v Evropi v okviru Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (Functional Airspace Block Central Europe – FAB CE) ter v okviru tega k ohranjanju konkurenčnosti lastnega znanja in visokih tehnoloških zmogljivosti zagotavljanja storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru v prihodnje.

OSNOVNI PODATKI O DRUŽBI

Družba:

KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d. o. o.
SLOVENIA CONTROL, Slovenian Air Navigation Services, Limited

Skrajšani naziv družbe:

KZPS, d. o. o.
SLOVENIA CONTROL, Ltd.

Sedež družbe:

Zgornji Brnik

Poslovni naslov družbe:

Zgornji Brnik 130 n, 4210 Brnik – aerodrom

AFTN:LJLAYFAX

Matična številka: 1913301

Identifikacijska številka: SI18930492

Transakcijski računi:

Banka Intesa Sanpaolo d. d.: SI56 1010 0004 3347 840
UniCredit Banka Slovenija, d. d.: SI56 2900 0005 5404 414
Nova Ljubljanska banka, d. d.: SI56 0292 2025 4167 737
SKB banka d. d.: SI56 0313 4100 0517 835

Registrski organ: Okrožno sodišče v Kranju

Glavna dejavnost: 52.230 Spremljajoče storitvene dejavnosti v zračnem prometu

Lastništvo: 100-odstotno lastništvo Republike Slovenije

Znesek osnovnega kapitala: 5.525.705,66 EUR

Število zaposlenih: 243 (na dan 31. 12. 2023)

Stiki:

Telefonska številka: 00 386 4 20 40 000

Številka telefaksa: 00 386 4 20 40 001

Elektronska pošta: info@sloveniacontrol.si

Spletna stran: www.sloveniacontrol.si

Organi upravljanja družbe: ustanovitelj, nadzorni svet in direktor

Ustanovitelj:

Ustanoviteljica in edina družbenica družbe je Republika Slovenija. Pravice ustanovitelja v imenu in za račun Republike Slovenije na podlagi Zakona o Slovenskem državnem holdingu izvaja Slovenski državni holding, d. d.

Direktor:

Srečko Janša

Rok Marolt je funkcijo direktorja družbe nastopil z dnem 23. 3. 2023, do tega datuma je funkcijo direktorja družbe opravljal dr. Franc Željko Županič. Z dnem 5. 4. 2024 je vodenje družbe v vlogi začasnega direktorja skladno z drugim odstavkom 273. člena Zakona o gospodarskih družbah prevzel član nadzornega sveta Srečko Janša.

Nadzorni svet:

Predstavniki ustanovitelja:

Peter Grašek, predsednik

Marija Šeme, MBA, namestnica predsednika

dr. Marko Hočevvar, član

Srečko Janša, članstvo v mirovanju

Predstavnika delavcev:

Žiga Ogrizek, član

Boštjan Mišmaš, član

Revizijska komisija nadzornega sveta:

Marija Šeme, MBA, predsednica

dr. Marko Hočevvar, namestnik predsednice

Žiga Ogrizek, član

Urška Kiš, pooblaščenka revizorka, zunanja članica.

Podatki o družbah, v katerih ima Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., poslovni delež:**Družba:**

FABCE, letalske storitve, d. o. o.

Sedež: Zgornji Brnik

Poslovni naslov: Zgornji Brnik 130 n, 4210 Brnik – aerodrom

Osnovni kapital: 36.000 EUR

Knjigovodska vrednost naložbe: 16.000 EUR

Poslovni delež Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o.: 1/6 osnovnega kapitala družbe, ki znaša 36.000 EUR

Družba FABCE, letalske storitve, d. o. o., je bila ustanovljena 17. 10. 2014, v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kranju pa je bila vpisana 17. 11. 2014.

DEJAVNOST IN ORGANIZIRANOST DRUŽBE

Družba izvaja storitve upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa v Republiki Sloveniji, skladno s slovensko in evropsko zakonodajo, evropskimi standardi, standardi in priporočili Mednarodne organizacije civilnega letalstva (v nadaljevanju: ICAO) in organizacije Eurocontrol ter sklenjenimi operativnimi delovnimi sporazumi (Letter of Agreement – LoA) s sosednjimi izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in z mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo.

Na podlagi dovoljenja (certifikata) izvajalca storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa št. 37290-2/2021/23 – tretja izdaja z dne 21. 4. 2022, ki ga je izdala Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije, družba izvaja storitve služb zračnega prometa (ATS), upravljanja pretoka zračnega prometa (ATFM), upravljanja zračnega prostora (ASM), komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (CNS) ter letalskih informacijskih služb (AIS), potrebnih za uporabnike zračnega prostora, ter zagotavljanja, nadgrajevanja in vzdrževanja komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih sistemov v okviru istoimenskih služb (CNS) ter oblikovanja postopkov letenja (FDP) za potrebe vodenja in kontrole zračnega prometa. Družba zagotavlja tehnično in operativno zmogljivost ter strokovno znanje za upravljanje zračnega prometa in izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa varno, neprekinjeno, zmogljivostno prilagodljivo, cenovno ugodno, stroškovno učinkovito ter sonaravno in kakovostno; to stalno prilagaja dejanski, trenutni ali kakršni koli prihodnji gostoti letalskih prometnih tokov v danem zračnem prostoru.

Podrejeno dovoljenju oziroma certifikatu za izvajanje dejavnosti je družba nosilka certifikata organizacije za usposabljanje kontrolorjev zračnega prometa št. 60404-15/2022/3 z dne 13. 5. 2022, ki ga je izdala Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije, v okviru družbe pa deluje Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola, ki skrbi za usposabljanje in ohranjanje usposobljenosti vsega operativnega osebja izvajalca storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS).

Organizacijska struktura družbe podpira varno, nepretrgano, učinkovito in trajnostno izvajanje ATM / ANS storitev oziroma navigacijskih služb zračnega prometa, ki jih zagotavlja družba, ter ustrezno prilagodljivost in odzivnost na spremembe v okolju, v katerem posluje.

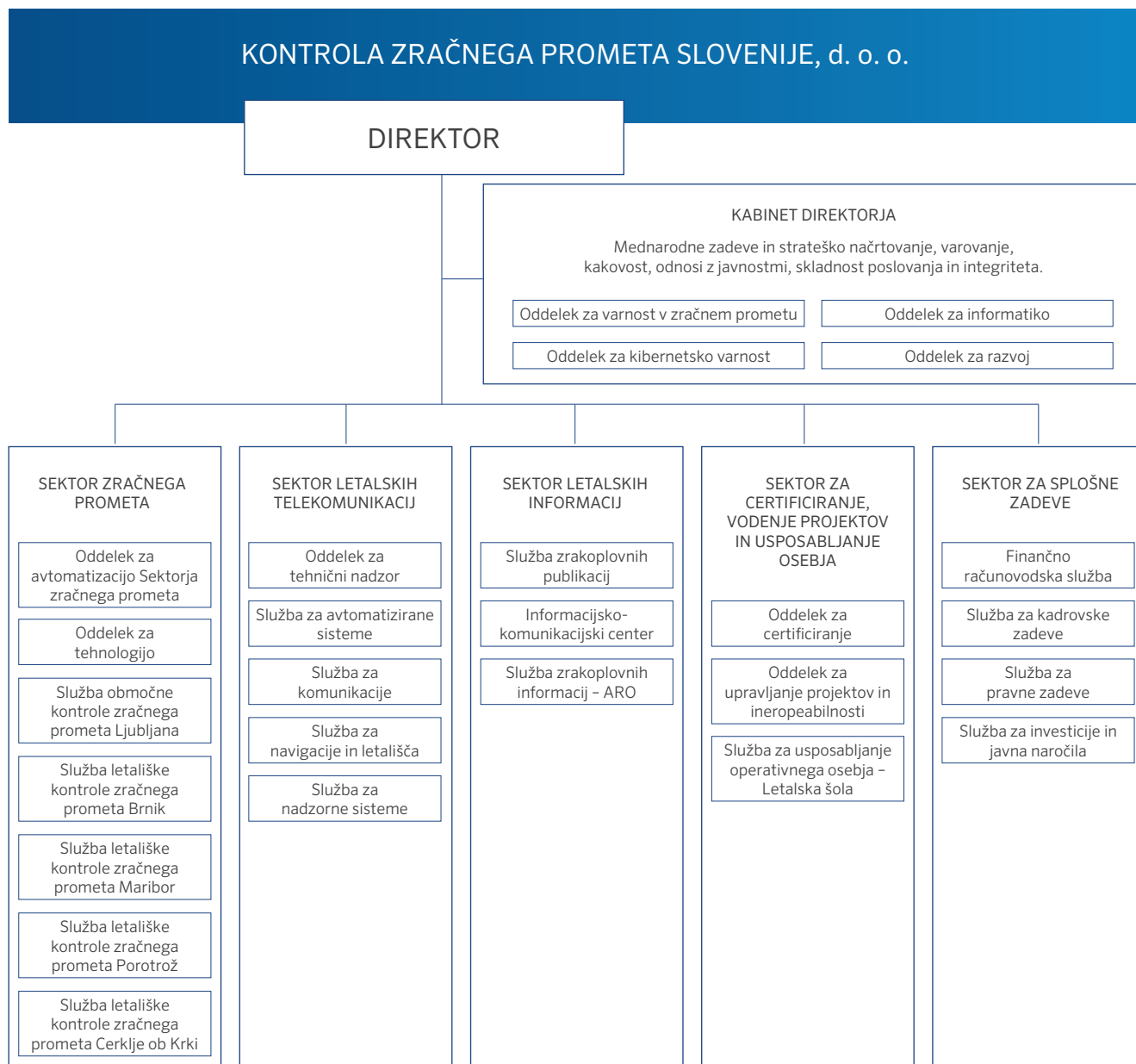
Notranja organizacija je predmet rednega preverjanja z namenom prilagajanja spremembam v predpisih, zahtevam poslovnega okolja in potrebam po razvoju dejavnosti. Glavna dejavnost družbe, vodenje in kontrola zračnega prometa, se izvaja v okviru treh operativnih sektorjev: Sektorja zračnega prometa, Sektorja letalskih telekomunikacij in Sektorja letalskih informacij.

V okviru Sektorja za certificiranje, vodenje projektov in usposabljanje osebja se izvajajo naloge na področju certificiranja izvajalca ATM/ANS storitev, upravljanja projektov in interoperabilnosti ter Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole.

Naloge, povezane s kadrovskimi, pravnimi in finančno-računovodskimi zadevami, ter naloge, povezane z investicijami in javnimi naročili, se izvajajo v okviru Sektorja za splošne zadeve.

Posebno mesto v organizaciji imajo naloge, povezane z upravljanjem varnosti v zračnem prometu, mednarodnimi zadevami in strateškim načrtovanjem, razvojem, kakovostjo in varovanjem, informacijsko tehnologijo, kibernetsko varnostjo, odnosi z javnostmi ter področje skladnosti poslovanja in integritete, ki se opravljajo v okviru Kabineta direktorja.

Delo se opravlja na sedežu družbe v prostorih Centra za vodenje in kontrolo zračnega prometa – ATCC na naslovu Zgornji Brnik 130 n. Poleg tega se delo opravlja tudi na letališčih Jožeta Pučnika Ljubljana, Edvarda Rusjana Maribor, Portorož in Cerklje ob Krki.

Prikaz 1: Organizacijska shema

Družba je v letu 2014 z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa Avstrije, Češke, Hrvaške, Madžarske in Slovaške ustanovila skupni pravni subjekt – gospodarsko družbo v statusni obliki družbe z omejeno odgovornostjo, FABCE, letalske storitve, d. o. o. (v nadaljevanju: FABCE, d. o. o.) s sedežem v Republiki Sloveniji, in sicer z namenom izpolnjevanja zahtev zakonodaje o enotnem evropskem nebu in krepitve medsebojnega sodelovanja na področju izvajanja skupnih projektov, svetovanja, usposabljanja osebja ter javnih naročil. Družba FABCE, d. o. o., je bila ustanovljena 17. 10. 2014, ko so izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa Avstrije, Češke, Hrvaške, Madžarske, Slovaške in Slovenije podpisali družbeno pogodbo, v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kranju pa je bila vpisana 17. 11. 2014. Glavna dejavnost FABCE, d. o. o., skladno s standardno klasifikacijo dejavnosti, je 70.220 – drugo podjetniško in poslovno svetovanje. Osnovni kapital FABCE, d. o. o., znaša 36.000 EUR, vplačan v denarju, vsi družbeniki pa imajo enak delež v osnovnem kapitalu. Organi FABCE, d. o. o., so: direktor, nadzorni svet in skupščina; zadnja dva sta sestavljena iz predstavnikov vseh šestih družbenikov.

POROČILO DIREKTORJA

Pričakovano, a spričo nadaljevanja vojaškega konflikta v Ukrajini zelo neenakomerno po-pandemično okrevanje letalskega prometa, ki ga je v poletnih mesecih zaznamoval še močan negativni vpliv vremena, pomanjkanje osebja in stavke v letalskem sektorju, bi lahko na kratko povzeli trend evropskega zračnega prometa v letu 2023. Medtem ko je bilo ob 9,7 % rasti prometa v območju EU-27 zabeleženih 8,86 mio letov po pravilih instrumentalnega letenja (IFR-letov), je bila na območju baltskih in skandinavskih držav ter Poljske zaradi zaprtega zračnega prostora Ukrajine zabeleženo bistveno manjše število preletov, države na osi jug – vzhod oziroma t. i. »South-East Axis« pa so beležile višje stopnje rasti preletov kot posledico spremenjenih tokov prometa. Slednje je prispevalo tudi k rasti prometa v slovenskem zračnem prostoru.

V letu 2023 je bilo v zračnem prostoru Republike Slovenije (FIR Ljubljana) opravljenih 499.784 IFR-letov, kar je za 10,4 % več kot leta 2022 in za 8,7 % več v primerjavi s pred-covidnim rekordnim letom 2019. Družba je v sektorju Dolsko, ki je pod neposredno kontrolo Območne kontrole zračnega prometa Ljubljana (ACC Ljubljana) v primerjavi z letom 2022 zabeležila 9,8 % rast števila IFR-letov glede na leto 2022, obseg prometa pa je raven iz leta 2019 v tem delu zračnega prostora presegel za 10,6 %. Ob dani rasti prometa je Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana v mesecu juliju s 44.908 operacijami ponovno presegla storilnostne mejnike iz julija 2022, na letni ravni pa dosegla 6,6 % rast sektorskih ur na dan, kar je neposredno povezano s kadrovskimi viri in načrtovanjem osebja. Pri tem pa ne gre spregledati, da je ob izrazito sezonskem gibanju obsega prometa poletno prometno sezono močno krojilo nestabilno vreme, ki je predstavljalo pomemben dejavnik obremenitve kontrolorjev zračnega prometa.

Obseg prometa v preletu slovenskega zračnega prostora, izražen v enotah storitve, je bil v letu 2023 za 13,7 % večji glede na leto 2022 in za slabih 8,0 % manjši glede na leto 2019 ter je za 18,6 % presegel načrtovanega. V fazi prileta in odleta na slovenska mednarodna letališča (v fazi terminala) pa je bila zabeležena 17,2 % rast števila enot storitve v primerjavi z letom 2022, kar je 16,2 % pod planom in za 27,4 % manj kot leta 2019. Slednje kaže na zelo skromno in počasno nadomeščanje letalskih povezav na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana zaradi prenehanja izvajanja operacij slovenskega letalskega prevoznika jeseni 2019.

Dosežene stopnje rasti prometa po številu enot storitev, zlasti v fazi preleta, se zrcalijo v uspešnem poslovanju družbe, ki je preseglo načrte. Družba je ustvarila 49,8 mio EUR poslovnih prihodkov, ki so bili za 20,0 % višji kot leta 2022, od tega dobrih 49,04 mio EUR prihodkov od prodaje. V strukturi prihodkov od prodaje so največji delež, 90 %, predstavljali prihodki iz naslova pristojbin na zračnih poteh, ki so znašali dobrih 44 mio EUR, kar je za 22 % več kot v letu 2022. Prihodki iz naslova terminalnih pristojbin so v letu 2023 znašali slaba 3,17 mio EUR, kar je za 6 % več kot v letu 2022. Njihov delež v strukturi prihodkov od prodaje pa je znašal 6 %, medtem ko preostale 4 % predstavljajo drugi prihodki od prodaje v znesku 1,87 mio EUR. Delež prodaje na domačem trgu je znašal slabe 3 % na tujem trgu (pretežno EU) pa dobrih 97 %, razmerje pa se glede na leto 2022 ni spremenilo. Ob 44,37 mio EUR poslovnih odhodkov je družba poslovno leto zaključila z dobičkom v višini 4,65 mio EUR.

Družba je v letu 2023, ki predstavlja četrto leto tretjega referenčnega obdobja spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti med letoma 2020 in 2024, ob doseganju ciljne vrednosti kazalnika uspešnosti za varnost, »učinkovitost upravljanja varnosti«, ponovno presegla ciljno vrednost kazalnika zamude, ki je bila za Republiko Slovenijo določena 0,09 minute na let, dejanska vrednost tega kazalnika pa je znašala 0,00 minute na let, medtem ko cilj na področju okolja ni bil dosežen. Ciljna vrednost na področju okolja je bila za leto 2023 za Republiko Slovenijo definirana v vrednosti 1,55 %, dejanska vrednost pa je znašala 1,73 %, pri čemer je doseganje cilja v veliki meri odvisno od uporabnikov storitev in dejavnikov, ki vplivajo na njihove odločitve o izbiri najkrajše možne poti, med katerimi je bil za preteklo sezono pomemben dejavnik vreme.

Družba si bo na podlagi leta 2022 sprejetega Načrta izvedbe (Performance Plan) za Republiko Slovenijo, za tretje referenčno obdobje 2020 – 2024, tudi v letu 2024 z učinkovitim izvajanjem svojih storitev prizadevala dosegati vseevropske ciljev uspešnosti ter v skladu s cilji, ki jih bo v tem letu določila Evropska komisija za novo petletno referenčno obdobje

2025 – 2029 v sodelovanju z ostalimi deležniki, Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije in Agencijo Republike Slovenije za okolje ter pristojnim Ministrstvom za infrastrukturo Republike Slovenije prispevala k pripravi novega nacionalnega načrta izvedbe.

Spričo nadaljevanja vojaškega konflikta in zaostrenih varnostnih razmer ter vse več kriznih žarišč v širši regiji, je družba aktivno sodelovala s pristojnimi državnimi organi pri pripravi manjkajočih pravnih podlag za izvajanje operativnega zračnega prometa, kot tudi pri oblikovanju in pripravi predlogov začasnih struktur v zračnem prostoru za potrebe izvajanja operacij Slovenske vojske in zavezništva NATO. To bo ena od pomembnih aktivnosti v okviru civilno-vojaškega sodelovanja tudi v letu 2024.

Družba je krepila svojo vlogo z aktivno vključenostjo v projekte in aktivnosti na različnih ravneh v mednarodnem prostoru, tako v okviru Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope – FAB Central Europe (FAB CE) in skupnega pravnega subjekta – gospodarske družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o., katere družbenica je, kot tudi na ravni sodelovanja z mednarodnimi organizacijami in interesnimi skupinami (Eurocontrol, ICAO, CANSO). Med ključnimi projekti FAB CE v preteklem letu velja omeniti rekonfiguracijo zračnega prostora, s poudarkom na čezmejni implementaciji FRA (Free Route Airspace), in na poenostavitvi sektorizacije v obmejnih področjih, z glavnim ciljem optimizacije trajektorij uporabnikov zračnega prostora ter povečanja zmogljivosti zračnega prostora ter koordinacijo načrtovanja komunikacijske, navigacijske in nadzorne infrastrukture v FAB CE, ki lahko predstavlja osnovo za stroškovno bolj učinkovito načrtovanje in izvajanje investicijskih in tehnoloških projektov ter infrastrukture služb za prihodnje obdobje, ki so pogoj za zagotavljanje predpisanih ravni storitev in varnosti zračnega prometa. Aktivnosti na področju optimizacije zračnega prostora (z bolj intenzivnim čezmejnim sodelovanjem) in optimizacije regionalne informacijsko-komunikacijske ter CNS infrastrukture pa se v skladu s strategijo FAB CE in v skladu z AAS (European Airspace Architecture Study) nadaljujejo tudi v letu 2024.

Upoštevajoč napovedi prometa in povečana tveganja glede zaostrovanja gospodarskih in varnostnih razmer, ki jih poleg vojaškega konflikta v Ukrajini pogloblja zaostrovanje razmer na Bližnjem vzhodu, si bo družba kot izvajalec kritične infrastrukture in izvajalec bistvenih storitev tudi v letu 2024 prizadevala za neprekinjeno delovanje in varno izvajanje svojih storitev v slovenskem zračnem prostoru ter izpolnjevanje predpisanih zahtev za izvajalca storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) kakor tudi organizacije za usposabljanje. Vse naštetost je možno le ob zagotavljanju potrebne razpoložljivosti in ustreznega števila pooblaščenega osebja, zato bo zagotavljanje tako ustreznega števila operativnega osebja kot ostalega strokovnega osebja spričo večjega deleža osebja, ki je že ali pa bo v prihodnjem petletnem obdobju izpolnilo pogoje za upokožitev, eden pomembnejših izzivov družbe glede na splošno pomanjkanje kadra, zlasti v letalskem sektorju, ter potreben čas in vlaganja za doseg ustreznih usposobljenosti in pooblaščenosti tega kadra. Ustrezne rešitve bo družba tudi v prihodnje oblikovala in dogovarjala, upoštevajoč vlogo socialnega dialoga s predstavniki zaposlenih.

Kot direktor sem vodenje družbe prevzel s 5. aprilom 2024 s ciljem zagotoviti uspešno poslovanje in doseganje s poslovnimi načrti sprejetih ciljev tudi v prihodnje, s tem pa uresničevanje razvojne strategije družbe in njenega poslanstva.

Zgornji Brnik, 6. 5. 2024

Srečko Janša
direktor

POROČILO NADZORNEGA SVETA

Sestava in notranja organizacija nadzornega sveta

V skladu s 14. členom Akta o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. (v nadaljevanju tudi: KZPS ali družba) ima nadzorni svet družbe šest članov, od katerih štiri člane imenuje ustanovitelj, dva člana pa svet delavcev.

Nadzorni svet je deloval v naslednji sestavi, od katerih so bili člani, predstavniki ustanovitelja:

- Peter Grašek, predsednik nadzornega sveta;
- Srečko Janša, namestnik predsednika nadzornega sveta;
- dr. Marko Hočevar, član;
- Marija Šeme, MBA, članica;

ter naslednji člani, predstavniki delavcev:

- Žiga Ogrizek, član;
- Boštjan Mišmaš, član.

Podrobni podatki o članih nadzornega sveta in njihovih udeležbah na sejah so razvidni iz tabele, vključene v izjavi o upravljanju, ki je del letnega poročila.

Člani so pri svojem odločanju delovali neodvisno in izpolnili izjave o neodvisnosti, v katerih so se izrekli za neodvisne. Do nasprotja interesov pri njihovem delovanju v letu 2023 ni prišlo, z izjemo samoizločitve enega člana pri sprejemanju poslovnih načrtov zaradi potencialnega nasprotja interesov z vidika sodelovanja pri potrjevanju poslovnih načrtov s strani Ministrstva za infrastrukturo, kjer je opravljal funkcijo direktorja Direktorata za zračni in pomorski promet. Člani nadzornega sveta so delovali z najvišjo mero strokovnosti, pripravljenosti na razpravo o predmetu posameznih gradiv ter pripravljenosti na konstruktivno sodelovanje. O obravnavanih gradivih so člani nadzornega sveta po potrebi pridobili dodatne informacije in pojasnila. Ob spoštovanju visokih meril etičnosti ter spoštovanja poslovnih skrivnosti so sprejemali odločitve v skladu s svojimi pristojnostmi. Delo nadzornega sveta so vsebinsko učinkovito podpirali predlogi revizijske komisije nadzornega sveta na področjih iz njene pristojnosti.

Drugih stalnih komisij nadzorni svet nima, prav tako v letu 2023 ni imenoval ad hoc komisij.

Seje nadzornega sveta v letu 2023

V letu 2023 je imel nadzorni svet enajst sej, od tega sedem rednih in štiri dopisne.

Spremljanje in nadzorovanje poslovanja družbe ter druge aktivnosti nadzornega sveta

V začetku leta 2023 je nadzorni svet sprejel letni načrt dela, letni načrt izobraževanja in proračun nadzornega sveta ter revizijske komisije za 2023, ki jih je tekom leta tudi izvajal.

Nadzorni svet je po zaključku postopka izbora direktorja decembra 2022 Slovenskemu državnemu holdingu, d. d. v vlogi ustanovitelja predlagal, da ob izteku mandata takratnemu direktorju, dr. Francu Željku Županiču, za direktorja družbe imenuje Roka Marolta. Rok Marolt je na podlagi sklepa ustanovitelja nastopil petletni mandat direktorja dne 23. 3. 2023.

Nadzorni svet je v letu 2023 velik del svojega dela namenil spremljanju in nadzorovanju poslovanja družbe. V okviru spremljanja finančnega stanja je bil s strani družbe redno seznanjen s periodičnimi poročili o poslovanju, finančni položaj pa je nadzorni svet preverjal tudi ob obravnavi drugih zadev, ki so imele finančne posledice. Nadzorni svet je tedensko v seznanitev prejemal napovedi in poročila o realizaciji gibanja zračnega prometa, direktor pa je na vsaki redni seji v ločeni točki dnevnega reda poročal o pomembnih dogodkih za poslovanje družbe.

Zadolževanje za zagotavljanje likvidnosti družbe je potekalo ob predhodni obravnavi in soglasju nadzornega sveta. Aktivno je nadzorni svet izvajal tudi nadzor nad investicijami in stroški družbe z obravnavanjem in podajanjem soglasja k poslom, katerih vrednost presega 250.000 EUR ter k spremembam pogodb takih poslov.

Preverjanje poslovanja in vodenja je poleg finančnega vidika zajemalo tudi vidik zakonitosti in skladnosti poslovanja, preverjanje doseganja poslovnih načrtov, spremljanje upravljanja tveganj ter realizacijo sklepov nadzornega sveta. Pri tem je nadzorni svet posebno pozornost namenil izpadu sistema VCS v maju 2023 in sprejetih ukrepih za obvladovanje realiziranega tveganja izpada sistema. Nadzorni svet ni zaznal kršitev zakonov, akta o ustanovitvi ali drugih aktov družbe oz. sklepov ustanovitelja. Vsi zapadli sklepi nadzornega sveta, sprejeti v letu 2023, so realizirani.

Nadzorni svet je na podlagi predloga revizijske komisije nadzornega sveta sprejel Načrt izvedbe notranje revizije z zunanjimi izvajalci za obdobje 2023 – 2025, v katerem je odločil, da se v letu 2023 izvede notranja revizija področja informacijske in kibernetske varnosti z najemom zunanjega neodvisnega strokovnjaka. Podal je soglasje k pogodbi o izvedbi revizije in se seznanil z revizorjevim poročilom in njegovimi priporočili.

Nadzorni svet je po obravnavi s strani revizijske komisije preveril sestavljeno in revidirano letno poročilo družbe za leto 2022, h kateremu ni imel pripomb in ga je potrdil. S potrjenim letnim poročilom in poročilom nadzornega sveta za leto 2022 se je seznanil ustanovitelj. Nadzorni svet je po potrditvi letnega poročila odločil, da direktor prejme spremenljivi prejemek za leto 2022 v višini 30 odstotkov izplačanih osnovnih plačil direktorja v letu 2022.

Nadzorni svet je na podlagi napovedi letalskega prometa organizacije Eurocontrol in ocen družbe sprejel Letni poslovni načrt 2024. Nadzorni svet je sprejel tudi revidiran Poslovni načrt družbe za leto 2024 – 2028, ki je usklajen z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo. Slednji skladno z evropskimi predpisi o enotnem evropskem nebu (SES) določa zavezujoče cilje uspešnosti, ki si jih je Republika Slovenija postavila za tretje referenčno obdobje spremljanja kazalnikov uspešnosti (Key Performance Indicators – KPI) v obdobju 2020 – 2024 pri zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa in upravljanju zračnega prometa. Zaradi pojava COVID-19 in s tem povezanega padca letalskega prometa v letu 2020 in 2021 je bil s strani Evropske komisije v letu 2020 sprejet spremenjeni pravni okvir za tretje referenčno obdobje, posledično so bili revidirani vseevropski cilji uspešnosti za omrežje za upravljanje zračnega prometa za tretje referenčno obdobje, ki so upoštevani v revidiranem Poslovnem načrtu družbe za obdobje 2024 – 2028.

Dodatno se je nadzorni svet seznanil s poslovanjem družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o., v kateri ima družba lastniški delež.

Vrednotenje učinkovitosti nadzornega sveta in revizijske komisije

V letu 2023 ni bilo izvedeno vrednotenje učinkovitosti nadzornega sveta in revizijske komisije za preteklo leto zaradi menjave polovice članov nadzornega sveta v oktobru 2022. Nadzorni svet je odločil, da se vrednotenje izvede v začetku leta 2024 za preteklo leto, po enoletnem delovanju organov v spremenjeni sestavi.

Delo revizijske komisije nadzornega sveta

Revizijsko komisijo nadzornega sveta sestavljajo štirje člani, od katerih so trije člani hkrati člani nadzornega sveta in ena članica, ki je zunanja neodvisna strokovnjakinja. V letu 2023 so revizijsko komisijo sestavljali člani, kot je navedeno v tabeli, ki se nahaja v izjavi o upravljanju.

Revizijska komisija je v letu 2023 delovala v skladu z v začetku leta sprejetim letnim načrtom dela in proračuna revizijske komisije za leto 2023. Posebno pozornost je komisija namenila spremljanju poslovanja družbe, glede česar je pregledala možne ukrepe za obvladovanje tveganja rasti obrestne mere dolgoročnega kredita. Dodatno se je seznanila z možnostjo oblikovanja terjatev za odloženi davek na podlagi prenesenih davčnih izgub in posledičnim vplivom na poslovni rezul-

tat. Presodila je ustreznost ureditve, da družba posluje brez organizirane notranje revizije ter predlagala nadzornemu svetu sprejem triletnega načrta notranje revizije, skladno s katerim se je v 2023 izvedla notranja revizija na področju informacijske in kibernetske varnosti z zunanjim izvajalcem. Sodelovala je v postopku izbire izvajalca, proučila revizijsko poročilo in priporočila revizorja ter opravila dva razgovora z revizorji, katerih so se udeležili tudi člani nadzornega sveta (drugi razgovor je bil izveden v januarju 2024).

Revizijska komisija je v letu 2023 obravnavala osnutek Letnega poročila za 2022 in podala predlog nadzornemu svetu, naj ustanovitelju predlaga sprejem sklepa o delitvi dobička tako, da se dobiček v celoti uporabi za oblikovanje drugih rezerv iz dobička. Obravnavala je tudi revidirano Letno poročilo družbe za leto 2022 ter nadzornemu svetu predlagala, naj ga sprejme. Preverila je revizorjevo poročilo in pismo poslovodstvu, o poteku revizije poslovnih rezultatov je opravila razgovor z revizorskim partnerjem zunanjega revizorja BDO Revizija d. o. o. ter ocenila revizorjevo delo.

Revizijska komisija je obravnavala kvartalna poročila o poslovanju družbe, ki so se posredovala ustanovitelju in jih preverila zlasti z računovodskega in finančnega vidika ter vidika upravljanja s tveganji. Dodatno je pregledala okvirni načrt denarnih tokov za leto 2023 in projekcijo do leta 2029 ter spremljala realizacijo projekcij. Seznanila se je z razširjenimi poročili o stroških družbe tekom leta glede na primerljiva obdobja preteklega leta in poslovni načrt.

Revizijska komisija je pregledala izvajanje notranjih kontrol in upravljanja tveganj ter področje skladnosti poslovanja družbe, pri čemer je pregledala postopke notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakovitosti v družbi ter se seznanila s poročilom o izvrševanju nalog v letu 2022 ter z letnim načrtom dela za leto 2023 pooblaščenke za skladnost poslovanja in integriteto.

Revizijska komisija je tudi preverila neodvisnost zunanjega revizorja, družbe BDO Revizija d. o. o., ki v letu 2023 za družbo ni izvajal nerevizijskih storitev, ter proučila načrt revizije za leto 2023.

Stroški delovanja nadzornega sveta in njegovih komisij

Stroški delovanja in izplačila posameznim članom nadzornega sveta in revizijske komisije so predstavljena v računovodskem poročilu družbe.

Preveritev Letnega poročila družbe za leto 2023

Nadzorni svet in revizijska komisija nadzornega sveta sta po zaključku poslovnega leta 2023 preverila sestavljeno in revidirano letno poročilo družbe za leto 2023, ki ga je družba predložila v revidiranje imenovani revizijski družbi BDO Revizija, d. o. o. Letno poročilo družbe je pripravljeno skladno z Zakonom o gospodarskih družbah in Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP). Poročilo predstavlja pogoje in rezultate poslovanja družbe v letu 2023, sestavljeno pa je iz dveh delov, in sicer iz poslovnega poročila in računovodskega poročila, ter vključuje ustrezno izjavo o upravljanju družbe.

Poslovno poročilo predstavlja poslovanje družbe v letu 2023 in njen finančni položaj, vključno z opisom ključnih tveganj, ki jim je bila družba izpostavljena. Opredeljuje ključne dogodke in vplive na poslovanje v letu 2023 in po koncu poslovnega leta ter povzema pomembne poslovne podatke in kazalnike uspešnosti za leto 2023 vključno s podatki o poslovanju brez vpliva usklajevalnega mehanizma. Poročilo vključuje predstavitev razvoja in dosežkov na področju izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa v letu 2023 s poročilom o razvoju zaposlenih in zagotavljanju ustrezno usposobljenega operativnega osebja, kot pomembnega dejavnika za izvajanje dejavnosti družbe. Poleg omenjenega poslovno poročilo vsebuje še poročilo o upravljanju s tveganji, ki jim je družba izpostavljena, o najpomembnejših investicijah v letu 2023, opis trajnostnega poslovanja družbe, analizo zračnega prometa ter ključne načrte za leto 2024.

V zvezi s preveritvijo računovodskega poročila nadzorni svet ugotavlja, da je računovodsko poročilo sestavljeno jasno in pregledno, da računovodski izkazi izkazujejo resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega

finančnega položaja ter poslovnega izida. Podana je razčlenitev računovodskih izkazov kot tudi ustrezna pojasnila k posameznim postavkam računovodskih izkazov. Dodatno je družba v letnem poročilu razkrila tudi učinke usklajevalnega mehanizma in opisala pristop do oblikovanja terjatev za odloženi davek na podlagi prenesenih davčnih izgub.

Nadzorni svet je na 162. redni seji, dne 15. 5. 2024, obravnaval revidirano Letno poročilo družbe za leto 2023 in poročilo revizijske komisije nadzornega sveta o preveritvi nerevidiranega in revidiranega Letnega poročila družbe za leto 2023.

Nadzorni svet zavzema pozitivno stališče do revizorjevega poročila revizijske družbe BDO Revizija, d. o. o., v katerem je revizor izdal mnenje brez pridržkov. Nadzorni svet je pregledal izjavo o upravljanju družbe, ki je vključena v letno poročilo in se z njo strinja.

Nadzorni svet je ocenil poslovanje družbe v letu 2023 kot uspešno. Družba je presegla načrtovane rezultate poslovanja in poslovno leto zaključila s čistim dobičkom. Nadzorni svet predlaga ustanovitelju, da se bilančni dobiček družbe uporabi za oblikovanje drugih rezerv iz dobička, ki so bile v preteklih letih v posledici negativnega poslovnega rezultata v celoti porabljene.

Potrditev revidiranega Letnega poročila za leto 2023

Nadzorni svet na podlagi končne preveritve revidiranega letnega poročila družbe za poslovno leto 2023 s pripadajočim revizijskim poročilom izjavlja, da nanj nima pripomb, in ga na podlagi 282. člena Zakona o gospodarskih družbah in 30. člena Akta o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. potrjuje.

Peter Grašek
predsednik nadzornega sveta

IZJAVA O UPRAVLJANJU DRUŽBE ZA LETO 2023

Na podlagi petega odstavka 70. člena Zakona o gospodarskih družbah, četrtega odstavka 26. člena Akta o ustanovitvi ter določil Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, družba podaja izjavo o upravljanju za leto 2023.

1. REFERENČNI KODEKS UPRAVLJANJA IN PRIPOROČILA

Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., kot družba v sto odstotni lasti države, upošteva Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države kot referenčni kodeks. V letu 2023 je družba poslovala skladno z različico Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države (v nadaljnjem besedilu: Kodeks), ki jo je junija 2022 sprejel Slovenski državni holding, d. d. (v nadaljnjem besedilu tudi: SDH).

Družba upošteva tudi vsakokrat veljavna Priporočila in pričakovanja SDH. V letu 2023 je tako družba upoštevala tudi različico Priporočil in pričakovanj SDH, ki jih je SDH sprejel junija 2022, nato pa posodobil v maju 2023 in naknadno dopolnil še v avgustu 2023.

Oba zgoraj navedena dokumenta sta ključna dokumenta upravljanja SDH, njuni zadnji veljavni različici (iz decembra 2023) pa sta objavljeni na spletni strani www.sdh.si.

Kodeks ter Priporočila in pričakovanja SDH si družba prizadeva upoštevati v največji možni meri ter smiselno glede na lastniško strukturo, velikost in svojo dejavnost. Posamezna odstopanja od različic obeh dokumentov, ki so veljale v letu 2023, so razkrita v naslednji točki po načelu »spoštuj ali pojasni«. V kolikor posamezno priporočilo za družbo ni relevantno, odstopanje od takega priporočila ni navedeno.

Določeni segmenti upravljanja družbe so urejeni tudi v Politiki upravljanja KZPS, d. o. o., ki je javno dostopna na spletni strani www.sloveniacontrol.si.

2. ODSSTOPANJA OD KODEKSA IN PRIPOROČIL

a) Odstopanja od Kodeksa

Politika nasledstva (točka 6.2.5 in 6.2.6 Kodeksa)

Politika zagotavljanja nasledstva posloводства, ki jo je sprejel nadzorni svet, določa kriterij najmanj enega kandidata za nasledstvo in ne najmanj dveh. Dodatno nadzorni svet ne začne s postopkom izbora internih kandidatov za nasledstvo takoj po začetku mandata aktualnega posloводства, ampak leto in pol pred iztekom mandata aktualnega direktorja. Predmetna odstopanja so smiselna in primerna glede na velikost in poslovanje družbe, poleg tega pa so skladna tudi z zadnjo veljavno različico Kodeksa iz decembra 2023, ki se uporablja od 1. 1. 2024 in ki je v tem oziru nekoliko omiljena; predvideva namreč, da si nadzorni svet glede na možnosti (le) prizadeva, da se v končni izbor uvrstita najmanj dva kandidata (ni pa več dolžan poskrbeti za to), postopek izbora kandidatov pa mora začeti pravočasno pred potekom mandata aktualnega člana posloводства (in nič več nemudoma po začetku nastopa mandata aktualnega posloводства).

Kompetenčni profil nadzornega sveta (točka 6.5.1 Kodeksa)

Kompetenčni profil je nadzorni svet pregledal decembra 2022, ko je sprejel novo Politiko raznolikosti in kompetenčni profil nadzornega sveta Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o. Akt ne določa, da ga nadzorni svet pregleduje in presoja enkrat letno, temveč po potrebi, kar izhaja iz okoliščine, da se ustrezne kompetence in cilji raznolikosti nadzornega sveta družbe ne spreminjajo na letni ravni. Tudi to odstopanje je skladno z zadnjo veljavno različico Kodeksa iz decembra 2023, ki se uporablja od 1. 1. 2024, saj slednja ne določa več vsakoletnega pregleda kompetenčnega profila, pač pa določa, da naj nadzorni svet kompetenčni profil pregleda zlasti pred predvidenimi rednimi dopolnitvami ali menjavami v nadzornem svetu in ga po potrebi ustrezno posodobi, kar družba izvaja.

Izjava o neodvisnosti (točka 6.7.1 Kodeksa)

Člani nadzornega sveta in zunanja članica revizijske komisije enkrat letno izpolnijo izjave o neodvisnosti, z njimi pa se medsebojno seznani članica nadzornega sveta. Družba na spletni strani javno objavi informacijo, ali so se člani izjavili za odvisne oziroma neodvisne, in ne samih izjav, in sicer zaradi varstva osebnih podatkov.

Razvojni načrti zaposlenih (točka 7.4 Kodeksa)

Družba opravlja specifično dejavnost, za katero potrebuje njeno operativno osebje ustrezna dovoljenja za delo, ki jih mora v procesu periodičnega preverjanja znanja tudi ohranjati. Skladno s tem ima družba vzpostavljen sistem kariernega razvoja upoštevajoč slovenske in EU predpise ter vzpostavljen sistem nagrajevanja zaposlenih. V prihodnje bo družba nadgrajevala področje prepoznavanja in razvoja talentov ter karierni razvoj zaposlenih.

Strategija družbe (točka 7.5 Kodeksa)

Družba glede na zahteve slovenske zakonodaje, evropskih predpisov o enotnem evropskem nebu in Akta o ustanovitvi ni pripravila strategije, temveč dolgoročni poslovni načrt za naslednje petletno obdobje, ki vsebinsko zajema tudi strateške usmeritve in cilje družbe.

b) Odstopanja od Priporočil in pričakovanj SDH**Optimizacija stroškov dela – objava zavezujočih kolektivnih pogodb (Priporočilo št. 4)**

Za družbo zavezujoče kolektivne pogodbe so objavljene na interni spletni strani družbe, tako da so z njihovo vsebino lahko seznanjeni vsi, na katere se kolektivne pogodbe nanašajo. Poleg tega je skladno z 28. členom Zakona o kolektivnih pogodbah Kolektivna pogodba za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa objavljena tudi v Uradnem listu RS, št. 83/2023.

Skupščine družb – dostopnost gradiv (Priporočilo št. 6)

Družba na svoji spletni strani ne objavlja gradiva za skupščino in morebitnih pojasnil za ustanovitelja, ker je njen edini ustanovitelj in družbenik Republika Slovenija, za katero ustanoviteljske pravice izvaja SDH, ki mu družba ustrezno zagotovi dostopnost gradiva.

Trajnostno poslovanje (Priporočilo št. 7)

Družba ima sprejete strateške usmeritve in cilje na področju trajnostnega poslovanja in upošteva vidike trajnostnega poslovanja pri poslovnih odločitvah ter o njih poroča. Družba si bo prizadevala k razvoju ovrednotenja vplivov svojega delovanja in upravljanja tveganj ter razvoju na tem področju.

Politika prejemkov organov vodenja (Priporočilo št. 9)

Družba v letu 2023 še ni imela oblikovane politike prejemkov organa vodenja kot enovitega dokumenta. Prejemki direktorja so bili določeni in so se izplačevali skladno z Zakonom o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti in na njegovi podlagi sprejeto Uredbo o določitvi najvišjih razmerij za osnovna plačila ter višine spremenljivih prejemkov direktorjev, prav tako pa so bili po vrsti in višini skladni tudi s Priporočilom št. 9. Družba je pripravila predlog politike prejemkov organa vodenja, ki jo je ustanovitelj sprejel 24. 4. 2024 v skladu s 16. členom Akta o ustanovitvi družbe.

Politika prejemkov organa nadzora (Priporočilo št. 10)

Plačilo sejnine članov nadzornega sveta je s sklepom ustanovitelja družbe, ki je pristojen za odločanje o višini prejemkov članov nadzornega sveta, določeno v nižji višini od priporočene (glede na zadnje zvišanje slednjih v maju 2023).

3. SISTEM SKLADNOSTI POSLOVANJA IN KORPORATIVNE INTEGRITETE

Sistem skladnosti poslovanja in korporativne integritete v družbi temelji na doslednem spoštovanju za družbo mero-dajne in zavezujoče slovenske in evropske zakonodaje, strokovnih standardov in priporočil mednarodnih organizacij s področja dejavnosti družbe, Kodeksa, smernic in priporočil SDH, Akta o ustanovitvi družbe in sprejete Politike upravljanja družbe ter internih aktov družbe.

Skladnost poslovanja za družbo predstavljajo aktivnosti zagotavljanja, da družba in njeni zaposleni ravnajo v skladu z relevantnimi predpisi, zavezujočimi standardi in priporočili, upravljanja konfliktov interesov ter preprečevanja in ukrepanja v primeru nezakonitega in neetičnega ravnanja. Imenovani pooblaščenec za skladnost poslovanja in integriteto v družbi je v svojem delovanju samostojen in neodvisen ter smiselno sledi usmeritvam Kodeksa SDH glede na lastniško strukturo, velikost in dejavnost družbe. Pooblaščenec za skladnost poslovanja in integriteto svojo funkcijo opravlja v skladu s potrjenim letnim načrtom dela, o opravljenem delu pa vodstvu družbe predloži letno poročilo.

Na področju upravljanja konfliktov interesov ter preprečevanja in ukrepanja v primeru nezakonitega in neetičnega ravnanja je družba sprejela Etični kodeks, ki skladno s Kodeksom ter Priporočili in pričakovanji SDH ureja osnovne vrednote in temeljna načela družbe, odgovoren odnos ter korekten in spoštljiv socialni dialog vodstva družbe z zaposlenimi, obveznost zaposlenih, da med seboj komunicirajo spoštljivo in spoštujejo dostojanstvo posameznika, ter odgovoren odnos zaposlenih do družbe v smislu, da so zaposleni v poklicnem in zasebnem življenju lojalni do družbe in se izogibajo situacijam, ki bi ogrožale neodvisnost, nepristranskost in objektivnost ter imele negativen vpliv na njihov osebni ugled ali na ugled družbe. Tudi v svojih zunanjih stikih morajo zaposleni delovati profesionalno, pošteno, neodvisno in z integriteto. Etični kodeks natančneje ureja tudi prizadevanje družbe za izboljšanje pogojev dela zaposlenih. Obenem ureja odnos družbe navzven, in sicer do ustanovitelja, do uporabnikov storitev, partnerjev in uradnih oseb ter odgovornost družbe do širše družbene skupnosti, javnosti in medijev. Družba s sprejetim mehanizmom etičnih načel in integritete uresničuje visoko raven etičnega delovanja, s čimer je omogočeno uveljavljanje še višjih etičnih standardov in večje ozaveščenosti ter uveljavljanje in spoštovanje vrednot, ki zaposlene spodbujajo k odgovornemu odnosu do družbe, uporabnikov storitev in njenih partnerjev ter ostalih deležnikov, doseganje visokih poslovnih ciljev ter osebne rasti in razvoja. Junija 2023 je družba glede na izkazane pomanjkljivosti Etičnega kodeksa v praksi ter upošteva nova Priporočila in pričakovanja SDH sprejela dopolnitev Etičnega kodeksa in izvedla spletno predstavitev Etičnega kodeksa, s poudarkom na komunikaciji. Etični kodeks je javno objavljen na spletni strani družbe, zaposlenim v družbi pa je dostopen tudi na internih spletnih straneh.

Pooblaščenec za skladnost poslovanja in integriteto vodi seznam vodenja daril družbe. Družba je dolžna seznam daril za uradne osebe, njihove družinske člane in protokolarnih daril posredovati Komisiji za preprečevanje korupcije do 31. marca za preteklo leto. Direktor družbe in člani nadzornega sveta družbe v letu 2023 niso prejeli nobenega darila, katerega vrednost presega 50 evrov.

Nadalje Politika upravljanja družbe opredeljuje tudi zaveze o ugotavljanju nasprotja interesov in neodvisnosti direktorja ter članov nadzornega sveta, ukrepe v primeru nastopa okoliščin, ki pomenijo konflikt interesov, kot je izpolnjevanje izjave o neodvisnosti članov nadzornega sveta, obveščanje članov nadzornega sveta v primeru konflikta interesov in izločitev članov nadzornega sveta pri glasovanju.

Družba tudi skozi sistem vodenja kakovosti zagotavlja in stalno preverja skladnost procesov in dokumentacije z veljavnimi predpisi in standardi. Glede na notranje in zunanje zahteve se stalno usklajuje in posodablja interno dokumentacijo in nadgrajuje sodelovanje med procesi. Družba ima skladno z mednarodnim standardom ISO 9001:2015 vzpostavljen sistem obvladovanja tveganj, ki se preverja na periodičnih sestankih delovne skupine za upravljanje s tveganji, z notranjimi presojami sistema kakovosti, ki se izvajajo vsaj enkrat letno, ter z letnimi zunanji presojami akreditacijske hiše po navedenem ISO standardu.

S sistemom certificiranja družba zasleduje temeljni cilj, ohranjanje skladnosti izvajalca storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa s skupnimi zahtevami in s tem ohranjanje veljavnosti certifikata sposobnosti za izvajanje storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa. Gre za zagotavljanje skladnosti z

Izvedbeno uredbo 2017/373/EU o skupnih zahtevah za izvajalce storitev ter njihov nadzor, ki določajo enotna pravila o certificiranju in nadzoru izvajalcev storitev ter definirajo zahteve glede skladnosti in sprejemljivih načinov zagotavljanja skladnosti izvajalcev. Na tej podlagi vzpostavljen sistem zagotavlja sistematično preverjanje, zagotavljanje in nadzor skladnosti izvajalca storitev z merodajnim slovenskim in evropskim pravnim okvirom enotnega evropskega neba ter mednarodnimi standardi.

V družbi je v veljavi Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakolitosti v družbi. Skladno s sprejetim Zakonom o zaščiti prijaviteljev je družba sprejela nov Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakolitosti v družbi in imenovala zaupnika. Vlogo zaupnika opravlja pooblaščenec. Pooblaščenec je za zaposlene pripravil pojasnilo k predmetnemu pravilniku (Informacija za zaposlene o načinu uporabe notranjih poti za prijavo, zaščiti prijaviteljev in o postopkih za zunanjo prijavo ter pristojnih organih po Zakonu o zaščiti prijaviteljev). V letu 2023 pooblaščenec za skladnost poslovanja in integriteto ni prejel nobene notranje prijave domnevne nepravilnosti in nezakolitosti. Pooblaščenec je skladno z zahtevo Komisije za preprečevanje korupcije (v nadaljevanju: KPK) in določbami Zakona o zaščiti prijaviteljev poročal KPK o notranjih prijavah (poročanje je obvezno tudi v primeru, da zavezanci v tekočem letu niso prejeli prijav po Zakonu o zaščiti prijaviteljev).

Decembra 2023 je družba na priporočilo SDH in v skladu z določbami Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije sprejela Načrt integritete družbe, ki opredeljuje skupine tveganj na področju naročanja blaga in storitev, delovanja v skladu z veljavno zakonodajo, nasprotja interesov, prejemanja daril, varovanja podatkov in notranjih informacij, kadrovanja, etike, prijave nepravilnosti in zaščite prijaviteljev, ukrepe (stalne in enkratne) za obvladovanje teh tveganj, nosilce in roke za njihovo izvedbo.

4. OPIS GLAVNIH ZNAČILNOSTI SISTEMOV NOTRANJIH KONTROL IN UPRAVLJANJA TVEGANJ V DRUŽBI V POVEZAVI S POSTOPKOM RAČUNOVODSKEGA POROČANJA

Družba upravlja s tveganji in ima vzpostavljen sistem notranjih kontrol. Namen sistema notranjih kontrol je zagotoviti učinkovito in uspešno delovanje, zanesljivost računovodskega poročanja in skladnost z veljavnimi zakoni ter drugimi zunanjimi in notranjimi predpisi.

Računovodski izkazi so sestavljeni skladno z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela Evropska unija (MSRP), in Zakonom o gospodarskih družbah. Podatki v računovodskih izkazih temeljijo na knjigovodskih listinah in poslovnih knjigah, vodenih skladno z MSRP. Predstavljajo resnično in pošteno sliko premoženjskega stanja družbe in izidov poslovanja za leto 2023. Računovodski izkazi skupaj s pojasnili so izdelani na osnovi predpostavke o nadaljnjem poslovanju družbe.

Pri pripravi so upoštevane temeljne računovodske predpostavke: upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov, časovne neomejenosti delovanja in kakovostne značilnosti računovodskih izkazov – te so predvsem: razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost. Pri računovodskih usmeritvah so upoštevana osnovna računovodska načela: previdnost, prednost vsebine pred obliko in pomembnost. Družba zagotavlja pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja z več kontrolami, kot so: usklajevanje postavk s kupci in dobavitelji, kontrola popolnosti zajemanja podatkov, kontrola razmejitev dolžnosti in odgovornosti, kontrola omejitve dostopa do računovodskih evidenc in kontrola nadziranja. Proces računovodenja je informacijsko podprt, zato so vse navedene kontrole povezane tudi s sistemi kontrole, vgrajenimi v informacijsko tehnologijo. Tveganja, povezana z informacijsko tehnologijo, in preostala tveganja so podrobneje opisana v poglavju Upravljanje tveganj. Na področju upravljanja tveganj deluje interno organizirana delovna skupina za upravljanje s tveganji.

Družba zagotavlja pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja tudi z izpolnjevanjem zahtev, ki jih predpisuje mednarodni standard ISO 9001:2015.

Družba se je v letu 2023 skladno z Zakonom o gospodarskih družbah po velikosti uvrščala med srednje družbe in kot taka nima vzpostavljene notranjerevizijske dejavnosti, notranjerevizijske storitve pa po potrebi zagotavlja s pomočjo

zunanjih izvajalcev. Dodaten nadzor nad upravljanjem s tveganji, sistemom notranjih kontrol in računovodskim poročanjem ter notranjo in zunanjo revizijo pa je vzpostavljen z revizijsko komisijo nadzornega sveta družbe. Družba posluje v strogo reguliranem okolju, skladno s slovensko in evropsko zakonodajo, evropskimi standardi, standardi in priporočili mednarodnih organizacij na področju civilnega letalstva ter mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo. Stalno skladnost z merodajnim pravnim okvirom zagotavlja z vzpostavljenim sistemom notranjega in zunanjega nadzora izpolnjevanja zahtev za izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Sistem notranjih kontrol in upravljanje s tveganji pa je v družbi, poleg sistema zagotavljanja stalne skladnosti s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, učinkovito podprt še s sistemom upravljanja varnosti, s sistemom vodenja kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015, funkcijo pooblaščenca za skladnost poslovanja in integriteto ter sistemom varovanja.

5. PODATKI O DELOVANJU SKUPŠČINE DRUŽBE

Edini ustanovitelj in lastnik družbe je Republika Slovenija, ki skladno z Zakonom o Slovenskem državnem holdingu svoje pristojnosti uresničuje prek SDH, ki sprejema tudi spremembe Akta o ustanovitvi.

Ključne pristojnosti ustanovitelja, ki so podrobneje navedene v Zakonu o gospodarskih družbah in Aktu o ustanovitvi družbe, ustanovitelj pa jih uresničuje s sprejemanjem sklepov, so predvsem naslednje:

- odločanje o sprejemu, spremembah in dopolnitvah Akta o ustanovitvi,
- odločanje o spremembi osnovnega kapitala,
- odločanje o uporabi bilančnega dobička,
- odločanje o načinu pokrivanja izgube na predlog nadzornega sveta in posloводства,
- sprejem letnega poročila, če le-tega ne potrdi nadzorni svet družbe ali če direktor in nadzorni svet prepustita odločitev o sprejetju letnega poročila ustanovitelju,
- odločanje o delitvi in prenehanju poslovnih deležev,
- imenovanje in odpoklic direktorja družbe na predlog nadzornega sveta,
- imenovanje in odpoklic članov nadzornega sveta, ki zastopajo interese ustanovitelja,
- odločanje o ukrepih in nadzoru dela nadzornega sveta,
- uveljavljanje odškodninskih zahtevkov družbe proti članom nadzornega sveta v zvezi s povračilom škode, ki je posledica kršitve njihovih nalog,
- imenovanje revizorja na predlog nadzornega sveta,
- odločanje o višini prejemkov članov nadzornega sveta itd.

V letu 2023 je ustanovitelj sprejel sklepe, ki se nanašajo na:

- redno imenovanje direktorja družbe,
- seznanitev z revidiranim letnim poročilom družbe za leto 2022, ki ga je sprejel nadzorni svet,
- seznanitev s poročilom o delu nadzornega sveta družbe za leto 2022,
- odločanje o uporabi bilančnega dobička,
- seznanitev s prejemki direktorja in nadzornega sveta družbe v letu 2022.

6. PODATKI O SESTAVI IN DELOVANJU ORGANOV VODENJA IN NADZORA

Skladno z določbami Zakona o gospodarskih družbah in Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa je uveden dvotirni sistem upravljanja družbe z enim direktorjem in nadzornim svetom. Direktor skladno z Aktom o ustanovitvi vodi in organizira delo ter poslovanje družbe, nadzorni svet pa nadzoruje vodenje poslov.

Direktorja na predlog nadzornega sveta imenuje ustanovitelj za mandatno dobo pet let. Dne 22. 3. 2023 se je petletni mandat direktorja iztekel dr. Francu Željku Županiču, dne 23. 3. 2023 pa je petletni mandat direktorja nastopil Rok Marolt, ki mu je funkcija direktorja zaradi odstopa predčasno prenehala dne 4. 4. 2024. Podatki o direktorjih družbe za leto 2023 so predstavljeni v spodnji tabeli.

Ime in priimek	Funkcija	Prvo imenovanje na funkcijo	Zaključek funkcije / mandata	Spol	Državljanstvo	Letnica rojstva	Izobrazba	Strokovni profil	Članstvo v organih nadzora z družbo nepovezanih družb
dr. Franc Željko Županič	direktor	20. 3. 2008	22. 3. 2023	moški	slovensko	1962	doktor varnostnih ved	vođenje in organizacija poslovanja, področje letalstva	/
Rok Marolt	direktor	23. 3. 2023	4. 4. 2024	moški	slovensko	1966	diplomirani ekonomist, specialist menedžmenta	področje letalstva	/

Nadzorni svet družbe skladno z Aktom o ustanovitvi sestavlja šest članov, od katerih štiri člane imenuje ustanovitelj, dva člana pa svet delavcev za mandatno dobo štirih let. Nadzorni svet je ustanovil revizijsko komisijo nadzornega sveta, ki ima štiri člane, od katerih je zunanja članica neodvisna strokovnjakinja. Podrobneje je sestava nadzornega sveta ter revizijske komisije v letu 2023 predstavljena v tabeli v nadaljevanju, njuno delovanje v obdobju poročanja pa je opisano v Poročilu o delu nadzornega sveta za leto 2023.

Ime in priimek	Peter Grašek	Srečko Janša	Marija Šeme, MBA	dr. Marko Hočevnar	Žiga Ogrizek	Boštjan Mišmaš	Urška Kiš
Funkcija	predsednik NS	namestnik predsednika NS	članica NS in predsednica RK	član NS in namestnik predsednice RK	član NS in član RK	član NS	zunanja članica RK
Prvo imenovanje na funkcijo v NS	14. 10. 2022 predsednik NS od 18. 10. 2022	14. 10. 2022 namestnik predsednika NS od 18. 10. 2022	24. 11. 2020	14. 10. 2022	1. 7. 2004	1. 7. 2020	/
Zaključek funkcije / mandata v NS	14. 10. 2026	14. 10. 2026	24. 11. 2024	14. 10. 2026	30. 6. 2024	30. 6. 2024	/
Imenovanje na funkcijo v RK	/	/	17. 12. 2020	18. 10. 2022	19. 2. 2020	/	7. 12. 2022
Zaključek funkcije / mandata v RK*	/	/	17. 12. 2024	18. 10. 2026	19. 2. 2024	/	7. 12. 2026
Predstavnik kapitala / zaposlenih	predstavnik kapitala	predstavnik kapitala	predstavnica kapitala	predstavnik kapitala	predstavnik delavcev	predstavnik delavcev	zunanja neodvisna članica RK
Udeležba na sejah NS	11/11	11/11	11/11	11/11	11/11	11/11	/
Udeležba na sejah RK	/	/	9/9	9/9	9/9	/	8/9
Spol	moški	moški	ženski	moški	moški	moški	ženski
Državljanstvo	slovensko	slovensko	slovensko	slovensko	slovensko	slovensko	slovensko
Letnica rojstva	1952	1961	1978	1962	1973	1978	1980
Izobrazba	univ. dipl. pravnik	univ. dipl. inženir elektrotehnike	univ. dipl. ekonomistka, MBA	doktor ekonomije	dipl. ekonomist	univ. dipl. politolog	univ. dipl. ekonomistka
Strokovni profil	področje letalstva, korporativno upravljanje	področje letalstva	upravljanje kapitalskih naložb, finance	finance, računovodstvo	področje letalstva	področje letalstva	finance, revizija
Neodvisnost po 23. členu Kodeksa (DA / NE)	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Obstoj nasprotja interesa v poslovnem letu (DA / NE)	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Članstvo v organih nadzora drugih družb	/	/	Elektrooptika d. d. Elektro Maribor d. d.		FABCE, d. o. o.	/	/

* Mandatna doba člana RK je štiriletna, vendar največ do preklica oz. prenehanja mandata v NS.

7. OPIS POLITIKE RAZNOLIKOSTI

Politika raznolikosti organov vodenja in nadzora je opredeljena v aktu Politika raznolikosti in kompetenčni profil nadzornega sveta Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o., ki ga je nadzorni svet v posodobljeni različici sprejel decembra 2022 in se uporablja zgolj glede zastopanosti v nadzornem svetu, saj ima družba enoosebni organ vodenja. Poleg tega se politika izvaja le kot usmeritev ustanovitelju in svetu delavcev družbe, saj imata slednja pristojnost za imenovanje članov nadzornega sveta. Akt je objavljen na javni spletni strani družbe.

Splošni cilj politike raznolikosti je doseči večjo heterogenost in komplementarnost znanj in izkušenj ter s tem večjo učinkovitost nadzornega sveta kot celote, kar prispeva k boljši kvaliteti izvajanja njegovih pristojnosti in k uspešnosti poslovanja družbe. S politiko se spodbuja raznolikost članstva v nadzornem svetu družbe z vidika strokovne raznolikosti, izkušenj, starosti, spola in kontinuitete. Cilji politike raznolikosti so bili v letu 2023 v pretežnem delu doseženi. Navedeno velja za cilj strokovne raznolikosti, ki je opredeljen kot komplementarnost znanj in veščin članov nadzornega sveta tako, da ima vsak član najmanj eno od kompetenc ter da imajo vsi člani skupaj vse kompetence, opredeljene s politiko, pa tudi za cilj glede izkušenj, ki določa, da ima najmanj dve tretjini članov nadzornega sveta izkušnje na področju dejavnosti družbe in najmanj polovica članov izkušnje na področju korporativnega upravljanja, saj imajo člani znatne izkušnje s področja letalstva in upravljanja. Upošteva se, da do menjave članov nadzornega sveta v letu 2023 ni prišlo, je bil dosežen tudi cilj kontinuitete, ki je opredeljen kot način imenovanja članov nadzornega sveta na način, da se hkrati zamenja največ polovica članov. Prav tako pa je bil v sestavi nadzornega sveta v letu 2023 dosežen tudi cilj starostne raznolikosti, ki je določen kot ustrezen delež mlajših in starejših članov, tako da je najmanj ena tretjina članov mlajša od 50 let, ena tretjina pa starejša od 50 let. Edini cilj politike raznolikosti, ki v letu 2023 (kot tudi predhodnih letih) ni bil dosežen, je cilj spolne raznolikosti, ki je opredeljen kot uravnoteženost obeh spolov na način, da je vsaj tretjina članov nadzornega sveta obeh spolov. V aktualni sestavi nadzornega sveta, ki šteje šest članov, znaša namreč zastopanost ženskega spola 1/6 (namesto najmanj 1/3), moškega spola pa 5/6.

Spoštovanje zakonodaje, Kodeksa in priporočil SDH, Politike upravljanja ter internih aktov družbe na področju korporativnega upravljanja so za družbo pomembna vodila za skrbno, gospodarno in odgovorno upravljanje. V družbi si prizadevamo za skladnost poslovanja in spoštovanje določil vsakokrat veljavnega kodeksa in priporočil ustanovitelja ter za prenos in uveljavljanje načel dobre poslovne prakse vodenja in upravljanja družbe.

Zgornji Brnik, 6. 5. 2024

Srečko Janša
direktor

1 KLJUČNI DOGODKI TER VPLIVI NA POSLOVANJE LETA 2023 IN PO KONCU POSLOVNEGA LETA

1.1 KLJUČNI DOGODKI IN VPLIVI NA POSLOVANJE LETA 2023

Januar

- Družba je 12. januarja 2023 brez neskladij uspešno prestala zunanjo certifikacijsko presojo sistema vodenja po mednarodnem standardu ISO 9001:2015, na podlagi katere je ohranila veljavnost certifikata sistema vodenja kakovosti (SI009178, veljaven do 18. 1. 2025). Zunanjo presojo je izvedla akreditacijska hiša Bureau Veritas, d. o. o., Ljubljana.
- SDH, d. d., je na predlog nadzornega sveta družbe dne 24. januarja 2023 v vlogi ustanovitelja in edinega družbenika družbe za direktorja družbe imenoval Roka Marolta, in sicer za mandatno obdobje petih let, s pričetkom mandata z dnem 23. 3. 2023.
- V januarju 2023 se je zaključilo osnovno usposabljanje kontrolorjev zračnega prometa – začetnikov za 13 kandidatov za pridobitev ustreznih dovoljenj za delo. Družba je omenjene kandidate zaposlila v začetku novembra 2022, od tega šest (6) kandidatov za potrebe Službe območne kontrole zračnega prometa Ljubljana in enega (1) kandidata za potrebe Službe letališke kontrole zračnega prometa Brnik ter šest (6) za potrebe Službe letališke kontrole zračnega prometa Cerklje ob Krki za potrebe zagotavljanja navigacijskih služb zračnega prometa na letališču Cerklje ob Krki na podlagi pogodbe, sklenjene z Ministrstvom za obrambo.
- Družba je s Svetom delavcev sklenila Dodatek št. 5 k pogodbi o oblikovanju pokojninskega načrta, v skladu s katerim sta se delodajalec in Svet delavcev dogovorila, da bo delodajalec premije za prostovoljno kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za leto 2023 upravičenim zaposlenim vplačal za nazaj konec leta 2023. V primeru upokojitve zaposlenega tekom leta 2023 pa bo premije za prostovoljno kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za obdobje od 1. 1. 2023 do dne upokojitve, vplačal za nazaj v enkratnem znesku, najkasneje do dne upokojitve upravičenca.

Februar

- Družba je skladno s predlogom Revizijske komisije nadzornega sveta februarja 2023 sprejela nov Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakovitosti v družbi, ki je začel veljati 1. 3. 2023. Nov pravilnik ureja postopek obravnave prijav, iz katerih izhajajo kršitve direktorja družbe in članov nadzornega sveta družbe.
- Direktor družbe se je udeležil sestanka CANSO EC3 (odbor direktorjev izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa Evrope) v Bruslju. EC3 se je prvič srečal z novim generalnim direktorjem organizacije Eurocontrol, g. Raúlom Medino. Na srečanju so razpravljali o ključnih vprašanjih, s katerimi se sooča industrija upravljanja zračnega prometa (ATM) v pomembnem času, ko se raven prometa vrača na raven pred COVID-19.
- Med 22. 2. in 5. 3. 2023 je v Sloveniji potekalo »Svetovno prvenstvo v nordijskem smučanju Planica 2023«. Ministrstvo za infrastrukturo je v zvezi z navedenim izdalo sklep o omejitvi letenja v območju prireditve, s strokovnimi mnenji je pri tem sodelovala tudi naša družba.
- Na AIRAC 23FEB2023 so bile implementirane PBN procedure na letališču Portorož.

Marec

- Agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije je izdala odločbe za PBN Ljubljana, ki se bodo implementirale na AIRAC 15JUN2023.
- Skupščina FABCE, d. o. o., je na 20. korespondenčni seji 3. marca 2023, potrdila Letni načrt 2023 – 2024 družbe FABCE, d. o. o.
- Med 11. 3. in 12. 3. 2023 je bila izvedena prireditev »Pokal Vitranc«, v času od 29. 3. do 2. 4. 2023 pa prireditev »Planica 2023«. Ministrstvo za infrastrukturo je v zvezi z navedenim izdalo sklepe o omejitvi letenja v območju prireditve, s strokovnimi mnenji je pri tem sodelovala tudi naša družba.
- Dne 18. 3. 2023 je bila izvedena vaja regijskega pomena »Vaja Letalska nesreča na letališču Edvarda Rusjana Maribor 2023«, pri kateri so sodelovali tudi predstavniki družbe.
- 23. marca 2023 je vodenje družbe za mandatno obdobje petih let kot novi direktor prevzel Rok Marolt.
- Direktor je 29. marca 2023 na sedežu družbe gostil 44. sestanek generalnih direktorjev izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE (CEOC), na katerem so direktorji obravnavali strateška vprašanja, ki se nanašajo na tretje in četrto referenčno obdobje (RP3/RP4), zakonodajni predlog SES2+ in SESAR DP ter napovedi zračnega prometa v regiji ter poročila FAB CE odborov. CEOC je obravnaval in potrdil tudi načrta dveh novih projektov s področja upravljanja zračnega prostora za brezpilotne zrakoplove, posodobljen priročnik za upravljanje z varnostjo, sporazum o obveščanju in varovanju frekvenčnega prostora nadzornih sistemov ter »FABCE Airspace Plan«.
- V dneh 30. in 31. 3. 2023 je na sedežu družbe potekala delavnica »Eurocontrol tools in support of AFUA implementation«, ki sta jo organizirala Javna agencija Republike Slovenije za civilno letalstvo in Eurocontrol.

April

- Direktor družbe se je 4. aprila 2023 na povabilo Direktorata za letalski in pomorski promet Ministrstva za infrastrukturo Republike Slovenije udeležil sestanka s predstavniki ministrstva na temo razvoja dejavnosti podjetja v sklopu Državnega prostorskega načrta za Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana.
- Nadzorni svet družbe je na 153. redni seji, ki je potekala 19. 4. 2023, preveril in potrdil revidirano Letno poročilo Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o., za leto 2022, zavzel pozitivno stališče k revizijskemu poročilu revizijske družbe BDO Revizija, d. o. o., za leto 2022 in preveril predlog za uporabo bilančnega dobička in z njim soglašal ter ustanovitelju predlagal, da se ta seznanil z revidiranim letnim poročilom ter sprejme predlog za porabo bilančnega dobička družbe, po katerem se bilančni dobiček, ki na dan 31. 12. 2022 znaša 784.009 EUR in je sestavljen iz preostanka čistega dobička poslovnega leta 2022 po njegovi uporabi, v celoti nameni za oblikovanje drugih rezerv iz dobička. Nadzorni svet se je tudi seznanil s Poročilom revizijske komisije nadzornega sveta za leto 2022.
- Družba je konec meseca aprila pripravila gradivo Seznantev ustanovitelja z letnim poročilom in poročilom nadzornega sveta za leto 2022, predlog uporabe bilančnega dobička ter razkritje o prejemkih direktorja.

Maj

- Med 6. 5. in 14. 5. 2023 je družba sodelovala pri izvedbi prireditve »XXXII. državno prvenstvo Slovenije v jadralnem letenju za člane in mladince 2023 ter mednarodno odprto prvenstvo Murska Sobota« ter dne 27. 5. pri izvedbi 20. etape kolesarske dirke »Giro d'Italia«.
- 22. maja 2023 je ob 5:47 prišlo do težjega izpada glavnega sistema za govorno komunikacijo VCS (Voice Communication System). S tem so izpadle vse komunikacije zrak - zemlja (komunikacija z letali) in zemlja - zemlja (komunikacija s sosednjimi centri in letališči), tako da prek tega sistema ni bilo komunikacije med operativnimi delavci znotraj centra ATCC (Air Traffic Control Center). Kontrolorji zračnega prometa so za izpraznitev zračnega prostora uporabili rezervni (fallback) sistem za govorno komunikacijo in uvedli restrikcije zračnega prometa v zračnem prostoru Republike Slovenije. Po izvedbi ustreznih ukrepov je sistem VCS ob 7:19 ponovno začel s polnim operativnim delovanjem. Kontrolorji zračnega prometa so nato začeli s postopnim ukinjanjem restrikcij v zračnem prometu nad Republiko Slovenijo.
- 22. in 23. maja 2023 je družba na Bledu gostila sestanek članov usmerjevalnega odbora FAB CE (FAB CE Steering Committee), na katerem so bile obravnavane strateške teme, kot so načrti okrevanja, napovedi prometa in vpliv oboroženega spopada v Ukrajini na promet, SESAR Deployment Programme in aktivnosti na področju posameznih odborov (TEC, OPS, HR in SAF).
- 31. maja in 1. junija 2023 je direktor družbe gostil 45. sestanek generalnih direktorjev izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE (CEOC) na Bledu.

Junij

- Med 5. 6. in 9. 6. 2023 je potekala mednarodna vojaška vaja »Jadranski udar 2023«, za izvedbo katere je Ministrstvo za infrastrukturo izdalo sklep o omejitvi letenja v več začasno rezerviranih območjih. Pri pripravi in izvedbi vojaške vaje so sodelovale strokovne službe družbe.
- Direktor družbe je sprejel nov Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakonnosti v družbi in nov Etični kodeks, ki sta začela veljati in se uporabljati dne 15. 6. 2023. Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakonnosti v družbi je dopolnjen skladno s sprejetim Zakonom o zaščiti prijaviteljev. Etični kodeks je dopolnjen skladno s spremembo Priporočil in pričakovanj Slovenskega državnega holdinga (maj 2023) in glede na izkazane pomanjkljivosti Etičnega kodeksa v praksi. Etični kodeks je objavljen tudi na spletni strani družbe.
- 7. junija 2023 je na sedežu družbe potekal FAB CE Social Dialogue Forum (forum socialnega dialoga), ki so se ga udeležili predstavniki reprezentativnih sindikatov vseh izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE (ANS CZ, Austrocontrol, BHANSA, Croatia Control, Hungaro Control, LPS in KZPS) in projektni vodja/direktor FABCE, d. o. o. Forumu sta sopedredovala direktor družbe in predstavnik združenj zaposlenih FAB CE.
- 13. junija 2023 je družba za vse deležnike v letalstvu organizirala in izvedla posvet glede implementacije koncepta PBN procedur na Letališču Edvarda Rusjana Maribor in Letališču Cerklje ob Krki. V skladu s časovnico potrjenega državnega načrta »Performance Based Navigation Transition Plan – Slovenia« so bile 15. 6. 2023 implementirane PBN procedure na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana.
- Direktor družbe se je 15. junija 2023 udeležil zasedanja odbora Provisional Council Eurocontrol v Bruslju.
- 19. in 20. junija 2023 je potekal sestanek skupine EC3 organizacije CANSO v Bruslju, ki se ga je udeležila predstavnica družbe.
- Uprava SDH je na redni seji uprave dne 20. 6. 2023 sprejela sklep št. 322/24/23, s katerim se je SDH v vlogi ustanovitelja družbe seznanil z revidiranim Letnim poročilom Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o., za leto 2022 in Poročilom o delu nadzornega sveta družbe ter se seznanil s prejemki direktorja in članov nadzornega sveta v letu 2022. SDH je z omenjenim sklepom odločil, da bilančni dobiček družbe, ki na dan 31. 12. 2022 znaša 784.009 EUR, in je sestavljen iz preostanka čistega dobička poslovnega leta 2022 po njegovi uporabi, ostane nerazporejen (preneseni dobiček).
- V mesecu juniju je družba sodelovala z Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije in Ministrstvom za infrastrukturo Republike Slovenije pri pripravi podatkov in pojasnil o poslovanju družbe v letu 2021 v povezavi z

nadzorom stroškovne baze v fazi preleta za leto 2021, ki ga izvaja Evropska komisija. V zvezi s tem so 23. junija 2023 predstavniki družbe sodelovali s predstavniki agencije in ministrstva na skupnem sestanku z revizijsko družbo Ernest & Young.

- 28. in 29. junija 2023 se je predstavica družbe udeležila 120. zasedanja Razširjenega odbora za pristojbine na zračnih poteh (Enlarged Committee for Route Charges) v organizaciji Eurocontrol v Bruslju, na katerem so bili obravnavani dejanski stroški za leto 2022 in preliminarne stroškovne baze na rutah za leto 2024;
- 21. 6. 2023 je družba z Ministrstvom za notranje zadeve RS sklenila Pogodbo o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa za določene lete zrakoplovov v letih 2023 – 2024.

Julij

- Služba območne kontrole zračnega prometa Ljubljana je v tednu med 3. 7. in 9. 7. 2023 dosegla nov tedenski rekord z 10.242 IFR operacijami (predhodni tedenski maksimum je znašal 9.963 operacij) in na dan 23. 7. 2023 nov rekord po številu operacij na dan in sicer so kontrolorji zračnega prometa opravili 1.643 IFR operacij. Prav tako je bil v juliju 2023 z 44.908 IFR operacijami presežen mesečni maksimalni rekord po številu operacij iz julija 2022, ko je ta znašal 43.043 IFR operacij.
- Republika Slovenija je prejela uradni opomin v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti iz Izvedbene uredbe 2021/116/EU o vzpostavitvi prvega skupnega projekta (CP1). Družba je sodelovala v postopku priprave uradnega odgovora.
- 31. 7. 2023 je bila v Uradnem listu RS, št. 83/2023 objavljena Kolektivna pogodba za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa, ki se je začela uporabljati 1. 8. 2023. Direktor družbe in predstavniki sindikatov so kolektivno pogodbo podpisali 24. 7. 2023 na podlagi soglasja Vlade Republike Slovenije, ki ga je ta podala na 60. redni seji dne 20. 7. 2023 v skladu s 5. členom Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa.
- V skladu z dogovorjeno časovnico so bili na Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije oddani predlogi za uvedbo sprememb v zračnem prostoru skupaj z zahtevanimi prilogami, vezani na implementacijo PBN procedur na letališču Edvarda Rusjana Maribor (LJMB) in Letališču Cerklje ob Krki (LJCE). Uvedba PBN procedur na omenjenih letališčih je bila izvedena 24. 1. 2024.

Avgust

- V tednu med 7. 8. in 13. 8. 2023 so kontrolorji zračnega prometa v Službi območne kontrole zračnega prometa Ljubljana z 10.248 IFR operacijami presegli maksimalni tedenski obseg prometa iz meseca julija 2023.
- Zaradi največje naravne ujme s poplavami, ki je prizadela večji del Republike Slovenije, še posebej pa koroško regijo, je ministrica za infrastrukturo dne 8. 8. 2023 izdala sklep o omejitvi letenja v zračnem prostoru Republike Slovenije, v začasno rezerviranem prostoru »Koroška« (TRA Koroška) zaradi aktivnosti zaščite in reševanja ob poplavah, ki je ostal v veljavi do 18. 8. 2023.

September

- Družba je pripravila osnutek Letnega poslovnega načrta 2024 in osnutek Poslovnega načrta 2024 - 2028, ki ju je nadzorni svet družbe obravnaval na 155. redni seji dne 11. 9. 2023. Osnutka poslovnih načrtov sta bila z ostalimi gradivi v skladu z operativnimi navodili ter Priporočili in pričakovanji Slovenskega državnega holdinga posredovana SDH, d. d.
- Direktor družbe in vodja Oddelka za varnost v zračnem prometu sta 12. in 13. 9. 2023 sodelovala na 3. Konferenci o letalski varnosti Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije.
- Med 20. in 22. 9. 2023 so se predstavniki družbe udeležili sestanka/delavnice na Eurocontrolu – CAPAN študija. Končni rezultati študije so bodo podlaga za določitev sektorske kapacitete v letu 2024.
- Predstavniki Sektorja zračnega prometa so sodelovali pri aktivnostih v okviru projekta širitve območja zračnega prostora brez zračnih poti (Free Route Airspace – FRA) SECSI FRA, ki združuje zračne prostore 8 držav regije (Avstrija, Hrvaška, BiH, Srbija, Črna gora, Severna Makedonija, Albanija in Slovenija), z vključitvijo zračnega prostora Italije (FRA IT), pri čemer bi omenjeno združeno območje brez zračnih poti postalo eno največjih FRA območij v Evropi.

Oktober

- Predstavnik operativnih služb sta se med 8. in 11. 10. 2023 udeležila pripravljalo usklajevalnega sestanka mednarodne vaje VOLCEX 2023 v organizaciji ICAO v Reykjaviku na temo ukrepanja v primeru večjega vulkanskega izbruha in pojava vulkanskega pepela.
- Služba LKZP Cerklje ob Krki je sodelovala na gasilsko-reševalni vaji »LETALO 2023«.
- Družba je pripravila predlog Letnega poslovnega načrta za leto 2024 in Poslovnega načrta 2024 - 2028, ki ju je nadzorni svet družbe obravnaval in sprejel na 156. redni seji dne 11. 10. 2023. Poslovna načrta je družba skladno z 8. členom Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa posredovala v odobritev Ministrstvu za infrastrukturo Republike Slovenije in v seznanitev SDH, d. d.
- V Uradnem listu RS št. 106/2023 z dne 13. 10. 2023, je bila objavljena Odredba o določitvi struktur zračnega prostora LJ TSA1 MERYL in LJ TSA2 MERYH, na podlagi katere sta družba in Slovenska vojska sklenili postopkovnik o operativnih postopkih za uporabo omenjenih dveh struktur zračnega prostora.
- Direktor družbe se je 24. in 25. 10. 2023 udeležil 46. sestanka direktorjev izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE (FAB CE CEOC), ki je potekal v Bratislavi.

November

- Vlada Republike Slovenije je na podlagi 6. člena Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih sprejela sklep, št. 37200-3/2023/3 z dne 9. 11. 2023, s katerim je za leto 2024 za izboljšanje letalske povezljivosti in ugodnega poslovnega okolja zagotovila sredstva v znesku 750.000,00 EUR z namenom znižanja cene za enoto storitve za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih.
- Družba je na podlagi zaključenega postopka javne objave prostih delovnih mest za zaposlitev kandidatov za kontrolorje zračnega prometa – začetnike 12. 11. 2023 zaposlila 12 kandidatov, ki so uspešno opravili postopek selekcije in so pričeli z usposabljanjem za pridobitev dovoljenja za delo (licence) kontrolorja zračnega prometa.
- Družba je 21.11.2023 sodelovala na mednarodni vaji VOLCEX23, v okviru katere je bil simuliran izbruh vulkana na Islandiji in pojav vulkanskega prahu.
- Predstavniki družbe in Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije so se udeležili rednega novembrskega zasedanja Razširjenega odbora za pristojbine na zračnih poteh (Enlarged Committee for Route Charges), ki je potekalo 21. in 22. novembra 2023 na sedežu Eurocontrol v Bruslju. Na zasedanju so bile v postopku posvetovanja s predstavniki uporabnikov storitev navigacijskih služb zračnega prometa obravnavane stroškovne baze in cene enote storitev držav članic na rutah za leto 2024. Cene na enoto storitev na rutah za leto 2024 je 28. 11. 2023 potrdila Razširjena komisija Eurocontrol (Enlarged Commission).
- Direktor družbe se je 27. in 28. 11. 2023 udeležil sestanka CANSO in zasedanja »Provisional Council« Eurocontrol v Bruslju.
- 29. 11. 2023 se je direktor s sodelavci udeležil sestanka s predstavniki centra za vodenje in kontrolo zračnega prometa MUAC (Maastricht Upper Area Control), Eurocontrol, v okviru sodelovanja pri projektu »ATM Data as a Service MeDUSA«.
- V mesecu novembru 2023 je bilo izdano končno poročilo nadzora stroškovne baze Republike Slovenije v fazi preleta za leto 2021, ki ga je po pooblastilu Evropske komisije izvajala revizijska družba Ernest & Young, iz katerega izhaja, da v nadzoru ni bilo ugotovljenih neskladij z zavezujočimi evropskimi predpisi ali odstopanj, ki bi imela finančni učinek na uporabnike storitev.
- Družba je med 24. 11. 2023 in 11. 12. 2023 izvedla anketo merjenje organizacijske klime in zadovoljstva, katere namen je prepoznavanje stanja odnosov in zadovoljstva zaposlenih v KZPS. Z rezultati ankete je družba seznanila vse zaposlene in nadzorni svet družbe.
- Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije je v mesecu novembru 2023 na podlagi vlog družbe za implementacijo PBN procedur na letališčih Maribor in Cerklje ob Krki izdala odločbe, s katerimi je odobrila uvedbo omenjenih sprememb v zračnem prostoru Republike Slovenije. Rok za implementacijo PBN procedur na obeh letališčih je 25. 1. 2024 v skladu s »Performance Based Navigation Transition Plan – Slovenia« načrtom.
- 30. 11. 2023 je potekal 30. sestanek Sveta FAB CE, ki se ga je udeležila predstavnik družbe.

December

- Na podlagi 6. člena Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih in sklepa Vlade Republike Slovenije o višini posega države za znižanje cene za enoto storitve na terminalih, 37200-3/2023/3 z dne 9. 11. 2023, je družba z Ministrstvom za infrastrukturo Republike Slovenije 4. 12. 2023 sklenila Pogodbo o zagotovitvi sredstev z namenom znižanja pristojbine za navigacijske službe zračnega prometa na terminalih za leto 2024.
- Na podlagi 12. člena Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa in v skladu z Izvedbeno uredbo 2019/317/EU ter Uredbo o izvajanju izvedbene uredbe 2019/317/EU je ministrica za infrastrukturo dne 12. 12. 2023 sprejela sklep o odobritvi stroškovne osnove (baze) in cene na enoto storitve na rutah za leto 2024 v višini 67,04 EUR.
- Na podlagi 12. člena Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa in sklepa Vlade Republike Slovenije, št. 37200-3/2023/3 z dne 9. 11. 2023, o zagotovitvi sredstev za izboljšanje letalske povezljivosti in ugodnega poslovnega okolja ter Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih je ministrica za infrastrukturo 18. 12. 2023 odobrila tudi skupno stroškovno bazo za Republiko Slovenijo za oblikovanje pristojbin za navigacijske službe zračnega prometa na terminalih za leto 2024 in ceno za enoto storitve v višini 317,58 EUR.
- Strokovne službe družbe so do konca leta intenzivno sodelovale z Ministrstvom za infrastrukturo Republike Slovenije, Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije pri usklajevanju predloga Uredbe o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa za operativni zračni promet (OAT).
- 28. 12. 2023 je družba v skladu z navodili Komisije za preprečevanje korupcije, Kodeksom korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države in drugo veljavno zakonodajo, pripravila in sprejela Načrt integritete. Načrt integritete KZPS, d. o. o., je javno objavljen, skupaj s podatki o družbi ter odgovornih osebah.

1.2 KLJUČNI DOGODKI PO DATUMU IZKAZA FINANČNEGA POLOŽAJA

Januar

- V družbi je 11. januarja 2024 potekala zunanja kontrolna presoja sistema vodenja po mednarodnem standardu ISO 9001:2015, ki jo je izvedla akreditacijska hiša Bureau Veritas, d. o. o., Ljubljana, na podlagi katere je ohranila veljavnost certifikata sistema vodenja kakovosti (SI009178, veljaven do 18. 1. 2025).
- Na AIRAC 25JAN2024 je bil na LJMB in LJCE implementiran prvi paket PBN procedur.

Februar

- Družba je v začetku meseca februarja 2024 podala soglasje k predlogu obratovalnega časa Letališča Jožeta Pučnika Ljubljana v poletnem prometnem obdobju 2024, to je od 31. marca 2024 do 26. oktobra 2024. Družba je predlagala, da se v omenjenem obdobju v času od med 6:01 in 23:00 uro po lokalnem času izvajajo storitve letališke kontrole zračnega prometa Brnik (LKZP Brnik), medtem ko je za čas med 23:01 in 6:00 uro po lokalnem času, ko upravljalec letališča Fraport Slovenija, d. o. o., uvaja lokalne restrikcije letenja, predlagala nočno zaprtje LKZP Brnik. Družba je 29. februarja 2024 podala soglasje tudi k predlaganemu obratovalnemu času Letališča Portorož v poletnem prometnem obdobju 2024, od 8:30 do 20:00 ure po lokalnem času.
- Med 5. in 9. februarjem 2024 je na različnih lokacijah v zračnem prostoru Republike Slovenije potekala mednarodna vojaška vaja »Varuh neba 2024«.
- Vlada Republike Slovenije je 15. 2. 2024 sprejela nov Državni varnostni program civilnega letalstva, ki vsebuje tudi državno varnostno politiko na področju civilnega letalstva v Republiki Sloveniji.

Marec

- Predstavnik Sektorja zračnega prometa sta se 15. marca 2024 udeležila posveta zainteresiranih strani zaradi usklajevanja obratovalnega časa Letališča Edvarda Rusjana Maribor v poletnem prometnem obdobju 2024.
- Med 19. in 21. marcem 2024 je v Ženevi potekal pomemben dogodek na področju letalstva »Airspace World 2024«, katerega so se udeležili predstavniki družbe. Dogodek povezuje vse deležnike v industriji, tako predstavnike izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa kot letalskih prevoznikov, dobavitelje in strokovnjake na področju novih tehnologij ter ATM strokovnjake.
- 21. 3. 2024 je bil uspešno implementiran projekt čezmejnega zračnega prostora brez zračnih poti med območji SECSI FRA in italijanskega FRA, imenovanega FRA IT.

April

- Nadzorni svet družbe se je 2. 4. 2024 z direktorjem družbe, Rokom Maroltom, na podlagi njegovega odstopa sporazumno dogovoril za predčasno prenehanje mandata z iztekom dne 4. 4. 2024. Do imenovanja novega direktorja, ki bo izbran na podlagi javnega razpisa, je s 5. 4. 2024 vodenje družbe prevzel član nadzornega sveta, Srečko Janša, v vlogi začasnega direktorja največ do enega leta. V tem času Srečko Janša ne bo deloval kot član nadzornega sveta.

2 POMEMBNI POSLOVNI PODATKI IN KAZALNIKI USPEŠNOSTI

Družba se financira s prihodki iz naslova pristojbin na zračnih poteh in terminalnih pristojbin, ki jih plačujejo letalski prevozniki. Stroške opravljenih storitev letalskim prevoznikom zaračunava Evropska organizacija za varnost zračne plovbe (Eurocontrol), ki nato sredstva za opravljene storitve nakaže družbi.

Skladno z Večstranskim sporazumom o pristojbinah na zračnih poteh, Izvedbeno uredbo 2019/317/EU, Uredbo o izvajanju izvedbene uredbe 2019/317/EU, Izvedbeno uredbo 2020/1627/EU in smernicami organizacije Eurocontrol ter Načeli za ugotavljanje stroškovne osnove pristojbin na zračnih poteh in izračun cene na enoto storitve se v skupni stroškovni osnovi Republike Slovenije za oblikovanje stroškovne baze upoštevajo stroški družbe, Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije (kot nacionalnega nadzornega organa) in Agencije Republike Slovenije za okolje (za storitve letalske meteorologije). Ugotovljeni stroški v povezavi z izvajanjem navigacijskih služb zračnega prometa so sestavljeni iz stroškov dela, materialnih in drugih operativnih stroškov, amortizacije in stroškov kapitala, ki nastajajo pri opravljanju navigacijskih služb zračnega prometa v fazi preleta, in se financirajo s pristojbinami na zračnih poteh. Ta načela se, upoštevajoč Uredbo o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih, smiselno uporabljajo tudi za oblikovanje stroškovne baze za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih, kjer se ugotovljeni stroški navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih financirajo s terminalnimi pristojbinami. Cena na enoto storitve (»unit rate«) se določi na osnovi predvidenih stroškov in prometa v naslednjem letu. Morebitna odstopanja dejanskih prihodkov od načrtovanih se po določenem ključu, upoštevajoč mehanizem delitve tveganj in spodbud, upoštevajo pri izračunu cene enote storitve čez dve leti (t. i. usklajevalni mehanizem - »adjustment mechanism«).

Za leto 2023 je bila izračunana cena na enoto storitve na zračnih poteh za Republiko Slovenijo v višini 65,23 EUR, medtem ko je ta v letu 2022 znašala 61,11 EUR. Cena enote storitve za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na ter-

minalih na vseh treh mednarodnih letališčih pa je za leto 2023 znašala 273,76 EUR. V letu 2022 je cena za enoto storitve na terminalih znašala 277,14 EUR.

Cena storitve za posamezen IFR-let, ki ni oproščen plačila pristojbine, se določi na podlagi produkta cene na enoto storitve (»unit rate«) v preletu oziroma terminalu in števila enot storitve v fazi preleta oziroma terminala.

Število enot storitve v fazi preleta (»en-route service units«) se izračuna po formuli:

$$\text{Število enot storitve v fazi preleta} = \frac{\text{razdalja}}{100} \times \left(\frac{\text{MTOW}}{50} \right)^{0,5}$$

Število enot storitve v fazi terminala (»terminal service units«) se izračuna po formuli:

$$\text{Število enot storitve v terminalu} = \left(\frac{\text{MTOW}}{50} \right)^{0,7}$$

pri čemer je:

razdalja – najkrajša razdalja v kilometrih med vhodno in izhodno točko v FIR Ljubljana;

MTOW – najvišja dovoljena vzletna teža letala (»maximum take-off weight«).

Obseg prometa v preletu slovenskega zračnega prostora (FIR Ljubljana), izražen v enotah storitve (»service units«), je bil v letu 2023 za 18,6 % nad načrtovanim in za 13,7 % višji kot leta 2022 ter za 8,0 % višji kot leta 2019. V fazi prileta in odleta (terminala) na slovenska mednarodna letališča je bilo število servisnih enot za 16,2 % pod planom in za 17,2 % večje glede na leto 2022, v primerjavi z letom 2019 pa še vedno manjše za 27,4 %. Ob dejanski rasti prometa po številu enot storitve glede na leto 2022 je družba v letu 2023 poslovala uspešno in presegla načrtovane rezultate.

Po padcu letalskega prometa v letu 2020 in 2021 kot posledice pandemije COVID-19 ter negativnega poslovnega rezultata, je družba poslovno leto 2023, tako kot že poslovno leto 2022, zaključila s pozitivnim poslovnim izidom. V letu 2023 je družba ustvarila za 20 odstotkov višje prihodke kot v letu 2022 in 17 odstotkov višje prihodke kot v letu 2019. Družba je v letu 2023 ustvarila 49.806.332 EUR poslovnih prihodkov, od tega so znašali prihodki od prodaje 49.043.327 EUR. Družba je ustvarila prihodke iz naslova pristojbin na zračnih poteh v višini 44.003.928 EUR, kar je za 22 odstotkov več kot v letu 2022 in za 19 odstotkov več, kot jih je ustvarila v letu 2019. Iz naslova terminalnih pristojbin je v letu 2023 ustvarila 3.168.691 EUR oz. za šest odstotkov več kot v letu 2022 in za šest odstotkov manj kot v letu 2019. Drugi prihodki od prodaje so v letu 2023 znašali 1.870.708 EUR in so bili za 11 odstotkov višji kot v letu 2022 ter za 41 odstotkov višji kot leta 2019. V okviru prihodkov od prodaje predstavljajo prihodki iz naslova pristojbin na zračnih poteh 90 odstotkov, prihodki iz naslova terminalnih pristojbin šest odstotkov in drugi prihodki od prodaje štiri odstotke. Delež prodaje na domačem trgu je znašal slabe tri odstotke, na tujem trgu (pretežno EU) pa dobrih 97 odstotkov. Drugi poslovni prihodki so znašali 763.005 EUR, od tega predvsem prihodki iz naslova nadomestil plač v breme ZZZS v višini 300.164 EUR in prihodki od odprave rezervacij po aktuarskem izračunu v višini 337.127 EUR.

Družba je v letu 2023 redno poravnava svoje obveznosti, tako do dobaviteljev, kot tudi do zaposlenih in državnih institucij, ter na dan 31. 12. 2023 ni imela neporavnanih zapadlih obveznosti.

Pomembni podatki o poslovanju in kazalniki so povzeti v Tabeli 1 v nadaljevanju. Družba je v letu 2023 poslovala bolje kot preteklo leto, kar se odraža v bistveno višjem poslovnem izidu iz poslovanja (EBIT), višjem poslovnem izidu iz poslovanja pred deprecijacijo in amortizacijo (EBITDA), višjem pozitivnem čistem poslovnem izidu in boljših kazalnikih.

Tabela 1: Analiza finančnega položaja

v EUR	2023	2022	2019	Indeks 2023/2022	Indeks 2023/2019
Poslovni prihodki	49.806.332	41.375.190	42.723.051	120	117
EBIT	5.431.827	3.182.043	5.492.948	171	99
EBITDA	8.360.808	6.702.263	9.743.440	125	86
Čisti dobiček	4.651.720	2.768.051	4.585.114	168	101
Nekratkoročna sredstva	22.970.914	22.757.972	27.345.080	101	84
Kratkoročna sredstva	13.584.617	9.342.395	10.610.872	148	130
Kapital	12.397.024	8.276.083	24.736.997	150	50
Nekratkoročne obveznosti	10.101.328	12.068.719	2.714.496	84	372
Kratkoročne obveznosti	8.780.662	9.383.004	7.972.333	96	113
Kazalniki	2023	2022	2019	Indeks 2023/2022	Indeks 2023/2019
EBIT marža	10,91 %	7,69 %	12,86 %	142	85
EBITDA marža	16,79 %	16,20 %	22,81 %	104	74
Donosnost kapitala (ROE)	45,00 %	41,89 %	19,66 %	107	229
Donosnost sredstev (ROA)	13,55 %	8,96 %	12,64 %	151	107
Finančni vzvod	2,95	3,88	1,53	76	192
Število zaposlenih	2023	2022	2019	Indeks 2023/2022	Indeks 2023/2019
Konec leta	243	233	228	104	107

Opomba: Izračun EBIT in EBITDA

EBIT = (Prihodki od prodaje iz pogodb + Drugi poslovni prihodki) – Poslovni odhodki;

EBITDA = EBIT + Odpisi vrednosti (Amortizacija + Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih + Neto slabitev terjatev).

Pri analizi poslovanja družbe v letu 2023 je treba upoštevati, da je bilo poslovanje družbe v navedenem letu nad načrtovanim prometom, kar se pozitivno odraža v boljšem poslovanju od načrtovanega, negativni učinek uspešnega poslovanja pa se bo skozi izračun cene zaradi usklajevalnega mehanizma odrazil v poslovanju družbe v letu 2025.

Zaradi načina določanja višine pristojbine v posameznem letu, ki je med drugim odvisna od števila načrtovanih preletov ter priletov/odletov in predvidene inflacije oz. realiziranih preletov ter priletov/odletov in dejanske inflacije – t. i. usklajevalni mehanizem, se družba v posameznem letu sooča z razliko v višini prihodkov (presežek ali primanjkljaj). Razlika iz posameznega leta (n) se namreč upošteva v določitvi cene čez dve leti (n + 2).

Družba je oseba javnega prava, ki je ustanovljena za opravljanje dejavnosti v splošnem interesu in nima industrijskega ali poslovnega značaja, ter opravlja dejavnost in zagotavlja infrastrukturo za prevoznike po zraku. Družba je zavezanica za

javna naročila, in sicer na podlagi Zakona o javnem naročanju tako na splošnem kot na infrastrukturnem področju. Navedeno izhaja tudi iz Uredbe o informativnem seznamu naročnikov in obveznih informacijah v obvestilih za postopek naročila male vrednosti.

V letu 2023 je bilo v družbi izvedenih 336 postopkov oddaje javnih naročil. Od teh je bilo devetnajst postopkov zaključenih brez oddaje, medtem ko je bilo uspešno zaključenih 317 postopkov oddaje javnih naročil, v skupni ocenjeni vrednosti 10.712.696 EUR brez DDV. Tudi v letu 2023 ni bil noben postopek javnih naročil predmet predrevizijskega, revizijskega ali sodnega postopka v skladu z Zakonom o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja.

Podatki, pridobljeni iz evidenc vodenih skladno z Zakonom o javnem naročanju, kažejo, da je bilo na splošnem področju izvedenih 212 uspešnih postopkov oddaje javnih naročil in 6 neuspešnih. Na infrastrukturnem področju pa je bilo izvedenih 105 uspešnih postopkov in 11 neuspešnih. Med temi postopki je bilo tudi 108 postopkov za nabavo blaga (59 na splošnem področju in 49 na infrastrukturnem področju), dva (2) postopka v zvezi z gradbenimi deli ter 207 postopkov storitev, v skupni ocenjeni vrednosti 7.318.051 EUR. Te storitve se razdeljujejo glede na vrsto posla, pri čemer 25 predstavlja intelektualne storitve v vrednosti 751.910 EUR, vključno z izobraževalnimi storitvami, 38 vzdrževalnih storitev povezanih z vzdrževanjem objektov, opreme in sistemov družbe v vrednosti 2.903.282 EUR ter 144 drugih storitev v vrednosti 3.662.859 EUR, potrebnih za operativno in neoperativno poslovanje družbe.

Družba bo nadaljevala s prakso skrbnega načrtovanja postopkov nabav, vodenja evidenc in doslednega izvajanja postopkov javnih naročil ter tako ohranila visoke standarde integritete, učinkovitosti in transparentnosti v svojem poslovanju tudi v prihodnosti.

2.1 KAZALNIKI USPEŠNOSTI

Skladno z Izvedbeno uredbo 2019/317/EU morajo države članice EU pripraviti načrt izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa. Načrt izvedbe (Performance Plan) skladno z evropskimi predpisi o enotnem evropskem nebu predstavlja za državo članico zavezujoč dokument, ki povzema zavezujoče in druge cilje uspešnosti, ki jih morajo države članice EU dosegati v posameznem referenčnem obdobju pri zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa. Glavni namen načrta je določiti usmeritve in načine doseganja predvidenih ciljev uspešnosti na ključnih področjih varnosti, zmogljivosti, okolja in stroškovne učinkovitosti za izvajalce navigacijskih služb in nacionalni nadzorni organ. Načrt izvedbe mora vključevati tudi vse z zakonodajo določene finančne in druge podatke za obdobje trajanja poročevalnega obdobja, ki morajo biti skladni s podatki poslovnih načrtov izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa in nacionalnih nadzornih organov ter s stroškovnimi bazami države članice. Skladen mora biti s cilji Evropske unije, kot jih za vsako posamezno referenčno obdobje spremljanja uspešnosti določi Evropska komisija.

Leto 2023 pokriva četrto leto tretjega referenčnega obdobja (Reference Period – RP3) med letoma 2020 in 2024, v katerem so opredeljeni vseevropski cilji in kazalniki uspešnosti za vsa štiri ključna področja spremljanja uspešnosti, tj. zmogljivost, stroškovna učinkovitost, varnost in okolje. Skladno z Izvedbeno uredbo 2019/317/EU je Republika Slovenija leta 2019 pripravila Osnutek Načrta izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za tretje poročevalsko obdobje ter ga na podlagi člena 12 Izvedbene uredbe 2019/317/EU predložila Evropski komisiji.

Zaradi pojava COVID-19 in s tem povezanega padca letalskega prometa v letu 2020 in 2021 je Evropska komisija v letu 2020 sprejela Izvedbeno uredbo 2020/1627/EU, s katero je vzpostavila začasno spremenjeni pravni okvir za tretje referenčno obdobje, ki upošteva izredne razmere v letalskem sektorju in s tem sprejelačasne ukrepe zaradi teh razmer kot posledice pandemije COVID-19. Skladno z omenjeno uredbo je Evropska komisija 2. junija 2021 sprejela Izvedbeni sklep 2021/891/EU, države članice pa so morale do 17. novembra 2021 Evropski komisiji v oceno predložiti nove Načrte izvedbe (Performance Plan) za preostanek tretjega referenčnega obdobja. Republika Slovenija je skladno s tem predložila Evropski

komisiji nov predlog Načrta izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo (2021), ki je bil s strani Evropske komisije ocenjen kot skladen z novimi vseevropskimi cilji uspešnosti za referenčno obdobje (RP3) med letoma 2020 in 2024.

Načrt izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo določa usmeritve in načine doseganja predvidenih ciljev uspešnosti na ključnih področjih za vse izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa, poleg družbe torej še za službo letalske meteorologije, ki jo zagotavlja Agencija Republike Slovenije za okolje, in nacionalni nadzorni organ navigacijskih služb zračnega prometa, tj. Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije.

Zavezujoči cilji in kazalniki uspešnosti na ključnih področjih spremljanja uspešnosti, kot so bili določeni skladno z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo, so opredeljeni tako, da se:

- na področju zmogljivosti kot zavezujoč kazalnik uspešnosti obravnava in meri vrednost »povprečne preletne zamude upravljanja pretoka zračnega prometa (ATFM)« na let (»en-route ATFM delay per flight«), in sicer v okviru Centra območne kontrole zračnega prometa Ljubljana (ACC Ljubljana);
- na področju stroškovne učinkovitosti se kot zavezujoč kazalnik uspešnosti obravnava in meri vrednost »povprečne cene enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa«, izražene v realni vrednosti v EUR v letu 2017 (»determined unit rate for en-route ANS in real terms, EUR 2017«) v okviru letalskega informativnega območja Ljubljana (FIR Ljubljana);
- na področju varnosti je kot ključni kazalniki uspešnosti določena »učinkovitost upravljanja varnosti« (Effectiveness of Safety Management – EoSM);
- na področju okolja sta bila za tretje referenčno obdobje 2020 – 2024 kot zavezujoča kazalnika uspešnosti določena »povprečna horizontalna preletna učinkovitost leta za dejansko pot leta« in »povprečna horizontalna preletna učinkovitost leta za zadnji oddani načrt leta«.

Na področju zmogljivosti referenčne ciljne vrednosti zamud določi organizacija Eurocontrol. Za Republiko Slovenijo je bila ciljna vrednost zamude za leto 2023 določena kot 0,09 minute na let, pri čemer v to vrednost niso vključene zamude, ki nastanejo zaradi slabega vremena. Določene ciljne vrednosti zamud za referenčno obdobje 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo so bile, vključno s ciljem za leto 2023, skladne z vseevropskimi cilji oziroma bistveno boljše od vseevropskega cilja. Dejanska vrednost tega kazalnika za leto 2023 za Republiko Slovenijo je znašala 0,00 minute na let ter je bila boljša od ciljne vrednosti kazalnika. Dejanska vrednost zamud, z upoštevanimi zamudami zaradi slabega vremena, je znašala 0,03 minute na let.

Izvedbena uredba 2019/317/EU določa trend gibanja povprečne cene na enoto storitve v Evropi. Načrt izvedbe 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo določa za leto 2023 znižanje povprečne realne cene enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa na osnovi leta 2014 v tretjem referenčnem obdobju (RP3, 2020 – 2024) za 10,8 % letno, kar glede na ceno leta 2019 pomeni zvišanje cene v 2023 za 10,4 % letno. Družba in z njo Republika Slovenija sta v sprejetem načrtu izvedbe tako dosegli cenovno učinkovitost s ceno enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa, ki je ob upoštevanju učinkov usklajevalnih mehanizmov v letu 2023 nominalno znašala 65,23 EUR.

Ciljna vrednost na področju okolja se za tretje referenčno obdobje določa na ravni držav in je bila za leto 2023 za Republiko Slovenijo definirana v vrednosti 1,55 %. To pomeni, da so dejansko uporabljene zračne poti letal v Republiki Sloveniji lahko le 1,55 % daljše od najkrajših možnih poti preleta Republike Slovenije; k doseganju cilja na eni strani prispeva izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa, ki mora omogočiti razpoložljivost najkrajših poti (Free Route Airspace – FRA), na drugi strani pa morajo omenjene poti uporabniki storitev tudi uporabiti. Cilj za Republiko Slovenijo v letu 2023 ni bil izpolnjen, saj je bila dosežena vrednost 1,73 %, vendar je razlog na strani uporabnikov storitev in sicer njihova izbira zračnih poti v načrtu leta. Družba je uporabnikom storitev zagotovila najkrajšo možno pot za prelet Republike Slovenije z implementacijo Free Route Airspace-a, vendar pa se uporabniki sami odločijo, ali najkrajše možne poti koristijo oziroma jih načrtujejo, pri čemer so razlogi za neizbiro najkrajše poti različni (vreme, veter, višina cene na enoto storitve (unit rate), izogibanje zamud (slot-ov), itd.).

Edini ključni kazalnik uspešnosti za varnost (Safety KPI) na mednarodnem nivoju, katerega doseganje ustrezne vrednosti predpisuje in meri EASA ter za katerega leto 2023 predstavlja četrto leto referenčnega obdobja, je učinkovitost upravljanja varnosti (EoSM – Effectiveness of Safety Management). V letu 2023 se je ustreznost kazalnika EoSM znova merila, kot v letu 2022, s spremenjeno metodologijo, ki se vsebinsko približuje in usklajuje s skupno definirano, splošno uporabljano metodologijo, »Standard of Excellence« (SoE) organizacij Eurocontrol in CANSO. Nadzor Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije potrjuje, da je družba v letu 2023 dosegala predvidene nivoje zrelosti za posamezna področja ocenjevanja.

3 SLUŽBE ZRAČNEGA PROMETA V LETU 2023

Zagotavljanje varnega, urejenega in hitrega pretoka zračnega prometa je prednostna naloga služb zračnega prometa, ki se izvajajo v okviru Sektorja zračnega prometa (v nadaljevanju: SZP).

3.1 ANALIZA ZRAČNEGA PROMETA

Družba skladno z Zakonom o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa izvaja storitve navigacijskih služb zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru (FIR Ljubljana) v imenu Republike Slovenije. Področje odgovornosti, na katerem družba izvaja storitve navigacijskih služb zračnega prometa, je poleg Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa opredeljeno tudi v Sporazumih med sosednjimi centri območnih kontrol zračnega prometa (Letters of Agreement between Area Control Centres, v nadaljevanju: LoAs), ki določajo meje odgovornosti za izvajanje storitev v zračnih prostorih. Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana (v nadaljevanju: OKZP) je tako skladno z LoAs zadolžena za izvajanje storitev v zračnem prostoru, ki ni enak FIR Ljubljana.

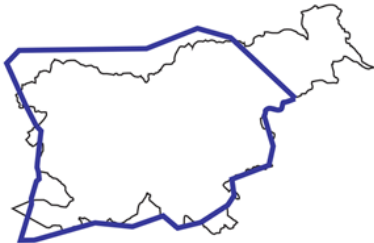
FIR Ljubljana je nacionalni zračni prostor, v katerem ima skladno s Čikaško konvencijo izključno suverenost Republika Slovenija in za katerega Republika Slovenija skladno z mednarodnimi pogodbami zaračunava pristojbine za izvedene storitve v vseh fazah leta (prelet, terminal), ne glede na to, kdo je dejanski izvajalec storitev.

Prikaz 2: FIR Ljubljana

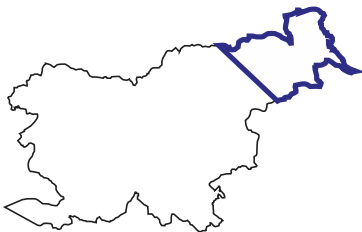

V fazi preleta je za izvajanje storitev navigacijskih služb zračnega prometa v sektorju Dolsko, ki vključuje tudi del avstrijskega, italijanskega in hrvaškega zračnega prostora, zadolžena OKZP, ki zagotavlja preletno kontrolo zračnega prometa v večinskem delu slovenskega zračnega prostora. Storitve v manjšem delu slovenskega zračnega prostora izvajajo tudi sosednji izvajalci storitev, najočitnejši je sektor Mura, kjer je za izvajanje storitev zadolžena Območna kontrola zračnega prometa Dunaj.

Prikaz 3: Sektor Dolsko

Prikaz 4: Sektor Mura

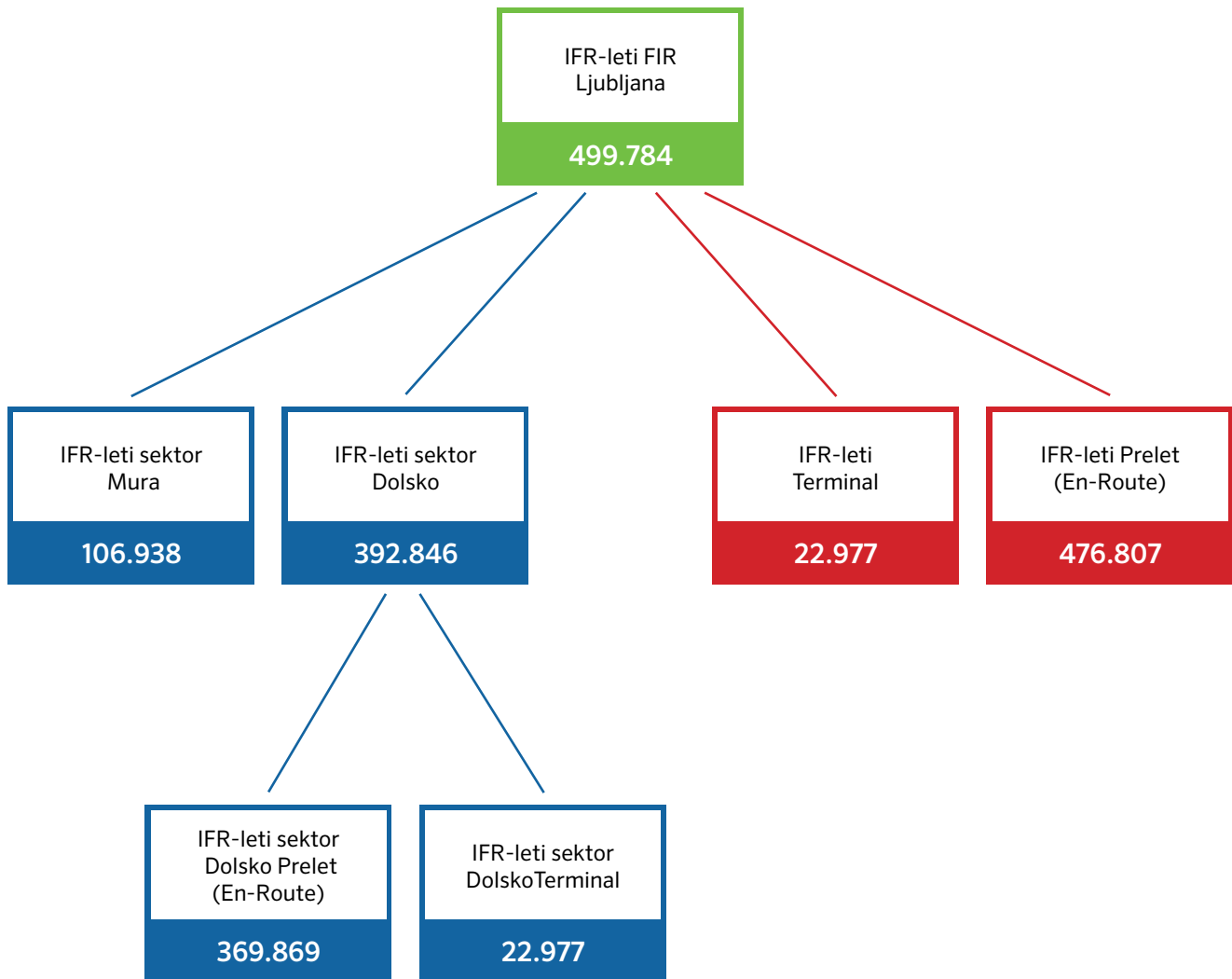
Poleg storitev v fazi preleta družba izvaja storitve tudi v fazi terminala, in sicer v terminalnih conah Ljubljana, Maribor in Portorož, kjer zagotavlja službe letališke in priletne kontrole zračnega prometa na treh mednarodnih letališčih, in sicer Jožeta Pučnika Ljubljana, Edvarda Rusjana Maribor in Portorož, ter letališko in priletno kontrolo zračnega prometa na letališču Cerklje ob Krki. Družba je tako zadolžena za izvajanje storitev v sektorju Dolsko v fazi preleta in vseh terminalnih conah.

Prikaz 5: Terminalne cone v FIR Ljubljana

Analiza zračnega prometa obravnava gibanje števila IFR-letov in povezanost tega gibanja s številom enot storitve, ki v fazi preleta in fazi terminala vplivajo na višino prihodka družbe. Vir podatkov, uporabljenih v analizi, so podatki družbe ter podatki organizacije Eurocontrol STATFOR in CRCO.

Leta 2023 je bilo v zračnem prostoru Republike Slovenije (FIR Ljubljana) opravljenih skupaj 519.146 letov, od tega je bilo 19.362 VFR-letov (pravila vizualnega letenja) in 499.784 IFR-letov (pravila instrumentalnega letenja). IFR-lete delimo glede na fazo leta na prelete in terminalne lete ter glede na del zračnega prostora, v katerem so leti izvedeni. Dve različni delitvi IFR-letov sta predstavljeni v prikazu.

Prikaz 6: Razdelitev IFR-letov glede na fazo leta in glede na zračni prostor

V letu 2023 je na promet v slovenskem zračnem prostoru, tako na število letov, kot na število enot storitve, najbolj vplivala situacija v Ukrajini in premik prometa proti jugu. V letu 2023 je bilo v primerjavi z letom 2022 v Republiki Sloveniji za 10,4 % več IFR-letov, na evropski ravni pa je IFR-letov več za 9,7%.

Prikaz 7: IFR-leti v FIR Ljubljana

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

V tabeli 2 je predstavljeno gibanje števila vseh IFR-letov na območju Republike Slovenije v obdobju 2019 – 2023. Za primerjavo so navedene tudi stopnje rasti IFR-letov v EU-27. Navedene vrednosti se nanašajo na vse IFR-lete v FIR Ljubljana (faza preleta in terminala), ne glede na izvajalca storitev navigacijskih služb zračnega prometa in ne glede na fazo leta.

Tabela 2: Število IFR-letov v Republiki Sloveniji v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število IFR-letov v RS	Stopnja rasti IFR-letov v RS	Stopnja rasti IFR-letov v EU
2019	459.597	+8,6 %	+1,2 %
2020	195.283	-57,5 %	-56,4 %
2021	278.811	+42,8 %	EU27 + 24,2 %
2022	452.894	+62,4 %	EU27 + 53,5 %
2023	499.784	+10,4 %	EU27 + 9,7 %

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

V sektorju Dolsko, v katerem storitev izvaja družba prek OKZP, se je leta 2023 v primerjavi z letom 2022 število vseh IFR-letov (faza preleta in terminala) povečalo za 9,8 %.

Prikaz 8: IFR-leti v sektorju Dolsko

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

V tabeli 3 je predstavljeno gibanje števila vseh IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2019 – 2023.

Tabela 3: Število vseh IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število IFR-letov v sektorju Dolsko	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	355.234	+7,2 %
2020	150.397	-57,6 %
2021	221.151	+47,0 %
2022	357.903	+61,8 %
2023	392.846	+9,8 %

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

3.1.1 Promet v fazi preleta

V fazi preleta se je število IFR-letov v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 povečalo za 10,4 %.

Prikaz 9: IFR-leti v fazi preleta v FIR Ljubljana

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

V tabeli 4 je predstavljeno gibanje števila IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana v obdobju 2019 – 2023.

Tabela 4: Število IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	428.323	+10,3 %
2020	182.671	-57,4 %
2021	262.466	+43,7 %
2022	431.822	+64,5 %
2023	476.807	+10,4 %

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

Podatki o prometu v fazi preleta v FIR Ljubljana po številu enot storitve prav tako kažejo rast glede na leto 2022 in sicer za 13,7 %, kar predstavlja 8,0 % višje število enot storitev glede na leto 2019.

Prikaz 10: Enote storitve v fazi preleta v FIR Ljubljana

Vir: Eurocontrol (CRCO), družba 2024

V tabeli 5 je predstavljeno gibanje števila enot storitve v fazi preleta v obdobju 2019 – 2023.

Tabela 5: Število enot storitve v fazi preleta v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število enot storitve v fazi preleta	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	627.329	+9,7 %
2020	263.994	-57,9 %
2021	369.971	+40,1 %
2022	595.456	+60,9 %
2023	677.207	+13,7 %

Vir: Eurocontrol (CRCO), družba 2024

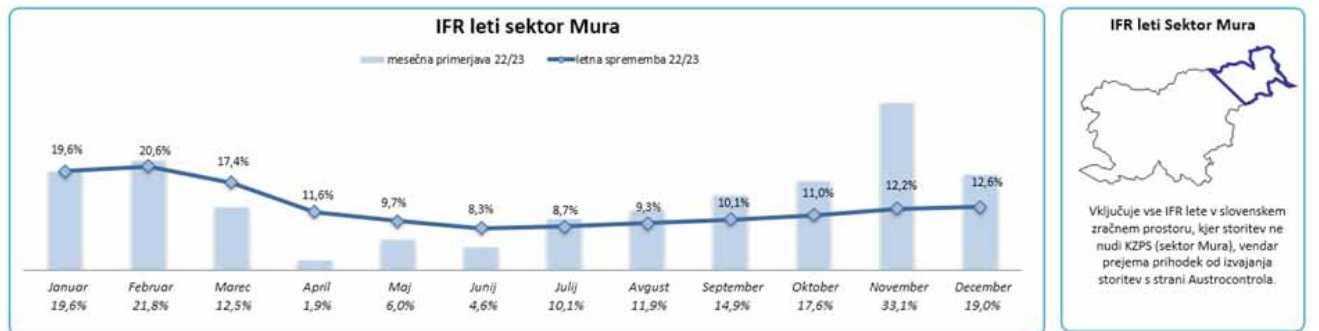
Gibanje števila IFR-letov in gibanje števila enot storitve nista vedno konsistentna, saj je število enot storitve v fazi preleta odvisno od preletene razdalje in teže letal. Preletene razdalje v sektorju Dolsko so namreč daljše kot v sektorju Mura.

Prikaz 11: IFR-leti v fazi preleta v sektorju Dolsko

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

Prikaz 12: IFR-leti v fazi preleta v sektorju Mura

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

V letu 2023 se je v primerjavi z letom 2022 število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko povečalo za 9,8 %, v sektorju Mura pa za 12,6 %, medtem ko se je v FIR Ljubljana skupaj v fazi preleta povečalo za 10,4 %. Promet po številu enot storitev v fazi preleta pa je bil v FIR Ljubljana v letu 2023 za 13,7 % višji kot leta 2022 in za 8,0 % višji glede na leto 2019.

V tabeli 6 je predstavljeno gibanje števila IFR-letov v obdobju 2019 – 2023 v fazi preleta v sektorju Dolsko in v sektorju Mura.

Tabela 6: Število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko in v sektorju Mura v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko	Stopnja rasti (v odstotkih)	Število IFR-letov v sektorju Mura	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	323.960	+9,2 %	104.363	+13,6 %
2020	137.785	-57,5 %	44.886	-57,0 %
2021	204.806	+48,6 %	57.660	+28,5 %
2022	336.831	+64,5 %	94.991	+64,7 %
2023	369.869	+9,8 %	106.938	+12,6 %

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

3.1.2 IFR-promet pod kontrolo družbe

Podatki v nadaljevanju vključujejo le IFR-promet, za katerega je bila odgovorna družba, torej se nanašajo na promet v sektorju Dolsko. Uporabljeni podatki so iz podatkovnih baz družbe in organizacije Eurocontrol (STATFOR).

OKZP, ki opravlja storitev v sektorju Dolsko, je leta 2023 ugotovila 9,8-odstotno povečanje prometa v primerjavi z letom 2022. Skupaj je bilo v sektorju Dolsko leta 2023 izvedenih 392.846 letov, v povprečju 1.076 IFR-operacij dnevno. Ob tem so bili doseženi naslednji mejniki v primerjavi s preteklimi dosežki (število IFR-operacij).

Tabela 7: Mejniki v številu IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2019 – 2023

Maksimalne vrednosti v preteklih letih				
Leto	Največ IFR-operacij na uro je bilo 27.8. 2023 med 09.00 in 10.00 UTC	Največ IFR-operacij na dan je bilo 23. 7. 2023	Največ IFR-operacij v tednu je bilo od 7.8.2023 do 13. 8. 2023	Največ IFR-operacij v letu je bilo opravljenih julija 2023
2019	110	1.551	9.613	41.931
2020	76	960	5.211	22.915
2021	102	1.344	8.100	35.561
2022	114	1.569	9.963	43.043
2023	118	1.643	10.248	44.908

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

OKZP lahko zračni prostor, v katerem opravlja storitev, deli na največ pet vertikalnih sektorjev. S tem se preprečuje preobremenitev kontrolorjev zračnega prometa in skrbi za ustrezno pretočnost zračnega prostora. Število sektorskih ur dnevno je seštevek odprtosti vseh petih sektorjev. Podatek je neposredno povezan s človeškimi viri, ki so na voljo v OKZP.

V letu 2023 je bilo opravljenih 17.436 sektorskih ur. Na dan je bilo v letu 2023 opravljenih povprečno 47,8 sektorskih ur, kar predstavlja 6,7-odstotno povečanje glede na prejšnje leto. Leta 2023 je OKZP skupaj beležila največ 65 sektorskih ur dnevno. Vsi podatki o številu sektorskih ur so zbrani v spodnji tabeli.

Tabela 8: Število sektorskih ur v obdobju 2019 – 2023

Leto	Skupno število sektorskih ur	Stopnja rasti (v odstotkih)	Maksimalno dnevno število sektorskih ur	Stopnja rasti (v odstotkih)	Povprečno število sektorskih ur na dan	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	15.999	+2,1 %	65	-1,5 %	43,8	+2,1 %
2020	10.790	-32,6 %	47	-27,7 %	29,5	-32,6 %
2021	13.023	+21,0 %	56	+19,1 %	35,7	+21,0 %
2022	16.358	+25,6 %	63	+12,5 %	44,8	+25,5 %
2023	17.436	+ 6,6 %	65	+ 3,2 %	47,8	+ 6,7 %

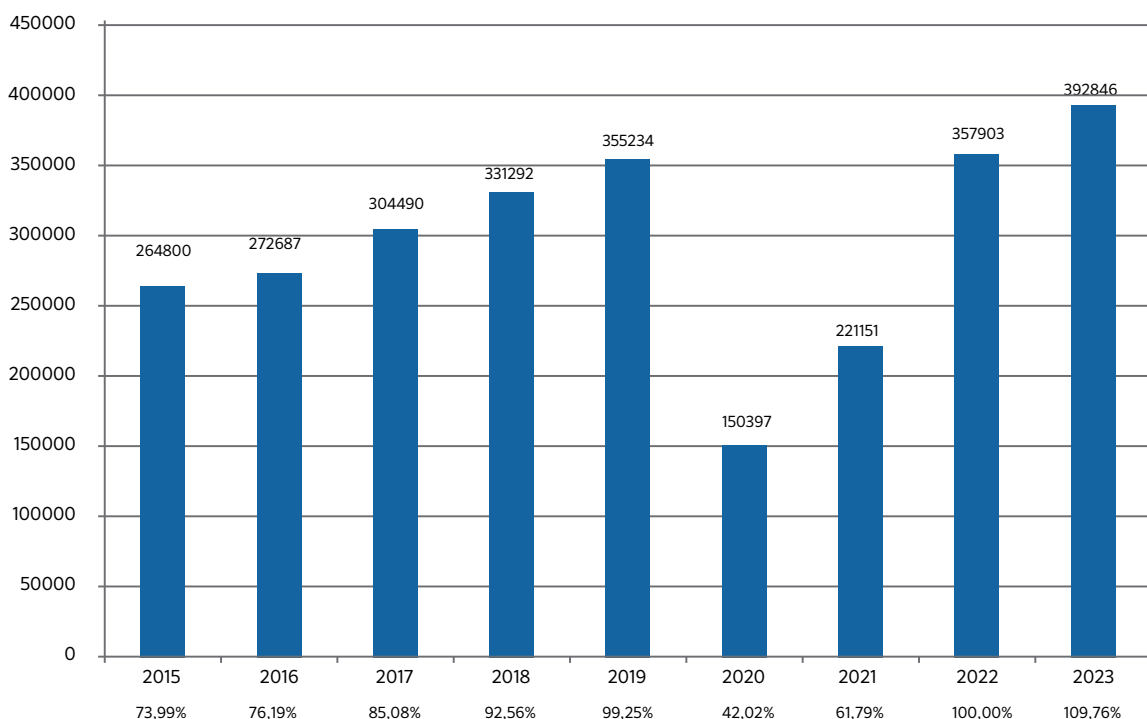
Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

Leta 2023 je OKZP opravila 19.362 VFR operacij, kar je 1,2 % več kot leta 2022. Podatki o številu VFR-letov v obdobju 2019 – 2023 so zbrani v tabeli v nadaljevanju.

Tabela 9: Število VFR-letov v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število VFR-letov	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	17.744	+10,0 %
2020	14.443	-18,6 %
2021	18.775	+29,9 %
2022	19.134	+1,9 %
2023	19.362	+1,2 %

Družba je predvidela, da bo v letu 2023 v sektorju Dolsko doseženo +6,33 % več prometa po IFR-letih kot leta 2022. Dejanski obseg prometa je bil večji kot leta 2022 za 9,8 %.

Prikaz 13: Promet od leta 2015 do leta 2023

Vir: družba 2024

Primerjava v prikazu 13 je predstavljena v odnosu na leto 2022 kot 100 %.

PODATKI O NIVOJIH LETA

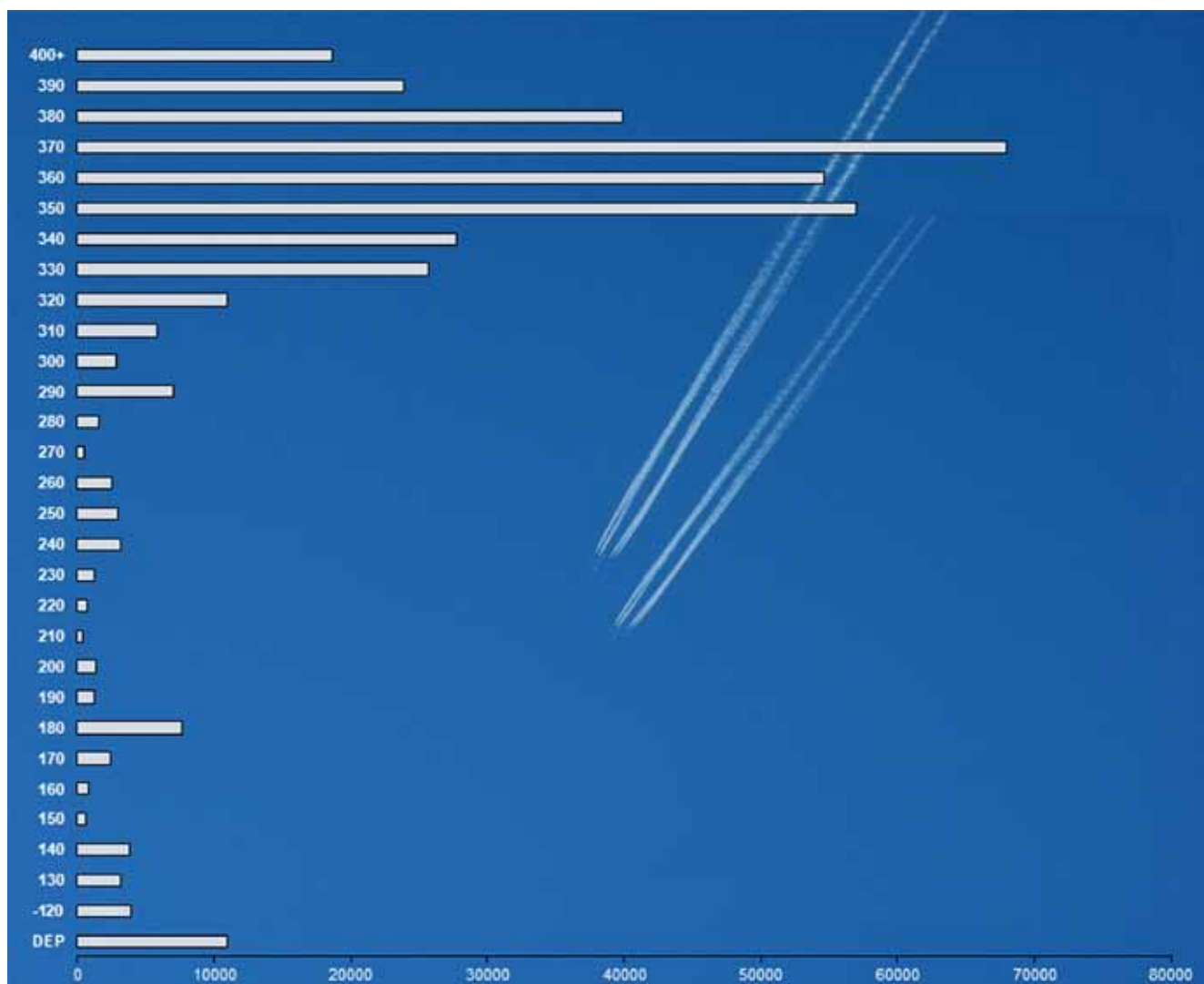
Podatki o nivojih leta so iz baze podatkov družbe. Upoštevane so vse spremembe do avtomatske predaje najave leta sosednji kontroli zračnega prometa.

V vrstici DEP (prikaz 14) so vsebovane vse IFR-operacije, začete na domačih letališčih. Zaradi preglednosti prikaza so združeni podatki pod FL120 in nad FL400. Višinski razpored letal najbolj zgovorno ponazarja podatek, da je na enem samem nivoju letenja (FL370) 17,37 % vsega IFR-prometa.

Nad FL280	87,45 %	(2022 87,29 %; 2021 85,48 %; 2020 83,84 %; 2019 84,04 %;)
Pod FL280	12,55 %	(2022 12,71 %; 2021 14,52 %; 2020 16,16 %; 2019 15,95 %).

Primerjava s prejšnjimi leti kaže, da je porast prometa bolj izrazit v zgornjem segmentu.

Prikaz 14: Promet po nivojih leta v sektorju Dolsko v letu 2023

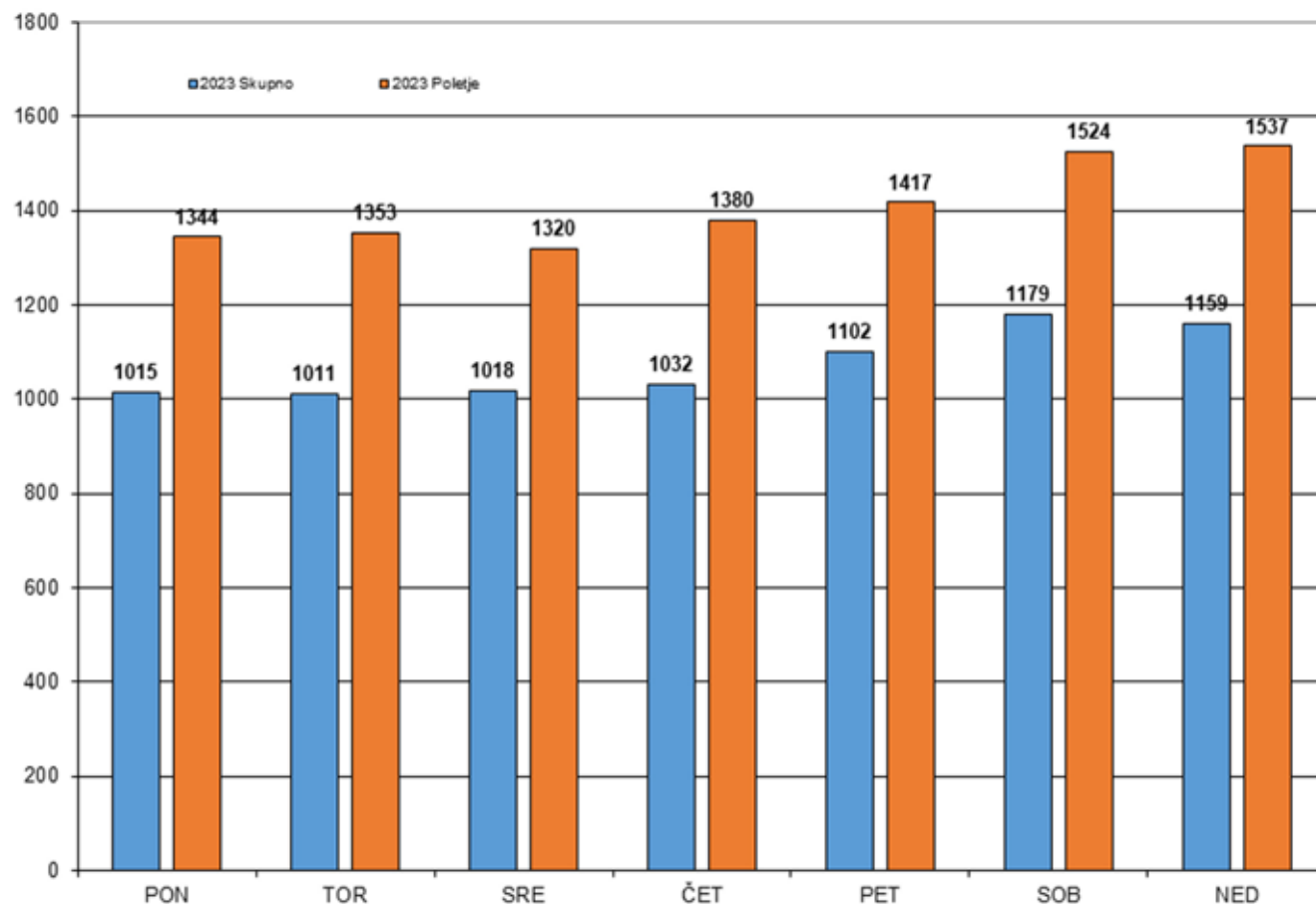

Vir: družba 2024

STRUKTURA PROMETA PO DNEVIH

V sektorju Dolsko so IFR-leti razporejeni po dnevih kot v prikazu 15. Z modrimi stolpci je prikazano povprečno število letov v celotnem letu 2023. Oranžni stolpec prikazuje razporeditev IFR-letov v sektorju Dolsko po dnevih v poletni sezoni (1. julij – 15. september), povprečje 11 tednov, najmanj 1.183 IFR-letov dnevno in največ 1.643 letov dnevno.

Prikaz 15: Povprečno število IFR-letov v sektorju Dolsko po dnevih v tednu (poletna sezona in celoletno)

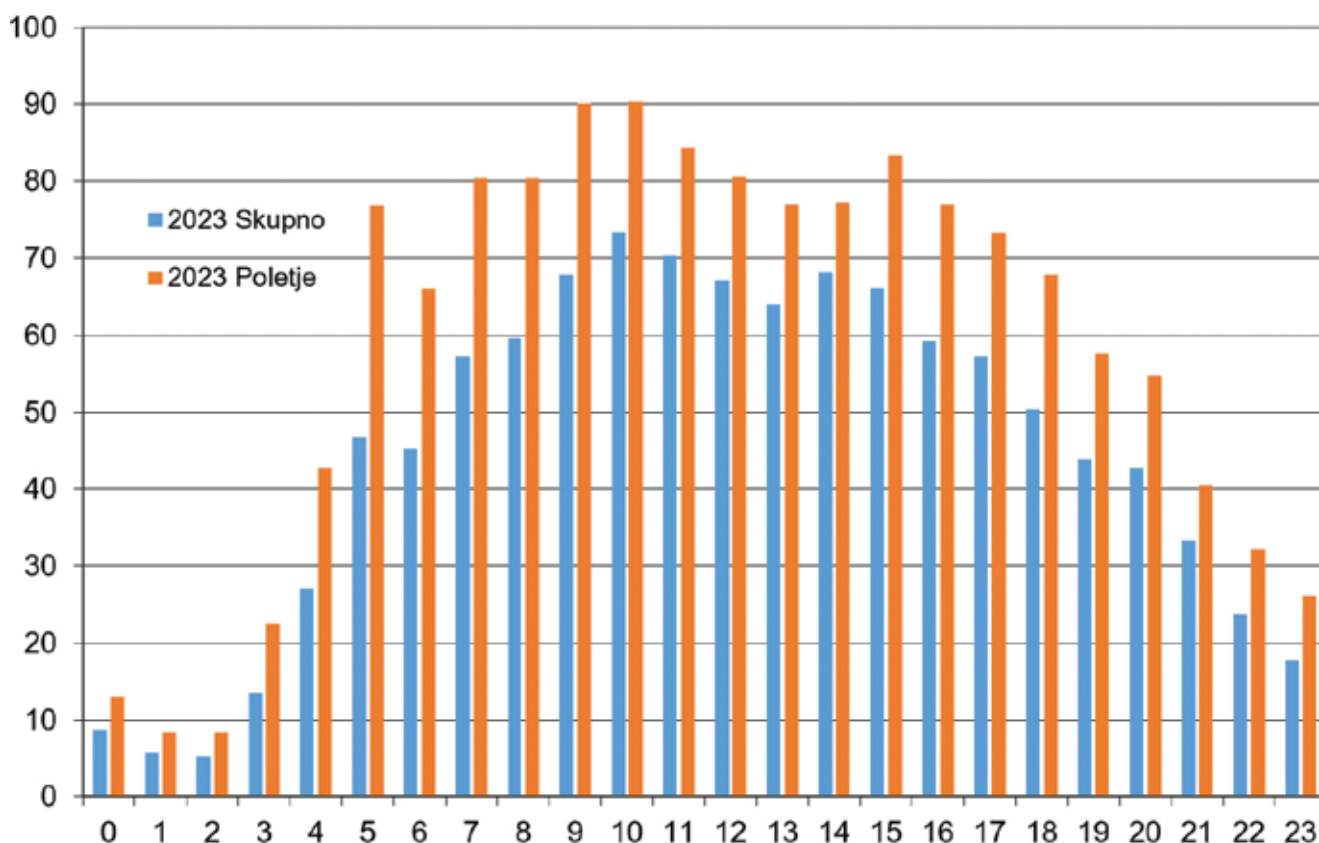
Vir: družba 2024

POVPREČNO ŠTEVILO IFR-LETOV V SEKTORJU DOLSKO PO URAH DNEVA

Gledano po urah je bil promet v letu 2023 razporejen, kot je prikazano s spodnjim grafom (modri stolpci v prikazu 16). Potrebno je upoštevati, da je to povprečje in se vzorec razlikuje med dnevi v tednu. Tudi spreminjanje lokalnega časa (marec – oktober), po katerem se odpirajo letališča in potujejo potniki, vplivajo na celoletno sliko.

Promet po urah v poletni sezoni razporejen, kot je prikazano z oranžnimi stolpci na prikazu 16. Na grafu je prikazano urno povprečje in ne skupno število operacij. Prikaz je zgolj informativen, ker se promet razlikuje po dnevih v tednu in na njegovi osnovi ni mogoče sklepati o tendencah prometa.

Prikaz 16: Promet po urah (UTC)

Vir: družba 2024

3.1.3 Promet v fazi terminala

V fazi terminala je v letu 2023 dosežen rahel porast prometa, je pa bil obseg IFR prometa še vedno precej manjši od leta 2019, kar je vidno iz tabele 10 v nadaljevanju.

Prikaz 17: IFR-leti v fazi terminala

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

V spodnji tabeli je predstavljeno gibanje števila IFR-letov v fazi terminala v obdobju 2019 – 2023.

Tabela 10: Število IFR-letov v fazi terminala v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število IFR-letov v fazi terminala	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	31.274	-10,0 %
2020	12.612	-59,7 %
2021	16.345	+29,6 %
2022	21.072	+28,9 %
2023	22.977	+9,0 %

Vir: Eurocontrol (STATFOR), družba 2024

Podatki o prometu v letu 2023 po posameznih letaliških kontrolah zračnega prometa so zbrani v tabeli 11.

Tabela 11: Podatki o prometu za posamezne letališke kontrole zračnega prometa (LKZP)

	LKZP Portorož	LKZP Maribor	LKZP Brnik	LKZP Cerklje ob Krki
Število operacij IFR leta 2023	2.550	2.585	19.880	351
Povprečno dnevno število operacij IFR	7	7,1	54,4	1,5
Največje dnevno število operacij IFR	26	28	95	13
Število VFR leta 2023	13.141	35.011	9.764	7.658
Povprečno dnevno število operacij VFR	35,9	95,9	26,8	32,8
Največje dnevno število operacij VFR	174	399	90	111

Vir: družba 2024

Število enot storitve v fazi terminala je leta 2023 v primerjavi z letom 2022 zraslo za 17,2 %, kar še vedno predstavlja za 27,4 % nižje število enot storitev kot v letu 2019. Število enot storitve v fazi terminala je seveda zelo odvisno od števila IFR-letov v fazi terminala. V tabeli v nadaljevanju je predstavljeno gibanje števila enot storitve v fazi terminala v obdobju 2019 – 2023.

Prikaz 18: Enote storitve v fazi terminala

Vir: Eurocontrol (CRCO), družba 2024

Tabela 12: Število enot storitve v fazi terminala v obdobju 2019 – 2023

Leto	Število enot storitve v fazi terminala	Stopnja rasti (v odstotkih)
2019	12.601	-9,7 %
2020	3.910	-69,0 %
2021	5.052	+29,2 %
2022	7.801	+54,4 %
2023	9.145	+17,2 %

Vir: Eurocontrol (CRCO), družba 2024

3.1.4 Povzetek analize zračnega prometa

V letu 2023 je zračni promet nadaljeval rast v vseh segmentih, skupni IFR promet v slovenskem zračnem prostoru (FIR Ljubljana) za 10,4 %, v sektorju Dolsko za 9,8 % in v sektorju Mura za 12,6 %. Za primerjavo je bilo število IFR-letov v Evropi (EU27) v letu 2023 večje za 9,7 % glede na leto 2022. V fazi terminala je bil promet po številu IFR-letov ob 9-odstotni rasti v letu 2023 še vedno za 26,5 % nižji kot leta 2019, ko je jeseni tega leta prenehal izvajati operacije nacionalni letalski prevoznik in je promet v tem letu padel za 10,0 % glede na leto 2018, kar pomeni, da je bilo število IFR-letov v letu 2023 za 33,9 % nižje glede na leto 2018. Podatki kažejo na slabo letalsko povezljivost Slovenije in počasno okrevanje v obdobju po krizi zaradi COVID-19.

Trend rasti IFR prometa se je odrazil tudi na rasti prometa po številu enot storitve, saj je ta tako v fazi preleta (2023/2022: +13,7 %) kot v fazi terminala leta 2023 v primerjavi z letom 2022 (+17,2 %) po trendu sledil gibanju prometa po IFR-letih.

3.1.5 Analiza regulacij in zamud

Družba je s potrebnimi kadri zagotovila ustrezno odprtost sektorjev glede na promet. OKZP je v letu 2023 potrebovala zaradi vremenskih razmer 32 regulacij, 13 zaradi vojaške vaje Adriatic Strike in eno (1) regulacijo zaradi tehničnih problemov (izpad sistema VCS). Ustvarjeno je bilo 13.020 minut zamude v zračnem prometu, kar pomeni povprečno 0,03 minute ali 2 sekundi na let. Objavljene sektorske konfiguracije in načrtovanje operativnega osebja so bili optimalni.

Izvedena je bila tudi CAPAN analiza, na podlagi katere se bodo v letu 2024 prilagodile sektorske kapacitete, ki so bile zadnjič korigirane leta 2015.

3.1.6 Pomembne aktivnosti in izboljšave na področju služb zračnega prometa

Pomembnejše aktivnosti družbe oziroma Sektorja zračnega prometa v letu 2023 na področju procedur in tehničnih izboljšav so povzete v nadaljevanju.

PROCEDURE

- V letu 2023 so bili sprotno posodabljeni operativni dokumenti, kot so navodila in sporazumi (med enotami SZP in sosednjimi – tujimi kontrolami zračnega prometa).
- Predstavniki sektorja so aktivno sodelovali pri projektu čezmejnega zračnega prostora brez zračnih poti »South East Common Sky Initiative Free Route Airspace« – SECSI FRA. Glavni poudarek je bil namenjen združitvi SECSI FRA območja in območja italijanskega FRA – FRA IT, ki je bil skladno z načrtom uspešno implementiran marca 2024, točneje na AIRAC datum 21MAR2024.
- S ciljem razumevanja gibanja prometnih tokov prek ozemlja Republike Slovenije so se na mesečni ravni analizirali:
 - razmere in prilagajanje novim prometnim tokovom, ki jih je povzročil vojaški konflikt v Ukrajini;
 - trende prometnih tokov vojaških zrakoplovov, ki nudijo podporo Ukrajini;
 - ekonomsko-gospodarski kazalniki v državah, kamor leti večina prevoznikov prek slovenskega ozemlja;
 - trendi glavnih prometnih tokov - parov letališč (»airport city pairs«: npr. London – grški otoki, München – Antalya, itd.).
- V povezavi s političnimi razmerami in vojnim območjem na področju Ukrajine ter drugimi kriznimi območji Bližnjega vzhoda se je spremljalo:
 - podatke o obsegu oziroma spremembi prometnih tokov zaradi zapiranja oz. prepovedi letalskih povezav z Rusijo in Ukrajino ter o obsegu in odklonih prometnih tokov v Republiki Sloveniji in neposredni okolici;
 - podatke turističnih agencij glede zasedenosti počitniških kapacitet v okolici Bližnjega vzhoda, Sredozemskega in Rdečega morja.
- Izvajala sta se čezmejna sprotna koordinacija in sodelovanje pri analizi sezone 2023, s poudarkom na okoliščinah, ki so bile povezane z vojaškim posegom Rusije v Ukrajini in nevihtnim vremenom ter posledičnimi odkloni glavnih prometnih tokov v regiji.
- Izvedle so se implementacije PBN procedur za letališči Portorož (LJPZ) in Brnik (LJLJ).
- Na osnovi izdelave končne dokumentacije in letalskega preverjanja je družba prejela odločbe Javne agencije za civilno letalstvo za objavo PBN procedur za letališči Maribor (LJMB) in Cerklje ob Krki (LJCE), s ciljem objave v mesecu januarju 2024.
- Nadaljevali in zaključili so se sestanki z Ministrstvom za obrambo in Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije glede implementacije še zadnjih instrumentnih procedur (SID, STAR in Approach) za Letališče Cerklje ob Krki (LJCE).

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

- V letu 2023 so bile izvedene nadgradnje in popravki operativne programske opreme, ki so omogočile varno in zanesljivo vodenje zračnega prometa.
- Implementirane so bile tehnične izboljšave in sprotne odprave napak FDPS sistema.
- V teku je obsežen projekt spremembe arhitekture FDPS – začenja se prehod na delovanje kot servis.
- Implementirana je bila OLDI linija z LHBP.
- Italijanskim kolegom smo s skupnimi testnimi sejami pomagali pri razvoju njihovega FDPS in nadgradnji funkcionalnosti, ki so omogočile združitev FRA IT in SECSI FRA.
- Sistem RDD je bil nadgrajen z manjšimi popravki, ki pripomorejo k bolj intuitivni, hitrejši uporabi in predvsem boljši situacijski zaznavi uporabnika.
- Novi stolpni monitorji za letališke kontrole zračnega prometa Cerklje, Maribor in Portorož so bili dobro sprejeti, nadgraditi jih je potrebno še za LKZP Brnik.

- Z dobro sprejetim dostopom do aktualnih podatkov TAF in METAR je v delu aplikacija za dostop do aktualnih sporočil NOTAM v EAD bazo in ustreznim filtriranjem in iskalnikom.
- V teku je implementacija novega Comsoft STCA, ki trenutno deluje na offline; ponovilo se bo SAT. Od proizvajalca se čaka instalacija za simulator v nadaljnje testiranje, nato sledi operativna instalacija.
- V teku je razvoj nove verzije DMGR prek FDS, ki bo omogočala hitrejšo distribucijo podatkov med operativnimi sistemi in posledično hitrejšo delovanje delovnih pozicij.
- Končan je razvoj sistema MONA, v teku je testiranje in urejevanje dokumentacije, operativna instalacija je planirana v letu 2024.
- Skladno s spremembami operativnih sistemov so bila ustrezno posodobljena navodila za njihovo uporabo, ob operativnih spremembah so bili pripravljeni ustrezni izvlečki sprememb. Vsa glavna navodila in priročniki za uporabo so bili izdani kot nove verzije v obliki čistopisa.
- Simulator je bil rutinsko posodabljan in zagotovljeno stabilno delovanje tako radarskega, kot stolpnega dela.

3.2 PRILAGODLJIVA UPORABA ZRAČNEGA PROSTORA - FUA

Republika Slovenija že vrsto let v sodelovanju z Ministrstvom za obrambo in drugimi uporabniki zračnega prostora udejanja koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora FUA (Flexible Use of Airspace). V zvezi s tem obstajajo sporazumi o rezervaciji, uporabi in sproščanju zračnega prostora za posebne namene (Special Use of Airspace).

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije v letu 2023 ni opravil rednega letnega posveta z uporabniki, a je kljub temu nadaljeval delo pri strateških ciljih. Odbor sodeluje s Celico za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljevanju: AMC – Airspace Management Cell) in sproti usklajuje vse aktivnosti.

AMC je v letu 2023 pozvala Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, da pristopi k izdelavi protokola za upravljanje zračnega prostora v Republiki Sloveniji ter da določi strateške prioritete pri rezervacijah zračnega prostora v Republiki Sloveniji. V letu 2023 je družba tako skupaj z Ministrstvom za obrambo, Poveljstvom sil Slovenske vojske in Ministrstvom za infrastrukturo pristopila k preoblikovanju struktur zračnega prostora LJSA1 MERYL in LJSA2 MERYH.

AMC je v letu 2023 uspešno sodelovala pri pripravi in izvedbi vojaških vaj oz. vojaških aktivnostih:

- »Adriatic Strike 2023«,
- »Training days NATO C17 SVN«,
- »Air Week 2023 SVN«,
- »preletih prestreznikov zveze NATO zaradi razmer v Ukrajini«,
- »NATO AWACS – LJCE«,
- nekaterih manjših aktivnostih Slovenske vojske.

Pokazalo se je, da prilagodljiva uporaba zračnega prostora (FUA) pri izvedbi vojaških vaj v letu 2023 ni potekala dobro, zato si bo AMC prizadevala, da bi se princip FUA v prihodnje izvajal v največji možni meri s ciljem večje pretočnosti zračnega prometa.

AMC je nadaljevala tudi sodelovanje z Ministrstvom za infrastrukturo, Slovensko vojsko in Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije pri iskanju stalnih rešitev za implementacijo postopkov za operativni zračni promet v Republiki Sloveniji (OAT).

Vključevanje civilnih in vojaških deležnikov v postopke prilagojene uporabe zračnega prostora v Republiki Sloveniji je izjemno pomembno, zato si bo družba tudi v prihodnje prizadevala aktivno sodelovati z Odborom za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije in AMC.

4 VARNOST V ZRAČNEM PROMETU

V družbi je sprejeta strategija in odločitev, da je upravljanje varnosti v zračnem prometu ključnega pomena za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa.

Sistem upravljanja varnosti (SMS) v družbi izpolnjuje zahteve Izvedbene uredbe 2017/373/EU v povezavi z uveljavitvijo programa enotnega evropskega neba (Single European Sky) in zahtev nacionalnih predpisov. Skladno z navedenim je družba opredeljena kot certificirani izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa, kar velja tudi za področje upravljanja varnosti, kjer družba dosega ciljno raven zrelosti za izvajalce storitev navigacijskih služb zračnega prometa. EASA le - to preverja s stalnim nadzorom ključnih kazalnikov.

Oddelek za varnost v zračnem prometu vodi Varnostni vodja in je skladno z organizacijsko strukturo umeščen v Kabinet direktorja, Varnostni vodja pa direktorju neposredno podrejen. Ustanovljen je tudi Varnostni svet in Varnostna skupina, kjer imajo člani in zaposleni opredeljene naloge in odgovornosti v povezavi z varnostjo v zračnem prometu. Preiskovalne komisije in odgovorne osebe za izvedbo ocen varnostnega vpliva se določijo po potrebi na podlagi sklepov direktorja.

Osnova za ustrezno delovanje upravljanja varnosti je sprejeta Varnostna politika, Kultura pravičnosti. Slednji je v družbi posvečena posebna pozornost, saj prinaša izboljšanje učinkovitosti in kakovosti poročanja ter izmenjave varnostnih podatkov. To omogoča kakovostne analize, posredovanje spoznanj in zaključke vsem sodelujočim partnerjem na področju varnosti v zračnem prometu. Kultura pravičnosti pomeni kulturo, po kateri operativno strokovno osebje in drugi zaposleni, odgovorni za varnost v zračnem prometu (strokovno osebje, kontrolorji zračnega prometa, tehnično osebje, inženirji, itd.) v primeru varnostnega dogodka niso kaznovani za dejanja ali odločitve, ki so skladne z njihovo usposobljenostjo, naklepne kršitve, huda malomarnost ali destruktivna dejanja pa se ne tolerirajo.

Varnostna politika opredeljuje odgovornost posameznikov in vodstva družbe za varnost v zračnem prometu in hkrati določa zelo pomembno predanost in odločitev vodstva družbe, ki v ospredje zmeraj postavlja varno zagotavljanje storitev v zračnem prometu pred ekonomskimi in finančnimi interesi.

Poročanje o varnostnih dogodkih dokazuje zelo dobro vpeljan sistem poročanja, katerega uspešno vzdržujemo že vse od leta 1999, ko je poročanje temeljilo še na prostovoljnem poročanju, odkar pa je del poročanja postal obvezen, je število poročil precej ustaljeno.

Tabela 13: Število izpolnjenih poročil po organizacijskih enotah v letih 2019 – 2023

Organizacijska enota	2023	2022	2021	2020	2019
OKZP Ljubljana	89	95	47	44	95
LKZP Brnik	54	42	44	29	65
LKZP Maribor	53	59	51	39	35
LKZP Portorož	13	16	9	9	13
LKZP Cerklje ob Krki	13	12	22	6	5
SLT	7	15	6	10	14
SLI	5	1	3	1	1
SKUPAJ	234	240	182	138	228

Vir: družba 2024

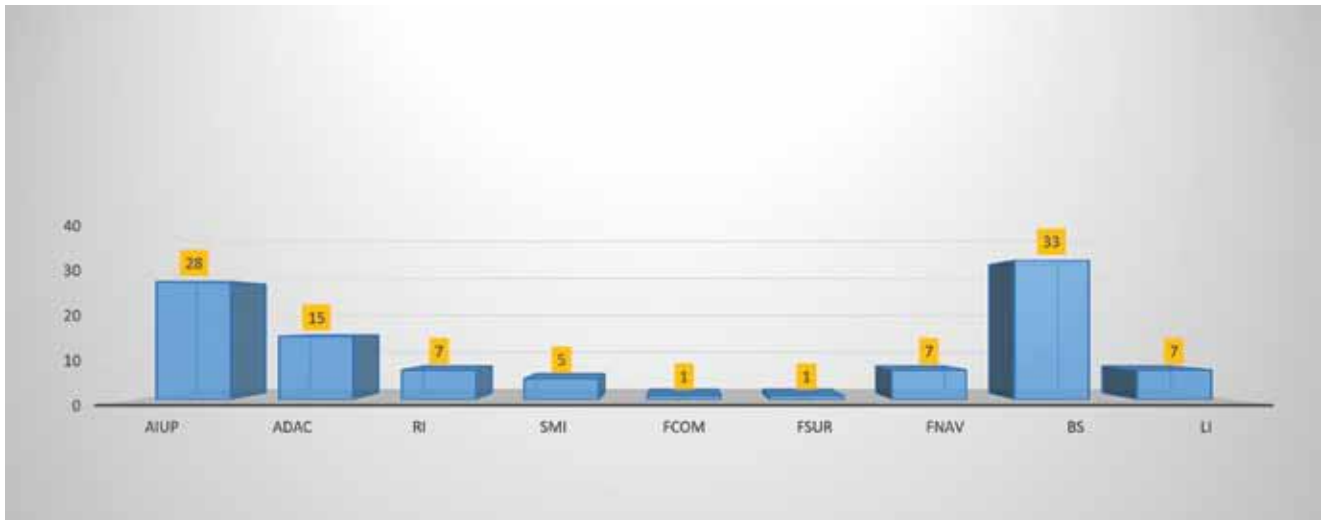
Zelo pomembno je poudariti dejstvo, da število poročil o dogodkih ne pomeni »nevarne« organizacije, pač pa dobro razvito kulturo poročanja o morebitnih lastnih, nenamernih odstopanjih, napakah ali napakah pilotov in katerega koli drugega osebja v ATM verigi. Poročila zbira Oddelek za varnost v zračnem prometu in jih ustrezno posreduje v predpisanim zakonskem roku nadzornemu organu, Javni agenciji za civilno letalstvo Republike Slovenije. Prav vsak dogodek se obravnava in obdelava po področjih s strokovnjaki posameznih sektorjev, ki delujejo v okviru varnostne skupine. Prikaz poročanja o dogodkih se deli na posamezne enote družbe.

Trende varnostnih dogodkov obravnavamo po področjih in skladno s smernicami nekaterih delovnih skupin Eurocontrol-a, kjer Oddelek za varnost v zračnem prometu s svojimi predstavniki aktivno sodeluje (SAF OPS). Trendom in aktivnostim, ki jih zaznavajo druge Evropske države, tudi sami v družbi posvečamo več pozornosti in skrbimo za omilitev ali odpravo le teh pri operativnem delu v prihodnje.

Tabela 14: Število poročil za posamezni trend v letu 2023

Trend			Število poročil
AIUP	Kršitev zračnega prostora	376A10b	28
ADAC	Odstopanje od navodil KZP	376A9	15
RI	Nepooblaščen vstop na VPS	376A7b	7
SMI	Kršitev minimalnega ločevanja	376A2	5
FCOM	Degradacija COM funkcije	376B3	1
FSUR	Degradacija SUR funkcije	376B4	1
FNAV	Degradacija NAV funkcije	376B6	7
BS	Trk zrakoplova s pticami	376A5a	33
LI	Laserska osvetlitev zrakoplova	376C3d	7

Vir: družba 2024

Prikaz 19: Število poročil za posamezni trend 2023

Vir: družba 2024

V letu 2023 so aktivnosti Oddelka za varnost v zračnem prometu potekale v obliki sodelovanja z naslednjimi institucijami in organi:

- Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije - CAA;
- sektorji in službami družbe v povezavi z izvajanjem procesov in aktivnosti sistema upravljanja varnosti;
- Ministrstvom za infrastrukturo Republike Slovenije;
- Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije;
- Slovensko vojsko, Vojaškim letalskim organom - VLO;
- Slovensko vojsko, 15. polk - Letalsko brigado;
- Evropsko agencijo za varnost v letalstvu – EASA;
- Evropsko organizacijo za varnost zračnega prometa – Eurocontrol;
- Mednarodno organizacijo civilnih navigacijskih služb zračnega prometa - CANSO;
- letalskimi prevozniki v slovenskem zračnem prostoru in nekaterimi tujimi prevozniki v smislu izmenjave podatkov o dogodkih;
- organizacijskimi strukturami za upravljanje varnosti v zračnem prometu sosednjih držav in sodelujočih držav v projektu FAB CE.

Vzporedno z izvajanjem osnovnih procesov zagotavljanja in izboljševanja varnosti v zračnem prometu si v družbi prizadevamo doseči najvišjo možno raven varnostne kulture vseh zaposlenih. S tem stremimo k ciljem zagotavljanja in upravljanja varnosti na način, da:

- omilimo in zmanjšamo tveganja za letalsko nesrečo, incident ali varnostni dogodek na najnižjo razumno in v praksi uresničljivo raven;
- umestimo varnost na prvo mesto v primerjavi s komercialnimi, okolijskimi, socialnimi in drugimi družbenimi dejavniki pri izvajanju storitev navigacijskih služb zračnega prometa;
- poudarimo osebno zavedanje pomena varnosti in odgovornosti vseh zaposlenih pri izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa;
- določimo odgovornosti za varnost na vseh ravneh vodenja in z zavezanostjo in sodelovanjem vseh zaposlenih v družbi za doseganje zadovoljive učinkovitosti storitev navigacijskih služb zračnega prometa;
- proaktivno pristopimo k upravljanju varnosti pri izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa z namenom stalnega izboljševanja;
- uporabimo načela kulture pravičnosti v procesih poročanja in preiskovanja varnostnih dogodkov ter z njimi povezanimi korektivnimi ali omilitvenimi ukrepi.

Kot doslej, smo tudi v poslovnem načrtu za leto 2023 izpostavili in opredelili tri ključne varnostne cilje z namenom zagotavljanja učinkovitosti procesov sistema upravljanja varnosti ter zagotavljanja visoke ravni individualne in organizacijske varnostne kulture:

- zagotavljanje varnosti (Safety Assurance);
- doseganje varnosti (Safety Achievement);
- promocija varnosti (Safety Promotion).

Doseganje aktivnosti v okviru operativnih ciljev zagotavljanja varnosti in izboljševanja varnosti se kaže v dejstvu, da je sistem upravljanja varnosti izpolnjeval zahteve Izvedbene uredbe 2017/373/EU in preostale zakonodaje enotnega evropskega neba ter nacionalnih predpisov, poleg tega pa je na podlagi letnega merjenja in stalnega nadzora ključnih kazalnikov za varnost, ki ga izvaja EASA, dosegel ciljno raven učinkovitosti upravljanja varnosti (EoSM) za izvajalce storitev navigacijskih služb zračnega prometa.

V okviru operativnega cilja »Zagotavljanje varnosti« so bile za doseganje cilja izvedene naslednje osnovne aktivnosti:

- učinkovito izvajanje procesov sistema upravljanja varnosti, skladno z dokumentom »Safety Management Manual« (SMM), ki je bil v letu 2023 tudi večkrat posodobljen;
- revidiranje obstoječih dokumentov sistema upravljanja varnosti, skladno z novimi regulatornimi zahtevami in opredeljenimi dobrimi praksami na področju upravljanja varnosti v zračnem prometu;
- usposabljanje zaposlenih v povezavi z upravljanjem varnostnih tveganj pri uvajanju sprememb v funkcionalni sistem upravljanja zračnega prometa v družbi;
- sodelovanje in usmerjanje aktivnosti pri izdelavi varnostnih ocen za načrtovane spremembe funkcionalnega sistema upravljanja zračnega prometa v družbi.

Doseganje varnosti se kaže v naslednjem dejstvu:

- v procesu poročanja o dogodkih ni bilo zaznanega nobenega varnostnega dogodka vrste AA in vrste A z neposrednim vplivom navigacijskih služb zračnega prometa.

Promocija varnosti in sodelovanje predstavnikov družbe pri tem se kaže v naslednjih aktivnostih:

- aktivno sodelovanje v skupini Eurocontrol-a, SAF OPS - Safety of Operations;
- aktivno sodelovanje v skupini Eurocontrol-a, ST - Safety Team;
- sodelovanje v skupini SAF SubC, FAB CE na področju upravljanja varnosti;
- sodelovanje v delovnih telesih mednarodne organizacije CANSO: CESAF, CESAF-AB, CANSO/ICAO RASG;
- sodelovanje v ostalih delovnih skupinah Eurocontrol-a:
 - Orodja za upravljanje varnosti, SMTUG - Safety Tools Users Group,
 - Preprečevanje nepooblaščenih vdorov na vzletno pristajalno stezo, Prevention of Runway Incursion,
 - Preprečevanje izletov z vzletno pristajalne steze, Prevention of Runway Excursion,
 - Preprečevanje prekoračitve dovoljene višine, Prevention of Level Bust,
 - Najpomembnejših 5 tveganj na EU nebu, Top5 ATM Safety Operation Priorities;
- spremljanje in izvajanje varnostnih pobud ATM na evropski ravni:
 - Call Sign Similarity,
 - Prevention of Airspace Infringement,
 - Sodelovanje v programu ES2 organizacije Eurocontrol.

Družba je v letu 2023 tudi podprla program celovite reorganizacije zračnega prostora v Republiki Sloveniji, ki bo z ustreznimi posodobitvijo in prilagoditvijo posameznih volumnov ter poenostavitvijo razvrstitvijo razredov bistveno pripomogla k varnejšemu zagotavljanju storitev tudi v spodnjem zračnem prostoru, kjer v zadnjih letih zaznavamo porast dogodkov v zvezi s kršitvami in nepooblaščenimi vdori posameznikov, ki letijo po vizualnih pravilih letenja, v kontroliran zračni prostor.

5 POSVETOVANJE Z UPORABNIKI STORITEV

Družba nenehno prilagaja izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa uporabnikom teh storitev. Poudariti gre dinamično vpetost v usklajevanje med civilnimi in vojaškimi uporabniki zračnega prostora ter zlasti storitev služb zračnega prometa v sistemu prilagodljive uporabe zračnega prometa.

Družba aktivno in koordinirano sodeluje v rednih, periodičnih posvetovanjih in usklajevanjih s komercialnimi uporabniki zračnega prometa (zastopanimi pretežno z interesnimi združenji) ter drugimi izvajalci služb zračnega prometa v vse-evropskem omrežju (brez) zračnih poti.

S sosednjimi izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa so se odvila posvetovanja, koordinacije in priprave na implementacijo čezmejnega združevanja oziroma sodelovanja med SECSI FRA in FRA IT področja. Dodana vrednost večanja obsega čezmejnega enotnega zračnega prostora brez zračnih poti je zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, zmanjševanje porabe goriv in približevanje ciljem brezoglične družbe, skrajševanje potovalnih časov in s tem izboljševanje mobilnosti. Z vidika strukturiranosti zračnega prostora gre za obsežnejše spremembe, ki strukture zračnega prostora sodelujočih držav, med njimi tudi slovenskega, smiselno medsebojno prilagajajo. Sočasno so omenjene spremembe del pričakovanih obsežnejših sprememb, ki sledijo ciljem enotnega evropskega neba.

Preko delovne skupine pri Eurocontrolu (RNDSG), kjer sodelujejo vse evropske države, se je skupaj z uporabniki nadaljevalo stalno spremljanje prometa z racionalizacijo in prilagoditvijo omejitev v zračnem prostoru. Prilagodile so se omejitve, povezane z vertikalnimi profili predvsem za prilete na prometnejša letališča v naši okolici kot npr. München, Dunaj, Split, ipd.

Nadaljevale so se aktivnosti, povezane s pripravami na predvideno posodobitev zračnega prostora pod nivojem leta 245 (FL245). Težišče razprav je bilo namenjeno oblikovanju osnutka dokumenta za umeščanje instrumentnih procedur v zračni prostor, ki poleg splošno veljavnih pravil (ICAO, EU, Eurocontrol itd.) upošteva tudi značilnosti geografske konfiguracije in strukture uporabnikov zračnega prostora v Republiki Sloveniji. Strokovne službe družbe so poleg objave novih PBN procedur za letališče Ljubljana (LJLJ) in s ciljem objave novih PBN procedur, v prvem mesecu leta 2024, zaključile potrebno dokumentacijo priletno-odletnih postopkov za letališče Jožeta Pučnika Maribor (LJMB) ter Letališče Cerklje ob Krki (LJCE).

V obdobju pred poletno sezono je družba za uporabnike splošnega letalstva po letalskih društvih v obliki strokovnih seminarjev organizirala predavanja in seznantitve glede organizacije in načina uporabe zračnega prostora v Republiki Sloveniji.

Družba oziroma njeni predstavniki so sodelovali tudi v postopku formalnega posvetovanja z uporabniki storitev oziroma interesnimi skupinami v zvezi z nacionalnimi stroškovnimi bazami in cenami storitev na rednem junijskem in novembrskem zasedanju Razširjenega odbora za pristojbine na zračnih poteh (Enlarged Committee for Route Charges) v okviru organizacije Eurocontrol in Evropske komisije.

Družba je tudi v letu 2023 izdelala in objavila prenovljen zemljevid Slovenije VFR v merilu 1:250.000.

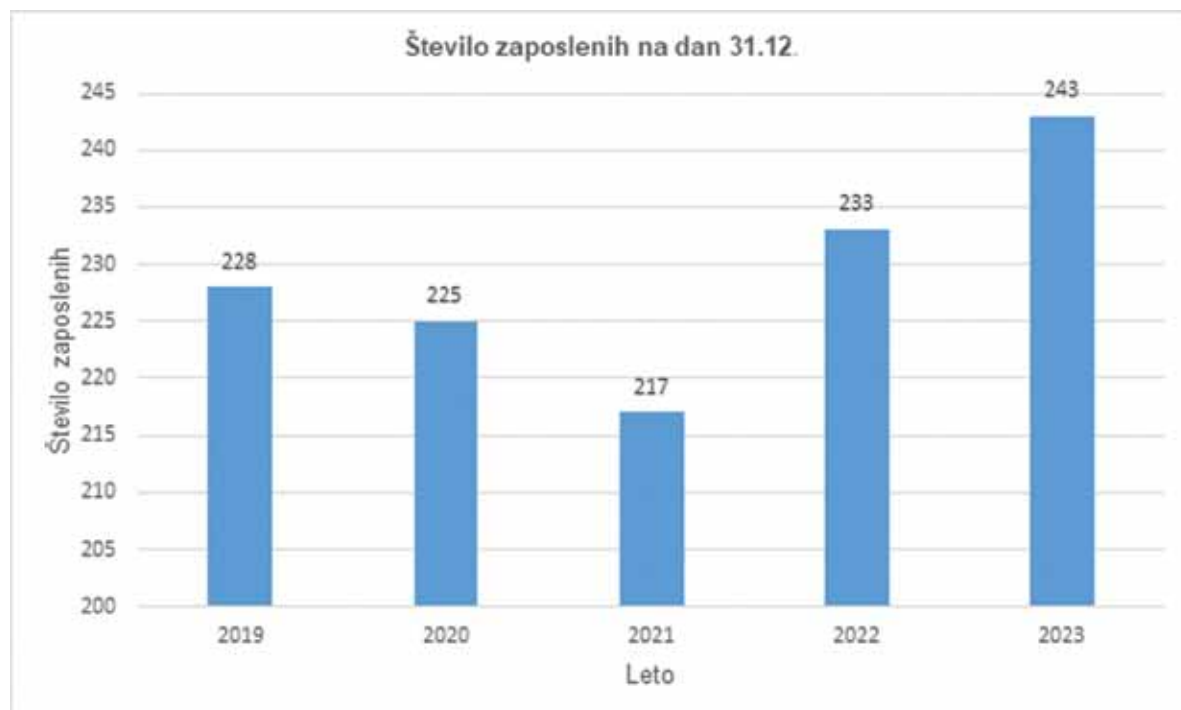
6 UPRAVLJANJE ČLOVEŠKIH VIROV

Aktivnosti na področju kadrov so usmerjene v doseganje ciljev družbe, zastavljenih v petletnem načrtu in letnih poslovnih načrtih, predvsem strateškega cilja družbe, ki je razvoj zaposlenih. Razvoj zaposlenih, zlasti njihovega strokovnega znanja, je poleg tehnične in operativne zmogljivosti tretji steber, ki zagotavlja, da je družba kot izvajalka navigacijskih služb zračnega prometa sposobna izvajati naloge na varen, učinkovit, neprekinjen in trajnosten način, in to za vsakršno povpraševanje uporabnikov zračnega prostora.

6.1 GIBANJE IN STRUKTURA ZAPOSLENIH

Na dan 31. 12. 2023 je imela družba 243 zaposlenih. V letu 2023 se je v družbi na novo zaposlilo 24 oseb, od tega 12 kontrolorjev zračnega prometa - začetnikov. Delovno razmerje je prenehalo 14 osebam, od tega se je sedem (7) zaposlenih upokojilo.

Prikaz 20: Gibanje števila zaposlenih od leta 2019 do 2023

Struktura zaposlenih po skupinah delovnih mest v družbi na dan 31. 12. 2023 je predstavljena v Tabeli 15.

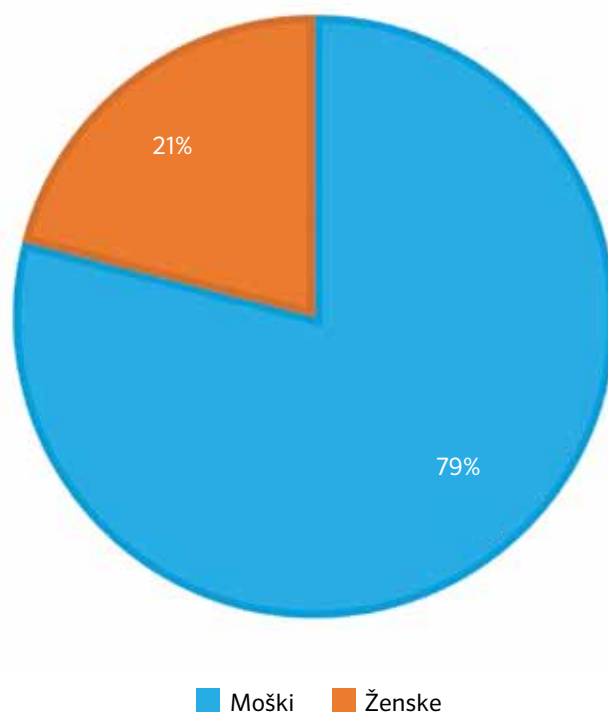
Tabela 15: Struktura zaposlenih

Struktura zaposlenih	31.12.2023	31.12.2022
Skupina delovnih mest, ki zahtevajo dovoljenje za delo oz. licenco – licencirano osebje		
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – kontrolorji zračnega prometa	109	110
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – operaterji (FDT + FIS)	21	13
• skupina delovnih mest službe letalskih telekomunikacij	34	35
• skupina delovnih mest služb letalskih informacij	20	20
Skupaj licencirano osebje	184	178
Ne licencirano osebje	59	55
Skupaj vsi zaposleni	243	233

STRUKTURA ZAPOSLENIH PO SPOLU

Družba je v letu 2023 zaposlovala 21 % žensk (51 žensk, kar je štiri več kot leta 2022) in 79 % oziroma 192 moških, kar je za šest več kot leta 2022.

Prikaz 21: Struktura zaposlenih po spolu na dan 31. 12. 2023

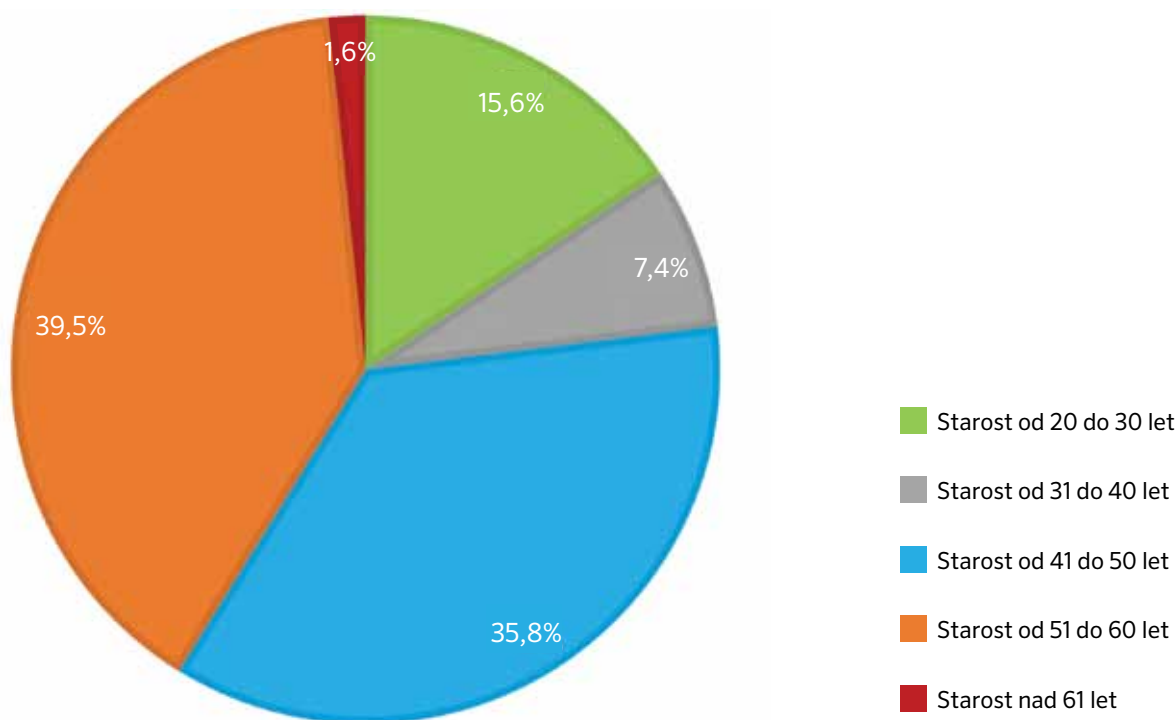
STAROSTNA STRUKTURA ZAPOSLENIH

Povprečna starost zaposlenih v letu 2023 je znašala 45,6 let (46,5 let v letu 2022). 39,5 % oziroma 96 oseb je starih med 51 in 60 let, kar predstavlja največji delež zaposlenih. Sledijo zaposleni v starostni strukturi od 41 do 50 let. Teh je 35,8 % oziroma 87 oseb. Do vključno 40 let je starih 56 zaposlenih, štirje (4) zaposleni pa so starejši od 60 let.

Tabela 16: Starostna struktura zaposlenih

Starost zaposlenih/Stanje na dan	31. 12. 2023
Starost zaposlenih od 20 do 30 let	38
Starost zaposlenih od 31 do 40 let	18
Starost zaposlenih od 41 do 50 let	87
Starost zaposlenih od 51 do 60 let	96
Starost zaposlenih nad 61 let	4
Skupaj	243

Prikaz 22: Starostna struktura zaposlenih

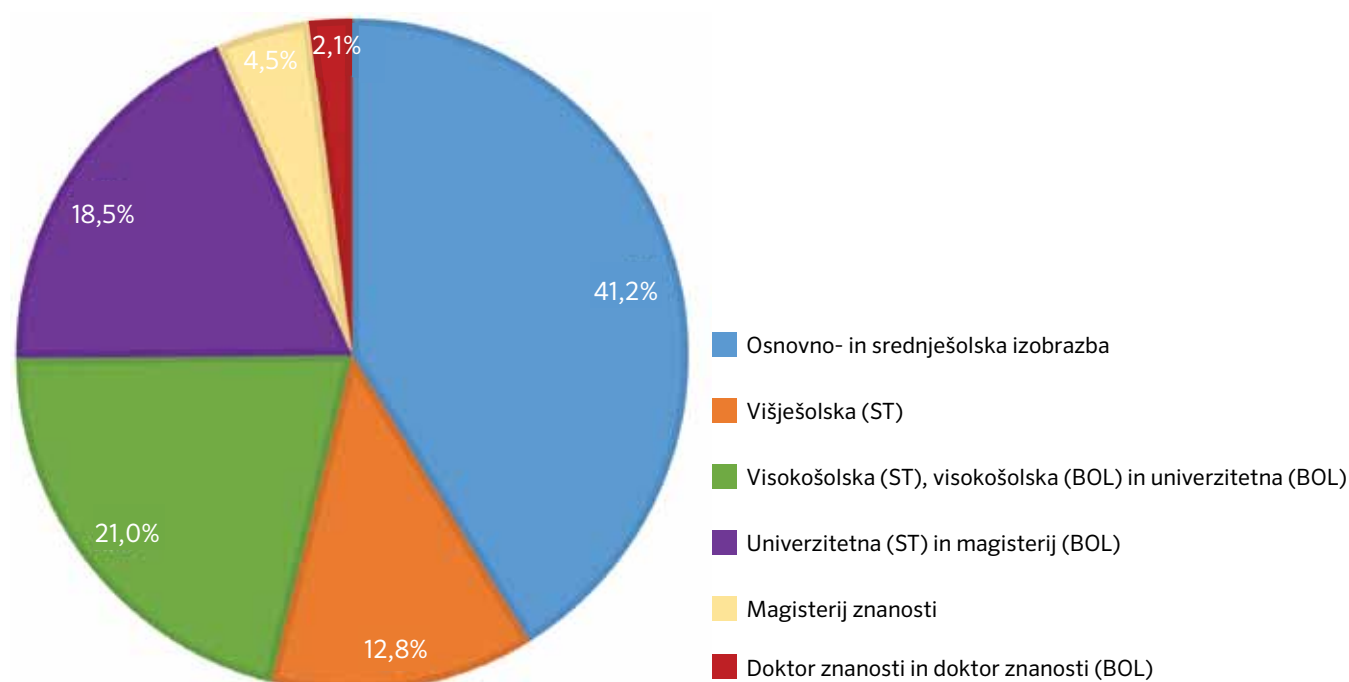

STRUKTURA ZAPOSLENIH GLEDE NA IZOBRAZBO

V letu 2023 je imelo največ zaposlenih osnovno in srednješolsko izobrazbo, in sicer 41,2 %. Visokošolsko (ST), visokošolsko (BOL) in univerzitetno (BOL) izobrazbo je imelo 21 % vseh zaposlenih, univerzitetno izobrazbo (ST) in magisterij (BOL) pa 18,5 % vseh zaposlenih. Temu sledijo zaposleni z višješolsko (ST) izobrazbo, ki predstavljajo 12,8 % vseh zaposlenih. Manjši delež zaposlenih je imelo najvišjo stopnjo izobrazbe, in sicer 4,5 % zaposlenih je imelo magisterij znanosti, 2,1 % zaposlenih pa doktorat.

Tabela 17: Izobrazbena struktura zaposlenih

Izobrazba/Stanje na dan	Stopnja	31. 12. 2023
Osnovno- in srednješolska izobrazba		100
Višješolska (ST)	VI/1	31
Visokošolska (ST), visokošolska (BOL) in univerzitetna (BOL)	VI/2	51
Univerzitetna (ST) in magisterij (BOL)	VII	45
Magisterij znanosti	VIII/1	11
Doktor znanosti in doktor znanosti (BOL)	VIII/2	5
Skupaj		243

Prikaz 23: Izobrazbena struktura zaposlenih

6.2 RAZVOJ ZAPOSLENIH

Za izvajanje glavne dejavnosti družbe so kadri eden izmed virov, ki najmočneje vplivajo na uspešnost, varnost in neprekinjenost izvajanje njene dejavnosti. Kakovosten in strokovno usposobljen kader je s svojim znanjem, sposobnostjo, ustvarjalnostjo, delovnimi izkušnjami in motiviranostjo opredeljen kot najpomembnejše premoženje družbe, zato so kadrovske politike usmerjene v stalno pridobivanje in ohranjanje ustreznih kompetenc zaposlenih z nenehnim izobraževanjem in izpopolnjevanjem znanja.

IZVAJANJE USPOSABLJANJ, IZOBRAŽEVANJE IN IZPOPOLNJEVANJE ZNANJA ZAPOSLENIH

Družba izpolnjuje zaveze, sprejete v Razvojni strategiji izobraževanja zaposlenih, kjer je kot strateški cilj opredelila vlaganje v usposabljanje, izobraževanje in izpopolnjevanje zaposlenih, na podlagi katere je v skladu s sprejetim načrtom izobraževanja in usposabljanja zaposlenih v letu 2023 zagotavljala načrtovana izobraževanja in izpopolnjevanja zaposlenih, zlasti pa usposabljanja operativnega osebja za pridobitev in vzdrževanje dovoljenj za delo, o katerih poroča v okviru poglavja 6.2 v nadaljevanju.

KREPITEV ORGANIZACIJSKE KULTURE

Organizacijska kultura kot skupen sistem vrednot, prepričanj in ravnanj v organizaciji povezuje zaposlene med seboj in je pomemben dejavnik uspešnosti podjetja. Družba spodbuja timsko delo in medsebojno sodelovanje zaposlenih, kar pozitivno prispeva h krepitvi motivacije in pripadnosti zaposlenih pri doseganju zastavljenih poslovnih ciljev in uresničevanju strategije družbe ter prenosu znanj in izkušenj. Družba je konec leta 2023 izvedla meritev organizacijske klime med zaposlenimi, na podlagi katere bo oblikovala ukrepe in aktivnosti za izboljšave, ki bodo spodbudno vplivale na zadovoljstvo zaposlenih na tistih področjih, kjer rezultati kažejo odstopanje navzdol.

KREPITEV KOMUNIKACIJE

V družbi so razvite različne formalne in neformalne oblike komunikacije in obveščanja zaposlenih, vodstvo in vodje vseh ravni pa so vse leto dostopni za pogovor z zaposlenimi. V okviru teh razgovorov lahko zaposleni predstavijo svoje predloge, izrazijo kritiko in se pogovorijo o pričakovanjih v povezavi s svojim delom ter tudi o svojem osebnem in strokovnem razvoju. Za zaposlene iz skupine delovnih mest služb zračnega prometa, komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (službe letalskih telekomunikacij), letalskih informacijskih služb in iz skupine delovnih mest za podporo službam na področju kontrole zračnega prometa pa poleg že zgoraj omenjenih oblik komuniciranja potekajo tudi razgovori z zaposlenimi v okviru rednih letnih posvetovalnih sestankov v posameznem sektorju. Družba z zaposlenimi komunicira v okviru socialnega dialoga s svetom delavcev in reprezentativnimi sindikati pri delodajalcu. Komunikacija in obveščanje zaposlenih potekata tako v obliki sestankov, ki so se izvajali tudi s pomočjo digitalnih orodij in video-konferenčnih sistemov, kot prek internega portala, elektronske pošte in spletne strani družbe, poleg naštetih oblik pa tudi prek neformalnih srečanj.

SKRB ZA VARSTVO PRI DELU IN ZDRAVJE ZAPOSLENIH

Družba je v letu 2023 organizirala periodična usposabljanja za zaposlene s področja varnosti in zdravja pri delu ter požarne varnosti, varnega dela na višini in dela z električnim tokom ter nevarnih vnetljivih snoveh. Prav tako je organizirala usposabljanje odgovornih oseb za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije iz objektov. Družba je izvedla tudi pregled in preizkus delovne opreme in zaposlenim, ki opravljajo delo na delovnih mestih, na katerih se mora uporabljati osebna varovalna oprema, zagotovila ustrezno osebno varovalno opremo, v skladu s sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja.

Zaposlenim je družba zagotovila redne usmerjene obdobje zdravstvene preglede za zaposlene, ki jih v okviru preventivnih zdravstvenih ukrepov opredeljuje zdravstveni del ocene tveganja delovnih mest. Poleg omenjenega je organizirala tudi cepljenje zaposlenih proti klopnemu meningitisu. Družba z namenom lažjega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja zaposlenim, kjer delovni proces dopušča, omogoča možnost hibridnega dela tako, da imajo zaposleni možnost opravljanja dela na domu za del delovnega časa.

KREPITEV MEDGENERACIJSKEGA SODELOVANJA

Družba se zaveda pomembnosti medgeneracijskega sodelovanja, ki zagotavlja boljše znanje mladih zaposlenih, boljše počutje in višjo stopnjo zadovoljstva pri delu in med zaposlenimi ter hkrati pripomore k bolj dinamičnemu in konkurenčnemu delovnem okolju, kar pozitivno vpliva tudi na poslovanje družbe. V ta namen družba spodbuja povezovanje med generacijami, prenos in izmenjavo znanja ter izkušenj na področju dela in solidarno pomoč med generacijami, kar se izkazuje tudi z izvajanjem mentorstev novo zaposlenim in sistemom usposabljanja operativnih delavcev družbe, organiziranega v okviru Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole.

Družba si prizadeva tudi krepiti aktivnosti na področju načrtovanja in vzgajanja nasledstev za ključna delovna mesta, pri čemer je v prvi vrsti poudarek na prepoznavi potencialnih zaposlenih, prenos znanja in njihova vključitev v programe in delavnice za razvoj vodstvenih kompetenc.

6.3 USPOSABLJANJE IN POOBLAŠČENOST OPERATIVNEGA OSEBJA

Zagotavljanje storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa, in to v pogojih vsakršne stopnje povpraševanja v zračnem prostoru, zahteva visoko usposobljeno operativno osebje služb zračnega prometa (ATS), vključujoč osebje za oblikovanje postopkov letenja (FPD), komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (CNS) – to je osebje za področje varnosti zračnega prometa (ATSEP) ter letalskih informacijskih služb (AIS) – to je osebje za upravljanje z aeronavtičnimi podatki (AIM). Gre za izrazito specifično usposobljenost operativnega osebja družbe, ki je le v redkih in posplošenih primerih primerljiva z usposobljenostjo na splošnem trgu dela. Specialističnost usposobljenosti operativnih delavcev družbe je še toliko pomembnejša in zahtevnejša, če se upošteva nenehen tehnološki razvoj na področju izvajanja storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa. Zahtevana visoka usposobljenost operativnega osebja družbe je edinstvena v tolikšni meri, da na nacionalnem trgu dela ta specifična usposobljenost ni neposredno na voljo. To pomeni, da mora Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola v okviru družbe ustrezno usposobiti osebje, da dejansko doseže operativni status z ustrezno pooblaščenostjo, nato pa mora usposobljenost tudi dokazljivo ohranjati na ustrezni visoki ravni, ki se zahteva za ohranjanje pooblaščenosti za izvajanje operativnih del in nalog.

V letu 2023 je bilo izvedenih skupaj 21.683 ur usposabljanj, od tega 30.351 ur internih usposabljanj, 10.465 ur usposabljanj v tujini in 867 ur tečaja angleščine za kontrolorje zračnega prometa.

Prikaz 24: Aktivnosti Letalske šole v letu 2023

Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola je v letu 2023 izvajala svoje temeljno poslanstvo usposabljanja operativnega osebja in izvedla 60 različnih usposabljanj in aktivnosti za potrebe vseh treh operativnih sektorjev. Poleg omenjenega je bilo pri zunanjih izvajalcih za potrebe vseh sektorjev in služb organiziranih in izvedenih še 62 usposabljanj, od tega 35 v okviru Aviation Learning Centre (ALC) organizacije Eurocontrol.

7 ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI IN KAKOVOSTI

Družba je v letu 2023 izkazovala izpolnjevanje zahtev za izvajalca storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa, kot je to določeno z evropskim pravnim okvirom enotnega evropskega neba in posebej z Izvedbeno uredbo 2017/373/EU, ki določa te skupne evropske zahteve za izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa, ter z drugimi enakovrednimi in podrejenimi mednarodnimi in nacionalnimi zavezujočimi akti. Za vsa neskladja, ugotovljena med stalnimi in inšpekcijskimi nadzori nacionalnega nadzornega organa Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije (CAA), so bile izdelane analize vzroka pojavnosti nepopolnosti ali neskladij ter na podlagi le-teh izpeljani in realizirani vsi popravni ukrepi, vključujoč odpravo razloga neskladja in s tem preprečevanje ponovljivosti istega neskladja. Same skupne zahteve za izvajalca storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS), njihova vsebina, narava ter obseg in podrobnosti narekujejo, da bi družba okrepila notranji proces izvajanja spremljanja skladnosti s temi zahtevami. Zato Sektor za certificiranje, vodenje projektov in usposabljanje osebja že od leta 2019 načrtuje in izvaja ustrezne organizacijske aktivnosti in intenzivno usposabljanje sodelavcev, ki so potrebni za intenziviranje izvajanja procesa notranjega spremljanja skladnosti. Poleg navedenega je bila v letu 2022 izkazana nujna po kadrovske krepitvi procesa spremljanja skladnosti v okviru Oddelka za certificiranje. Gre za ukrep, ki zagotavlja učinkovitejše izvajanje notranjega procesa spremljanja skladnosti s merodajnimi zahtevami in vzpostavljanja skladnih stanj z razvijajočimi se zahtevami. Proces kadrovske popolnitve je bil izveden v drugi polovici leta 2023.

V letu 2023 je družba izvajala notranje presoje skladnosti, načrtovala in vzpostavljala procese z namenom natančnejše definicije odgovornosti za implementacijo in skladnost z merodajnimi zahtevami za izvajalca ATM/ANS storitev, načrtovala in vzpostavljala procese ter postopke z namenom čimprejšnjega obveščanja in/ali definiranja odgovornih zaposlenih v družbi pri implementaciji spremenjenih ali novih zahtev za izvajalca ATM/ANS storitev. Slednje aktivnosti v letu

2023, vključno z zagotavljanjem skladnosti z merodajnimi zahtevami, so za družbo predstavljale ohranjanje veljavnosti (obstoječega) certifikata št. 37290-2-/2021/23 z dne 21. 4. 2022, in sicer za izvajanje storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) in v okviru le-tega za izvajanje storitev služb zračnega prometa (ATS), upravljanja pretoka zračnega prometa (ATFM), upravljanja zračnega prostora (ASM), komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (CNS), letalskih informacijskih služb (AIS) ter za izvajanje storitev oblikovanja postopkov letenja (FPD).

Tudi letu 2023 so v družbi potekali stalni in inšpekcijski nadzori s strani nacionalnega nadzornega organa Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije (CAA), pri čemer je CAA izvedla 17 inšpekcijskih nadzorov z namenom ugotavljanja kompetentnosti operativnega osebja družbe, ter izvedla 26 stalnih nadzorov z namenom izkazovanja skladnosti z merodajnimi zahtevami za izvajalca ATM/ANS storitev oziroma ohranjanja veljavnosti (obstoječega) certifikata št. 37290-2-/2021/23 z dne 21. 4. 2022, in sicer za izvajanje storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) in v okviru le-tega za izvajanje storitev služb zračnega prometa (ATS), upravljanja pretoka zračnega prometa (ATFM), upravljanja zračnega prostora (ASM), komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (CNS), letalskih informacijskih služb (AIS) ter za izvajanje storitev oblikovanja postopkov letenja (FPD). Tekom inšpekcijskih nadzorov CAA v letu 2023 ni identificirala neskladij; med tem ko je CAA tekom stalnih nadzorov v letu 2023 identificirala skupno 39 neskladij. Družba je za vseh 39 neskladij izdelala analize vzroka pojavnosti nepopolnosti ali neskladij, vključno z rokom odprave, ki je v nekaterih primerih segal tudi v leto 2024, saj so določena neskladja predstavljala sistemske spremembe v družbi, ki so za družbo predstavljane daljše obdobje načrtovanja implementacije oziroma izvedbe korektivnega ukrepanja, ki je predstavljal daljši rok od standardnega 3 - mesečnega roka odprave neskladja. Vsi načrti korektivnega ukrepanja so bili uspešno potrjeni s strani CAA, pri čemer je družba do konca leta 2023 uspešno odpravila 27 neskladij.

Aktivnosti na področju kakovosti, ki so vezane na ISO 9001:2015, so se v letu 2023 izvajale v skladu z načrtom. Zunanja certifikacijska presoja po ISO 9001 se je v dogovoru z Akreditacijsko hišo Bureau Veritas Certification izvedla v mesecu januarju 2023. Na podlagi uspešno zaključene certifikacijske presoje je bila družbi podaljšana veljavnost certifikata do 18. 1. 2024 (v času priprave letnega poročila je bila družbi z zunanjo presojo, ki se je izvedla v januarju 2024, podaljšana veljavnost certifikata do 18. 1. 2025).

Družba je v letu 2023 nadaljevala z aktivnostmi, povezanimi z obvladovanjem sistema vodenja dokumentacije. Projekt je obsežne narave in zadeva aktivnosti na področju celotne družbe. Ustanovljena skupina za prenovu sistema obvladovanja dokumentacije se je redno sestajala. Obvladovanje dokumentacije pomeni konstantno spremljanje in prilagajanje glede na potrebe procesov, s tem se zagotavlja nenehno izboljševanje procesa.

Družba izvaja preventivne in korektivne ukrepe, povezane s sistemom vodenja kakovosti. Konec leta 2023 je bilo izvajanje funkcije spremljanja in vodenja kakovosti integrirano v Oddelek za certificiranje z namenom vzpostavitve integriranega sistema upravljanja in boljše izkoriščenosti resursov. Pripravljena je bila korelacijska matrika zahtev Izvedbene uredbe 2017/373/EU in zahtev ISO standarda 9001:2015, ki služi kot osnova za izvajanje združenih notranjih presoj, ki so se v preteklosti izvajale ločeno.

8 VAROVANJE INFRASTRUKTURE SLUŽB

V okviru varovanja civilnega letalstva je družba, skladno z Letnim načrtom nadzora kakovosti sistema varovanja za leto 2023 in Nacionalnim programom varovanja letalstva v Republiki Sloveniji, v letu 2023 opravila 14 notranjih nadzorov na področju fizičnega in tehničnega varovanja ter varnostne kulture. Z notranjimi nadzori družba zagotavlja učinkovito in uspešno izvajanje nalog na področju varovanja civilnega letalstva pred dejanji nezakonitega vmešavanja in zmanjšuje možna odstopanja od vpeljanih standardov, praks in postopkov. V novembru 2023 je bil izveden nadzor kakovosti varovanja civilnega letalstva s strani Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije, ki ni ugotovil bistvenih pomanjkljivosti.

Na področju zaščite kritične infrastrukture je družba, skladno s 24. členom Zakona o kritični infrastrukturi, pripravila letno poročilo upravljalca kritične infrastrukture o zagotavljanju neprekinjenega delovanja kritične infrastrukture za leto 2022 in ga posredovala nosilcu sektorja.

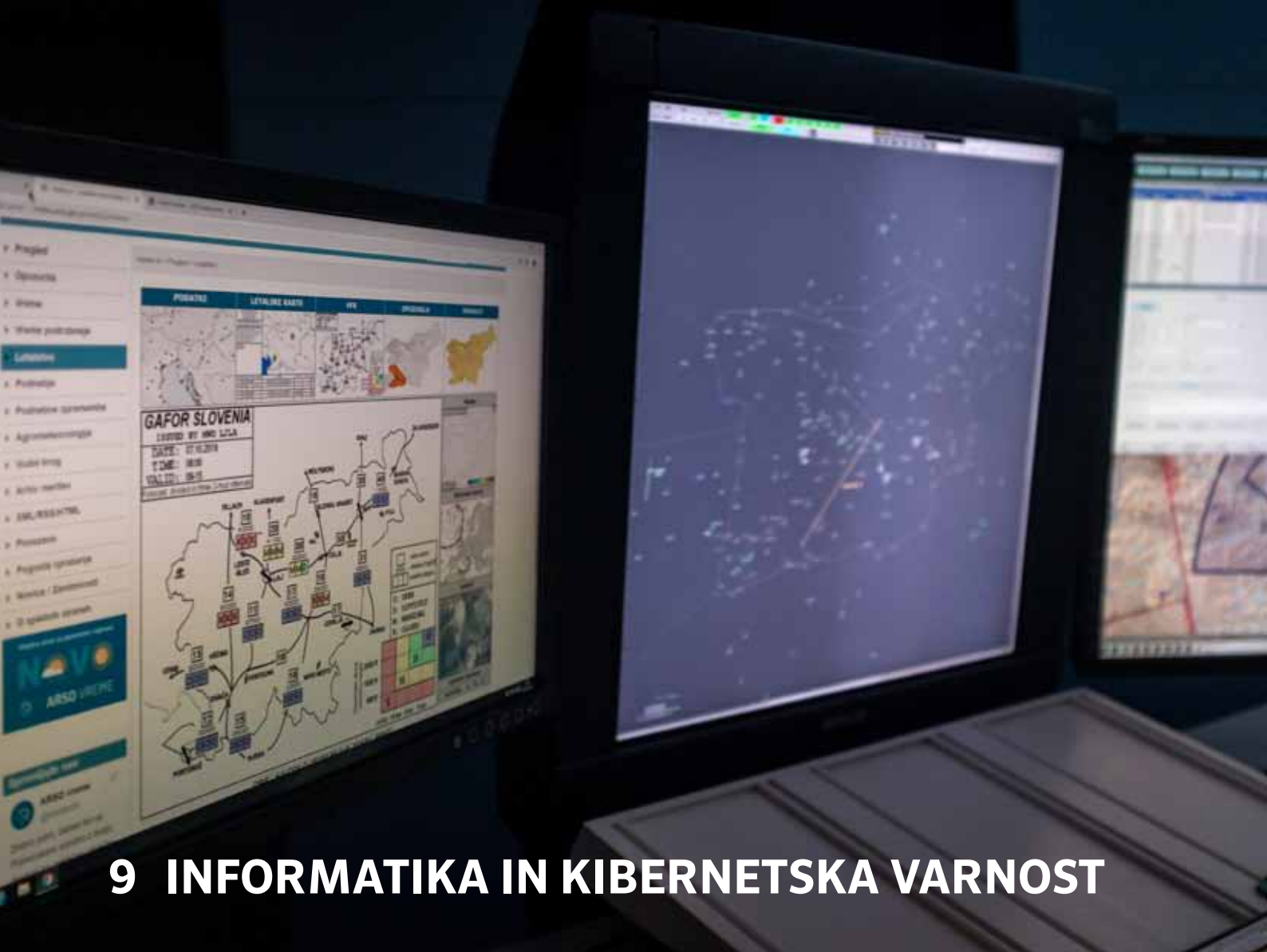
V sklopu upravljanja neprekinjenega poslovanja so bili izvedeni pregledi skladno z letnim planom in na podlagi le-teh podana posamezna priporočila. Prav tako je bila na novo definirana politika neprekinjenega delovanja in izvedena analiza poslovnih učinkov – BIA analiza.

Na področju obrambnega načrtovanja so bile redno posodobljene evidence razporejenih zaposlenih na delovno dolžnost. Dopolnjen oziroma popravljen je bil seznam potrebnih materialnih sredstev skladno z Zakonom o materialni dolžnosti, ki je bil posredovan pristojni upravi za obrambo. S strani Ministrstva za obrambo je bila družba seznanjena z usmeritvami za nadaljnje delo in pričakovanji za gospodarske družbe na obrambnem področju.

Na področju požarnega varovanja so bili pripravljene projekti za sistem gašenja s plinom na lokacijah DEA na območju letališča Edvarda Rusjana Maribor, radarski lokaciji Ljubljanski vrh in energetska postroj, ki skrbi za napajanje stolpa Brnik, ki se nahaja v zabojniku pod stolpom Brnik (NN Brnik).

V družbi je bil opravljen notranji nadzor nad izvajanjem Zakona o tajnih podatkih in predpisov izdanih na njegovi podlagi, ki ni ugotovil bistvenih pomanjkljivosti. Družba je aktivno pristopila tudi k pripravi rešitve za obdelavo tajnih podatkov v IKT sistemih.

Na področju fizičnega varovanja je bila, na podlagi pridobljenih podatkov iz ocene varnostnih tveganj, ki jo družba pridobi od Ministrstva za notranje zadeve, pripravljena revizija Načrtov varovanja. Družba skozi celotno leto skrbi za primerno raven znanja osebja izvajalca fizičnega varovanja, posledično so se dopolnjevali in izpopolnjevali posamezni postopki fizičnega in požarnega varovanja, potekalo pa je tudi usposabljanje varnostnega osebja za rokovanje s tehničnimi sredstvi. Tehnični sistem varovanja je bil nadgrajen s posameznimi rešitvami za učinkovitejše delovanje sistema in lažje prepoznavanje potencialnih odstopanj od reda na varovanem območju ali drugih škodnih dogodkov. Inšpektorat za notranje zadeve Republike Slovenije je opravil inšpekcijski nadzor in ni ugotovil odstopanj od zakonodajnih zahtev ali dobrih praks pri zagotavljanju varovanja skladno z Uredbo o obveznem organiziranju varovanja in Zakonom o zasebnem varovanju.

9 INFORMATIKA IN KIBERNETSKA VARNOST

Družba je v letu 2023, skladno z zahtevo nadzornega sveta družbe, izvedla notranjo revizijo področja informacijske in kibernetске varnosti z zunanjim izvajalcem.

Revizija na področju informacijske in kibernetске varnosti v družbi je zajela:

- pregled primernosti organizacije in aktivnosti družbe na področju informacijske in kibernetске varnosti v obdobju 2021 – 2023 (do začetka revizije);
- pregled skladnosti z za družbo zavezujočimi predpisi na področju informacijske in kibernetске varnosti, zlasti z Zakonom o informacijski varnosti, Zakonom o kritični infrastrukturi in Izvedbeno uredbo 2017/373/EU;
- ter pregled skladnosti in popis vrzeli (GAP analiza – analiza razkoraka);
 - s standardom ISO/IEC 27002:2022 - Informacijska varnost, kibernetска varnost in varovanje zasebnosti - Kontrolle informacijske varnosti,
 - Direktivo 2022/2555/EU in
 - Izvedbeno uredbo 2023/203/EU, ki lahko vplivajo na varnost v letalstvu.

Revizija je zajemala pregled področja informacijske in kibernetске varnosti na ravni celotne družbe, kar vključuje varnostne politike v družbi, seznam varnostnih tveganj, upravljanje incidentov ter drugih procesov, postopkov in aktivnosti s področja informacijske in kibernetске varnosti.

Družba je nadzornemu svetu in revizijski komisiji nadzornega sveta 15. 12. 2023 predstavila vmesno poročilo, 23. 1. 2024 pa tudi končno poročilo izvajalca revizije in pripravila Načrt ukrepov za uskladitev s priporočili iz revizije informacij-

ske in kibernetske varnosti, v katerem so določeni ukrepi, nosilci (sektorji/slужbe) in roki za uskladitev s priporočili revizorjev. Družba je pri pripravi osnovnih ukrepov sledila tako oceni tveganja posameznega ukrepa oziroma ugotovitvam, informacijskemu okolju, na katerega se ugotovitev navezuje, kot tudi usmeritvi, da so ukrepi in postavljeni roki realno dosegljivi. Posamezni ukrepi so med seboj odvisni, oziroma je izvedba posameznega ukrepa predpogoj za izvedbo oziroma odpravo določene ugotovitve.

Družba bo skladno z dobrimi praksami izvajala kvartalno spremljanje in poročanje nadzornemu svetu o izvajanju načrta ukrepov, pri čemer se predvideva, da se bodo posamezni ukrepi skozi postopke realizacije le teh, konstantno dopolnjevali, s ciljem čim temeljitejše izvedbe ukrepa oziroma izboljšave celotnega procesa sistema upravljanja informacijske varnosti oziroma sistema upravljanja neprekinjenega delovanja družbe.

Poleg varnostnih prioritet je primarna strateška usmeritev Oddelka za informatiko izboljšati poslovanje in zaposlene opremiti z rešitvami, ki na eni strani zagotavljajo skladnost z zakonskimi zahtevami, na drugi strani pa prispevajo k produktivnosti. Kot elektronsko podporo poslovanju v družbi stalno uvajamo nove elektronske procesne tokove in rešitve, hkrati pa skušamo zagotavljati čim višjo stopnjo odpornosti na dogodke in izpade informacijskih sredstev ter gradnikov, od katerih so le-ta odvisna.

Glede na gospodarno upravljanje življenjskih ciklov opreme in doseženo stopnjo dotrajanosti nekaterih informacijskih sredstev je družba izvajala konsolidacijo opreme skladno s potrebami, tehnološkim razvojem in novitetami, ter posledično izvajala menjave zajetne količine dotrajane strojne opreme, ki je bila v svojem življenjskem ciklu učinkovito izrabljena. Med pomembnejšimi menjavami je bila izvedena menjava osebne računalniške opreme (prenosniki in pripadajoča oprema) ter menjava strežniške strojne opreme za oba podatkovna centra. Konsolidacija in menjava dotrajanih sredstev se bo nadaljevala tudi v letu 2024.

Na področju zagotavljanja povezav in povezljivosti informacijskih sredstev na pomembnejših lokacijah sta bili izvedeni stroškovna in zmogljivostna optimizacija ter zagotovljena dodatna raven zanesljivosti ob uporabi mobilnih tehnologij. Kot rešitev, finančno in izvedbeno neodvisna od telekomunikacijskih ponudnikov, je bil skupaj s področjem varovanja vpeljan načrt za brezžično mikrovalovno omrežje med kritičnimi lokacijami za zagotavljanje povezljivosti in ustrezne pasovne širine za vse odjemalce znotraj družbe, ki je bil delno izveden v letih 2017 – 2019, zaradi nekaterih migracij nadzornih sistemov pa je bil preostanek dokončan v letu 2022. Sistem se nadalje širi po dejanskih potrebah.

Oddelek za kibernetsko varnost strateško pripravlja in izvaja ukrepe za zagotovitev varnosti, kot tudi kibernetske odpornosti na incidente. V oddelku glede na dinamiko na tem področju uvajamo nove rešitve in spremljamo dogajanje v kibernetskem prostoru. Družba s stališča kibernetske varnosti skladno z zakonodajo ob potencialnih dogodkih obvešča pristojne organe.

10 MEDNARODNO SODELOVANJE

10.1 PROJEKT FUNKCIONALNEGA BLOKA ZRAČNEGA PROSTORA SREDNJE EVROPE (FUNCTIONAL AIRSPACE BLOCK CENTRAL EUROPE – FAB CE)

Družba je prek svojih predstavnikov, ki skupaj s predstavniki Ministrstva za infrastrukturo zastopajo Republiko Slovenijo skladno s predpisi Evropske unije o enotnem evropskem nebu, tudi v letu 2023 aktivno in uspešno sodelovala pri delovanju projekta Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (Functional Airspace Block Central Europe – FAB CE). Aktivno sodelovanje med predstavniki družbe in predstavniki države se že več let kaže kot izjemno učinkovito in se mora na taki ravni nadaljevati tudi v prihodnje.

Implementacija in nadaljnji razvoj FAB CE se na ravni izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa izvajata prek skupnega pravnega subjekta – gospodarske družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o., katere družbenica je tudi družba. Njene dejavnosti za zdaj obsegajo projektno vodenje, strokovno svetovanje, javna naročila in administrativne storitve kot podpora skupnim projektom izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa.

V letu 2023 so se v okviru FAB CE izvajali naslednji projekti oziroma aktivnosti:

- rekonfiguracija zračnega prostora s poudarkom na čezmejni implementaciji FRA (Free Route Airspace) ter na poenostavitvi sektorizacije v obmejnih področjih, z glavnim ciljem optimizacije trajektorij uporabnikov zračnega prostora ter povečanja zmogljivost zračnega prostora;
- projekti s področja integracije brezpilotnih letalnikov v sistem ATM, s poudarkom na razvoju standarda za izmenjavo podatkov med različnimi deležniki ter enotni regijski metodologiji za oceno tveganja pri opredelitvi zračnega prostora za brezpilotne letalnike;

- koordinacija načrtovanja komunikacijske, navigacijske in nadzorne infrastrukture v FAB CE;
- skupno načrtovanje in čezmejna koordinacija vzdrževanja nadzorne (radarske) in navigacijske infrastrukture;
- redna letna izdaja načrta zračnega prostora FAB CE;
- načrtovanje in izvedba skupnih javnih naročil, kjer je to smiselno;
- razvoj orodja za spremljanje in primerjavo operativne učinkovitosti izvajanja navigacijskih služb v FAB CE;
- razvoj orodja za spremljanje in primerjavo okoljske učinkovitosti izvajanja navigacijskih služb v FAB CE;
- podpora razvoju performančnih načrtov za obdobje RP4;
- koordinacija in harmonizacija fleksibilnega upravljanja z zračnim prostorom in
- analiza in primerjava selekcijskih postopkov kandidatov za kontrolorje zračnega prometa v vseh državah FAB CE.

Nekateri od zgoraj navedenih projektov se izvajajo kot t. i. »some-in« projekti, torej z udeležbo le nekaterih družbenikov FABCE, d. o. o., kar je skladno z družbeno pogodbo družbe FABCE, d. o. o., katere družbenica je družba.

V letu 2024 se bo nadaljevala večina zgoraj naštetih aktivnosti, še posebej pa se bodo intenzivirale aktivnosti, ki so skladne z AAS (European Airspace Architecture Study). Glavni cilji so zajeti v novi izdaji FAB CE strategije, najpomembnejši strateški projekti pa bodo usmerjeni v optimizacijo zračnega prostora (z bolj intenzivnim čezmejnim sodelovanjem) ter v optimizacijo regijske infrastrukture. Veliko poudarka bo namenjenega tudi civilno-vojaškemu sodelovanju.

Družba je aktivno sodelovala v vseh zgoraj omenjenih obstoječih projektih FAB CE kot tudi pri načrtovanju novih projektov za prihodnost. Dodatno bo družba skladno s pogodbenimi dogovori družbi FABCE, d. o. o., tudi v prihodnje zagotavljala potrebno strokovno podporo pri izvedbi javnih naročil in pravnem svetovanju ter administrativno podporo in finančne storitve.

FAB CE tedensko pripravlja napoved prometa za FAB CE regijo, posamezne države in glavna letališča v njih in sicer za šest (6) tednov vnaprej, kar družbenikom omogoča natančno in pravočasno načrtovanje zmogljivosti. To je še posebej pomembno zaradi vojaškega konflikta v Ukrajini, ki bistveno preusmerja prometne tokove.

Proti Republiki Sloveniji in drugim članicam FAB CE še vedno poteka pilotni postopek št. 4578/2013/MOVE, ki ga je v letu 2013 začela Evropska komisija ob mnenju, da države članice FAB CE niso optimizirale navigacijskih služb zračnega prometa oziroma da te niso učinkovite, kot to zahtevajo predpisi EU o enotnem evropskem nebu. Evropska komisija je junija 2020 pripravila celovito prenovo evropske zakonodaje o enotnem evropskem nebu (SES2+). Glede na to, da v predlogu SES2+ FAB-i niso več obvezni, se pričakuje, da bo Evropska komisija po sprejetju prenovljene zakonodaje o enotnem evropskem nebu predmetni postopek ustavila, saj zanj ne bo več ustrezne pravne podlage.

Skladno s Sporazumom FAB CE in Sporazumom o sodelovanju med izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa aktivno delujejo stalne strukture projekta na strani držav (Svet FAB CE, Skupni civilno-vojaški koordinacijski odbor, Odbor nacionalnih nadzornih organov, Pravni odbor) in na strani izvajalcev storitev navigacijskih služb zračnega prometa (Odbor direktorjev – CEO Committee, usmerjevalni odbor – Steering Committee in različni pododbori – SubCommittees). Družba je aktivno sodelovala pri pripravi gradiv in stališč Republike Slovenije za Svet FAB CE. Predstavniki družbe je v letu 2022 predsedoval usmerjevalnemu odboru FAB CE (FAB CE Steering Committee), prav tako pa je družba Ministrstvu za infrastrukturo zagotovila strokovno pomoč v Pravnem odboru (Legal Committee) na državni ravni.

Z namenom, da se uredi manjkajoča zakonska ureditev glede odgovornosti pri čezmejnem izvajanju storitev s sosednjimi izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa, je Ministrstvo za infrastrukturo, v sodelovanju s predstavniki družbe, pripravilo pobudo za sklenitev Sporazuma o odgovornosti za škodo pri zagotavljanju čezmejnih storitev navigacijskih služb zračnega prometa med Vlado Republike Slovenije in vladami Republike Avstrije, Bosne in Hercegovine, Češke republike, Republike Hrvaške, Madžarske in Slovaške republike (v nadaljevanju: Sporazum o odgovornosti za škodo). Ministrstvo za infrastrukturo je pobudo na Vlado Republike Slovenije posredovalo 31. 3. 2023, Državni zbor Republike Slovenije pa je pobudo za sklenitev tega sporazuma potrdil s sklepom št. 326/06/23-9 z dne 12. 4. 2023. Republika Slo-

venija lahko skladno s potrjeno pobudo aktivno sodeluje v pogajanjih za sklenitev Sporazuma o odgovornosti za škodo. Skladno s sklepom Vlade RS, ki določa člane pogajalske skupine, bosta pri pogajanjih sodelovala tudi dva predstavnika družbe. Pogajanja za sklenitev Sporazuma o odgovornosti za škodo se bodo predvidoma začela v letu 2024.

10.2 DRUGO SODELOVANJE

Evropska komisija je junija 2020 predstavila zgoraj omenjeni spremenjeni predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izvajanju enotnega evropskega neba (prenovitev) (t.i. SES2+). Družba je s predstavniki države in s predstavnicijo Republike Slovenije pri Eurocontrol - u (State Liaison Officer for Slovenia) redno in aktivno sodelovala pri pripravi uradnih stališč Republike Slovenije na predlog predmetne uredbe. Evropski parlament in Svet EU sta 6. 3. 2024 dosegla dogovor o besedilu prenovljenega paketa zakonodaje o enotnem evropskem nebu SES2+, formalni sprejem pa se pričakuje v prvi polovici 2024.

Družba je nadaljevala sodelovanje pri pripravi pomembnega razvojnega dokumenta Lokalni načrt implementacije enotnega neba (Local Single Sky Implementation Plan – LSSIP) in pri pripravi poročil organizaciji Eurocontrol o finančni učinkovitosti dejavnosti ATM (ATM Cost Effectiveness Report – ACE Report) ter spremljala razvoj projekta SESAR in delovanje združenj CANSO in ATCA. Predstavniki družbe so aktivno sodelovali tudi pri pripravi stališč k predlogom dokumentov, ki jih pripravlja Evropska komisija in Mednarodna organizacija civilnega letalstva (ICAO), ter prek Ministrstva za infrastrukturo posredovali stališča in pripombe družbe predlagateljem pravnih in drugih aktov.

Družba je prav tako članica združenja GATE ONE, ki je bilo na podlagi posebnega sporazuma o sodelovanju med 13 izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa Srednje in Vzhodne Evrope (Cooperation Agreement on the Creation of the regional ANS Providers Platform (GATE ONE) of Central and Eastern Europe) ustanovljeno konec leta 2013. Podpisniki sporazuma so izvajalci storitev treh različnih funkcionalnih blokov zračnega prostora (FAB CE, BALTIC FAB in DANUBE FAB) ter dva izvajalca, ki še nista člana nobene iniciative FAB (M-NAV in SMATSA), namen združenja pa je skupno izražanje stališč v Evropski uniji, izmenjava izkušenj na področju ATM, zasledovanje skupnih ciljev in interesov na različnih področjih ter sodelovanje pri vzpostavitvi enotnega evropskega neba.

11 INVESTICIJE IN PROJEKTI

Družba z vlaganji v sodobno opremo in tehnologijo na področju ATM sistemov in infrastrukture za izvajanje storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) skladno s poslovnimi načrti sledi strategiji razvoja skladno z evropskimi predpisi, ki opredeljujejo zahteve glede nadaljnjega tehnološkega razvoja (European ATM Master plan, SESAR). Poleg omenjenega družba zagotavlja nepretrgano 24/7 izvajanje tehničnega nadzora nad funkcionalnimi ATM in operativnimi sistemi družbe ter vzdrževanje teh funkcionalnih ATM in operativnih sistemov v skladu z mesečnimi načrti vzdrževanja, pri večjih vzdrževalnih delih pa tudi ob posebej določenih terminih, usklajenih na ravni funkcionalnega bloka zračnega prostora FAB CE. Skladno s standardi ICAO so bila v letu 2023 izvedena redna letalska umerjanja vseh radio navigacijskih naprav. Po letalskem umerjanju pa je bila popravljena tudi magnetna deklinacija v sistemu ATIS.

Družba je v letu 2023 zaključila aktivnosti, povezane z nadgradnjo obstoječega sistema SLOWAM na najnovejšo različico programske verzije. Opravljena je bila kompletna procedura vklopa nadgrajenega SLOWAM sistema v operativno okolje. Del analiz, potrebnih pred vklopom v operativno okolje, je bil opravljen tudi z uporabo letalske kalibraže. Sočasno se je nadaljeval projekt razširitve sistema multilateracije WAM na vzhodni del Slovenije. Implementacija MAM (Maister Multilateration) sistema sledi cilju strategije družbe uvajanja novih tehnologij na področju nadzornih sistemov. Z implementacijo MAM sistema želi družba izboljšati detekcijo zrakoplovov na področju vzhodnega dela Slovenije in zagotoviti dodatno (dvojno) sekundarno pokrivanje omenjenega področja ter s tem neodvisno detekcijo zrakoplovov. MAM je sistem sprejemnih in oddajnih senzorjev, ki so razporejeni po širšem geografskem področju Slovenije. Senzorji sprejemajo odzive, ki jih preko radarskih odzivnikov (transponderjev) pošiljajo zrakoplovi, ki letijo v našem in okoliškem zračnem prostoru. MAM sistem med drugim ustrezno zmanjšuje frekvenčno prezasedenost spektra, kar je tudi priporočilo organizacije Eurocontrol. V letu 2022 so bile vzpostavljene dodatne štiri (4) lokacije, ki so namenjene tako obstoječi mreži

oddajno-sprejemnih postaj SLOWAM, kot tudi sistemu MAM. Z vseh novih oddajno-sprejemnih postaj je bila vzpostavljena MPLS povezava za zagotovitev ustreznega prenosa podatkov. Tako je bil spomladi 2023 nadgrajeni SLOWAM sistem potrjen s strani Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije in sedaj obsega 23 lokacij.

Skladno z investicijskim načrtom je družba v letu 2023 pričela z aktivnostmi na dveh projektih s področja komunikacij in sicer na projektu zamenjave VHF sistema (radijskih postaj) na lokaciji Krim in menjavi sistema VDR za snemanje govora in slike na delovni poziciji kontrolorjev zračnega prometa v prostorih območne kontrole zračnega prometa in letaliških kontrol. Sistem radijskih postaj s pripadajočo opremo na lokaciji Krim in v objektu ATCC je namenjen govorni komunikaciji med kontrolorji zračnega prometa v centru območne kontrole zračnega prometa ATCC in piloti letal, ki letijo v slovenskem zračnem prostoru. Z omenjeno investicijo bo družba zaključila prenovo sistemov VHF/UHF na svojih radijskih lokacijah. Projekt je v zaključni fazi, potrebna je le še odobritev s strani Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije. Začel se je tudi projekt nabave in implementacije novega sistema VoIP VDR za snemanje govora in slike skladno z dokumentom ED - 137, ki ga je izdal EUROCAE za opredelitev standardov interoperabilnosti za komponente VoIP ATM. Pripravljen je bil zagonski načrt, izveden javni razpis in sklenjena pogodba.

Poleg predhodno navedenih projektov je na področju komunikacij v izvajanju tudi v letu 2023 sklenjena pogodba za novi VoIP VCS sistem. V okviru projekta je načrtovana popolna zamenjava vseh obstoječih sistemov za govorno komunikacijo VCS v centru ATCC (doseganje LSSIP cilja COM11.1) ter na letališčih Jožeta Pučnika Ljubljana, Edvarda Rusjana Maribor in Portorož (doseganje LSSIP cilja COM11.2) z novim, enotnim in modernim sistemom VoIP VCS. S tem projektom se družba prilagaja novim izzivom, ki jih prinašajo spremembe na prehodu iz TDM v VoIP tehnologijo, za uspešno usklajevanje govorne komunikacije za vodenje in kontrolo zračnega prometa s potrebami, ki nastajajo v zvezi z nenehnim povečevanjem zračnega prometa v prihodnosti. Projekt nabave novega sistema VoIP VCS bo predvidoma zaključen do konca leta 2024.

V letu 2022 je bil izveden razpis in podpisana pogodba z izvajalcem za projekt nabave novega video zaslona (Videwall), ki služi prikazu stanja operativnih sistemov v centralnem tehnično nadzornem centru v objektu ATCC (cTNC). Instalacija sistema je bila uspešno izvedena v letu 2023. Prav tako je bila zaključena implementacija prikaza alarmnih stanj napajalnih sistemov (MobiCall) na centralnem nadzoru v cTNC.

Sektor letalskih telekomunikacij je v letu 2023 nadaljeval z aktivnim sodelovanjem pri razvoju lastnih produktov, namenjenih podpori procesa vodenja in kontrole zračnega prometa. Poleg rednega vzdrževanja in nadgradenj sistemov v lastnem razvoju je bil končan lastni razvoj sistema Monitoring Aids (MONA), ki se bo uporabljal v operativne namene kontrole zračnega prometa. Sistem je namenjen spremljanju več letov oz. njihovem sledenju načrtovani poti. Če letalo zaide z načrtovane poti, bo sistem MONA to zaznal in opozoril kontrolorje zračnega prometa. Izvedeno je bilo usposabljanje za tehnično osebje in instalacije v testno okolje. Operativna uporaba sistema je načrtovana za drugo polovico leta 2024.

V družbi se trenutno kot glavni »tracker« uporabljata ARTAS (verzija 8B4), kot »fallback tracker« pa Comsoft RPX. »Tracker« RPX se uporablja že od leta 2005. V tem času je družba odkupila izvorno kodo in opravila nekaj nadgradenj (npr. MODE-S). S prihodom novih radarskih tehnologij (WAM, ADS-B) pa se je izkazalo, da v prihodnosti enostavna nadgradnja »trackerja« RPX ne bo več mogoča. Ker pa je nakup »trackerja« znatna investicija, je bila sprejeta odločitev, da se RPX »tracker« nadomestiti z dodatno implementacijo najnovejše verzije ARTAS-a. Izdelan je bil podroben načrt menjave sekundarnega »trackerja« RPX z novim ARTAS, pripravljena dokumentacija in izvedeno testiranje v testnem okolju. Operativna uporaba drugega »trackerja« ARTAS je načrtovana za drugo polovico leta 2024, s tem bo RPX umaknjen iz uporabe.

V sklopu projekta zamenjave sistema Safety Nets je bilo izvedeno šolanje za tehnično osebje in fizična instalacija strežnikov v testno okolje ter v simulator. Uspešno so bile izvedene tudi nadgradnje sistema FDPS. Izvedena je bila menjava HW (serverjev) in OS (Oracle Linux 8.1) na vseh RDD-jih (Radar Data Display) v objektu ATCC. V vseh letaliških kontrolah

zračnega prometa se je izvedla nadgradnja OS (Oracle Linux 8.1) na Jeti in RDD računalnikih. Nadaljevale so se aktivnosti za zamenjavo oziroma nadgradnjo ATIS sistema z uveljavitvijo novih funkcionalnosti, zaključek pa je načrtovan za drugo polovico leta 2024.

Družba je storitev Jetscope, ki ponuja prilagojeno radarsko sliko letališčem za potrebe letaliških služb, začeli zagotavljati letališču Jožeta Pučnika Maribor v testne namene, v letu 2024 pa se pričakuje podpis pogodbe za zagotavljanje omenjene storitve z upravljalcem letališča.

Konec leta 2023 je bilo nadgrajeno operativno omrežje WAN (Wide Area Network), ki omogoča povezovanje dislociranih enot (letališč in druge opreme). V omrežje so bili integrirani dodatni usmerjevalniki na lokacijah Krim, Kum in Janče, ki so bili povezani z lastnimi mikrovalovnimi povezavami. Po večmesečnih pripravah je bila v septembru 2023 vzpostavljena ethernet govorna povezava preko IP multiplekserja s partnerjem AustroControl, s čimer družba začenja skladno z evropskimi smernicami na področju TK povezav prehod s TDM tehnologije na IP.

Na področju navigacijskih naprav so se izvajale aktivnosti za postavitve novih DME naprav in zamenjavo določenih starih DME naprav (zamenjava DME MB in DME ILB ter odstranitev NDB PZ), v teku so tudi analize za postavitve novih DME naprav za pokrivanje zračnega prostora z DME/DME. Strokovnjaki družbe pa so vključevali tudi v sodelovanje z Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije in organizacijo EASA v zvezi s problematiko glede navigacijskih naprav.

V letu 2023 je bilo opazno povečanje aktivnosti za odpravo napak na določenih izrazito starih navigacijskih napravah in otežen dostop do rezervnih delov za te naprave. Zaradi tega je družba pristopila k večplastnemu reševanju problemov v povezavi z nabavo rezervnih delov za navigacijske naprave v pogojih pomankanja komponent. Na nivoju FAB CE potekajo dogovori o skupni nabavi oziroma rezervaciji rezervnih delov, kar naj bi skrajšalo dobavne čase, ki so po letu 2020 postali nerazumno dolgi. Družba pa bo v letu 2024 pristopila tudi sama k nabavi določenih rezervnih delov.

Na področju letalskih informacijskih služb se je v letu 2023 z izbranim izvajalcem nadaljevalo sodelovanje in razvoj aplikacije eARO 2.0, ki je vedno bolj prevzeta in integrirana v operativno delovanje služb, prav tako pa sprejeta med piloti. V izvajanju sta tudi projekta nadgradnje AFTN/AMHS sistema in ADMT (AIM Portal). Pri projektu nadgradnje AFTN/AMHS je bilo do konca leta izvedeno usposabljanje za tehnično osebje in FAT testi ter vgradnja opreme v testno omrežje, od koder bo prenesena v operativno omrežje in predana v uporabo v letu 2024. Pogodba za nadgradnjo ADMT sistema, s katero bo vzpostavljen portal (AIM Portal), ki bo v skladu z zakonodajnimi zahtevami služil kot državni verodostojen (Authoritative source) vir letalskih podatkov in informacij je bila podpisana oktobra 2023, zaključek projekta pa je načrtovan v letu 2025.

Družba je izvajala tudi nujna investicijska in vzdrževalna dela na infrastrukturi, objektih in opremi v lasti družbe z namenom ohranitve oziroma posodobitve funkcionalnosti objektov in z objekti povezanih naprav. Poleg omenjenega so bila izvedena tudi manjša vzdrževalna dela na objektih letaliških kontrol Brnik, Maribor in Portorož, ki so v lasti Republike Slovenije, zato se dela izvajajo na podlagi soglasja upravljavca objekta, tj. Ministrstva za infrastrukturo.

11.1 USPEŠNO NADALJEVANJE PROJEKTA ADAAS2 / MEDUSA V SODELOVANJU Z MUAC

Družba je nadaljevala z uspešnim sodelovanjem z Maastrich Upper Area Control centrom (MUAC) na področju razvoja nove arhitekture operativnih ATM sistemov, ki bodo omogočali povezovanje sistemov preko odprtih vmesnikov in omogočili izmenjavo ATM podatkov kot storitev (ATM Data as a Service – AdaaS) ob ustrezni zagotovitvi podvojenosti (MUAC Dual System Architecture – MeDUSA) oziroma zagotovitvi »fall back« rešitve. Trajanje projekta je predvideno do leta 2026 v delu MeDUSA in po tem nadaljevanje v delu projekta AdaaS.

11.2 IMPLEMENTACIJA EVROPSKEGA OSREDNJEGA NAČRTA ZA UPRAVLJANJE ZRAČNEGA PROMETA (EUROPEAN ATM MASTER PLAN)

Družba med letne cilje uvršča doseganje ciljev Lokalnega načrta implementacije enotnega neba za Republiko Slovenijo (LSSIP) in prvega skupnega projekta za podporo izvajanju osrednjega načrta za upravljanje zračnega prometa v Evropi (CP1) v okviru implementacije Evropskega osrednjega načrta za upravljanje zračnega prometa (European ATM Master plan).

V skladu Izvedbeno uredbo 2021/116/EU o vzpostavitvi prvega skupnega projekta (CP1) za podporo izvajanju osrednjega načrta za upravljanje zračnega prometa v Evropi mora družba kot izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa do konca leta 2025 v svoj operativni sistem za vodenje in kontrolo zračnega prometa implementirati spodaj navedenih 19 ciljev.

Tabela 18: Pregled ciljev v okviru CP1

ID cilja	Ime cilja
INF10.2	Stakeholders' SWIM PKI and cyber security
INF10.3	Aeronautical Information Exchange - Airspace structure service
INF10.4	Aeronautical Information Exchange - Airspace Availability Service
INF10.5	Aeronautical Information Exchange - Airspace Reservation (ARES)
INF10.6	Aeronautical Information Exchange - Digital NOTAM service
INF10.7	Aeronautical Information Exchange - Aerodrome mapping service
INF10.8	Aeronautical Information Exchange - Aeronautical Information
INF10.9	Meteorological Information Exchange
INF10.10	Meteorological Information Exchange - Aerodrome Meteorological information Service
INF10.11	Meteorological Information Exchange - En-Route and Approach Meteorological information service
INF10.12	Meteorological Information Exchange - Network Meteorological Information
INF10.14	Cooperative Network Information Exchange - Flight Management Service (Slots and NOP/AOP integration)
INF10.19	Flight Information Exchange (Yellow Profile) - Flight Data Request Service
INF10.20	Flight Information Exchange (Yellow Profile) - Notification Service
INF10.21	Flight Information Exchange (Yellow Profile) - Data Publication Service
NAV03.1	RNAV 1 in TMA Operations
NAV10	RNP Approach Procedures to instrument RWY
SAF10	Implement measures to reduce the risk to aircraft operations caused by airspace infringements
SAF11.1	Improve Runway Safety by Preventing Runway Excursions

Vir: LSSIP 2023 Slovenia

Trenutna stopnja implementiranosti naštetih LSSIP ciljev se glede na dan poročanja 31. 12. 2023 giblje med 3 % in 86 %, kar je razvidno iz uradno objavljenega dokumenta LSSIP 2023 – Slovenia. Pri tem pa je potrebno povedati, da je v teku več aktivnosti v zvezi z omenjeno implementacijo, tako da je dejansko stanje doseganja ciljev boljše od poročanega.

12 UPRAVLJANJE TVEGANJ

Dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa je operativno specifična in zahtevna, hkrati pa je izpostavljena številnim splošnim in posebnim tveganjem. Družba se zaveda pomena ustreznega sistema upravljanja tveganj za stabilnost poslovanja in rezultatov, ki mora zagotavljati prepoznavanje in ocenjevanje, ustrezno spremljanje in vodenje pomembnih tveganj ter poročanje o upravljanju s tveganji.

Družba je upoštevajoč njeno dejavnost eden od ključnih dejavnikov varnosti v letalstvu in predstavlja element kritične infrastrukture države v skladu z Zakonom o kritični infrastrukturi. Kot taka je zavezanka za obvezno organiziranje službe varovanja, obrambno načrtovanje in neločljiv element civilnega letalstva. Dolžna je zagotavljati varovanje civilnega letalstva pred dejanji nezakonitega vmešavanja v tehnologijo dela navigacijskih služb zračnega prometa ter ustrezno raven varnosti družbe in njenih procesov. Družba je na podlagi Zakona o informacijski varnosti in odločitve Vlade Republike Slovenije tudi določena kot izvajalec bistvenih storitev.

Predhodno omenjena predpisa v svojem bistvu od družbe zahtevata izpolnjevanje pogojev za zagotavljanje neprekinjenega delovanja družbe oziroma njenih bistvenih storitev. Ključni pogoj za doseg neprekinjenega delovanja je identifikacija virov tveganja oziroma groženj, ki s svojo manifestacijo lahko predstavljajo vzrok za prekinitev izvajanja storitev; posledično se zahteve obeh zakonov in njunih podrejenih podzakonskih aktov nanašajo tudi na strukturirano obravnavo in vrednotenje tveganj. Iz Zakona o kritični infrastrukturi izhaja, da je družba skladno z 12. členom zakona dolžna pripraviti oceno tveganj za delovanje kritične infrastrukture. Ocena mora biti pripravljena skladno z Navodilom za ocenjevanje tveganj za delovanje kritične infrastrukture Republike Slovenije in pridobljenimi Strokovnimi usmeritvami nosilca sektorja (INTERNO), ki jih je družba pridobila od Ministrstva za infrastrukturo Republike Slovenije.

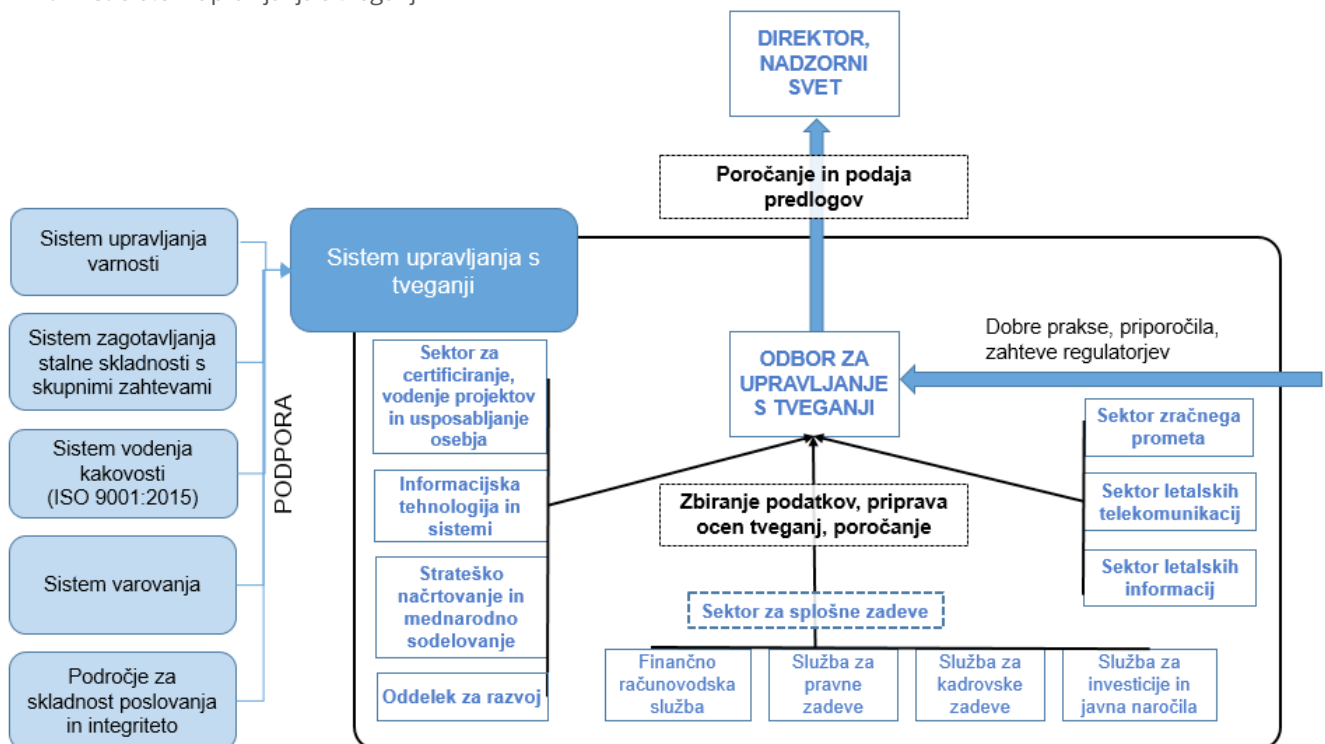
Ob tem iz 11. člena Zakona o informacijski varnosti izhajajo zahteve, da izvajalci bistvenih storitev izvedejo analizo, oceno in vrednotenje tveganj ter na tej osnovi pripravijo in izvedejo potrebne ukrepe za obvladovanje tveganj glede varnosti omrežij in informacijskih sistemov, ki jih uporabljajo pri bistvenih storitvah. Republika Slovenija je v začetku leta 2023 sprejela novo Uredbo o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev bistvenih storitev, ki nadomešča Pravilnik o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalca bistvenih storitev. Posledično je družba dolžna pripraviti prenovo dokumentacije s področja informacijske varnosti, še posebej oceno tveganj.

Družba redno posodablja Oceno tveganj za delovanje kritične infrastrukture in je v letu 2020 pridobila soglasje nosilca sektorja kritične infrastrukture za Oceno tveganj za delovanje kritične infrastrukture. Prav tako ima družba pripravljeno Oceno tveganj na področju varnosti oziroma zaščite informacijskih sistemov, ki jo redno posodablja oziroma prilagaja glede na spremenjene varnostne razmere. Bistvo ocene tveganj na področju informacijske varnosti je prepoznavanje možnih groženj za izgubo celovitosti, razpoložljivosti in zaupnosti sredstev, s katerimi družba opravlja svojo dejavnost. Predvsem obvladovanje operativnih tveganj, še posebej z vidika neprekinjenosti poslovanja in informacijske varnosti, predstavlja sprožitelja za celovit, predvsem pa učinkovit sistem obvladovanja operativnih tveganj.

Na ravni Evropske unije je sprejeta nova Direktiva 2022/2557/EU o odpornosti kritičnih entitet – kritične infrastrukture (CER - Critical Entities Resilience), na podlagi katere bo morala vsaka država sprejeti nacionalno strategijo za zagotavljanje odpornosti kritičnih subjektov, za katere bo veljala obveznost za povečanje njihove odpornosti na tveganja, vključno z ocenami tveganj na ravni posameznega subjekta, sprejetjem tehničnih in organizacijskih ukrepov ter obveščanjem o incidentih, pri čemer se incidenti ne nanašajo samo na »IT / kibernetске« incidente ampak na vsak dogodek, ki lahko pomeni prekinitev delovanja subjekta oziroma družbe, posledično bo morala družba ustrezno modificirati sistem upravljanja tveganj, zato je v letu 2023 družba pristopila k posodobitvi obeh krovnih ocen, tako ocene za delovanje kritične infrastrukture kot ocene za izvajalca bistvenih storitev, ki pa se vključujoč priporočila revizije informacijske in kibernetске varnosti, nadaljuje v letu 2024.

Sistem upravljanja tveganj v družbi je v povezavi z njeno dejavnostjo učinkovito podprt s sistemom upravljanja varnosti (SMS), sistemom zagotavljanja stalne skladnosti s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, določenih z Izvedbeno uredbo 2017/373/EU, s sistemom vodenja kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015 ter smernicami standarda ISO 31000:2018 in sistemom varovanja. Sistem je dodatno podprt še s funkcijo pooblaščenca za skladnost poslovanja in integriteto. Z namenom dodatne podpore sistema upravljanja s tveganji na področju korupcije, neetičnega ali nezakonitega ravnanja in skladnosti poslovanja je družba konec leta 2023 sprejela Načrt integritete, ki opredeljuje skupine tveganj, ki jih je družba identificirala na področju naročanja blaga in storitev, delovanja v skladu z veljavno zakonodajo, nasprotja interesov, prejemanja daril, varovanja podatkov in notranjih informacij, kadrovanja, etike, prijave nepravilnosti in zaščite prijaviteljev, kot tudi ukrepe (stalne in enkratne) za obvladovanje teh tveganj, nosilce in roke za njihovo izvedbo.

Zaradi dejstva, da je varnost zračnega prometa pogojevana z varnim izvajanjem navigacijskih služb zračnega prometa, je slednje temeljna prioriteta družbe, ki jo družba uresničuje z upravljanjem varnostnih tveganj in z učinkovitim izvajanjem proaktivnih in preventivnih aktivnosti v sklopu sistema upravljanja varnosti. Pomembno je, da družba vzdržuje ustrezen pregled nad tveganji in zagotavlja ustrezne mehanizme za njihovo obvladovanje. S tem namenom deluje delovna skupina (odbor) za upravljanje in nadzor nad upravljanjem tveganj in imenovan koordinator področja upravljanja tveganj, ki vodi omenjeni odbor. Umestitev, vloga in razmerja sistema upravljanja tveganj glede na druge organizacijske enote v družbi je povzeta v prikazu.

Prikaz 25: Sistem upravljanja s tveganji

Družba uporablja kvantitativni pristop k vrednotenju tveganj, tj. tveganja so ovrednotena z vidika učinka na denarni tok, poslovni izid oziroma izkaz finančnega položaja družbe. Tveganja se ovrednotijo tako prek individualnega učinka na denarni tok, poslovni izid ali izkaz finančnega položaja, kot tudi prek mejnega doprinosa k celotnemu tveganju – pri tem pa so upoštevane tudi morebitne soodvisnosti in povezave med posameznimi dejavniki tveganja.

Na sliko tveganosti družbe pomembno vplivajo enotna pravila Evropske unije, ki določajo način oblikovanja nacionalnih stroškovnih baz in s tem cen na enoto storitev (t. i. »unit rate« oz. pristojbin) ter mehanizem za delitev tveganja, povezanega s prometom, inflacijo in investicijami, t. i. usklajevalni mehanizem. Družba tveganja kvantificira predvsem z vidika možnih negativnih učinkov na denarni tok, saj so slednji zaradi posebnega usklajevalnega mehanizma večji kot dolgoročnejsi kapitalski učinki tveganj. Družba v okviru vzpostavljenega sistema za upravljanje s tveganji nadaljuje s sistematičnim in neprekinjenim procesom ugotavljanja, spremljanja, merjenja oz. ocenjevanja in obvladovanja tveganj v zvezi s poslovanjem družbe ter poročanjem o upravljanju s tveganji.

12.1 KLJUČNA TVEGANJA IN NJIHOV VPLIV NA POSLOVANJE DRUŽBE V LETU 2023

Družba upoštevač njeno osnovno dejavnost in potencialni vpliv na poslovanje kot ključna obravnava naslednja tveganja, ki so sicer podrobneje opisana v nadaljevanju:

- Tveganje za letalsko nesrečo ali varnostni dogodek z neposrednim vplivom služb družbe.
- Ohranjanje in obnavljanje veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje dejavnosti družbe – certifikat izvajalca ATM/ANS storitev.
- Ohranjanje in obnavljanje veljavnosti certifikata organizacije za usposabljanje in ohranjanje usposobljenosti kontrolorjev zračnega prometa (Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole kot organizacijske enote

družbe), ki je temeljnega pomena (pogoj) za izvajanje ATM/ANS storitev.

- Tveganje pojava eksternih ekstremnih dogodkov (naravne katastrofe, morebitni teroristični dogodki, varnostne in politične krize ter epidemije bolezni) z neposrednim vplivom na obseg in tokove zračnega prometa.
- Tveganja, povezana z razvojem in vlaganji v tehnične sisteme in naprave za izvajanje dejavnosti družbe.
- Tveganje kibernetskih in hibridnih groženj, katerim je izpostavljena zlasti kritična infrastruktura posameznih držav, v katero se uvršča tudi družba.
- Tveganje vdora v informacijski sistem, ki lahko v ekstremnem primeru za določen čas vodi v prekinitev izvajanja storitev.
- Finančna tveganja, zlasti likvidnostno tveganje in obrestno tveganje - tveganje spremembe obrestne mere Euribor, na katero ima družba vezano obrestno mero najetih kreditov.

Družba ima v okviru vzpostavljenega sistema upravljanja s tveganji vzpostavljen sistematični proces upravljanja s tveganji, ter prepoznana tveganja tako v povezavi z razvojem in vlaganji kot z vzdrževanjem tehničnih sistemov in naprav za izvajanje dejavnosti družbe, med katere sodijo vsi ključni sistemi in naprave za izvajanje vodenja in kontrole zračnega prometa.

Za poslovanje družbe je bil v letu 2023 pomemben vpliv usklajevalnega mehanizma iz naslova delitve tveganja povezanega s prometom in inflacijo iz drugega referenčnega obdobja (2015 – 2019) ter negativni vpliv pojava globalne pandemije COVID-19 na letalski promet, ki je vplivala na poslovanje družbe v letih 2020 – 2022 in vojaški spopad v Ukrajini zaradi širših varnostnih in gospodarskih posledic. Z vidika negativnega vpliva pojava COVID-19 in s tem povezanega padca letalskega prometa v letih 2020 in 2021 je bil za izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa pomemben sprejem Izvedbene uredbe 2020/1627/EU, s katero je Evropska komisija vzpostavila začasno spremenjeni pravni okvir za tretje referenčno obdobje in s tem sprejela začasne ukrepe zaradi izrednih razmer kot posledice pandemije COVID-19. Skladno z omenjeno uredbo je Evropska komisija 2. junija 2021 sprejela Izvedbeni sklep 2021/891/EU o določitvi revidiranih vse-evropskih ciljev uspešnosti za omrežje za upravljanje zračnega prometa za tretje referenčno obdobje, države članice pa so morale Evropski komisiji v oceno predložiti revidirane Načrte izvedbe (Performance Plan) za tretje referenčno obdobje. Skladno s slednjim je bil Evropski komisiji predložen Načrt izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo, ki je bil ocenjen kot skladen s cilji. Z vidika vpliva usklajevalnega mehanizma na poslovanje družbe so relevantne določbe, ki spreminjajo obdobje uskladitve za preveč/premalo dobljena sredstva iz naslova delitve tveganj povezanih s prometom, inflacijo in investicijami v letih 2020 in 2021 tako, da se ta ne vključijo v izračun cene na enoto storitve v letu (n+2), temveč se enakomerno porazdelijo na petletno obdobje od leta 2023 do 2027.

Pojav globalne pandemije koronavirusne bolezni COVID-19 je zaradi neposrednih in posrednih učinkov preko realizacije ostalih tveganj pokazal, da je družba ob pojavu tovrstnih eksternih ekstremnih dogodkov, na katere nima neposrednega vpliva, lahko izpostavljena zelo visokemu tveganju, saj so lahko na kratek do srednji rok preko izpada prihodka iz naslova nižjega obsega prometa realizirani znatni negativni učinki na prihodke in poslovni izid ter posledično denarni tok družbe. Posledično je družba ob tveganju izbruha epidemij novih bolezni ter ob povečanem tveganju pojava recesije kot posledice politično-ekonomskih in varnostnih dogodkov (vojaški konflikt v Ukrajini in na Bližnjem vzhodu kot tudi potencialni novi varnostno-politični konflikti) soočena s povečano stopnjo tveganosti poslovanja, zlasti na področju finančnih tveganj (likvidnostno tveganje, kreditno tveganje in obrestno tveganje) in varnostnih tveganj, kot tudi na področju strateških tveganj.

Družba zaradi spremenjenih geopolitičnih in varnostnih razmer ne zaznava dodatnih ali novih tveganj, saj so le-ta že identificirana v naboru tveganj, ki jih družba upravlja v okviru sistema upravljanja s tveganji. S spremenjenim varnostnim okoljem, je izpostavljenost družbe hibridnim grožnjam povečana, pri čemer sta se povečali obe komponenti, tako fizična, kot še posebej kibernetska komponenta hibridne grožnje.

Prizadevanja družbe so bila tudi v letu 2023 usmerjena v zagotavljanje vseh potrebnih ukrepov za zagotavljanje varstva in zdravja zaposlenih z namenom neprekinjenega izvajanja dejavnosti, sprejemanje vseh potrebnih ukrepov za obvla-

dovanje vseh ostalih tveganj pri poslovanju ter spremljanje dejanskega gibanja prometa in novih napovedi relevantnih organizacij ter fleksibilno prilagajanje vseh zmogljivosti, predvsem kadrovskih virov, za zagotavljanje potrebne kapacitete v zračnem prostoru, ki je v domeni družbe.

Družba tveganja, katerim je izpostavljena, uvršča v štiri skupine, na kratko predstavljene v nadaljevanju.

12.2 STRATEŠKA TVEGANJA

Dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa je skozi zagotavljanje pogojev mobilnosti potnikov in blaga v sistemu zračnega prometa strateškega pomena za državo. Posledično je razvoj novih tehničnih sistemov, infrastrukture, človeških virov in tehnoloških rešitev ter načina operativne izvedbe vodenja in kontrole zračnega prometa strateško pomemben tudi za razvoj širše družbe. Družba je močno vpeta v mednarodno okolje globalnega zračnega prometa, zato je regionalno povezovanje na vseh področjih izjemnega pomena. Ključna strateška tveganja izhajajo iz dejavnosti družbe, opredeljene strategije in njenega poslovanja.

Družba mora skladno s slovensko in pretežno evropsko zakonodajo izpolnjevati predpisane zahteve za izvajalce storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) in navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) ter ohranяти dovoljenje oziroma certifikat za izvajanje ATM/ANS storitev, ki je pogoj za opravljanje dejavnosti družbe. Hkrati pa mora skladno z evropsko zakonodajo izpolnjevati zahteve, predpisane za organizacijo za usposabljanje (Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola kot organizacijska enota družbe) in za usposabljanje ter ohranjanje usposobljenosti kontrolorjev zračnega prometa. Kompetentnost kontrolorjev zračnega prometa in certificiranost organizacije za usposabljanje sta temeljnega pomena (prvi pogoj) za izvajanje ATM/ANS storitev in hkrati temeljni pogoj za opravljanje dejavnosti družbe, zato družba med ključna strateška tveganja uvršča ohranjanje in obnavljanje veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje ATM/ANS storitev ter ohranjanje in obnavljanje veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje storitev organizacije za usposabljanje. V obeh primerih gre za izrazit eksogen izvor tveganj, katerih obvladljivi del družba obvladuje s časovno progresivno sistemizirano metodologijo spremljanja in zagotavljanja skladnosti z zahtevami za izvajanje storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa, ter zahtevami za usposabljanje in ohranjanje usposobljenosti kontrolorjev zračnega prometa ter organizacijo za usposabljanje, z zagotavljanjem zmogljivosti spremljanja skladnosti, proaktivnim razvojem metodologije vzročno-posledične analize za ugotavljanje razlogov potencialne pojavnosti neskladij, učinkovitim načrtovanjem in pravočasno izvedbo korektivnega ukrepanja ter z zagotavljanjem pogojev za razvoj potrebnih kompetenc za spremljanje in izkazovanje skladnosti z zahtevami.

Družba med strateška tveganja uvršča t. i. regulatorno tveganje, ki izhaja iz evropskega pravnega okvira enotnega neba, ki določa enotna pravila glede načrtov izvedbe, oblikovanja nacionalnih stroškovnih baz in s tem cen na enoto storitev (t. i. »unit rate«) ter mehanizem za delitev tveganja, povezanega s prometom, inflacijo in investicijami. Omenjena pravila v primeru odstopanj dejanskega prometa od napovedi prometa določajo delitev tveganja, t. i. »traffic risk sharing«, med izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in uporabniki storitev. V najslabšem možnem scenariju tako izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa nosi tveganje iz naslova nihanja prometa do -4,4 % na leto, z negativnim vplivom na prihodke, poslovni izid in likvidnostno situacijo. Prav tako se ugotovljeni stroški izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa v stroškovnih bazah, izraženi v nominalni vrednosti, za vsako končano leto (n) prilagodijo na podlagi razlike med dejansko inflacijo in napovedano inflacijo za navedeno leto (n) ter vključijo kot prilagoditev za izračun cene na enoto za leto (n + 2). Izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa je v tretjem referenčnem obdobju izpostavljen še mehanizmu tveganja, povezanega s stroški amortizacije in stroški kapitala, ki se nanaša na odstopanja dejanskih investicij od načrtovanih. Tveganje opisanega usklajevalnega mehanizma se izrazi v preveč oziroma premalo pridobljenih prihodkih (t. i. »over/under recovery«), ki jih je treba vključiti (vračati/poračunati) v izračun cene na enoto v letu (n + 2).

V primerih občutnih odstopanj pri napovedi inflacije in napovedi prometa, kot jim je bila družba priča v zadnjih letih, prihaja do neustrezno visokih dobičkov v letu (n), ki se odrazijo v izgubi v letu (n + 2). Vpliv predhodno opisanega učinka odstopanj dejanske inflacije od napovedane in delitve tveganj iz naslova prometa, v obdobju RP3 pa tudi mehanizma tveganja, povezanega z investicijami, lahko vodi v občutno nihanje prihodkov in poslovnega izida družbe ter v nerealen prikaz uspešnosti poslovanja družbe, na katerega družba nima vpliva, saj je način določitve cene in s tem prihodkov ter poslovnega izida reguliran z evropskimi predpisi.

Predhodno opisan vpliv usklajevalnega mehanizma je v drugem referenčnem obdobju (2015 – 2019) veljal za Republiko Slovenijo tako za fazo preleta kot za fazo terminala, medtem ko je v tretjem referenčnem obdobju v skladu z Uredbo o izvajanju izvedbene uredbe 2019/317/EU faza terminala izločena iz t. i. »performančne sheme«, zato zanjo velja načelo popolnega pokrivanja stroškov oziroma t. i. »full cost recovery« režim, ob smiselni uporabi pravil faze preleta in Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih. Slednje pomeni, da so za fazo terminala z vidika obravnave regulatornega tveganja usklajevalnega mehanizma relevantni le učinki iz let 2018 in 2019. Izjema je obdobje od leta 2020 do vključno leta 2022, za katerega se v skladu s 14. a členom prehodne določbe Uredbe o spremembi in dopolnitvi Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih, ki je bila sprejeta in velja od 23. 12. 2023, usklajevalni mehanizem zaradi premalo obračunane pristojbine za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih ne uporablja.

Medtem ko je tveganje, ki izhaja iz usklajevalnega mehanizma iz naslova inflacije, eksogeno in nanj družba nima vpliva, saj mora pri oblikovanju napovedi upoštevati mednarodne institucije, pri čemer se izpad prihodka zaradi nižjih napovedi od dejanske inflacije s časovnim zamikom tudi v celoti povrne skozi ceno enote storitve, družba delitev tveganja, povezanega s prometom, obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

Družba med ključna strateška tveganja uvršča še tveganja v povezavi s strateškim načrtovanjem in doseganjem vseevropskih ciljev uspešnosti, tveganja v povezavi z mednarodnim sodelovanjem, tveganja povezana s trgov in strukturo trga ter tveganja neskladnosti v povezavi z domačimi in tujimi predpisi ter s tem v zvezi tveganja neskladnosti internih aktov družbe. Strateškega pomena za družbo je obvladovanje tveganja, povezanega s pravočasno pridobitvijo certifikata "Design and Production Organisation" ter pravočasnim certificiranjem vseh tistih ATM sistemov, ki jih družba razvija (proizvaja) sama (v lastni režiji), ki so predmet certificiranja v skladu z merodajno zakonodajo. Necertificiranost za "Design and Production Organisation" in/ali necertificiranost ključnih ATM sistemov, ki jih družba razvija in proizvaja sama, rezultira namreč v nezmožnosti operativne uporabe teh ključnih ATM sistemov, ki so predmet certificiranja in s tem nezmožnost izvajanja storitev družbe. Tveganje se v prehodnem obdobju implementacije zahtev merodajne zakonodaje do leta 2028 letno stopnjuje.

12.3 FINANČNA TVEGANJA

Družba je pri svojem poslovanju v večji ali manjši meri izpostavljena vsem finančnim tveganjem:

Likvidnostno tveganje: družba je zaradi sezonskega vpliva na promet likvidnostnemu tveganju izpostavljena predvsem v zimski sezoni. Poleg omenjenega je lahko družba izpostavljena negativnemu vplivu zunanjih ekstremnih dogodkov, kot so epidemije bolezni, naravne katastrofe, varnostni dogodki, pojav recesije ali drugih šokov na trgih (kot na primer naftni šoki) izpostavljena večjemu tveganju denarnih tokov. Našteti dejavniki preko vpliva na padec zračnega prometa ter s tem na prihodke družbe in posledično denarni tok, povečujejo izpostavljenost družbe večjemu likvidnostnemu tveganju.

Usklajevanje sredstev na aktivni strani in obveznosti na pasivni strani po različnih ročnostih je ključnega pomena za zagotavljanje trajne plačilne sposobnosti. Razpoložljivost zadostnih finančnih virov v določenem obdobju pa je ključna za zagotovitev pravočasne poravnave tekočih obveznosti. Tako nezadostni finančni viri kot tudi oportunistne izgube presežnega denarja na bančnih računih predstavljajo t. i. likvidnostna tveganja.

Družba likvidnostno tveganje obvladuje z rednim tedenskim in mesečnim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter s koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij. Nad roki zapadlosti obveznosti do dobaviteljev, finančnih institucij, države in drugih ima družba zagotovljen sistemski nadzor, tako da pravočasno in redno poravnava obveznosti do upnikov.

Obrestno tveganje: družba ima najete kredite, katerih obrestna mera je vezana na Euribor. Zaradi tega je družba izpostavljena tveganju spremembe (referenčne) obrestne mere – tveganju, da v določenem časovnem obdobju pride do večjih sprememb vrednosti Euribora, kar bi za družbo pomenilo pomembnejše spremembe v višini plačil obresti na najete kredite. Družba obrestno tveganje obvladuje s spremljanjem obrestnih mer, s pogajanji za doseg konkurenčnih pogojev zadolževanja s kreditnimi institucijami, z načrtovanjem potrebnih dodatnih finančnih sredstev ter kvantifikacijo tveganja z vidika učinkov na denarni tok družbe kot podlago za odločanje o ustreznem finančnem zavarovanju pred omenjenim tveganjem.

Tveganje neizpolnitve obveznosti nasprotne stranke (kreditno tveganje): družba ima dva glavna vira prihodkov, in sicer prihodke iz pristojbin na zračnih poteh (v fazi preleta) in prihodke iz terminalnih pristojbin (v fazah prileta in odleta na slovenska mednarodna letališča). Zaradi manjše razpršenosti strank se kreditno tveganje pojavlja predvsem v segmentu terminalnih pristojbin. Do vključno leta 2019 je v tem segmentu predstavljala največja stranka visok delež prometa, vendar je bilo to z vidika tveganj manj pomembno, saj prihodki iz opravljenih storitev v terminalu predstavljajo manj kot 10 odstotkov vseh prihodkov od prodaje. V prihodnje se ne pričakuje tako visok delež enega kupca. Zaradi relativno velike razpršenosti kupcev je kreditno tveganje v segmentu storitev v preletu, saj največji kupec ne dosega visokih odstotkov celotnega prometa v tem segmentu. Vendar pa je to tveganje vseeno prisotno, saj v primeru izgube enega od petih največjih kupcev družba izpadlih prihodkov ne bi mogla v celoti nadomestiti, kar bi posledično pomenilo upad prihodkov, EBITDA in poslovnega izida.

Družba tveganje obvladuje s spremljanjem podatkov o ključnih partnerjih v obeh segmentih storitev (v preletu in terminalu) na podlagi podatkov Eurocontrol, z vključenostjo družbe v skupni sistem zaračunavanja opravljenih storitev in izterjave preko organizacije Eurocontrol, z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

V primeru povečanega tveganja (npr. možnost stečaja) pa se družba lahko štiti z lastno kapitalsko rezervo (v tem primeru je potreba po kapitalu enaka pričakovani škodi iz naslova kreditnega tveganja), oziroma bi preverila možnost zavarovanja preko specializiranih zavarovalnic. Dodatno možnost ščitenja predstavlja možnost ukrepa zavrnitve storitev služb zračnega prometa (ATS) dolžniku v skladu z določbami Uredbe o izvajanju izvedbene uredbe 2019/317/EU.

Cenovno tveganje: način financiranja dejavnosti navigacijskih služb zračnega prometa je urejen z evropsko zakonodajo enotnega evropskega neba (SES), ki ureja način določanja cene storitev. Skladno s tem so cene za opravljene storitve oblikovane na podlagi predvidenih stroškov in prometa, upoštevajoč predvideno inflacijo. Sistem določa povračilo vseh predvidenih stroškov ob upoštevanju dejanske inflacije ter mehanizma tveganja iz naslova prometa ter spodbud. Zaradi sistema delitve tveganja, povezanega s prometom, inflacijo in investicijami, je cenovno tveganje nizko in obvladljivo.

Družba cenovno tveganje obvladuje z načinom izračunavanja cene pristojbin skladno s predpisi Evropske unije in smernicami Evropske organizacije za varnost zračne plovbe (Eurocontrol), Načeli za ugotavljanje stroškovne osnove pristojbin na zračnih poteh in izračun cene na enoto.

Tveganje spremembe cene surovin: kljub temu da prodajne cene družbe niso neposredno povezane s ceno nekaterih surovin ali storitev, je družba pri poslovanju posredno izpostavljena tveganju spremembe cene nafte. Pri tem lahko spremembe cene nafte za družbo predstavljajo negativne učinke (nižjo prodajo) tako v primeru manjšega padca cene, kot tudi v primeru velikega porasta cene nafte:

- Letalski prevozniki se soočajo z optimizacijskim problemom, kjer robne pogoje predstavljajo cene nafte na eni in cene pristojbin na zračnih poteh na drugi strani. Tako v primeru manjšega padca cene nafte letalski prevozniki lahko s ciljem plačila nižjih pristojbin izbirajo daljše poti, kar za družbo učinkovito pomeni nižje prihodke.
- V primeru visokega porasta cene nafte pa gre pričakovati splošno znižanje števila preletov, kar ponovno pomeni nižje prihodke za družbo.

Omenjeno tveganje družba obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

Tveganje spremembe cene energentov: Zaradi nestabilnosti na trgih energentov in surovin ter rasti cen kot posledice pandemije COVID-19, zlasti pa izbruha vojne v Ukrajini in omejevalnih ukrepov, ki so jih proti Ruski Federaciji sprejele države Evropske unije, družba kot povečano obravnava tudi tveganje spremembe cene energentov. Z vidika neposrednega vpliva dejavnikov tveganja rasti cen energentov je za družbo predvsem relevanten dejavnik vpliva rasti cen električne energije. Družba spremlja tržišče električne energije, zato je v začetku leta 2023 ponovila postopek javnega naročila in pridobila novo cenovno ugodnejšo ponudbo in sklenila pogodbo za dobavo električne energije v letu 2023 po cenah, primerljivih s sprejetimi ukrepi pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize. Prav tako je v letu 2023 izvedla ustrezen postopek za dobavitelja električne energije v letu 2024. Ponudbene cene so za družbo sprejemljive, saj ne presegajo cen električne energije za leto 2023 in so nekoliko nižje od cen, ki so določene v okviru ukrepov pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize.

Tveganja pri javnem naročanju: pri izbiri in izvajanju postopkov oddaje javnih naročil so možne nepravilnosti, ki lahko ogrozijo transparentnost, poštenost in učinkovitost postopkov javnega naročanja. Med tveganja spadajo korupcija, nepotizem, neenakopravna in nepravilna izbira ponudnika, omejevanje konkurence oziroma nezadostna konkurenca, neskladnost z veljavno zakonodajo ter negospodarna poraba sredstev. Družba obvladuje tveganja v javnem naročanju s spoštovanjem temeljnih načel in integriteto pri javnem naročanju v vsaki fazi postopka oddaje javnega naročila v skladu z veljavnimi predpisi in internim aktom, ki ureja postopke oddaje naročil ter vzpostavljenimi večstopenjskimi notranjimi kontrolami v procesu javnega naročanja, kot je večstopenjsko preverjanje in odobravanje, skladno z notranjo organizacijo in pravili nadrejenosti ter razmejitvijo pooblastil in odgovornosti.

12.4 OPERATIVNA TVEGANJA

Družba kot najpomembnejša operativna tveganja obravnava tveganja na področju upravljanja varnosti (»Safety«) v zračnem prometu, ki so neposredno povezana z ustrezno usposobljenostjo kontrolorjev zračnega prometa, kakor tudi z ostalim operativnim osebjem in podpornimi službami, ki z ustrezno ravnanjem ozaveščenosti in s profesionalnim pristopom prispevajo k varnemu letalskemu prometu. Ključni dejavnik varnosti v zračnem prometu so kontrolorji zračnega prometa in obseg zračnega prometa, ki nenehno narašča, oziroma kompleksnost v povezavi z neugodnimi vremenskimi pojavi, ki narekujejo stalno usposabljanje in preverjanje praktičnega ter teoretičnega znanja posameznika. Tovrstni omilitveni ukrepi tveganj zajemajo tudi redno usposabljanje na simulatorju in osvežitvene seminarje.

Varnost v zračnem prometu in procesi sistema upravljanja varnosti so skladni s predpisi Evropske unije, nacionalnimi predpisi, standardi, zahtevami in priporočili mednarodnih organizacij za civilno letalstvo (ICAO, CANSO) ter priporočili

organizacij in združenj, ki delujejo na področju upravljanja varnosti zračnega prometa. Mednarodni in nacionalni predpisi, standardi, zahteve in priporočila ter opredeljene dobre prakse upravljanja varnosti pripomorejo k osredotočenosti družbe na učinkovitost, formalnost, preglednost in ekonomičnost procesov sistema upravljanja varnosti, kar posledično prispeva k najvišji možni ravni varnosti izvajanja storitev navigacijskih služb zračnega prometa. Zagotavljanje skladnosti sistema upravljanja varnosti z zahtevami, predpisi ter stalnim izboljševanjem procesov je ključnega pomena za družbo, saj je le to pogoj za ohranjanje veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje dejavnosti družbe skladno z evropsko zakonodajo (Izvedbeno uredbo 2017/373/EU).

Družba obvladuje tveganja na področju upravljanja varnosti z rednim spremljanjem in izpolnjevanjem veljavnih predpisov in zahtev, izobraževanjem zaposlenih, izvajanjem notranjih pregledov, spremljanjem skladnosti s procesi, dokumentacijo in letnimi zunanjimi presojami, s katerimi se preverja učinkovitost sistema upravljanja varnosti (Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije, EASA, Eurocontrol, CANSO). Družba ima kot izvajalka navigacijskih služb zračnega prometa skladno z določili Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa tudi sklenjeno zavarovanje odškodninske (poklicne) odgovornosti z ustreznim zavarovalnim kritjem, poleg tega pa ima sklenjeno premoženjsko zavarovanje sistemov, naprav in objektov pred poškodbami in uničenjem ter zavarovanje splošne odgovornosti.

V skupino operativnih tveganj, ki lahko pomembno vplivajo na izvajanje dejavnosti družbe in na njeno poslovanje, se uvrščajo tveganja, povezana z zunanjimi ekstremnimi dogodki, kot so naravne katastrofe (izbruhi vulkanov) in epidemije bolezni ter tveganja, povezana s pojavom in trajanjem varnostnih in političnih kriz (kot na primer na Bližnjem vzhodu in v Ukrajini), ki glede na trajanje in globino kriz bistveno vplivajo na obseg zračnega prometa po svetu, ceno goriva in na izbiro turističnih destinacij ter imajo lahko s tem kratkoročne (do enega leta) občutne negativne učinke na prihodke in posledično denarni tok družbe zaradi izpada prihodka iz naslova nižjega števila preletov. Omenjeni vplivi neposredno pogojujejo tokove zračnega prometa in izbiro zračnih poti, kar zlasti za majhne države lahko pomeni velike spremembe v obsegu storitev. Našteto prinaša pomembna tveganja za uresničitev letnega načrta in ciljev družbe.

Pomemben dejavnik tveganja predstavlja tudi tveganje recesije, ki mu je družba pri svojem poslovanju izpostavljena (gre za vidik potencialnih negativnih učinkov na poslovni izid družbe). Tveganje se uresniči predvsem prek upada povpraševanja, ki sledi recesiji/začetku recesije. Analize kažejo namreč na značilni negativen vpliv recesije na povpraševanje po letalskih prevozihi. Posledično pride do izpada prihodkov ter izpada EBITDA, kar za družbo pomeni neposredne negativne učinke na poslovni izid.

Tako v primeru naravnih katastrof, epidemij bolezni in varnostnih kriz kot recesije gre za izrazito eksogene dejavnike, ki jih družba v obvladljivem delu obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, z rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa ter z dinamičnim prilagajanjem zmogljivosti zračnega prostora v njeni domeni, kot tudi obvladovanjem stroškov poslovanja in koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

Z operativnega vidika so ključnega pomena za zagotavljanje ATM/ANS storitev tveganja, povezana z razvojem in vlaganji ter z vzdrževanjem tehničnih sistemov in naprav za izvajanje dejavnosti družbe in tveganja na področju kadrov. V zvezi s tehničnimi sistemi in napravami gre za sestavljeno tveganje, ki se v delu nanaša na nova vlaganja v tehnične sisteme in naprave skladno s tehnološkimi zahtevami, ki izhajajo iz nacionalne zakonodaje in pravnega reda Evropske unije, v največjem parcialnem delu pa na operativno tveganje, ki ga predstavlja večja okvara na enem ali več pomembnejših tehničnih sistemih in napravah. Družba tveganje obvladuje z vrsto ukrepov, najpomembnejši so:

- ustrezno in pravočasno načrtovanje novih vlaganj v tehnične sisteme in naprave, predvsem na področjih, ki jih od družbe zahteva zakonodaja EU, npr. Izvedbena uredba 2021/116/EU);
- vzpostavljeno preventivno vzdrževanje ter 24/7 nadzor nad delovanjem tehničnih sistemov in naprav ter posodobitve, katerih cilj je ekonomsko in operativno upravičeno povečevanje zanesljivosti delovanja tehničnih sistemov in naprav;

- neprekinjen razvoj (ki obsega pridobivanje, ohranjanje in obnavljanje) kompetenc tehničnega osebja za preventivno in kurativno vzdrževanje ter nadzor tehničnih sistemov in naprav za izvajanje dejavnosti družbe;
- omejevanje negativnih posledic z zagotavljanjem ustrezne redundance za ključne komponente tehničnih sistemov in naprav, s čimer se skrajša čas nerazpoložljive parcialne funkcionalnosti, v ključnih primerih pa redundantnost (»back up«) sistemov odpravlja časovni zadržek nerazpoložljivosti funkcionalnosti za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa;
- omejevanje negativnih posledic z zagotavljanjem ustrezne rezerve za ključne komponente tehničnih sistemov in naprav, s čimer se skrajša čas popravila morebitnih okvar in (vsaj kratkoročno) zmanjša odvisnost od dobaviteljev opreme in naprav;
- zavarovanje osnovnih sredstev za primer udara strele, streljema, vpliva vode ali žleda.

Družba parcialni del tveganja, ki ga pogojujejo odvisnost od dobaviteljev opreme, kompleksnost sistemov in naprav ter njihova vpetost v celoto, kar onemogoča hitro zamenjavo dobavitelja, obvladuje skozi sistem upravljanja varnosti z nadzorom dobaviteljev oziroma zunanjih izvajalcev ter ustreznimi SLA (Service Level Agreement), ki določajo tehnične podrobnosti odzivanja dobaviteljev glede na kritičnost parametra, ki vzpostavlja tveganja v zvezi z vzdrževanjem tehničnih sistemov in naprav.

V skupini tveganj na področju kadrov je družba kot ključni skupini tveganj prepoznala tveganje ključnih zaposlenih in tveganja povezana z varstvom in zdravjem pri delu.

Tveganje, povezano s ključnimi zaposlenimi v družbi, izhaja iz štirih virov:

- tveganje nekompetentnosti,
- tveganje odhoda ključnega zaposlenega,
- tveganje smrti ali daljše bolniške odsotnosti ključnega zaposlenega in
- tveganje, povezano z upokojevanjem.

Tveganja, povezana z nekompetentnostjo operativnega osebja, družba na primarni sistemski ravni obvladuje s shemami usposobljenosti, in sicer kontrolorjev zračnega prometa (ATCO), osebja za področje varnosti zračnega prometa (ATSEP), osebja za področje upravljanja zračnega prometa (ATM) in osebja za področje upravljanja z aeronavtičnimi podatki (AIM), pri čemer te sheme usposobljenosti vključujejo tudi vnaprej pripravljene procese in postopke za povračilo kompetentnosti za izvajanje operativnih nalog. Na sekundarni operativni ravni pa je tveganje obvladovano s pravočasno identifikacijo potencialne nekompetentnosti, temu služijo redna periodična ocenjevanja usposobljenosti operativnega osebja in od leta 2024 tudi avtomatiziran oziroma z informacijsko tehnologijo podprt sistem izpolnjevanja zahtev shem usposobljenosti.

Čeprav je po podatkih družbe stopnja fluktuacije na ravni družbe relativno nizka, ima lahko to tveganje negativne učinke na poslovanje družbe (predvsem stroški v povezavi z zaposlovanjem in šolanjem novih kadrov), ki jih je težko meriti. Dodatno tveganje na področju kadrov izhaja tudi s področja manjka kadrov. Pomanjkanje kadra v družbi je lahko resno tveganje za družbo, saj lahko vpliva na številne vidike poslovanja. Tveganje na področju kadrov se je v zadnjem obdobju izkazalo tudi v pomanjkanju ustreznih profilov zaposlenih na trgu dela, predvsem na področju tehničnih smeri. Omenjena tveganja družba obvladuje z načrtovanjem kadrov, z uspešnim poslovanjem, z učinkovito organizacijo, z urejenimi socialnimi pravicami delavcev, skrbjo za razvoj zaposlenih, ustreznim nagrajevanjem, dobrimi pogoji dela in urejenim delovnim okoljem ter uveljavljenimi ukrepi na področju varstva in zdravja pri delu. Našteto prispeva h krepitvi ugleda delodajalca, tudi z namenom privabljanja zelenih profilov zaposlenih. Družba je aktivno vključena in komunicira z javnostjo tudi na družbenih omrežjih, krepí sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami in omogoča opravljanje obveznih praks dijakom in študentom, s čimer se povečuje prepoznavnost družbe med mladimi.

Za družbo na področju kadrov predstavlja tveganje tudi pomanjkljiva sistemska (zakonska) ureditev pogojev upokojevanja, ki delodajalcu ne daje učinkovitih vzvodov za upravljanje s kadrovskimi viri – delodajalec namreč nima vpliva na

odločitev delavca za upokožitev kljub izpolnjenim pogojem, kar je lahko izjemnega pomena pri operativnem osebju (izguba kompetenčne usposobljenosti). Tveganje družba obvladuje z vzpostavljenim sistemom preverjanja in ohranjanja kompetenc ter z ustrezno prilagodljivostjo, stalnim spremljanjem in analiziranjem kadrovskih potreb ter pravočasnim zagotavljanjem nadomestnih zaposlitev na področjih, na katerih je identificirana potreba po nadomestitvi obstoječega osebja.

Tveganja povezana z varstvom in zdravjem pri delu so povezana z zagotavljanjem predpisanih ravni varnosti in zdravja pri delu, zlasti sprejema ustreznih ukrepov za zaščito zdravja in varnosti delavcev pri delu ter preprečevanja pojavnosti nesreč pri delu in poklicnih bolezni. Za izvajanje dejavnosti družbe je ključni dejavnik ustrezno usposobljeno operativno osebje služb zračnega prometa (ATS), komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (CNS) ter letalskih informacijskih služb (AIS), ki mora usposobljenost tudi dokazljivo ohranяти na ustrezni visoki ravni, ki se zahteva za ohranjanje pooblaščenosti za izvajanje operativnih del in nalog. Pogoj za ohranjanje pooblaščenosti (veljavnosti dovoljenj) tega osebja pa je tudi predpisana zdravstvena sposobnost.

Družba tveganja na tem področju obvladuje s skladnostjo in doslednim izvajanjem predpisanih zahtev nacionalne in evropske zakonodaje ter internih aktov družbe, vključno s preprečevanjem, odpravljanjem in obvladovanjem nevarnosti pri delu, obveščanjem in usposabljanjem delavcev, z ustrezno organiziranostjo in potrebnimi materialnimi sredstvi. Družba ima sprejeto Strategijo promocije zdravja pri delu in Izjavo o varnosti z oceno tveganja delovnih mest s strokovno zdravstveno oceno, skladno s katero izvaja vse predpisane ukrepe na področju varstva in zdravja pri delu. Sistem varstva in zdravja pri delu, skupaj s sistemom varnosti v družbi skrbi tudi za ustrezne preventivne ukrepe, predpisana usposabljanja (kot je na primer usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu ter varstva pred požarom, usposabljanje za delo na višini ter za varno delo z elektriko in z nevarnimi snovmi) in obveščanje vseh zaposlenih.

Družba med pomembna operativna tveganja uvršča še tveganja na področju varovanja (»security«), povezana z velikim številom (tudi dislociranih) objektov, saj mora družba nenehno ocenjevati in vrednotiti varnostna (»security«) tveganja, ki se porajajo v njenem okolju, ter na njihovi podlagi usklajevati ocene ogroženosti in temu primerno prilagajati koncept integrirane varnosti v družbi. Na podlagi ustreznih ocen varnostnih tveganj je družba sposobna preventivno delovati ter zmanjševati tveganja in morebitno škodo oziroma škodne pojave, ki bi lahko nastali zaradi neidentificiranih in neobravnavanih varnostnih tveganj. Obvladovanje tveganj se izvaja z ustreznim načrtovanjem, investicijami in rednimi postopki za obvladovanje varnostnih tveganj. V tej skupini tveganj je družba z vidika možnega negativnega vpliva prepoznala posamezna ključna tveganja, med katerimi izpostavlja: tveganje za izvedbo sabotaže oziroma vandalizma, tveganje nastanka požara ter tveganja hibridnih groženj. Slednja predstavljajo eno najbolj kompleksnih tveganj v družbi. Hibridna grožnja predstavlja sočasno in prilagojeno mešanico konvencionalnih, neregularnih, terorističnih in kriminalnih sredstev ali dejavnosti, ki vplivajo na delovanje družbe, okolja ali tveganjsko krajino, pri čemer hibridna grožnja ni ena entiteta, ampak je vedno kombinacija državnih in nedržavnih akterjev. Kombinacija realizacije konvencionalnih groženj ter hkratni povezavi z načrtno ali naključno realizacijo npr. kibernetске grožnje, oboje realizirano v nepravem trenutku, lahko pomeni zaustavitev delovanja družbe tudi na daljše časovno obdobje. Hibridnim grožnjam je v svetu trenutno izpostavljena predvsem kritična infrastruktura posameznih držav, med katere v Republiki Sloveniji sodi tudi družba.

Odpornost družbe zoper hibridne grožnje zahteva obsežno horizontalno koordinacijo vseh ključnih deležnikov družbe, dobro zavedanje in osveščenost predvsem srednjih vodij o možnih grožnjah njihovim sredstvom ter centralno vodenje oziroma usmerjanje preventivnega delovanja. Cilj preventivnega delovanja je doseči čim boljše odpornost na grožnje, tako sistemov v tehničnem smislu, kot sistemov oziroma (poslovnih) procesov v družbi, ter organizirati sistem oziroma proces, ki bo dovolj zgodaj prepoznal indikatorje, ki nakazujejo na možnosti uresničevanja hibridnih groženj. Družba tudi ni nujno neposredni končni cilj akterjev, temveč je zaradi vpetosti v mednarodno okolje in pomembnost izvajanja svojih storitev za državo ali dele njenega nacionalno varnostnega sistema, lahko le »orodje« za povzročitev kaskadnega učinka hibridnih groženj.

Družba operativna tveganja zmanjšuje na najmanjšo možno in sprejemljivo raven še z naslednjimi ukrepi:

- zagotavljanjem zadostnih finančnih sredstev za investicije v nove sisteme ter rednim in pravočasnim posodabljanjem izrabljenih tehničnih sredstev;
- zagotavljanjem visoko usposobljenega strokovnega kadra za postavljanje in vzdrževanje tehničnih sredstev;
- rednimi preverjanji procesov v družbi za zagotavljanje oziroma vzdrževanje pridobljenega certifikata kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015;
- rednimi in izrednimi nadzori Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije;
- vsakoletno redno neodvisno revizijo poslovanja družbe, ki jo izvede revizijska hiša, ki jo imenuje ustanovitelj.

12.5 INFORMACIJSKA IN KIBERNETSKA TVEGANJA

Informacijska tveganja se znotraj družbe pojavljajo na področju obvladovanja poslovnih podatkov, poslovnih informacijskih sistemov in internih poslovnih procesov. Informacije in informacijsko-tehnološki (IT) sistemi predstavljajo pomembno podporo družbi pri poslovanju organizacije, hkrati pa, glede na naravo dela družbe, tudi pomembno podporo poslovnim procesom partnerjev družbe. Potreba po jasni informacijski varnostni strategiji se je v zadnjih letih zelo povečala. Samo uporaba varnostnih orodij in zaščita posameznih delov organizacije nista več dovolj. Resnično reševanje težav informacijske varnosti pomeni zagotavljanje celovite varnostne strategije družbe. Zato je družba v ta namen vzpostavila Oddelek za kibernetsko varnost kot nadzorno entiteto, ki hkrati predpisuje ukrepe in preverja izvajanje le-teh na posameznih ravneh organizacije ter polno funkcionalni center za kibernetsko varnost za izvajanje nadzora in obrambo pred kibernetskimi napadi.

Informacijska varnost zajema mnoga področja: od varovanja omrežja in infrastrukture, varovanja aplikacij in podatkovnih zbirk, varnostnega testiranja, revizije informacijskih sistemov, zaščite in varovanja osebnih podatkov ter načrtovanja neprekinjenega poslovanja do digitalne forenzike in postopkov za preprečevanje računalniškega kriminala. Glavni cilji informacijske varnosti so zaščita zaupnosti informacij, zaščita celovitosti informacij ter zagotavljanje pravočasne razpoložljivosti informacij avtoriziranim uporabnikom (ISO 27001:2012).

Primarni cilj družbe na področju informacijske varnosti je celovito obvladovanje tveganj, ki na tem področju vsakodnevno nastajajo, ter varovanje vse ključne infrastrukture pred morebitno namerno ali nenamerno zlorabo, katere rezultat bi lahko bil bodisi izpad storitev, bodisi škoda družbe ali z njo povezanih dejavnosti. Če je v preteklosti informacijska varnost cilje opredelila pretežno skozi ukrepe IT in s tem zmanjševanje števila rešitev v uporabi ter povečevanje stroškovne učinkovitosti, je danes ključen celovitejši pogled od zgoraj. Družba uporablja informacijska sredstva na vseh področjih delovanja, iz nje so sestavljeni tako operativni kot poslovni sistemi, celo industrijski sistemi in sistemi za senčenje ali prezračevanje pisarn. Osredotočanje zgolj na področje poslovnih informacijskih sistemov je tako nezadostno. V tem pogledu je velika pozornost družbe namenjena vzdrževanju varnostne politike družbe, krepitvi ozaveščenja uporabnikov ter nenehnemu spremljanju novosti ter možnih napadov in zlorab, ki se dogajajo v naši soseščini in širše. Družba se tako skozi delovanje Oddelka za kibernetsko varnost ukvarja z vsemi elementi informacijske varnosti, ki jo sestavljajo: zaupnost, neokrnjenost, razpoložljivost, verodostojnost, zanesljivost, obvladovanje tveganj in kontrola.

Standardi informacijske varnosti so v družbi sestavni del informacijskega sistema in se uporabljajo kot dejavnik zaščite na organizacijski, fizični in osebnostni ravni. Glavni cilj je z elementi informacijske varnosti zagotoviti varnost podatkov in informacijskih sistemov pred nezakonitim dostopom, uporabo, razkritjem ali uničenjem podatkov, in to ne glede na njihovo obliko. To vključuje zagotavljanje nedotakljivosti operativnih sistemov, ne glede na stopnjo zaupnosti podatkov, ki jih obdelujejo. Informacije v letalstvu so pogosto javne ali javno dostopne, s tem pa se z vidika informacijske varnosti lahko pogosto napačno tolmačijo kot nepomembne. Informacijska varnost se je v preteklosti primarno ukvarjala s tveganjem razkritja zaupnosti ali morebitne zlorabe iz tega konteksta. Na ta način se je tehtnejši obravnavi kibernetskih tveganj v preteklosti lahko izognila večina ključnih operativnih sistemov, zgolj zaradi narave informacij, ki jih obdelujejo, hkrati pa ravno ti sistemi omogočajo izvajanje temeljne dejavnosti družbe, zato jim je treba nameniti posebno pozornost.

Družba za področje informatike obvladuje informacijska tveganja že od leta 2016. V procesu prepoznavanja le-teh se je razkritih tveganj lotila z zmanjševanjem in omejevanjem realizacije tveganj v letih 2016 - 2018. Težavo pri takšnem pristopu predstavlja tako industrija kibernetkega kriminala, kot tudi dejstvo, da poslovna informatika v družbi predstavlja le del sistemov, ki so lahko tarča napadov. V novejših ocenah tveganj (2018, 2019) je postalo jasno, da mora družba to področje institucionalizirati in enovito pokriti ažuriranje vseh sprememb, ki se na področjih informacijskih sistemov izvajajo. V ta namen je bil ustanovljen Oddelek za kibernetno varnost in proceduralno uvrščen v sisteme upravljanja sprememb.

Ob porastu kibernetkih napadov na kritično infrastrukturo in letalstvo nasploh temu področju posvečamo posebno pozornost, zato so poleg preteklih odkritih tveganj integralno obravnavana tudi kibernetna tveganja, posledično pa tudi ukrepi za zmanjševanje le-teh. Realizacijo tovrstnih tveganj je precej spremenila vojna v Ukrajini in z njo spremenjena varnostna situacija, kot tudi vključitev Republike Slovenije v Varnostni svet Organizacije združenih narodov, ki je za večkratnik povečala količino poizkusov in raven zahtevnosti napadov na infrastrukturo družbe.

V vseh delih družbe se bodo nenehno uvajale nove informacijske podpore delovnim procesom oziroma se bodo nadgrajevali obstoječi. Procese bo družba obvladovala z ustrezno organiziranostjo, vključenostjo različnih strokovnih področij, notranjo revizijo, s skrbnim testiranjem in projektnim vodenjem. Družba bo skrbela, da bodo informacijski sistemi dobro delovali, kar pomeni, da ne bo večjih motenj, ki bi opazno vplivale na poslovanje družbe.

Družba bo nadaljevala z ukrepi in spremembami informacijskih sistemov, potrebnimi za skladnost z Uredbo 2016/679/EU, Direktivo 2016/1148/EU, Zakonom o kritični infrastrukturi ter drugo zakonodajo, ki jo zavezuje. V ta namen bo okrepila infrastrukturo podjetja v obliki programske, strojne in varnostne opreme z vključeno strojno in programsko opremo tudi na oddaljenih lokacijah. Prav tako bo družba nadaljevala strategijo povezovanja z različnimi strokovnjaki IT in dobavitelji pri razvoju programske opreme, da bi tako zagotovila ustrezne zmogljivosti za kritične razvojne potrebe. Izvedbo velikih projektov z novimi poslovnimi storitvami bo družba tudi v prihodnje izvajala s strokovnjaki na področju IT, lokalnimi dobavitelji informacijske tehnologije in lastnimi kadri, s čimer bo ohranila kompetenčna znanja.

Poleg predhodno opisanih ključnih tveganj je družba prepoznala in obravnava korupcijska tveganja ter tveganja neetičnega in nezakonitega ravnanja ter goljufij (prevar). Opredeljene ima tudi ukrepe za obvladovanje teh tveganj. Vendar pa glede na dejstvo, da v preteklosti ni prišlo do nobenega dogodka, ki bi pomenil dejansko realizacijo tveganja in povzročil škodo v povezavi s temi tveganji, družba teh tveganj ne uvršča med kritična oziroma ključna tveganja.

13 TRAJNOSTNO POSLOVANJE DRUŽBE

Družba si v skladu s konceptom družbeno odgovorno podjetje prizadeva k celoviti obravnavi vseh vidikov trajnostnega poslovanja, tako upravljalških, ekonomskih, družbenih in okoljskih, ki so vključeni v poslovno strategijo družbe. V družbi zato pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti upoštevamo vplive družbe na širše gospodarsko okolje, razvijamo in spodbujamo odgovoren odnos do zaposlenih, naših strank in drugih deležnikov ter načrtujemo in spremljamo prispevek družbe k doseganju okoljskih ciljev.

Družba pri svojem delovanju sledi naslednjim temeljnim načelom družbene odgovornosti in trajnostnega razvoja:

- etično in pošteno poslovanje;
- ničelna toleranca do koruptivnih ravnanj;
- krepitev konkurenčnosti in razvoja letalstva;
- pošteno, pregledno in enakopravno obravnavanje zaposlenih, uporabnikov naših storitev in ostalih deležnikov;
- odgovorno ravnanje z okoljem in okoljskimi vplivi dejavnosti družbe;
- odgovoren odnos do ožje lokalne skupnosti in širšega družbenega okolja.

Družbena odgovornost in trajnostni razvoj sta integrirana v celotno organizacijo družbe in se zrcalita v vseh njenih odnosih ter vključujeta vse deležnike, ki so v kakršnikoli interakciji z družbo.

Družba je v letu 2023 za prihodnje obdobje opredelila cilje in kazalnike na področju družbenih in okoljskih vidikov trajnostnega poslovanja ter njihove ciljne vrednosti, ki jih bo zasledovala v okviru strategije trajnostnega poslovanja, ki vključujejo tri nove cilje in kazalnike:

- na področju družbenih vidikov kazalnik Zadovoljstva zaposlenih;
- na področju okoljskih vidikov pa kazalnika Povprečni delež števila prihodov po PBN procedurah, glede na število vseh prihodov na dan za preteklo leto in Ogljični odtis službenih vozil z vidika emisij CO₂/km.

13.1 UPRAVLJALSKI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE

Družba je pomembno storitveno podjetje, ki zagotavlja varen in učinkovit pretok zračnega prometa v Republiki Sloveniji. Zagotavljanje storitev upravljanja zračnega prometa (ATM) / izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa (ANS) oziroma navigacijskih služb zračnega prometa kot osnovne dejavnosti družbe, ki se zagotavlja v pogojih gospodarske javne službe zahteva visoko raven korporativnega upravljanja in korporativne integritete, ki temelji na profesionalnem, odgovornem in etičnem upravljanju družbe, preglednem in odprtem sodelovanju z njenimi deležniki, usmerjenem k izpolnjevanju potreb uporabnikov storitev, doseganju zastavljenih poslovnih ciljev in pričakovanj lastnika kot tudi širšega okolja, v katerem družba posluje.

Za doseganje dolgoročnih ciljev družbe in njen nadaljnji obstoj in razvoj je ključnega pomena doseganje in izboljševanje učinkovitosti storitev navigacijskih služb zračnega prometa na vseh ključnih področjih uspešnosti glede varnosti, okolja, zmogljivosti in stroškovne učinkovitosti, skladno s področji, opredeljenimi v okviru uspešnosti iz osrednjega načrta ATM, ustrezno upravljanje in načrtovanje zračnega prostora z aktivnim regionalnim sodelovanjem ter strokovno uvajanje tehnoloških in operativnih izboljšav. Za to je potrebno sodelovanje in izobraževanje vseh zaposlenih pri doseganju ciljev družbe, visoke poslovne etike, vzpostavljanje visokih standardov integritete, oblikovanje politike in procesov za preprečevanje korupcije ter razumevanje skupnih vrednot in poslanstva družbe. Družba je zato v Etičnem kodeksu opredelila osnovne vrednote in temeljna načela družbe, načela razmerij med družbo in zaposlenimi ter vsa področja odgovornosti – odgovoren odnos družbe do ustanovitelja, zgled vodstva družbe, odgovoren odnos družbe do zaposlenih in spoštovanje človekovih pravic, odgovoren odnos zaposlenih do družbe, odgovoren odnos družbe do uporabnikov storitev, partnerjev in uradnih oseb, odgovornost družbe do širše družbene skupnosti in odgovoren odnos družbe do javnosti in medijev. Kodeks vsebuje tudi določbe glede izvajanja kodeksa, nadzora, sistema notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakovitosti v družbi (ki je sicer podrobneje opredeljen v Pravilniku o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakovitosti v družbi) in nadaljnjega razvoja.

V družbi smo prepoznali in opredelili skupne vrednote, ki vodijo vse zaposlene in so del organizacijske kulture ter predstavljajo temelj poslanstva in vizije družbe. Razmerje med družbo in zaposlenimi tako temelji na vzajemnem:

- zaupanju in poštenem sodelovanju;
- zavedanju tveganj korupcije in vzpostavljanju kulture ničelne tolerance do koruptivnih ravnanj in dejanj;
- skupnem spoznanju, da je upoštevanje etičnih in pravnih standardov v poslovnem prometu v interesu družbe in zaposlenih;
- prizadevanju za obstoj delovnega okolja, ki privlači zelo dobro usposobljene kadre;
- prizadevanju za enakost, ne glede na raso, nacionalnost, spol, spolno usmerjenost, veroizpoved, invalidnost ali starost;
- prizadevanju za obstoj delovnega okolja brez diskriminacije, nadlegovanja ali represije;
- prizadevanju za izvajanje politike »odprtih vrat«, ki zaposlenim omogoča dostop do vodstva družbe, zaposleni pa to možnost koristijo;
- ustvarjanju kulture, usmerjene v učinkovitost za dobro družbe in zaposlenih, s konkurenčnim sistemom nagrajevanja in mesečno izvedenimi poštenimi in objektivnimi ocenami, ki upoštevajo individualni prispevek k doseganju ciljev in učinkovitemu delu celotne družbe;
- kulturnem obnašanju, spoštljivi medsebojni komunikaciji in osebni urejenosti kot odrazu spoštovanja do sebe, sodelavcev in družbe ter z namenom sooblikovanja pozitivne podobe in ugleda družbe;
- vodenju konstruktivnega socialnega dialoga s predstavniki zaposlenih in doseganju dogovorov, ki bodo zagotavljali tako varstvo pravic zaposlenih kot uresničevanje ciljev družbe;
- vključenosti zaposlenih v upravljanje družbe preko njihovih predstavnikov v nadzornem svetu družbe.

S sprejetjem Etičnega kodeksa je družba podala smernice za delovanje vseh, ki z družbo kakorkoli sodelujejo, tj. da so v družbi zaposleni, so predstavniki organov vodenja ali nadzora, ali v razmerja z družbo vstopajo kot poslovni partnerji oziroma uporabniki storitev, predstavniki državnih organov in organov lokalnih skupnosti, različnih interesnih skupin ter širše javnosti.

V družbi se zavedamo svoje odgovornosti za aktivno in dosledno uveljavljanje temeljnih načel in pravil sprejetega kodeksa v praksi ter prizadevanje za nadaljnji razvoj. Etični kodeks tako družba, skladno z veljavno zakonodajo in priporočili SDH ter Kodeksom korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, ustrezno spreminja in dopolnjuje ter o vsebini kodeksa osvešča in izobražuje zaposlene.

Dodatno k uveljavljanju in spoštovanju načel in pravil Etičnega kodeksa ter razvoju na področju trajnostnega poslovanja prispeva tudi funkcija pooblaščenca za skladnost poslovanja in integriteto, zlasti na področju skladnosti poslovanja družbe z zavezujočimi predpisi in internimi akti, pri upravljanju s tveganji skladnosti in integritete, pri obravnavi prijav

kršitev veljavnih predpisov in internih aktov v skladu z internim aktom o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakonitosti, poročanjem ter informiranjem, osveščanjem, izobraževanjem in svetovanjem o krepitvi integritete in skladnosti poslovanja.

Družba je prepoznala in obravnava korupcijska tveganja ter tveganja neetičnega in nezakonitega ravnanja ter prevar. Opredeljene ima tudi ukrepe za obvladovanje teh tveganj. Upoštevajoč dejstvo, da v preteklosti ni prišlo do nobenega dogodka, ki bi pomenil dejansko realizacijo tveganja in povzročil škodo v povezavi s temi tveganji, družba omenjenih tveganj ne uvršča med kritična oziroma ključna tveganja.

13.2 EKONOMSKI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE

Družba je skladno s slovensko in evropsko zakonodajo enotnega evropskega neba določen (designated) in certificiran izvajalec ATM/ANS storitev. Družba ima status javnega podjetja, saj svojo osnovno dejavnost zagotavlja v pogojih obvezne republiške gospodarske javne službe in se uvršča med strateške naložbe v lasti Republike Slovenije in upravljanju SDH.

Družba je usposobljena za varno, kakovostno in učinkovito izvajanje dejavnosti vodenja in kontrole zračnega prometa v vseh fazah leta zrakoplovov ter varnega poteka prometa na treh javnih letališčih in na vojaško-civilnem letališču, izvajanje služb letalskih informacij, izvajanje komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb ter služb avtomatiziranih sistemov v podporo upravljanju zračnega prometa, izvajanje nadgradnje, uvedbe in vzdrževanja tehničnih sistemov in naprav za vodenje in kontrolo zračnega prometa ter za usposabljanje in zagotavljanje kompetentnosti operativnega osebja.

S strokovnim znanjem pospešuje razvoj področja zračnega prometa s sodelovanjem v domačih in mednarodnih organizacijah na področju civilnega letalstva ter prispeva k odločitvam v korist Republike Slovenije. V sodelovanju z državnimi organi, predvsem z Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in s Slovensko vojsko, tvori pomemben segment na področju nacionalne varnosti in suverenosti, saj ima dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa za državo strateški pomen ter je tudi eden izmed sodelujočih segmentov nadzora slovenskega zračnega prostora.

Kot pomemben deležnik v civilnem letalstvu družba prispeva k odprtosti in povezljivosti slovenskega gospodarstva, mobilnosti prebivalstva ter gospodarski rasti države, prispeva h konkurenčnosti in razvoju letalstva v slovenskem in v evropskem merilu, doseganju vseevropskih ciljev na področju stroškovne učinkovitosti in cenovne konkurenčnosti ob upoštevanju vseh zavezujočih ciljev na področju varnosti, zmogljivosti in okolja.

Republika Slovenija je članica funkcionalnega bloka zračnega prostora FAB CE, ki je namenjen sodelovanju pri defragmentaciji zračnega prostora. Družba je zelo dejavna v vseh čezmejnih projektih FAB CE z namenom izboljšanja zmogljivosti zračnega prostora in stroškovne učinkovitosti ter aktivno vključena v projekte na ravni sodelovanja z drugimi FAB-i (inter FAB Cooperation).

Strateška usmeritev in cilj družbe je prispevati h konkurenčnosti in razvoju letalstva v Republiki Sloveniji pa tudi širše skozi doseganje:

- ciljne vrednosti kazalnika uspešnosti na področju stroškovne učinkovitosti in
- ciljne vrednosti kazalnika na področju zmogljivosti,

kot sta določena z vseevropskimi cilji uspešnosti, ki jih za vsako referenčno obdobje spremljanja uspešnosti določi Evropska komisija, ter so opredeljeni z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo in poslovnimi načrti družbe ter v tem poročilu poročani v poglavju 2.1 Kazalniki uspešnosti.

Pomembna tveganja v zvezi z doseganjem omenjenih ciljev in kazalnikov uspešnosti družba sistematično obravnava v okviru sistema upravljanja s tveganji.

13.3 DRUŽBENI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE

Z vidika družbenih vplivov poslovanja družba upošteva in obravnava tako vprašanja odgovornosti do zaposlenih kot do uporabnikov storitev, med katere šteje predvsem letalske prevoznike, letališča, državne organe, Slovensko vojsko in policijo, do poslovnih partnerjev in uradnih oseb ter odgovornosti družbe do lokalne skupnosti in širšega okolja, v katerem posluje.

SPOŠTOVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC PRI POSLOVANJU

Družba je svojo družbeno odgovornost dodatno utrdila s podpisom Zaveze o spoštovanju človekovih pravic pri poslovanju, s katero se je zavezala k implementaciji relevantnih načel Nacionalnega akcijskega načrta Republike Slovenije za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu. S sprejemom Akcijskega načrta za implementacijo Zaveze k spoštovanju človekovih pravic pri poslovanju in imenovanjem skrbnika za človekove pravice je družba sprejela program aktivnosti z roki izvedbe za sistematični razvoj področja spoštovanja človekovih pravic pri poslovanju, ki vključuje naslednje aktivnosti:

- umestitev spoštovanja človekovih pravic med vrednote oziroma temeljna načela družbe in ustrezne interne dokumente;
- ozaveščanje in izobraževanje vodilnega kadra in vseh zaposlenih s področja zagotavljanja spoštovanja človekovih pravic;
- vzpostavitev pritožbenega mehanizma za obravnavanje kršitev človekovih pravic;
- vzpostavitev in izvajanje skrbnega pregleda spoštovanja človekovih pravic;
- poročanje o spoštovanju človekovih pravic (in skrbnem pregledu) v letnem poročilu družbe;
- spodbujanje spoštovanja človekovih pravic pri poslovnih partnerjih ter iskanje skupnih rešitev in sodelovanje s ključnimi deležniki z namenom napredka v spoštovanju človekovih pravic pri poslovanju.

Posebno pozornost družba namenja tudi spoštovanju pravic, ki so povezane z delom in pravico do svobodnega združevanja delavcev. Družba tako pri urejanju delovnopравnih razmerij spoštuje delovno pravno zakonodajo in veljavne kolektivne pogodbe, vodi korekten in spoštljiv socialni dialog z reprezentativnimi sindikati v družbi, s prizadevanjem dvostranskega urejanja pravic iz delovnega razmerja s kolektivnimi pogodbami in spoštovanja sklenjenih dogovorov, vodi korekten in spoštljiv socialni dialog s predstavniki zaposlenih v svetu delavcev, s prizadevanjem dvostranskega urejanja pristojnih področij (npr. uresničevanju pravice zaposlenih do sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij), reprezentativnim sindikatom in svetu delavcev pa zagotavlja tudi pravočasne informacije, do katerih so upravičeni na podlagi veljavne zakonodaje ali drugih zavez družbe.

Poleg omenjenega družba v odnosu z vsemi uvodoma naštetimi skupinami deležnikov, kjer je to predpisano, ustrezno spoštuje veljavne predpise na področju varstva osebnih podatkov.

ODGOVORNOST DO ZAPOSLENIH

Družba posveča veliko pozornosti ohranjanju spoštljivega, ustvarjalnega in prijaznega delovnega okolja. Motivacija, izkušnje in znanje zaposlenih, vključujoč kakovost medsebojnih odnosov in spremljanje novosti pri vodenju družbe, pomembno prispevajo k spodbujanju ustvarjalnosti zaposlenih, krepitvi njihove pripadnosti in pozitivnemu vsakodnevemu utripu podjetja. Posebno pozornost družba posveča znanju zaposlenih, zato si prizadeva, da je strokovno izobraževanje in usposabljanje zagotovljeno vsem zaposlenim. Spodbujanje inovativnosti zaposlenih ima poseben pomen za družbo, saj zaposleni z lastno inovativnostjo, znanjem in izkušnjami pripomorejo k boljšim rezultatom družbe.

Zaradi pomena zaposlenih in njihovega znanja je med strateške usmeritve kot tudi vsakoletni cilj družbe določen razvoj zaposlenih, ki mora biti sistematičen in ciljno usmerjen, podprt s sodobnimi pristopi pri upravljanju kadrov. Družba v okviru kadrovske funkcije zagotavlja načrtovanje delovnih mest in pridobivanje kadrov (kadrovski načrti), uvajanje novih zaposlenih (vzpostavljen proces uvajanja in prenosa informacij za novo zaposlene), izobraževanje, usposabljanje

je in razvoj zaposlenih (vzpostavljen proces za sistematično načrtovanje izobraževanj in usposabljanj ter spremljanje realizacije), razvoj vodstvenih kadrov, sistem nagrajevanja v skladu z veljavnimi kolektivnimi pogodbami in sistemom uspešnosti, skrb za socialni dialog, karierni razvoj in upravljanje s ključnimi kadri, skrb za varnost in zdravje pri delu ter skrb za razvoj skupne korporativne kulture. Ključni cilj na področju kadrov je zagotoviti zadostno število ustrezno usposobljenega kadra za nemoteno izvajanje dejavnosti družbe.

Odgovornost do zaposlenih družba izraža tudi z zagotavljanjem varnih pogojev dela, motiviranjem, pohvalami in priznanji za uspešno končane projekte kakor tudi z notranjim komuniciranjem. Komuniciranje je pozitivno povezano z zadovoljstvom in produktivnostjo zaposlenih, zato se v družbi komunicira in izmenjuje informacije osebno, pa tudi v duhu hitrega elektronskega komuniciranja po intranetu in internetu. V skrbi za ravnovesje med delovnim in prostim časom družba omogoča zaposlenim učinkovito opravljanje njihovih obveznosti tako v službi, kot doma. Družba z zglednim vodenjem in s spoštovanjem Etičnega kodeksa med drugim spodbuja spoštljivo ter odgovorno ravnanje vseh zaposlenih do svojih sodelavcev, strank in poslovnih partnerjev. Sočasno si prizadeva za obstoj delovnega okolja, ki privlači dobro usposobljene kadre. Družba v poslovni proces nediskriminatorno vključuje vse zaposlene tako, da lahko vsak na svojem področju, za katero je zaposlen, soustvarja uspeh podjetja.

Družba redno spodbuja dialog in druženje med sodelavci v okviru različnih formalnih in neformalnih srečanj, ki prek službenih, športnih in družabnih aktivnosti prispevajo h krepitvi medsebojnih odnosov. Vodstvo družbe se redno, enkrat na mesec, srečuje s predstavniki sveta delavcev, z namenom krepitve sodelovanja delavcev pri upravljanju in sodelovanju v skupnih prizadevanjih za čim boljše poslovne rezultate in dobre odnose v procesu dela, odločanja ter doseganja ciljev družbe.

Pomembna vrednota, ki ji v družbi namenimo pozornost, je skrb za varnost pri delu in zdravje zaposlenih. Za potrebe varnega dela družba zagotavlja zaposlenim uporabo osebne varovalne opreme, ki izpolnjuje vse predpisane standarde in ustreza specifikam dela v družbi, zaposleni pa jo dosledno uporabljajo. Opremo skladno s sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja v družbi periodično pregledujejo zunanji pooblaščen strokovnjaki za varno delo. Družba veliko pozornost posveča usposabljanju zaposlenih za varno delo, in sicer v okviru ciljno usmerjenih in strokovno naravnanih predavanj ter praktičnega treninga v spremstvu strokovnjakov, kjer se zaposlene ustrezno obvešča o pravilni uporabi osebne varovalne opreme. V okviru skrbi za zdravje zaposlenih družba skladno s sprejeto Strategijo za promocijo zdravja pri delu izvaja program promocije zdravja, ki vključuje nasvete, predloge in ukrepe na področju zdrave in uravnotežene prehrane, splošne telesne dejavnosti in gibanja v delovnem okolju, preprečevanja poškodb pri delu predvsem z vidika ergonomskih ukrepov na delovnem mestu, skrbi za duševno zdravje, preprečevanje in obvladovanje stresa, preprečevanje uporabe psihoaktivnih snovi ter preprečevanje mobinga na delovnem mestu. Cilji programa so usmerjeni v povečanje zadovoljstva in izboljšanje splošnega počutja zaposlenih ter izboljšanje delovnega ozračja, v zmanjševanje števila bolniških odsotnosti, ohranitev nizke fluktuacije delovne sile in v ohranitev oziroma izboljšanje ugleda delodajalca.

Družba z namenom lažjega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja zaposlenim, kjer delovni proces dopušča, omogoča možnost hibridnega dela tako, da imajo zaposleni možnost opravljanja dela na domu za del delovnega časa. Takšna organizacija dela se je izkazala kot (organizacijsko, strokovno in motivacijsko) ustrezen in učinkovit način izvajanja delovnega procesa. Stanje odnosov in zadovoljstva zaposlenih družba preverja tudi z izvajanjem anket o zadovoljstvu zaposlenih, na podlagi rezultatov pa načrtuje ukrepe za izboljšave. Tako je družba konec leta 2023 izvedla načrtovano meritev organizacijske klime, na podlagi rezultatov meritve pa bo oblikovala konkretne cilje, ukrepe in aktivnosti, ki jih bo periodično preverjala.

Družba ključna tveganja na področju kadrov obravnava in upravlja sistematično v okviru sistema upravljanja s tveganji.

ODGOVORNOST DO UPORABNIKOV STORITEV, PARTNERJEV IN DO URADNIH OSEB

Storitve družbe so usmerjene v izpolnjevanje potreb, upravičenih zahtevkov in pričakovanj naših uporabnikov. Potrebe po vrhunskih storitvah izpolnjujemo s profesionalnostjo, naklonjenostjo do novih idej, mednarodnim povezovanjem in oblikovanjem cen storitev skladno z evropsko in nacionalno zakonodajo.

Pošteno delovanje in korektno sodelovanje z vsemi poslovnimi partnerji in uradnimi osebami je primarno ravnanje družbe. Pri oblikovanju pogodb in sodelovanju na podlagi sklenjenih pogodb družba vedno upošteva vidik transparentnosti in poštenosti. Družba kot zavezanec za izvajanje postopkov javnih naročil skrbi za spoštovanje predpisov in temeljnih načel s tega področja. Kot zavezanec po Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja družba na nediskriminatoren način obravnava zahteve pravnih ali fizičnih oseb ter spoštuje določbe zakona. Sočasno si v družbi prizadevamo za uveljavljanje temeljnih načel in elementov sistema korporativne integritete.

Odgovornost do uporabnikov storitev družba izkazuje tudi z različnimi formalnimi in neformalnimi oblikami posvetovanja z uporabniki storitev.

ODGOVORNOST DO OŽJE LOKALNE SKUPNOSTI IN ŠIRŠEGA DRUŽBENEGA OKOLJA

V družbi se zavedamo naše odgovornosti tako do ožje lokalne skupnosti, kot do širšega družbenega okolja, zato podpiramo različne neprofitne družbene dejavnosti, kulturo, šport in humanitarne projekte, še posebno pa dejavnosti in dogodke, ki so povezani z našo osnovno dejavnostjo, letalstvom. Tako želimo prispevati k nadaljnjemu razvoju letalstva v Republiki Sloveniji, kot izjemno pomembnega sektorja gospodarstva.

13.4 OKOLJSKI VIDIKI TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA DRUŽBE

Družba si pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti ter poslovnih aktivnosti prizadeva za največjo možno mero odgovornosti do okolja in pri tem upošteva zahteve ustreznih predpisov in standardov na tem področju.

Družba se zaveda pomembne vloge, ki jo ima pri zmanjševanju hrupa ter emisij toplogrednih plinov, ne glede na rast prometa. Zato sledi okoljevarstvenim standardom z racionalizacijo načrtovanja poletov na področju oblikovanja procedur, zračnih poti in rezerviranih področij za potrebe Ministrstva za obrambo Republike Slovenije. V sodelovanju s sosednjimi izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa si prizadeva k širitvi SECSI FRA področja po konceptu »free route«, ki na dnevni bazi primerjalnega prometa prispeva k zmanjšanju porabe goriva in nižjim emisijam CO₂. Družba s tem prispeva k približevanju ciljem brezogljične družbe, skrajševanju potovalnih časov in s tem boljši mobilnosti. Omenjena prizadevanja sočasno sledijo ciljem enotnega evropskega neba, kar se izkazuje tudi skozi prispevek družbe k doseganju ciljne vrednosti kazalnika uspešnosti na področju okolja.

Družba zato kot ključni cilj in kazalnik meri in spremlja doseganje ciljne vrednosti kazalnika uspešnosti na področju okolja, kot je določen z vseevropskimi cilji uspešnosti, ki jih za vsako referenčno obdobje spremljanja uspešnosti določi Evropska komisija, ter je opredeljen z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo in poslovnimi načrti družbe ter v tem poročilu poročan v poglavju 2.1 Kazalniki uspešnosti.

Pomembna tveganja v zvezi z doseganjem omenjenih ciljev in kazalnikov uspešnosti družba sistematično obravnava v okviru sistema upravljanja s tveganji.

V skladu z državnim načrtom uvedbe PBN procedur na slovenskih letališčih (Performance Based Navigation Transition Plan – Slovenia), je družba do konca januarja 2024 izvedla implementacijo omenjenih procedur s ciljem bolj optimalnega prometnega toka, kar ima pozitiven okoljski vpliv, hkrati pa je sledila zahtevam evropskih predpisov. Tako imenovane PBN procedure so bile izvedene na način optimizacije prihodov in odhodov letal, ki so neodvisne od delovanja radionavigacijskih sredstev na tleh. V FRA zračnem prostoru lahko sedaj uporabniki načrtujejo let iz skrajne točke v SECSI okolju neposredno na točko prihoda in obratno. Na letališču Jožeta Pučnika Ljubljana je konkretno procedura iz severozahodnega dela Slovenije privedla k zmanjšanju porabe goriva iz 529 kg na 480 kg in zmanjšanju emisij CO₂ iz 1663 kg na 1511 kg. Poraba goriva in emisije CO₂ so pri procedurah za letališče Jožeta Pučnika Ljubljana

zmanjšane v deležu med 5 % in 9 %. Procedure so načrtovane na način, da omejujejo hrup okoliškim prebivalcem pod 55dB, kar je na nivoju govora oziroma glasnega govora. V zaključni fazi prileta v neposredni bližini letališč je hrup nespremenjen in v območju 70dB, kar je na nivoju hrupa delovnih strojev. Na podlagi podatkov o številu priletov na letališče Jožeta Pučnika Ljubljana, ki so planirali uporabo novih PBN procedur je družba kot kazalnik, ki ga bo z vidika vpliva na okolje spremljala, opredelila: »povprečni delež števila prihodov po PBN procedurah glede na število vseh prihodov na dan za preteklo leto«.

Poleg omenjenega se redno usklajujejo pogoji višine predaj letal s sosednjimi kontrolami zračnega prometa, ki pozitivno vplivajo na okolje. Letom proti letališčem Munchen, Split, Zadar, Zurich, Benetke, Dunaj, Rim in podobno se omogoča čimbolj optimalen profil leta. Tako lahko uporabniki brez oziroma z minimalnimi omejitvami pripomorejo k zmanjšanju porabe goriva in posledično tudi emisij.

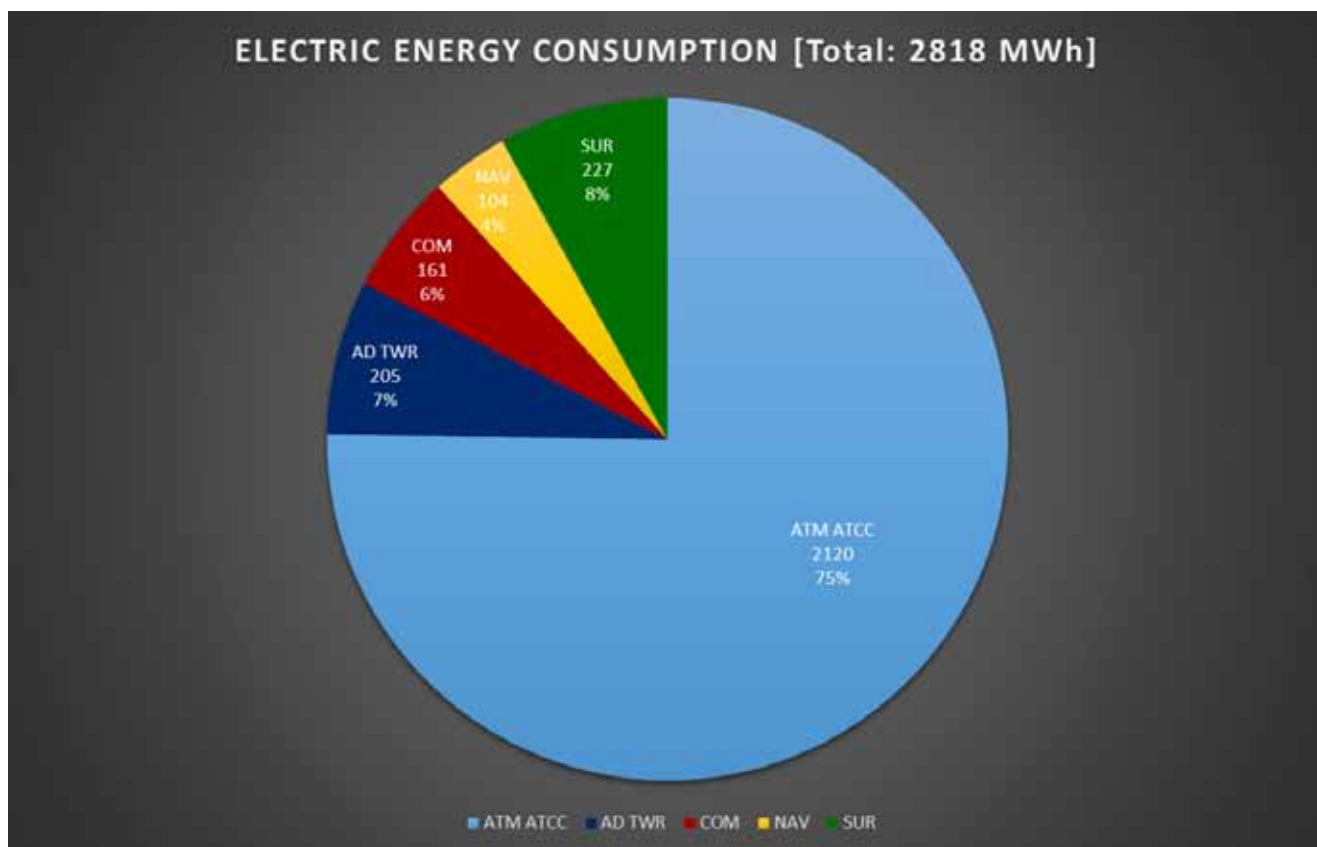
K ciljem na področju okolja družba prispeva tudi z vlaganji v tehnološko napredne sisteme in naprave, skladno z evropskimi predpisi, ki opredeljujejo zahteve glede nadaljnjega tehnološkega razvoja ATM sistemov in naprav (European ATM Master plan, SESAR), ki bodo z novimi tehnologijami prispevali k večji učinkovitosti evropskega ATM omrežja, optimizaciji zračnih poti, skrajševanju potovalnih časov in dodatno pozitivno prispevali k zmanjševanju ogljičnega odtisa letalskega prometa. Zato je za družbo pomembna strateška usmeritev tudi sledenje in implementacija tehnološko naprednih rešitev, ki jih družba spremlja skozi realizacijo investicijskih načrtov in obvladovanjem tveganj na tem področju.

V družbi smo se zavezali k trajnostnemu poslovanju, ki vključuje tudi sledenje in obvladovanje rabe vseh energentov. Prispevek družbe k trajnostnemu razvoju predstavlja projekt gradnje objekta ATCC, ki je bil zasnovan ob upoštevanju predpisanih okoljskih usmeritev, tako glede energetske učinkovitosti kot z vidika ostalih vplivov na okolje. Z vgradnjo tehnološko naprednejših in učinkovitejših sistemov in naprav družba načrtno zmanjšuje porabo električne energije. Družba pri svojem delovanju spremlja učinke delovanja sistemov in naprav, ki so potrebni za izvajanje njene osnovne dejavnosti, tudi s sodelovanjem z zunanjimi strokovnimi institucijami. Družba tako sodeluje z Inštitutom za neionizirna sevanja z namenom analize vpliva svojega delovanja na okolje in zdravje ljudi, zlasti sevanj radarskih sistemov.

Prispevek k trajnostnemu razvoju predstavlja tudi vračanje električne energije, ki se ustvari z obveznimi rednimi mesečnimi testiranjmi naprav DEA (Dizel Električni Agregat) za zagotavljanje rezervnega napajanja objekta ATCC, v omrežje. Družba pri napravah za neprekinjeno napajanje sistemov uporablja tudi modularne komponente, kar ji omogoča optimiziranje porabe električne energije (prilagajanje delovanja modulov glede na potrebe). Družba ima sklenjeno pogodbo za dobavo električne energije, s katero je zagotovila, da je najmanj 50 % dobavljene električne energije proizvedene iz obnovljivih virov energije (OVE) ali v soprodukciji električne energije z visokim izkoristkom (SPTE) ali v soprodukciji električne energije, ki temelji na obnovljivih virih (zelena energija). Vključena je tudi v sistem terciarne regulacije frekvence. S svojimi sistemi obveznega sekundarnega napajanja operativnih sistemov za vodenje in kontrolo zračnega prometa tvori virtualno elektrarno, ki za slovensko elektro omrežje zagotavlja zmogljivost proizvodnje 2 x 640 kW električne energije, ki se proizvaja v skladu s trenutnimi (dnevni) potrebami slovenskega elektro omrežja.

S ciljem povečevanja deleža obnovljivih virov energije v strukturi skupne rabe energije je bila izdelana analiza porabe električne energije za vsa električna priključna mesta in pripravljena izhodišča za energetske učinkovitost porabe energije v prihodnjem obdobju. V družbi smo pričeli s postopki za Energijski management in s pripravo Študije ogljičnega odtisa družbe. Kot izhaja iz analize, je struktura porabe električne energije po posameznih porabnikih družbe naslednja (Prikaz 26):

- ATM ATCC – objekt ATCC (Air Traffic Management Air Traffic Control Center) – 75 % delež porabe;
- AD TWR – delež porabe vseh letaliških kontrolnih stolpov (TWR Brnik, TWR Maribor, TWR Portorož) – 7 % delež skupne porabe;
- COM – naprave in sistemi iz področja komunikacij zrak/zemlja – 6 % delež skupne porabe;
- NAV – naprave in sistemi za instrumentalno navigacijo (ILS, VOR, DME, NDB) – 4 % delež skupne porabe;
- SUR – nadzorne naprave in sistemi (Radar Charlie, Radar Ljubljanski vrh, Radar Watchman, sistem WAM) – 8 % delež skupne porabe.

Prikaz 26: Poraba električne energije

Poleg predhodno omenjenega družba načrtuje postavitev novega telekomunikacijskega objekta na lokaciji Pasja raven (stičišče občin Dobrova-Polhov Gradec in Škofja loka), ki bo energetske samooskrben s sodobno fotovoltaično elektrarno z zalogovnikom energije.

Pri nabavah družba upošteva mednarodno priznane smernice energetske učinkovitosti in razvoja na področju ravnanja z energijo in okoljem. Kot zavezanica po javno naročniški zakonodaji družba pri nabavah sledi tudi načelom družbeno odgovornega javnega naročanja tako, da pri javnem naročanju vključuje tudi okoljske in socialne vidike. Tako je pri nabavi oziroma najemu osebnih vozil za službene potrebe upoštevala predpisane zahteve glede deleža hibridnih oziroma čistih in brezemisijских vozil, zagotovila šest (6) polnilnih postaj za električne avtomobile, v letu 2024 pa bo spremljala svoj prispevek k zmanjševanju emisij CO₂ novih službenih vozil na prevožen kilometer.

Družba pozitivno prispeva k okoljskim ciljem pri svojem poslovanju tudi s pretežno elektronskim poslovanjem, kar zmanjšuje stroške poslovanja in ima pozitivne učinke na okolje. Pozitiven okoljski (kot tudi stroškovni) učinek ima tudi hibridna organizacija dela (kombinacija dela na domu in dela v prostorih družbe), kjer je to možno, saj se na ta način zmanjšuje potreba po prevozu na delo, kar ugodno vpliva na promet in s tem na zmanjševanje onesnaževanja okolja. Dejavnost družbe ne predvideva proizvodnje nevarnih odpadkov, pa tudi sicer v koledarskem letu zaradi izvajanja dejavnosti ne nastaja več kot 150 ton odpadkov ali skupaj več kot 200 kilogramov nevarnih odpadkov, kar bi zahtevalo izdelavo načrta gospodarjenja z odpadki. Družba ni zavezanica za vodenje evidence in oddajo poročil Agenciji Republike Slovenije za okolje o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi na podlagi Uredbe o odpadkih.

Pri razvojnih vprašanjih bo družba tudi v prihodnje v svoje poslovne aktivnosti vključevala temeljna načela trajnostnega poslovanja skladno z mednarodnimi in domačimi predpisi ter standardi in dobro prakso.

14 KLJUČNI NAČRTI ZA LETO 2024 IN PRIČAKOVANJA GLEDE RAZVOJA DRUŽBE

Vojaški konflikt med Ukrajino in Rusko federacijo ter splošne gospodarske in varnostne razmere v Evropi in širše bodo ključni dejavniki, ki bodo vplivali na obseg in tokove zračnega prometa ter nadaljevanje okrevanja prometa tudi v letu 2024. Družba si bo prizadevala izvajati dejavnosti v tolikšnem obsegu, kot ga bo zahteval promet, s čim manjšimi omejitvami in zamudami. Sledila bo potrebam glede odprtosti vseh mednarodnih letališč v Republiki Sloveniji skladno z zahtevami, ki jih bo narekoval promet na teh letališčih. Ob tem pa bo osredotočena na zagotavljanje varnega, neprekinjenega in učinkovitega izvajanja storitev upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa skladno z veljavnimi slovenskimi in evropskimi predpisi ter standardi ICAO.

V skladu s sprejetim Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo za tretje referenčno obdobje spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti si bo družba prizadevala k doseganju ciljnih vrednosti kazalnikov uspešnosti na vseh štiri ključnih področjih spremljanja uspešnosti, tj. zmogljivost, stroškovna učinkovitost, varnost in okolje, pri čemer bo za zagotavljanje potrebne ravni varnosti v zračnem prometu izvajala vse aktivnosti skladno z uveljavljenimi procesi sistema upravljanja varnosti (SMS) in nadaljevala z aktivnostmi za stalno izboljšanje individualne in organizacijske varnostne kulture.

Dejavniki, ki bodo verjetno največ vplivali na realni promet v letu 2024, se glede na predhodna leta niso bistveno spremenili. Nanj bodo vplivali predvsem:

- cene energentov, zlasti nafte in splošne gospodarske razmere (inflacija, padec BDP),
- zaupanje potrošnikov in povpraševanje po letalskih prevozi, turistične destinacije,
- finančno stanje prevoznikov in izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa,
- kapaciteta ATC v sosednjih državah (tudi na »South-East« osi),

- tehnične spremembe v nekaterih kontrolah zračnega prometa z vplivom na tokove prometa ter
- nadaljevanje vojaškega konflikta v Ukrajini in drugi izredni dogodki (teroristična dejanja v svetu, konflikti med državami) in
- pojav novih različic virusa in javnomnenjski odnos ter učinkovitost cepljenja.

V okviru Sektorja zračnega prometa bo družba tudi v prihodnje tvorno sodelovala pri koordinaciji in delu skupine Os jug–vzhod (South-East Axis), ki bo dolgoročno pripomogla k boljši pretočnosti in posledično k manjšim zamudam zračnega prometa v tem delu Evrope. Za zagotovitev zadostne sektorske kapacitete za potrebe načrtovanega prometa družba v letu 2024 načrtuje naslednje projekte oziroma naloge:

- odpiranje četrtega sektorja skladno s potrebami in zahtevami prometa ter razpoložljivimi človeškimi viri;
- prilagodljivo uporabo sektorizacije za zagotovitev optimalnega načrtovanja odprtosti sektorjev in kadrov;
- dvig kapacitete zračnega prostora na podlagi CAPAN analize.

Za doseg načrtovanih ciljev v letu 2024 bo družba izvajala vse načrtovane aktivnosti in sprejemala potrebne ukrepe, med katerimi velja izpostaviti:

- Zagotavljati neprekinjeno poslovanje in varno zagotavljanje storitev ter vzdrževati načrte za neprekinjeno delovanje.
- Vzdrževanje in zagotavljanje varnosti, zanesljivosti, razpoložljivosti in integritete gradnikov funkcionalnega ATM in operativnega sistema ter nadaljnjo optimizacijo in izboljšave tehnološke infrastrukture, ki družbi omogoča doseganje operativnih ciljev na področjih varnosti, kapacitete in ekonomičnosti poslovanja.
- Vgraditi kibernetško varnost ter varnost omrežij in informacijskih sistemov v celoten življenjski cikel razvoja, proizvodnje in implementacije ATM/ANS sistemov družbe.
- Skrb za zdravje in strokovni razvoj zaposlenih, predvsem pa zagotovitev zadostnega števila ustrezno usposobljenega operativnega osebja skladno s potrebami družbe ter zahtevami evropske in nacionalne zakonodaje.
- Nadaljevanje razvoja sistemske ureditve izvajanja procesov usposabljanja operativnega osebja, zlasti na področju implementacije zahtev Izvedbene uredbe 2023/893/EU, ki spreminja Uredbo 2015/340/EU in se nanaša na kontrole zračnega prometa. Družba bo v letu 2024 pričela z novim ciklom osvežitvenih usposabljanj na posameznih področjih, pred tem pa bo sistemsko revidirala in uredila vse priročnike za posamezna usposabljanja pred njihovim pričetkom. Prav tako se bodo na področju AIM in ATM nadaljevala osvežitvena usposabljanja za ohranjanje kompetenc operativnega osebja.
- Nadaljevanje projekta digitalizacije Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole s ciljem implementacije programske podpore procesov spremljanja tečajev usposabljanja operativnega osebja družbe in izvedbe usposabljanj ter procese usposobljenosti in ohranjanja usposobljenosti operativnega osebja družbe.
- Nadaljevanje ukrepov, usmerjenih v racionalizacijo vseh stroškov poslovanja glede na predvideni obseg prometa, in v okviru teh ukrepov na ustreznih varnostnih analizah temelječa optimizacija storitev nekaterih služb (optimalna organizacija dela in potrebnega števila zaposlenih v letaliških kontrolah zračnega prometa), katerih cilj je stroškovno vzdržna organiziranost navigacijskih služb zračnega prometa na vseh treh letališčih, ki so vključena v stroškovno bazo v fazi terminala, v okviru dogovorjenih obratovalnih časov letališč.
- Razvoj notranje organizacije in sistemizacije delovnih mest, ki bo podpirala učinkovito organizacijo in izvajanje dejavnosti ter nadaljevanje socialnega dialoga za sklenitev nove podjetniške kolektivne pogodbe.
- Kontinuirano izkazovanje sistemske skladnosti z merodajnimi zahtevami za ohranjanje veljavnosti (obstoječega) certifikata izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa ter posodabljanje sistema izpolnjevanja skupnih zahtev za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, ki na sistematično formalen in celovito dokumentaren način opredeljuje obseg in načine dela ter ravnanj, za katere se šteje, da pomenijo skladnost družbe s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, ki jih izvaja.
- Kontinuirano notranje spremljanje skladnosti z zahtevami relevantne evropske zakonodaje in izvajanje vseh aktivnosti, ki jih narekuje ohranjanje veljavnosti certifikata izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa.
- Sledenje smernicam razvoja evropskega zračnega prostora z uspešnim sodelovanjem na mednarodnem področju, predvsem na področju regionalnega sodelovanja v okviru FAB CE in aktivno delovanje družbe kot družbenice v FAB-CE, d. o. o.

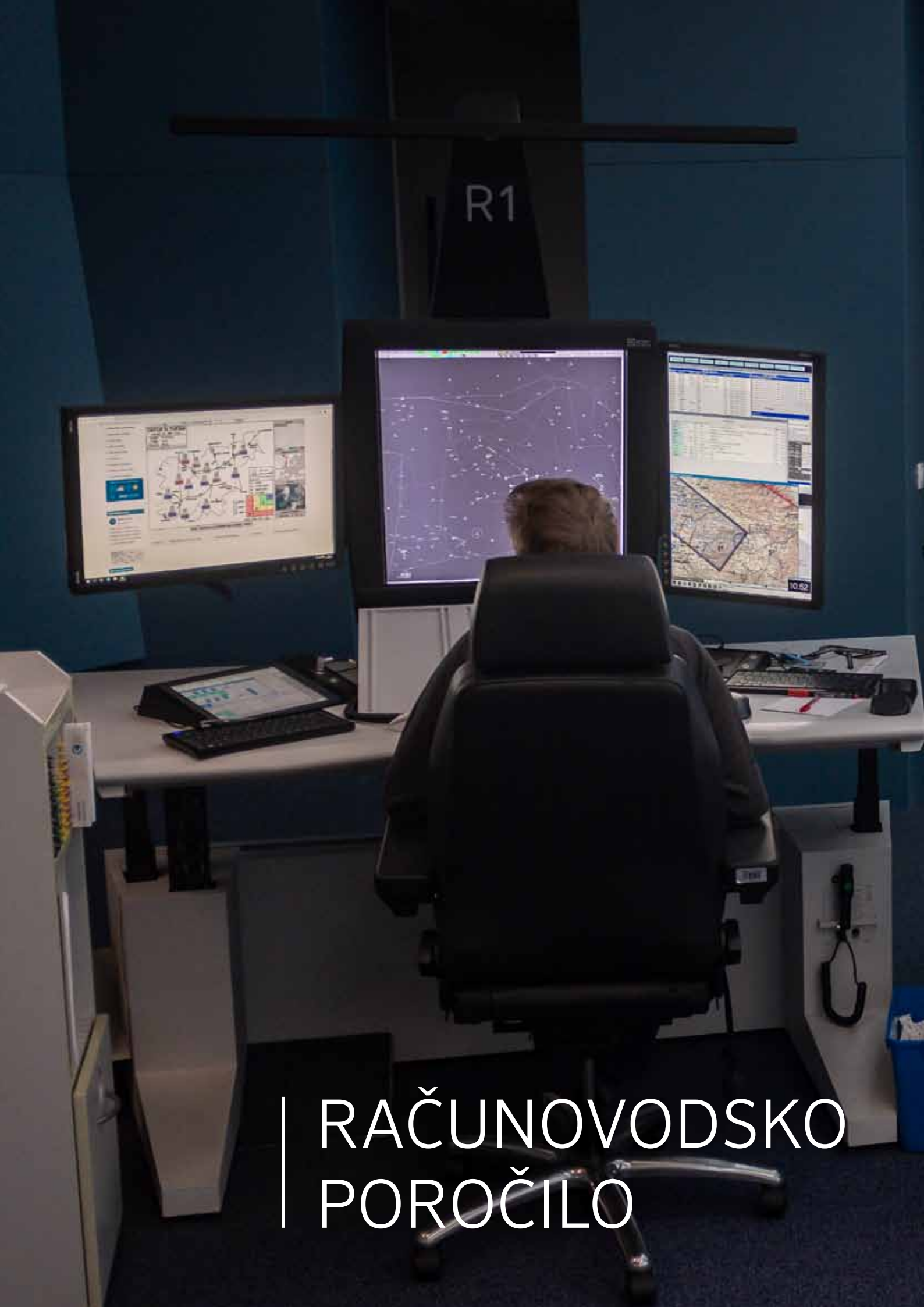
- Poglobljeno sodelovanje z drugimi FAB-i v okviru GATE ONE, z BLUE MED FAB, DANUBE FAB in FAB EC ter Inter-FAB sestankov, na katerih se oblikujejo skupna stališča na predloge sprememb zakonodaje EU.
- Strokovno sodelovanje s pristojnimi državnimi organi pri pripravi predpisov s področja dejavnosti družbe, v letu 2024 pa zlasti sodelovanje pri pripravi Načrta izvedbe (Performance plan) za novo, četrto referenčno obdobje spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti v letih 2025 - 2029.
- Krepitev integritete družbe z vzpostavljanjem visokih standardov integritete, oblikovanjem politike in procesov za preprečevanje korupcije.

Družba si bo prizadevala k ohranjanju vplivne vloge v okviru projekta FAB CE, v okviru katerega se bodo nadaljevale aktivnosti, ki so skladne z EAAS (European Airspace Architecture Study) in v letu 2020 sprejeto strategijo (FAB CE Strategy 2020 – 2030). Glavni cilji so zajeti v novi izdaji strategije, najpomembnejši strateški projekti pa bodo usmerjeni v optimizacijo zračnega prostora, z bolj intenzivnim čezmejnim sodelovanjem, ter v optimizacijo regijske infrastrukture.

Družba bo v letu 2024 nadaljevala aktivnosti z izvajanjem projekta ADaaS2 kot enega najpomembnejših projektov družbe ter izvajala že vzpostavljene projekte. Prav tako bo družba še bolj aktivno pristopila k analizi in implementaciji zahtev, ki izhajajo iz Izvedbene uredbe 2021/116/EU (CP1) oz. LSSIP ciljev, ki so podrobno definirani v vsakoletni verziji ATM Master Plana, ki ga preko SESAR Deployment Manager-ja izdaja Evropska Komisija.

Na podlagi nove Izvedbene uredbe 2023/1769/EU o določitvi tehničnih zahtev in upravnih postopkov za odobritev organizacij, ki projektirajo ali proizvajajo sisteme upravljanja zračnega prometa/navigacijskih služb zračnega prometa in njihove sestavne dele, ter o spremembi Izvedbene uredbe 2023/203/EU je družba pristopila k analizi potreb (dokumentno-organizacijskih), ki jih bo morala družba izvesti, če se bo želela v certificirati pri EASA kot organizacija, ki projektira in proizvaja sisteme upravljanja zračnega prometa/navigacijskih služb zračnega prometa in njihove sestavne dele (DPO). Pričetek postopka certifikacije je planiran za leto 2025.

Z opisanimi ukrepi in aktivnostmi bo družba tudi na dolgi rok zagotavljala uresničevanje strategije razvoja, kot izhaja iz poslovnih načrtov družbe ter s tem zagotavljala kakovostno, prilagodljivo in stroškovno učinkovito opravljanje dejavnosti, ki bo usmerjeno k najpomembnejšemu cilju, tj. zagotavljanju visoke stopnje ravni varnosti v zračnem prometu, z ustreznim prispevkom k zmanjševanju negativnih vplivov dejavnosti na okolje. Vse to je uresničljivo izključno in samo ob ohranjanju in razvoju potrebnega strokovnega kadra, ki ima ustrezna specifična znanja in se zaveda pomena varnosti pri izvajanju dejavnosti družbe.

| RAČUNOVODSKO
| POROČILO

1 POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA

Tel: +386 1 53 00 920
info@bdo.si
www.bdo.si

Cesta v Mestni log 1
SI-1000 Ljubljana
Slovenija

POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA lastniku družbe KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o.

POROČILO O REVIZIJI RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Mnenje

Revidirali smo računovodske izkaze gospodarske družbe KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o. (»družba«), ki vključujejo izkaz finančnega položaja na dan 31. decembra 2023 ter izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter povzetek bistvenih računovodskih usmeritev in druge pojasnjevalne informacije.

Po našem mnenju priloženi računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o. na dan 31. decembra 2023 in njeno finančno uspešnost ter denarne tokove za tedaj končano leto v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela Evropska unija (»MSRP kot jih je sprejela EU«).

Podlaga za mnenje

Revizijo smo opravili v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (»MSR«) in Uredbo (EU) št. 537/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o posebnih zadevah v zvezi z obvezno revizijo subjektov javnega interesa (»Uredba«). Naše odgovornosti na podlagi teh pravil so opisane v tem poročilu v odstavku *Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov*. V skladu z Mednarodnim kodeksom etike za računovodske strokovnjake (vključno z Mednarodnimi standardi neodvisnosti), ki ga je izdal Odbor za Mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake (»Kodeks IESBA«) ter etičnimi zahtevami, ki se nanašajo na revizijo računovodskih izkazov v Sloveniji, potrjujemo svojo neodvisnost od Družbe in, da smo izpolnili vse druge etične zahteve v skladu s temi zahtevami in Kodeksom IESBA.

Verjamemo, da so pridobljeni revizijski dokazi zadostni in ustrezni kot osnova za naše revizijsko mnenje.

Ključne revizijske zadeve

Ključne revizijske zadeve so tiste, ki so po naši strokovni presoji najpomembnejše pri reviziji računovodskih izkazov tekočega obdobja. Te zadeve smo upoštevali pri reviziji računovodskih izkazov kot celote ter pri oblikovanju našega mnenja o teh računovodskih izkazih in o teh zadevah ne izražamo ločenega mnenja. Za zadeve, ki jo posebej obravnavamo v nadaljevanju, v tem smislu opisujemo njihovo obravnavo v okviru revizije.

Prihodki od prodaje iz pogodb s kupci

Opis ključne revizijske zadeve

Prihodki od prodaje so v letu 2023 znašali 49.043.327 EUR (2022: 40.774.238 EUR). Prihodke od prodaje sestavljata predvsem dve vrsti prihodkov - storitve navigacijske službe zračnega prometa za prelete nad Slovenijo in storitve navigacijske službe na terminalih. Prihodki iz obeh naslovov se pripoznajo na podlagi cene na enoto, ki je izražena v evrih in določena ob upoštevanju predvidenih stroškov, načrtovanega letnega prometa preletov, priletov/odletov ter dejanskega števila zaračunanih enot storitev. Cene preletov se uravnavajo na podlagi posebnega mehanizma, pri čemer je cena določena na podlagi predvidenega števila preletov in inflacije ter potrjena s strani Evropske komisije.

Ker so prihodki eden ključnih kazalnikov uspešnosti družbe, smo njihovo pripoznanje določili kot ključno revizijsko zadevo.

Naš revizijski pristop

Naš revizijski pristop je med drugim vseboval:

- Seznanitev z veljavnimi predpisi, računovodsko politiko glede pripoznavanja prihodkov od prodaje iz pogodb s kupci ter oceno usklajenosti z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela EU.
- Preveritev zasnove in implementacije notranjih kontrol v procesu pripoznavanja prihodkov od prodaje iz pogodb s kupci in z vidika preprečevanja napak in prevar.
- Preverjanje ustreznosti časovne razporeditve prihodkov od prodaje iz pogodb s kupci v pravo obračunsko obdobje na podlagi podporne dokumentacije.
- Izvedba analitičnih postopkov.
- Na podlagi vzorca izpeljano preverjanje točnosti pripoznanih prihodkov od prodaje iz pogodb s kupci.
- Pregled ustreznosti razkritij z vidika določil Mednarodnih standardov računovodskega poročanja, kot jih je sprejela EU in ki so

navedeni v pojasnilih Prihodki od prodaje opravljenih storitev v okviru točke 3.1 Povzetka računovodskih usmeritev in predpostavk, pojasnilu Prihodki od prodaje opravljenih storitev in v pojasnilu 3.2.14 Prihodki od prodaje iz pogodb s kupci.

Druge informacije

Za druge informacije je odgovorno poslovodstvo. Druge informacije obsegajo Poslovno poročilo, ki je sestavni del letnega poročila družbe, vendar ne vključuje računovodskih izkazov in našega revizorjevega poročila o njih. Druge informacije smo pridobili pred datumom revizorjevega poročila, razen poročila nadzornega sveta, ki bo na voljo po tem datumu.

Naše mnenje o računovodskih izkazih se ne nanaša na druge informacije in o njih ne izražamo nobene oblike zagotovila.

V povezavi z opravljeno revizijo računovodskih izkazov je naša odgovornost prebrati druge informacije in pri tem presoditi ali so druge informacije pomembno neskladne z računovodskimi izkazi, zakonskimi zahtevami ali našim poznavanjem, pridobljenim pri revidiranju, ali se kako drugače kažejo kot pomembno napačne. Če na podlagi opravljenega dela zaključimo, da obstaja pomembno napačna navedba drugih informacij, moramo o takih okoliščinah poročati. V zvezi s tem na podlagi opisanih postopkov poročamo, da:

- so druge informacije v vseh pomembnih pogledih usklajene z revidiranimi računovodskimi izkazi;
- so druge informacije pripravljene v skladu z veljavnimi zakoni in predpisi; ter
- na podlagi poznavanja in razumevanja Družbe in njenega okolja, ki smo ga pridobili med revizijo, v zvezi z drugimi informacijami nismo ugotovili bistveno napačnih navedb.

Odgovornost poslovodstva in nadzornega sveta za računovodske izkaze

Poslovodstvo je odgovorno za pripravo in pošteno predstavitev teh računovodskih izkazov v skladu z MSRP, kot jih je sprejela EU in za tako notranje kontroliranje, kot je v skladu z odločitvijo poslovodstva potrebno, da omogoči pripravo računovodskih izkazov, ki ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake.

Poslovodstvo je pri pripravi računovodskih izkazov Družbe odgovorno za oceno njene sposobnosti, da nadaljuje kot delujoče podjetje, razkritje zadev, povezanih z delujočim podjetjem in uporabo predpostavke delujočega podjetja kot podlago za računovodenje, razen če namerava poslovodstvo podjetje likvidirati ali zaustaviti poslovanje, ali če nima druge možnosti, kot da napravi eno ali drugo.

Nadzorni svet je odgovoren za nadzorovanje postopka računovodskega poročanja Družbe.

Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov

Naši cilji so pridobiti sprejemljivo zagotovilo o tem ali so računovodski izkazi kot celota brez pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake, in izdati revizorjevo poročilo, ki vključuje naše mnenje. Sprejemljivo zagotovilo je visoka stopnja zagotovila, vendar ni jamstvo, da bo revizija, opravljena v skladu z MSR-ji in Uredbo, vedno odkrila pomembno napačno navedbo, če ta obstaja. Napačne navedbe, lahko izhajajo iz prevare ali napake, ter se smatrajo za pomembne, če je upravičeno pričakovati, da posamič ali skupaj, vplivajo na gospodarske odločitve uporabnikov, sprejete na podlagi teh računovodskih izkazov.

Med izvajanjem revidiranja v skladu z MSR-ji uporabljamo strokovno presojo in ohranjamo poklicno nezaupljivost. Prav tako:

- prepoznamo in ocenimo tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih, bodisi zaradi napake ali prevare, oblikujemo in izvajamo revizijske postopke kot odzive na ocenjena tveganja ter pridobimo zadostne in ustrezne revizijske dokaze, ki zagotavljajo podlago za naše mnenje. Tveganje, da ne bi odkrili pomembno napačne navedbe, ki je posledica prevare, je višje kot tveganje, ki je posledica napake, saj prevara lahko vključuje skrivno dogovarjanje, ponarejanje, namerne opustitve, napačne predstavitve ali izogibanje notranjim kontrolam;
- pridobimo razumevanje notranjih kontrol, pomembnih za revizijo, z namenom oblikovanja revizijskih postopkov, ki so okoliščinam primerni, vendar ne z namenom izraziti mnenje o učinkovitosti notranjih kontrol družbe;

- ovrednotimo ustreznost uporabljenih računovodskih usmeritev in sprejemljivost računovodskih ocen ter z njimi povezanih razkritij, ki jih je pripravilo poslovodstvo;
- na podlagi pridobljenih revizijskih dokazov o obstoju pomembne negotovosti glede dogodkov ali okoliščin, ki zbuja dvom v sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, sprejmemo sklep o ustreznosti poslovodske uporabe predpostavke delujočega podjetja, kot podlage računovodenja. Če sprejmemo sklep o obstoju pomembne negotovosti, smo dolžni v revizorjevem poročilu opozoriti na ustrezna razkritja v računovodskih izkazih ali, če so taka razkritja neustrezna, prilagoditi mnenje. Revizorjevi sklepi temeljijo na revizijskih dokazih pridobljenih do datuma izdaje revizorjevega poročila. Vendar pa kasnejši dogodki ali okoliščine lahko povzročijo prenehanje družbe kot delujočega podjetja;
- ovrednotimo celotno predstavitev, strukturo in vsebino računovodskih izkazov vključno z razkritji, in ali računovodski izkazi predstavljajo zadevne posle in dogodke na način, da je dosežena poštena predstavitev.

Nadzorni svet in revizijsko komisijo med drugim obveščamo o načrtovanem obsegu in času revidiranja in pomembnih revizijskih ugotovitvah vključno z morebitnimi pomanjkljivostmi notranjih kontrol, ki smo jih zaznali med našo revizijo.

Nadzornemu svetu in revizijski komisiji smo predložili našo izjavo, da smo izpolnili vse etične zahteve v zvezi z neodvisnostjo ter jih obvestili o vseh razmerjih in drugih zadevah, za katere bi se lahko upravičeno menilo, da vplivajo na našo neodvisnost, in jih seznanili s tem povezanimi nadzornimi ukrepi.

Od vseh zadev, s katerimi smo seznanili nadzorni svet in revizijsko komisijo, smo zadeve, ki so bile najpomembnejše pri reviziji računovodskih izkazov tekočega obdobja, določili kot ključne revizijske zadeve. V kolikor zakon ali predpisi ne preprečujejo njihovega javnega razkritja in razen v izjemno redkih okoliščinah, ko lahko utemeljeno pričakujemo, da bi bile posledice poročanja o določeni zadevi bolj škodljive kot je v javnem interesu, te zadeve opisujemo v revizorjevem poročilu.

POROČILO O DRUGIH ZAKONSKIH IN REGULATORNIH ZAHTEVAH

Druge zahteve v zvezi z vsebino revizorjevega poročila v skladu z Uredbo (EU) št. 537/2014 Evropskega parlamenta in Sveta (Uredba EU št. 537/2014)

V skladu s členom 10(2) Uredbe (EU) št. 537/2014 Evropskega parlamenta in Sveta v našem poročilu neodvisnega revizorja navajamo naslednje informacije, ki so zahtevane poleg zahtev mednarodnih standardov revidiranja:

Potrđilo revizijski komisiji

Potrđujemo, da je revizorjevo mnenje, vključeno v to revizorjevo poročilo, skladno z dodatnim poročilom revizijski komisiji.

Prepovedane storitve

Potrđujemo, da za družbo KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o. nismo izvajali storitev iz prvega odstavka 5. člena Uredbe 537/2014, revizijska družba pa je izpolnjevala zahteve po neodvisnosti pri revidiranju.

Druge storitve revizijske družbe

Revizijska družba za družbo KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o. poleg revidiranja računovodskih izkazov ni opravljala nobenih drugih storitev, razen tistih, ki so razkrite v letnem poročilu.

Imenovanje revizorja, trajanje posla in odgovorni pooblaščen revizor

Revizijska družba BDO Revizija d.o.o. je bila imenovana na skupščini družbe KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o. dne 29. septembra, 2021, predsednik nadzornega sveta pa je pogodbo o revidiranju podpisal dne 1. oktobra, 2021. Pogodba je sklenjena za obdobje treh let. Obvezno revizijo računovodskih izkazov družbe opravljamo že nepretrgoma od dne 1.10.2021.

V imenu revizijske družbe BDO Revizija d.o.o. je za opravljeno revizijo odgovorna pooblaščen revizorka Manuela Šribar.

Ljubljana, 6. maj, 2024

BDO Revizija d.o.o.
Cesta v Mestni log 1, Ljubljana

Manuela Šribar
Pooblaščen revizorka

2 RAČUNOVODSKI IZKAZI DRUŽBE

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih brez centov, torej v funkcijski valuti družbe.

2.1 IZKAZ FINANČNEGA POLOŽAJA NA DAN 31. 12. 2023

	SREDSTVA	Pojasnila	31. 12. 2023	31. 12. 2022
	Nekratkoročna sredstva		22.970.914	22.757.972
I.	Neopredmetena sredstva in druga dolgoročna sredstva	3.2.1	1.733.930	1.657.410
1.	Dolgoročne premoženjske pravice		1.585.760	1.517.472
2.	Druga dolgoročna sredstva		148.170	139.938
II.	Opredmetena osnovna sredstva	3.2.2	20.436.525	20.605.553
1.	Zemljišča in zgradbe		13.737.023	14.460.231
2.	Druge naprave in oprema		4.542.466	5.036.230
3.	Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo		2.157.036	1.109.092
III.	Naložbene nepremičnine	3.2.2	204.042	204.042
IV.	Dolgoročne finančne naložbe	3.2.3	16.000	16.000
V.	Odložene terjatve za davke	3.2.4	580.417	274.967
	Kratkoročna sredstva		13.584.617	9.342.395
I.	Zaloge	3.2.5	339.211	360.106
II.	Kratkoročne finančne naložbe		195.740	0
III.	Kratkoročne poslovne terjatve in druga sredstva	3.2.6	7.515.497	6.729.011
1.	Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev		6.747.340	5.916.939
2.	Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		158.628	181.675
3.	Druga sredstva		609.529	630.397
IV.	Denarna sredstva	3.2.7	5.534.169	2.253.278
	SREDSTVA SKUPAJ		36.555.532	32.100.367

	KAPITAL IN OBVEZNOSTI	Pojasnila	31. 12. 2023	31. 12. 2022
	Kapital	3.2.8	12.397.024	8.276.083
I.	Vpoklicani kapital		5.525.706	5.525.706
II.	Kapitalske rezerve		0	0
III.	Rezerve iz dobička		3.662.439	1.336.579
1.	Zakonske rezerve		552.571	552.571
2.	Druge rezerve iz dobička		3.109.868	784.008
IV.	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti		64.204	629.789
V.	Preneseni čisti poslovni izid		818.815	0
VI.	Čisti poslovni izid poslovnega leta		2.325.860	784.009
	Rezervacije	3.2.9	5.276.518	2.372.561
I.	Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti		5.276.518	2.372.561
	Nekratkoročne obveznosti		10.101.328	12.068.719
I.	Nekratkoročne finančne obveznosti	3.2.10	10.101.328	12.068.719
II.	Nekratkoročne poslovne obveznosti		0	0
	Kratkoročne obveznosti		8.780.662	9.383.004
I.	Kratkoročne finančne obveznosti	3.2.11	2.069.558	1.938.246
II.	Kratkoročne poslovne obveznosti		6.711.104	7.444.758
1.	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	3.2.12	1.495.889	2.073.844
2.	Druge kratkoročne poslovne obveznosti	3.2.13	4.993.936	5.104.980
3.	Obveznosti za davek od dohodkov pravnih oseb	3.2.13	221.279	265.934
	SKUPAJ KAPITAL IN OBVEZNOSTI		36.555.532	32.100.367

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.2 IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA ZA OBDOBJE OD 1. 1. DO 31. 12. 2023

	BESEDILO	Pojasnila	2023	2022
A	PRIHODKI OD PRODAJE IZ POGODB S KUPCI	3.2.14	49.043.327	40.774.238
1.	Prihodki od prodaje iz pogodb v Republiki Sloveniji		1.256.757	1.102.322
2.	Prihodki od prodaje iz pogodb v EU		47.785.600	39.670.946
3.	Prihodki od prodaje iz pogodb v tujini		970	970
B	DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	3.2.15	763.005	600.952
C	POSLOVNI ODHODKI		44.374.505	38.193.147
1.	Stroški materiala in storitev	3.2.16	8.584.576	7.284.702
a)	Nabavna vrednost prodanega blaga		3.083	0
b)	Stroški materiala		933.935	793.887
c)	Stroški storitev		7.647.558	6.490.815
2.	Stroški dela	3.2.17	30.998.576	25.711.065
a)	Stroški plač		21.563.298	19.838.015
b)	Stroški pokojninskih zavarovanj		2.512.699	2.369.859
c)	Stroški socialnih zavarovanj		2.559.286	2.390.553
d)	Drugi stroški dela		4.363.293	1.112.638
3.	Odpisi vrednosti	3.2.18	2.928.981	3.520.220
a)	Amortizacija neopredmetenih osnovnih sredstev		561.053	614.304
b)	Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev		2.228.370	2.702.196
c)	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih		2.568	274
d)	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih		136.990	203.446
4.	Drugi poslovni odhodki	3.2.19	1.862.372	1.677.160
D	FINANČNI PRIHODKI		22.792	6.330
1.	Finančni prihodki iz danih posojil		36	0
2.	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih		22.756	6.330
E	FINANČNI ODHODKI	3.2.20	643.297	144.648
1.	Finančni odhodki iz finančnih obveznosti		471.152	119.894
2.	Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti		172.145	24.754
F	CELOTNI DOBIČEK		4.811.322	3.043.725
G	DAVEK OD DOBIČKA	3.2.21	-159.602	-275.674
1.	Obračunani davek		-465.052	-265.934
2.	Odloženi davek		305.450	-9.740
H	ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA		4.651.720	2.768.051

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.3 IZKAZ DRUGEGA VSEOBSEGAJOČEGA DONOSA ZA LETO 2023

	BESEDILO	2023	2022
A	Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	4.651.720	2.768.051
B	Drugi vseobsegajoči donos	565.585	567.081
B.1	Postavke, ki bodo v prihodnje razvrščene v izkaz poslovnega izida	0	0
B.2	Postavke, ki v prihodnje ne bodo razvrščene v izkaz poslovnega izida	565.585	567.081
B.2.1.	Preračun zaposlitvenih zaslužkov po davku	565.585	567.081
C	Celotni vseobsegajoči donos obračunskega obdobja	5.217.305	3.335.132

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.4 IZKAZ UPORABE BILANČNEGA DOBIČKA ZA LETO 2023

	BESEDILO	2023	2022
A	Čisti dobiček poslovnega leta	4.651.720	2.768.051
B	Preneseni čisti dobiček	818.815	0
C	Prenesena čista izguba	0	1.200.034
D	Povečanje rezerv iz dobička	2.325.860	784.008
E	Zmanjšanje zakonskih rezerv	0	0
F	Zmanjšanje drugih rezerv iz dobička	0	0
G	BILANČNI DOBIČEK	3.144.675	784.009
H	BILANČNA IZGUBA	0	0

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.5 IZKAZ DENARNIH TOKOV ZA LETO 2023

	BESEDILO	2023	2022
A	Denarni tokovi pri poslovanju		
a)	Postavke izkaza poslovnega izida	7.895.756	6.436.329
	Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev	49.806.332	41.375.190
	Poslovni odhodki brez amortizacije in prevrednotenja ter finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	-41.445.524	-34.672.927
	Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	-465.052	-265.934
b)	Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja	954.496	1.011.885
	Začetne manj končne poslovne terjatve	-931.252	-2.118.278
	Začetne manj končne odložene terjatve za davek	-305.450	9.741
	Začetne manj končne zaloge	20.895	107.307
	Končni manj začetni poslovni dolgovi	-733.654	3.013.115
	Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije	2.903.957	0
c)	Prebitek prejemkov pri poslovanju ali prebitek izdatkov pri poslovanju (a + b)	8.850.252	7.448.214
B	Denarni tokovi pri investiranju		
a)	Prejemki pri investiranju	22.792	6.330
	Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih, ki se nanašajo na investiranje	22.792	6.330
b)	Izdatki pri investiranju	-2.785.947	-2.387.801
	Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev	-722.866	-410.066
	Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	-2.063.081	-1.977.735
c)	Prebitek prejemkov pri investiranju ali prebitek izdatkov pri investiranju (a + b)	-2.763.155	-2.381.471
C	Denarni tokovi pri financiranju		
a)	Prejemki pri financiranju	0	4.500.000
	Prejemki od povečanja finančnih obveznosti	0	4.500.000
b)	Izdatki pri financiranju	-2.806.206	-8.185.083
	Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje	-595.296	-73.828
	Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na najeme	-47.780	-45.411
	Izdatki za dana posojila	-195.740	0
	Izdatki za odplačila finančnih obveznosti	-1.714.285	-7.698.616
	Izdatki za odplačila finančnih obveznosti - najemi	-253.105	-367.228
c)	Prebitek prejemkov pri financiranju ali prebitek izdatkov pri financiranju (a + b)	-2.806.206	-3.685.083
D	Končno stanje denarnih sredstev	5.534.169	2.253.278
x)	Denarni izid v obdobju (seštevek pribitkov Ac, Bc, Cc)	3.280.891	1.381.660
y)	Začetno stanje denarnih sredstev	2.253.278	871.618

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.6 IZKAZ GIBANJA KAPITALA V LETU 2023

		Osnovni kapital	Zakonske rezerve	Druge rezerve	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti	Preneseni čisti dobiček	Čisti dobiček poslovnega leta	Skupaj
A.1	Stanje konec prejšnjega obdobja	5.525.706	552.571	784.008	629.789	784.009	0	8.276.083
	Preračuni za nazaj	0	0	0	0	0	0	0
A.2	Začetno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	784.008	629.789	784.009	0	8.276.083
B.1	Spremembe lastniškega kapitala	0	0	0	0	0	0	0
	a) Izplačilo dividend	0	0	0	0	0	0	0
B.2	Celotni vseobsegajoči donos obdobja	0	0	0	-565.585	0	4.651.720	4.086.135
	a) Vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta	0	0	0	0	0	4.651.720	4.651.720
	b) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja	0	0	0	-565.585	0	0	-565.585
B.3	Spremembe v kapitalu	0	0	2.325.860	0	34.806	-2.325.860	34.806
	a) Razporeditev dela ČD preteklega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	0	0	0	0	0
	b) Razporeditev ČD tekočega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	2.325.860	0	0	-2.325.860	0
	c) Druge spremembe v kapitalu	0	0	0	0	34.806	0	34.806
C.	Končno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	3.109.868	64.204	818.815	2.325.860	12.397.024

2.7 IZKAZ GIBANJA KAPITALA V LETU 2022

		Osnovni kapital	Zakonske rezerve	Druge rezerve	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	Preneseni čisti dobiček	Čisti dobiček poslovnega leta	Skupaj
A.1	Stanje konec prejšnjega obdobja	5.525.706	552.571	0	74.730	-1.212.056	0	4.940.951
	Preračuni za nazaj	0	0	0	0	0	0	0
A.2	Začetno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	0	74.730	-1.212.056	0	4.940.951
B.1	Spremembe lastniškega kapitala	0	0	0	0	0	0	0
	a) Izplačilo dividend	0	0	0	0	0	0	0
B.2	Celotni vseobsegajoči donos obdobja	0	0	0	567.081	0	2.768.051	3.335.132
	a) Vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta	0	0	0	0	0	2.768.051	2.768.051
	b) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja	0	0	0	567.081	0	0	567.081
B.3	Spremembe v kapitalu	0	0	784.008	-12.022	1.212.056	-1.984.042	0
	a) Razporeditev dela ČD preteklega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	0	0	1.200.034	-1.200.034	0
	b) Razporeditev ČD tekočega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	784.008	0	0	-784.008	0
	c) Druge spremembe v kapitalu	0	0	0	-12.022	12.022	0	0
C.	Končno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	784.008	629.789	0	784.009	8.276.083

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

3 PRILOGA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

3.1 POVZETEK RAČUNOVODSKIH USMERITEV IN PREDPOSTAVK

IZJAVA O SKLADNOSTI

Družba skladno z določili Zakona o gospodarskih družbah in s sklepom Uprave Slovenske odškodninske družbe, d. d., v vlogi ustanoviteljice in edine družbenice Republike Slovenije od 1. 1. 2013 računovodske izkaze sestavlja skladno z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP), ki jih je sprejel Svet za mednarodne računovodske standarde (SMRS) ter skladno s pojasnili, ki jih sprejema Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP) in jih je sprejela tudi Evropska unija (EU).

Računovodski izkazi so pripravljeni tudi ob upoštevanju zahtev Zakona o gospodarskih družbah, ki se nanašajo na pravo računovodskih izkazov.

PODLAGE ZA MERJENJE

Računovodski izkazi so pripravljeni pod predpostavko delujočega podjetja, ob upoštevanju izvirne vrednosti.

FUNKCIJSKA IN PREDSTAVITVENA VALUTA

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih, torej v funkcijski valuti družbe.

PODLAGE ZA SESTAVITEV RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih, brez centov. Zaradi zaokroževanja lahko pride do zaokroževalnih razlik.

POŠTENA VREDNOST

Vse postavke v računovodskih izkazih predstavljajo knjigovodsko vrednost.

Pri razkrivanju poštene vrednosti nefinančnega sredstva mora družba upoštevati zmožnost tržnega udeleženca ustvarjati gospodarske koristi s skrajno in najboljšo uporabo sredstva, ali z njegovo prodajo drugemu udeležencu na trgu, ki bo sredstvo uporabil v skrajni in najboljši meri.

Družba uporablja metode vrednotenja, ki so primerne v danih okoliščinah in za katere so na voljo zadostni podatki, predvsem z uporabo ustreznih tržnih vhodnih podatkov in minimalno uporabo netržnih vhodnih podatkov.

Terjatve in dana posojila

Vrednost terjatev in posojil se izračuna kot sedanja vrednost prihodnjih denarnih tokov, razobrestenih po tržni obrestni meri ob koncu poročevalskega obdobja.

Neizpeljane finančne obveznosti

Poštena vrednost se za potrebe poročanja izračuna na podlagi sedanje vrednosti prihodnjih izplačil glavnice in obresti, diskontiranih po tržni obrestni meri ob koncu poročevalskega obdobja.

Vsa sredstva in obveznosti, ki so v računovodskih izkazih razkrita po poštenu vrednosti, so razvrščena v hierarhijo poštene vrednosti na podlagi najnižje ravni vhodnih podatkov, ki so pomembni za merjenje celotne poštene vrednosti:

1. raven – tržne cene (neprilagojene) z delujočega trga za podobna sredstva in obveznosti;
2. raven – model vrednotenja, ki neposredno ali posredno temelji na tržnih podatkih;
3. raven – model vrednotenja, ki ne temelji na tržnih podatkih.

Za sredstva in obveznosti, ki so bila v računovodskih izkazih pripoznana že v predhodnih obdobjih, družba ob koncu vsakega obdobja poročanja ugotovi, ali je prišlo do prehoda med ravnmi tako, da ponovno preveri razporeditev sredstev, upoštevajoč najnižjo raven vhodnih podatkov, ki so pomembni za merjenje celotne poštene vrednosti.

UPORABLJENE RAČUNOVODSKE USMERITVE, SPREMEMBE RAČUNOVODSKIH OCEN IN NAPAK

Družba uporablja računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napak skladno s pravili MSRP, kot jih je sprejela EU za obravnavano obdobje in preteklo obdobje, ki je predstavljeno v priloženih računovodskih izkazih.

Navedene računovodske usmeritve so uporabljene za obe predstavljeni leti, razen če ni drugače navedeno.

POPRAVEK NAPAKE

Družba popravi pomembne napake iz preteklih obdobj za nazaj, in sicer v prvih računovodskih izkazih, odobrenih za objavo, po odkritju napak. Napake popravi s preračunavanjem primerjalnih zneskov sredstev, dolgov in vseh vpletenih sestavin kapitala predstavljenega preteklega obdobja.

UPORABA NOVIH IN PRENOVLJENIH MSRP TER POJASNIL OPMSRP

Računovodske usmeritve, ki jih je družba uporabila pri pripravi svojih računovodskih izkazov, so enake usmeritvam, ki jih je uporabila pri pripravi računovodskih izkazov za predhodno poslovno leto. Izjema so na novo sprejeti oziroma prenovljeni standardi in pojasnila, ki jih je družba sprejela za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2022 ali kasneje, ki so opisani v nadaljevanju:

Začetna uporaba novih standardov ali sprememb obstoječih standardov, ki veljajo v tekočem poslovnem letu

V tekočem poročevalskem obdobju veljajo naslednje spremembe obstoječih standardov, ki jih je izdal Odbor za mednarodne računovodske standarde (OMRS) ter sprejela EU:

- Razkritje računovodskih usmeritev (spremembe MRS 1 in MSRP Izjave o praksi 2): Februarja 2021 je IASB izdal spremembe MRS 1, ki spreminjajo zahteve po razkritju v zvezi z računovodskimi usmeritvami iz »pomembnih računovodskih usmeritev« v »pomembne informacije o računovodskih usmeritvah«. Spremembe dajejo smernice o tem, kdaj se informacija o računovodskih usmeritvah obravnava kot pomembna. Spremembe k MRS 1 veljajo za letna poročevalska obdobja, ki se začnejo 1. januarja 2023 ali pozneje, pri čemer je dovoljena predčasna uporaba. Ker dokumenti MSRP Izjave o praksi niso obvezni, ni določen začetek veljavnosti MSRP Izjave o praksi 2.
- Opredelitev računovodskih ocen (spremembe MRS 8). S spremembo se uvaja definicija računovodske ocene in druga pojasnila, s pomočjo katerih je možno razlikovati med računovodsko usmeritvijo in računovodsko oceno. S spremembo je pojasnjeno, da sta učinek spremembe vhodnih podatkov ali tehnik merjenja sprememba računovodske ocene, razen če je njuna posledica popravek napake iz preteklega obdobja.
- MSRP 17 – Zavarovalne pogodbe (nov standard) ter spremembe MSRP 17 – Zavarovalne pogodbe. MSRP 17 nadomešča MSRP 4 Zavarovalne pogodbe. MSRP 17 velja za vse vrste zavarovalnih pogodb (tj. življenjska, neživljenjska, neposredno zavarovanje in pozavarovanje), ne glede na vrsto subjektov, ki jih izdajajo, ter za določena jamstva in finančne instrumente s funkcijami diskrecijske udeležbe; veljalo bo nekaj izjem. Splošni cilj MSRP 17 je zagotoviti celovit računovodski model za zavarovalne pogodbe, ki je bolj uporaben in dosleden za zavarovalnice in ki zajema vse pomembne računovodske vidike. MSRP 17 temelji na splošnem modelu, dopolnjenem s:
 - Posebno prilagoditvijo za pogodbe z lastnostmi neposredne udeležbe (pristop variabilne provizije) in
 - Poenostavljenim pristopom (pristop dodeljevanja premij) predvsem za kratkoročne pogodbe.
- Odložene terjatve za davek in odložene obveznosti za davek pri posamezni transakciji (spremembe MRS 12 – Davek iz dobička). Maja 2021 je OMRS izdal spremembe MRS 12. Spremenjeni standard pojasnjuje, ali se izjema pri prvem pripoznanju uporablja pri določenih transakcijah, ki se pripoznajo hkrati kot sredstvo in kot obveznost (npr. kot je najem v okviru MSRP 16 – Najemi). Sprememba uvaja dodaten kriterij za začetno uporabo izjeme po MRS 12.15, pri čemer se izjema ne uporabi pri prvem pripoznanju sredstva ali obveznosti ki v času pripoznanja povzroči enake obdavčljive in odbitnečasne razlike.
- Mednarodna davčna reforma – vzorčna pravila drugega stebra (spremembe MRS 12):

Spremembe MRS 12 so bile uvedene kot odziv na pravila OECD o BEPS drugega stebra in vključujejo:

 - Obvezno začasno izjemo v zvezi s pripoznanjem in razkritjem odloženih davkov, povezanih z modelskimi pravili drugega stebra in
 - Zahteve po razkritju v zvezi z izpostavljenostjo davku iz dobička iz drugega stebra.

Sprejetje teh sprememb k obstoječim standardom in pojasnil ni privedlo do pomembnih sprememb računovodskih izkazov družbe.

Standardi in spremembe obstoječih standardov, ki jih je izdal OMRS in sprejela EU, vendar še niso v veljavi

Na datum odobritve teh računovodskih izkazov je OMRS izdal naslednje nove standarde in spremembe obstoječih standardov, ki jih je sprejela EU in ki še niso stopili v veljavo.

Naslednji standardi in spremembe stopijo v veljavo za poročevalsko obdobje, ki se začne 1. januarja 2024:

- Spremembe MRS 1 – Predstavitev računovodskih izkazov
 - a. Razvrstitev obveznosti kot kratkoročne ali nekratkoročne. Sprememba zahteva, da mora imeti pravica podjetja do odloga izpolnitve poravnave obveznosti za najmanj 12 mesecev po datumu poročanja vsebino in mora obstajati na dan zaključka poročevalskega obdobja. Razvrstitev obveznosti se ne spremeni zaradi verjetnosti, da bo podjetje izkoristilo svojo pravico do odloga obveznosti za najmanj 12 mesecev po datumu poročanja. Standard je bil naknadno ponovno spremenjen.

- b. Nekratkoročne obveznosti zavezami. Če je pravica podjetja do odloga odvisna od tega, ali podjetje izpolnjuje določene pogoje, ti pogoji vplivajo na to, ali je pravica do odloga obstajala ob zaključku poročevalskega obdobja, če se od podjetja zahteva, da izpolnjuje pogoje na ali pred koncem poročevalskega obdobja in ne če se od podjetja zahteva, da izpolnjuje pogoje po zaključku poročevalskega obdobja. Sprememba prav tako vsebuje pojasnilo termina 'poravnava' za namen razvrstitve obveznosti kot kratkoročne ali nekratkoročne.
- Spremembe MSRP 16 – Najemi: Obveznost iz najema v transakciji prodaje in povratnega najema. Sprememba vsebuje zahtevo, da prodajalec – najemnik določi, plačilo najemnin' ali, spremenjeno plačilo najemnin' tako, da prodajalec – najemnik ne bi pripoznal dobička ali izgube, ki se nanaša na pravico do uporabe, ki jo zadrži prodajalec – najemnik.

Sprejetje teh novih standardov, sprememb k obstoječim standardom in pojasnil, ne bo imelo pomembnega vpliva na računovodske izkaze družbe.

Novi standardi in spremembe obstoječih standardov, ki jih je izdal OMRS, vendar jih EU še ni sprejela

Trenutno se MSRP, kot jih je sprejela EU, bistveno ne razlikujejo od predpisov, ki jih je sprejel Odbor za mednarodne računovodske standarde (OMRS) z izjemo naslednjih novih standardov in sprememb obstoječih standardov, ki stopijo v veljavo za poročevalsko obdobje, ki se začne 1. januarja 2024 oz. 1. januarja 2025 in jih EU še ni sprejela:

- Sprememba MRS 7 – Izkaz denarnih tokov in MSRP 7 – Finančni instrumenti: Razkritja (spremembe). OMRS je 25. maja 2023 izdal dokument Dogovori o financiranju dobaviteljev, ki spreminja MRS 7 Izkaz denarnih tokov in MSRP 7 Finančni instrumenti: Razkritja (spremembe). Te spremembe so nastale kot posledica vloge, ki jo je prejel Odbor za pojasnjevanje MSRP (Odbor) glede zahtev za predstavitev obveznosti in z njimi povezanih denarnih tokov, ki izhajajo iz dogovorov o financiranju dobavne verige ter s tem povezanih razkritij. Odbor je decembra 2020 objavil Sklep o programu dela Dogovori o financiranju dobavne verige - povratni faktoring, ki je obravnaval to predložitve na podlagi takrat veljavnih zahtev računovodskih standardov MSRP. Med tem postopkom so povratne informacije zainteresiranih strani pokazale na omejitve takratnih zahtev za obravnavanje pomembnih informacijskih potreb uporabnikov, da bi razumeli učinke finančnih dogovorov z dobavitelji na računovodske izkaze podjetja in primerjali eno podjetje z drugim. Kot odziv na te povratne informacije se je OMRS lotil izvedbe ozkega področja standardov, kar je privedlo do sprememb. Spremembe zahtevajo, da podjetja zagotovijo nekatera posebna razkritja (kvalitativna in kvantitativna) v zvezi z dogovori o financiranju dobaviteljev. Spremembe dajejo tudi napotke o značilnostih dogovorov o financiranju dobaviteljev.
- Sprememba MRS 21 – Učinki sprememb deviznih tečajev: Pomanjkanje zamenljivosti.

Družba predvideva, da uvedbe teh novih standardov in sprememb obstoječih standardov v obdobju začetne uporabe ne bo imela pomembnega vpliva na računovodske izkaze družbe.

UPORABA OCEN IN PRESOJ

Poslovodska ocena med drugim vključuje določitev življenjske dobe in preostale vrednosti nepremičnin, naprav in opreme ter neopredmetenih dolgoročnih sredstev, popravke vrednosti zalog in terjatev, predpostavke, pomembne za aktuarski izračun v povezavi z določenimi zaslužki zaposlenih in predpostavke, ki so vključene v izračun rezervacij za tožbe, ter predpostavke in ocene za slabitev dobrega imena. Ne glede na to, da poslovodstvo med pripravo predpostavk skrbno preuči vse dejavnike, ki na to lahko vplivajo, je mogoče, da se dejanske posledice poslovnih dogodkov razlikujejo od ocenjenih. Zato je treba pri računovodskih ocenah uporabiti presojo ter upoštevati morebitne spremembe poslovnega okolja, nove poslovne dogodke, dodatne informacije in izkušnje.

Podatki o pomembnih ocenah negotovosti in odločilnih presojah, ki jih je poslovodstvo pripravilo v procesu izvajanja računovodskih usmeritev in ki najbolj vplivajo na zneske v računovodskih izkazih, so podani v nadaljevanju.

Merjenje obvez za določene zasluške (Pojasnilo 3.2.9)

V okviru obvez za določene zasluške so evidentirane sedanje vrednosti pozaposlitvenih zaslužkov in jubilejne nagrade. Pripoznane so na osnovi aktuarskega izračuna, ki ga odobri poslovodstvo. Aktuarski izračun temelji na predpostavkah in ocenah, veljavnih med nastankom izračuna, ki se zaradi sprememb v prihodnje lahko razlikujejo od dejanskih predpostavk, ki bodo veljale takrat. To se nanaša predvsem na določitev diskontne stopnje, ocene fluktuacije zaposlenih, ocene smrtnosti in ocene rasti plač. Obveze za določene zasluške so zaradi kompleksnosti aktuarskega izračuna in dolgoročnega značaja postavke, občutljive za spremembe navedenih ocen.

Odloženi davki (Pojasnilo 3.2.4)

Z namenom izkazovanja ustreznega poslovnega izida v obdobju poročanja je družba obračunala tudi odložene davke. Te izkazuje kot odložene terjatve za davek. Pri obračunavanju odloženih davkov je bila uporabljena metoda obveznosti po izkazu finančnega položaja. Knjižna vrednost sredstev in obveznosti je bila primerjana z njihovo davčno vrednostjo, razlika med obema vrednostima pa je bila opredeljena kot začasna razlika. Začasne razlike so bile razdeljene na obdavčljive in odbitne. Obdavčljive začasne razlike so povečale obdavčljive zneske in odložene davčne obveznosti. Odbitne začasne razlike pa so zmanjšale obdavčljive zneske in povečale odložene davčne terjatve.

Odložene terjatve za davek in odložene obveznosti za davek se pobotajo, če obstaja zakonska pravica pobotati odmerjene terjatve za davek in odmerjene obveznosti za davek od dohodka ter so odloženi davki vezani na isto obdavčljivo pravno osebo in isti davčni organ.

Oslabitev finančnih sredstev

Sprejem standarda MSRP 9 je spremenil računovodsko obravnavo izgub zaradi oslabilte finančnih sredstev, in sicer je prejšnji pristop po računovodskem standardu MRS 39 zamenjal pristop pričakovanih kreditnih izgub (ECL – expected credit loss). Standard MSRP 9 zahteva od družbe pripoznanje popravka vrednosti pričakovanih kreditnih izgub za vse dolžniške instrumente, ki niso vrednoteni po pošteni vrednosti skozi poslovni izid in za sredstva iz pogodb. Po sprejetju standarda MSRP 9 družba ni pripoznala dodatnih oslabiltev terjatev iz poslovanja.

Družba je ponovno preverila ustreznost pripoznanja popravka vrednosti pričakovanih kreditnih izgub in ugotovila, da so slabitve terjatev iz poslovanja, ki jih v imenu družbe pripozna Eurocontrol ustrezne in v skladu z MSRP 9.

Najemi

Družba je sprejela naslednje računovodske presoje, ki pomembno vplivajo na določitev zneska pravic do uporabe in obveznosti iz najema:

- Identifikacija najemnih pogodb – družba pogodbo identificira kot najemno pogodbo, če daje družbi pravico do obvladovanja najetega sredstva. Družba sredstvo obvladuje, če lahko sredstvo uporablja in je upravičena do ekonomskih koristi, ki jih sredstvo pri uporabi prinaša.
- Določitev trajanja najema – družba določi trajanje najema kot obdobje, v katerem najema ni mogoče odpovedati, skupaj z:
 - a. obdobjem, za katero velja možnost podaljšanja najema, če je precej gotovo, da bo ta možnost tudi izrabljena;
 - b. obdobjem, za katero velja možnost odpovedi najema, če je precej gotovo, da ta možnost ne bo izrabljena.

Trajanje najema je v večini primerov določeno v najemni pogodbi. V primerih ko pogodbeno obdobje ni določeno, družba trajanje najema oceni na podlagi presoje potreb po uporabi posameznega sredstva. Pri tem se upoštevajo plani in dolgoročne poslovne usmeritve družbe.

- Določitev diskontne stopnje – diskontna stopnja je določena v višini obrestne mere, po kateri lahko družba na trgu pridobi primerljiva sredstva in s primerljivo ročnostjo.

Preizkus oslabitve dolgoročnih nefinančnih sredstev

Podatki o pomembnih ocenah negotovosti in kritičnih presojah, ki jih je poslovodstvo pripravilo v procesu izvrševanja računovodskih usmeritev in ki najmočneje vplivajo na zneske v računovodskih izkazih, so bili uporabljeni pri presoji nadomestljive vrednosti dolgoročnih nefinančnih sredstev.

KLJUČNE PRESOJE

Družba računovodske izkaze za obravnavano in predhodno obdobje sestavlja skladno z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP), kot jih je sprejela Evropska unija, zato je zaradi svoje specifične dejavnosti skrbno obravnavala Pojasnilo 12 – Dogovor o koncesiji storitev (v nadaljevanju: OPMSRP-12), ki ga je sprejel Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP) in je sestavni del Uredbe 2023/1803/EU.

Pojasnilo 12 v poglavju Področje (odstavek 5) daje upravljavcem napotek in določa pogoje za sklenitev dogovora o koncesiji storitev javno v zasebno, če:

- dajalec koncesije nadzira ali ureja, katere storitve mora upravljavec opravljati z infrastrukturo, komu jih mora zagotavljati in po kakšni ceni;
- dajalec koncesije nadzira – prek lastništva, upravičenosti do koristi ali drugače – znaten preostali delež infrastrukture ob koncu obdobja dogovora.

Poslovodstvo družbe ugotavlja, da se osnovna sredstva v izkazih pripoznajo kot opredmetena osnovna sredstva, ker niso izpolnjeni pogoji za uporabo Uredbe 2023/1803/EU, da bi se sredstva pripoznala po »modelu« finančnih sredstev ali neopredmetenih sredstev, odvisno od dogovora o koncesiji storitev.

TUJE VALUTE

Posli (transakcije in stanja), izraženi v tuji valuti, se preračunajo v evre (funkcijsko valuto družbe) po menjalnem tečaju na dan posla. Denarna sredstva in obveznosti, izražene v tuji valuti na datum poročanja, se preračunajo v evre po takrat veljavnem referenčnem tečaju ECB. Nedenarne postavke in obveznosti, katerih izvirna vrednost je izražena v tuji valuti, se pretvorijo v evre po menjalnem tečaju na datum poročanja. Tečajne razlike se pripoznajo v izkazu poslovnega izida, kar pa ne velja za razlike, ki nastanejo pri preračunu kapitalskih instrumentov, razvrščenih na razpolago za prodajo, ki se pripoznajo neposredno v vseobsegajočem donosu. Nedenarne postavke, ki so merjene po izvirni vrednosti v tuji valuti, se preračunajo v funkcijsko valuto po menjalnem tečaju, ki je veljal na dan transakcije.

KLJUČNE RAČUNOVODSKE USMERITVE

NEPREMIČNINE, NAPRAVE IN OPREMA

Nepremičnine, naprave in oprema so izkazane po svoji nabavni vrednosti oziroma po nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti in izgubo, nabrano zaradi oslabitve. Nabavna vrednost zajema stroške, ki se neposredno pripisujejo nabavi sredstev.

Deli nepremičnin, naprav in opreme, ki imajo različne dobe koristnosti, se obračunavajo kot posamezna sredstva. Dobiček ali izgubo ob odsvojitvi nepremičnin, naprav in opreme se določi kot razliko med prihodki iz odsvojitve sredstva in njegovo knjigovodsko vrednostjo ter izkaže v izkazu poslovnega izida med drugimi poslovnimi prihodki oziroma med drugimi poslovnimi odhodki.

Stroški izposojanja

Stroški izposojanja, ki jih je mogoče pripisati neposredno nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi, se usredstvi-jo kot del nabavne vrednosti zadevnega sredstva, v kolikor je dolgoročno prejeta posojilo prejeta izključno z namenom

financiranja pridobitve osnovnega sredstva ter v kolikor je doba pridobivanja sredstva daljša od enega leta. Vsi drugi stroški izposojanja se pripoznajo v izkazu poslovnega izida v obdobju, ko so nastali.

Poznejši stroški

Družba v knjigovodski vrednosti nepremičnin, naprav in opreme ob nastanku pripoznava tudi stroške zamenjave posameznega dela tega sredstva, če je verjetno, da bodo prihodnje gospodarske koristi, povezane s sredstvom, pritekale v družbo, in če je nabavno vrednost mogoče zanesljivo izmeriti. Pripoznanje knjigovodske vrednosti zamenjanega dela se odpravi. Vsi drugi stroški so v poslovnem izidu ob nastanku pripoznani kot odhodki, takoj ko do njih pride.

Amortizacija

Amortizacija se obračuna po metodi enakomernega časovnega amortiziranja ob upoštevanju ocenjene dobe koristnosti vsakega posameznega sredstva oziroma njegovih sestavnih delov. Zemljišča in sredstva v pridobivanju se ne amortizirajo.

Ocenjene dobe koristnosti so naslednje (za tekoče in predhodno obdobje):

• za gradbene objekte	od 5,0 % do 2,5 %
• za sisteme in naprave	od 14,3 % do 6,7 %
• za programsko opremo	od 33,3 % do 12,5 %
• za radarske sisteme	6,7 %
• za računalnike in računalniško opremo	od 33,3 % do 10,0 %
• za osebne avtomobile	od 25,0 % do 10,0 %
• za drugo opremo	od 25,0 % do 10,0 %.

NAJEMI

Družba ob sklenitvi pogodbe oceni, ali gre za pogodbo o najemu oziroma ali pogodba vsebuje najem. Pogodba je najemna pogodba oziroma vsebuje najem, če se z njo prenaša pravica do obvladovanja uporabe določenega sredstva za določeno obdobje v zameno za nadomestilo.

Družba kot najemnik uporablja enoten pristop pripoznavanja in merjenja za vse najeme, razen za kratkoročne najeme in najeme sredstev z nizko vrednostjo. Družba pripozna obveznosti iz najemnin in pravico do uporabe sredstev, ki predstavlja pravico do uporabe sredstev v najemu.

Pravica do uporabe sredstev

Družba pripozna pravico do uporabe sredstev na dan začetka najema (tj. na dan, ko je sredstvo v najemu na razpolago za uporabo). Pravica do sredstev se izmeri po nabavni vrednosti, zmanjšani za popravek vrednosti in izgubo zaradi oslabitve, s prilagoditvijo nabavne vrednosti ob vsakem ponovnem merjenju obveznosti iz najemnin. Stroški pravice do uporabe sredstev vključujejo znesek priznanih obveznosti iz najemnin, neposredne stroške sklenitve pogodbe o najemu in najemnino, ki jo je družba plačala na dan začetka veljavnosti najemne pogodbe ali prej, zmanjšane za prejete spodbude za najem. Pravica do uporabe sredstev se amortizira enakomerno v obdobju trajanja najema ali ocenjeni dobi koristnosti sredstev (kar je krajše), kot je opisano v nadaljevanju:

- nepremičnine 10 – 30 let,
- motorna vozila in druga oprema 3 – 5 let.

Če se ob zaključku najema lastništvo nad najetim sredstvom prenese na družbo ali če družba izrabi opcijo nakupa, se amortizacija izračuna na podlagi ocenjene dobe koristnosti sredstva.

Obveznosti iz najemnin

Na dan začetka najema pripozna družba obveznosti iz najemnin po sedanji vrednosti vseh plačil najemnine v celotnem obdobju trajanja najema. Najemnina vključuje fiksno plačilo, zmanjšano za vse terjatve za spodbude za najem,

variabilni del najemnine, ki je odvisen od ustreznega indeksa ali stopnje, in zjamčeno preostalo vrednost. V najemninu je vključena tudi cena, da lahko najemnik uveljavi opcijo nakupa, če je precej gotovo, da bo družba to opcijo izrabila ter morebitno plačilo kazni v primeru odpovedi, če je v najemni pogodbi določeno, da lahko družba uveljavlja to opcijo.

Variabilni del najemnine, ki ni odvisen od ustreznega indeksa ali stopnje, se pripozna kot strošek (razen če so stroški nastali pri proizvodnji zalog) v obdobju, v katerem se zgodi ali dogodek ali pogoj, ki sproži plačilo.

Pri izračunu sedanje vrednosti najemnin uporablja družba predpostavljeno obrestno mero za sposojanje na dan začetka najema, saj obrestne mere v najemni pogodbi ni mogoče določiti. Po datumu začetka najema se znesek obveznosti iz najemnin poveča za natečene obresti in zmanjša za vsa izvršena plačila najemnin. Poleg tega se knjigovodska vrednost obveznosti iz najemnin ponovno oceni v primeru prilagoditve ali spremembe obdobja trajanja najema, spremembe višine najemnine (npr. sprememba prihodnjih zneskov najemnine kot posledica spremembe ustreznega indeksa ali stopnje za določanje višine najemnin) ali spremembe ocene opcije nakupa najetega sredstva.

Družba je obveznosti iz najemnin pripoznala v postavki Nekratkoročne in Kratkoročne finančne obveznosti (glej pojasnilo 3.2.10 in 3.2.11).

Kratkoročni najemi in najemi sredstev z nizko vrednostjo

Družba uporablja izjemo od pripoznanja kratkoročnega najema strojev in opreme pri najemih, katerih obdobje najema traja 12 mesecev ali manj in ne vključujejo opcije nakupa. Obenem uporablja družba izjemo od pripoznanja sredstev z nizko vrednostjo in sicer v povezavi z najemom pisarniške opreme, za katero velja, da je nizke vrednosti. Pri kratkoročnih najemih in najemu sredstev z nizko vrednostjo pripozna družba strošek najemnine enakomerno v celotnem obdobju trajanja najema.

Družba kot najemodajalec

Najemne pogodbe v povezavi, s katerimi ne pride do pomembnega prenosa tveganj in koristi, povezanih z lastništvom, so razvrščene med poslovne najeme. Prihodki od najemnin se obračunavajo enakomerno v celotnem obdobju trajanja najema in pripoznajo med prihodki v izkazu poslovnega izida. Začetni neposredni stroški so dodatni stroški, ki jih je mogoče pripisati neposredno pogajanju in dogovarjanju o najemu, povečujejo knjigovodsko vrednost najetega sredstva in se pripoznajo v celotnem obdobju trajanja najema enako kot prihodki od najemnin. Pogojne najemnine se pripoznajo kot prihodek v obdobju, v katerem so zaslužene.

NEOPREDMETENA SREDSTVA

Neopredmetena sredstva, ki jih je pridobila družba in katerih dobe koristnosti so omejene, so izkazana po nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti in za izgube, nabrane zaradi oslabitve.

Poznejši stroški

Poznejši stroški v povezavi z neopredmetenimi sredstvi so usredstveni le v primerih, ko povečujejo prihodnje gospodarske koristi, ki izhajajo iz sredstva, na katerega se izdatki nanašajo. Vsi drugi stroški so v poslovnem izidu pripoznani kot odhodki, takoj ko do njih pride.

Amortizacija

Amortizacija se obračuna po metodi enakomernega časovnega amortiziranja ob upoštevanju dobe koristnosti neopredmetenih sredstev in se začne, ko je sredstvo na razpolago za uporabo. Ocenjene dobe koristnosti za programsko opremo, licence in druge pravice so od 2 do 10 let (za tekoče in predhodno obdobje).

ZALOGE

V izkazu finančnega položaja se zaloge vrednotijo po nabavni ceni. Vrednotene so po nabavni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši od obeh. Vrednost zalog obsega nabavno vrednost in druge stroške, ki se pojavljajo pri spravljajanju zalog na njihovo zdajšnje mesto in v njihovo zdajšnje stanje. Družba uporablja metodo slabitve vrednosti zalog, in sicer 5 % nabavne vrednosti zalog brez gibanja dlje kot eno leto na koncu vsakega obračunskega obdobja. Stroški nabave obsegajo kupno ceno, carino in druge dajatve, prevozne stroške, stroške pretovarjanja in druge stroške, ki jih je mogoče pripisati neposredno pridobljeni postavki zalog. Čista iztržljiva vrednost je ocenjena prodajna cena pri normalnem poslovanju, zmanjšana za stroške prodaje.

FINANČNI INSTRUMENTI

Začetno pripoznanje in merjenje

Po prvotnem pripoznanju družba razvrsti sredstva po odplačni vrednosti. Ob začetnem pripoznanju je razvrstitev finančnih sredstev odvisna od značilnosti pogodbenega denarnega toka finančnega sredstva in poslovnega modela družbe za upravljanje z njim. Z izjemo terjatev iz poslovanja, ki ne vsebujejo pomembne sestavine financiranja, ali za katere je družba uporabila praktično rešitev, ob prvotnem pripoznanju družba izmeri finančno sredstvo po pošteni vrednosti, ki je (v primeru finančnega sredstva, ki ni pripoznano po pošteni vrednosti prek poslovnega izida) povečana za stroške transakcije. Terjatve iz poslovanja, ki ne vsebujejo pomembne sestavine financiranja, ali za katere je družba uporabila praktično rešitev, se merijo po transakcijski ceni, ki je določena v skladu z določili standarda MSRP 15.

Za razvrstitev in merjenje finančnega sredstva po odplačni vrednosti mora finančno sredstvo ustvarjati denarne tokove, ki vsebujejo »izključno plačila glavnice in obresti (SPPI)« od neporavnane zneska glavnice. Tako imenovani test SPPI mora podjetje opraviti za vsak posamezen finančni instrument.

Naknadno merjenje

Po prvotnem merjenju so finančna sredstva razvrščena v štiri kategorije:

- finančna sredstva po odplačni vrednosti (dolžniški instrumenti),
- finančna sredstva po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa z recikliranjem kumulativnih dobičkov in izgub (dolžniški instrumenti),
- finančna sredstva po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa brez recikliranja kumulativnih dobičkov in izgub ob odpravi pripoznanja (kapitalski instrumenti),
- finančna sredstva po pošteni vrednosti prek poslovnega izida.

Na dan 31. 12. 2023 družba izkazuje le finančna sredstva po odplačni vrednosti.

Finančna sredstva po odplačni vrednosti (dolžniški instrumenti)

Ta kategorija finančnih sredstev je najpomembnejša za družbo. Družba meri finančna sredstva po odplačni vrednosti, če sta izpolnjena oba naslednja pogoja:

- družba ima finančno sredstvo v posesti v okviru poslovnega modela, s ciljem posedovanja finančnih sredstev za namen zbiranja pogodbenih denarnih tokov in
- pogodbeni pogoji finančnega sredstva določajo, da družba pripozna denarne tokove iz naslova finančnih sredstev, ki so izključno plačila glavnice in obresti od neporavnane glavnice.

Finančna sredstva po odplačni vrednosti se po prvotnem pripoznanju merijo z uporabo metode efektivnih obresti (EIR), z obračunom morebitne izgube iz oslabitve. Dobički in izgube se pripoznajo v poslovnem izidu ob odpravi, spremembi ali oslabitvi teh sredstev.

Odprava pripoznanja

Družba odpravi pripoznanje finančnega sredstva (ali, kadar je ustrezno del finančnega sredstva ali del skupine sorodnih finančnih sredstev) iz izkaza finančnega položaja družbe, če:

- so potekle pravice do prejema denarnih tokov iz naslova sredstva ali
- je družba svoje pravice do prejema denarnih tokov iz naslova sredstva prenesla ali prevzela obvezo, da v doglednem času v celoti poravnava prejem denarnih tokov tretjim osebam v okviru „prehodne“ ureditve in (a) je družba prenesla vsa tveganja in koristi iz naslova sredstva ali (b) ni niti prenesla niti ohranila večine tveganj in koristi iz naslova sredstva, temveč je prenesla obvladovanje le tega.

Ob prenosu svoje pravice do prejema denarnih tokov iz naslova sredstva ali ob sprejemu prehodne ureditve, družba oceni če in v kolikšni meri je ohranila tveganja in koristi iz naslova lastništva. Če družba ni niti prenesla niti ohranila večine tveganj in koristi iz naslova sredstva in ni prenesla obvladovanja sredstva, potem nadaljuje s pripoznanjem prenesenega sredstva v obsegu svoje neprekinjene udeležbe v sredstvu. V tem primeru mora družba pripoznati tudi s tem povezano obvezo. Preneseno sredstvo in z njim povezana obveza se merita z uporabo metode, ki odraža pravice in obveznosti, ki jih je družba ohranila.

OSLABITEV SREDSTEV

Oslabitev finančnih sredstev

Družba pripozna popravek vrednosti za pričakovane kreditne izgube (ECL) za vse dolžniške instrumente, ki niso izkazani po pošteni vrednosti prek poslovnega izida. Pričakovane kreditne izgube predstavljajo razliko med pogodbenimi denarnimi tokovi, ki so zapadli po pogodbi, in vsemi denarnimi tokovi, za katere družba pričakuje, da jih bo prejela, diskontirani na približek prvotne efektivne obrestne mere. Pričakovani denarni tokovi vključujejo denarne tokove od prodaje sredstev zavarovanja ali drugih kreditnih povečanj, ki so sestavni del pogodbenih pogojev.

Za izračun pričakovanih kreditnih izgub pri terjatvah iz poslovanja in sredstvih iz pogodb, uporablja družba poenostavljen pristop. Glede na to ne spremlja sprememb v kreditnem tveganju, temveč na vsak datum poročanja pripozna popravek vrednosti za kreditne izgube skozi celotno življenjsko dobo pričakovanih kreditnih izgub.

Oslabitev nefinančnih sredstev

Družba ob vsakem datumu poročanja preveri knjigovodsko vrednost pomembnih nefinančnih sredstev z namenom, da ugotovi, ali so prisotni znaki oslabitve. Če tovrstni znaki obstajajo, se oceni nadomestljiva vrednost sredstva.

Nadomestljiva vrednost sredstva ali denar ustvarjajoče enote je vrednost pri uporabi ali poštena vrednost, zmanjšana za stroške prodaje, in sicer tista, ki je višja. Pri določanju vrednosti sredstva pri uporabi se pričakovani prihodnji denarni tokovi diskontirajo na njihovo sedanjo vrednost z uporabo diskontne mere pred obdavčitvijo, ki odraža sprotne tržne ocene časovne vrednosti denarja in tveganja, ki so značilna za sredstvo. Za namen preizkusa oslabitve se sredstva, ki jih ni mogoče preizkusiti posamično, uvrstijo v najmanjšo možno skupino sredstev, ki ustvarjajo denarne tokove iz nadaljnje uporabe in ki so pretežno neodvisna od prejemkov drugih sredstev ali skupin sredstev (denar ustvarjajoča enota).

Oslabitev sredstva ali denar ustvarjajoče enote se pripozna, kadar njena knjigovodska vrednost presega njeno nadomestljivo vrednost. Oslabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida. Izguba, ki se pri denar ustvarjajoči enoti pripozna zaradi oslabitve, se razporedi tako, da se najprej zmanjša morebitna knjigovodska vrednost dobrega imena, razporejenega na denar ustvarjajočo enoto, nato pa na druga sredstva enote (skupine enot), sorazmerno s knjigovodsko vrednostjo vsakega sredstva v enoti.

DENAR IN DENARNI USTREZNIKI

Denar in denarni ustrezniki, ki jih sestavljajo knjižni denar na računih pri banki na odpoklic ter denar na poti, se izkazujejo po nominalni vrednosti in se merijo po odplačni vrednosti.

FINANČNE OBVEZNOSTI

Finančne obveznosti se ob začetnem pripoznanju razvrstijo med finančne obveznosti prek poslovnega izida, prejeta posojila, obveznosti iz poslovanja ali v skupino izvedeni finančni instrumenti, ki so določeni kot instrumenti učinkovitega varovanja pred tveganjem.

PREJETA IN DANA POSOJILA

Ta skupina je najpomembnejša postavka finančnih instrumentov družbe. Po začetnem pripoznanju se dana in prejeta posojila merijo po odplačni vrednosti z uporabo metode efektivne obrestne mere. Ob odpravi pripoznanja finančne obveznosti, se vsi dobički in izgube pripoznajo v poslovnem izidu in v okviru amortizacije efektivne obrestne mere. Odplačna vrednost se obračuna upoštevajoč morebitne popuste ali premije ob nakupu ter pristojbine ali stroške, ki so sestavni del efektivne obrestne mere. Amortizacija efektivne obrestne mere se v izkazu poslovnega izida izkaže v okviru stroškov financiranja. V to skupino običajno sodijo obrestovana dana in prejeta posojila.

Finančna sredstva in finančne obveznosti se pobotajo, pri čemer se neto razlika prikaže v izkazu finančnega položaja, če obstaja trenutno izvršljiva pravna pravica za pobotanje pripoznanih zneskov in če namerava družba izvesti poravnavo na neto osnovi s hkratnim unovčenjem sredstev in poravnavo obveznosti.

Med finančne obveznosti družba zajema prejeta posojila in poslovne obveznosti.

Glede na zapadlost so razvrščene med kratkoročne finančne obveznosti (zapadlost do 12 mesecev po datumu izkaza finančnega položaja) ali dolgoročne finančne obveznosti (zapadlost nad 12 mesecev po datumu izkaza finančnega položaja).

Prav tako se poslovne vrednosti merijo po odplačni vrednosti.

Poslovne obveznosti

Poslovne obveznosti so dobaviteljski krediti za kupljeno blago ali kupljene storitve, obveznosti do zaposlencev za opravljeno delo, obveznosti do financerjev v zvezi z obrestmi in podobnimi postavkami, obveznosti do države iz naslova davkov, tudi obračunanega davka na dodano vrednost, ter obveznosti v zvezi z razdelitvijo poslovnega izida.

Odprava pripoznanja

Pripoznanje finančne obveznosti se odpravi, ko je obveznost poravnana, preklicana ali preneha veljati. Kadar podjetje obstoječo finančno obveznost zamenja z drugo istega posojilodajalca pod bistveno drugačnimi pogoji ali se pogoji obstoječe obveznosti bistveno spremenijo, se taka zamenjava ali sprememba obravnava kot odprava pripoznanja prvotne obveznosti in pripoznanje nove obveznosti. Razlika v neodpisani vrednosti finančne obveznosti se pripozna v izkazu poslovnega izida.

KRATKOROČNI ZASLUŽKI ZAPOSLENIH

Obveze za kratkoročne zasluške zaposlenih se merijo brez diskontiranja in se izkažejo med odhodki, ko je delo zaposlenega v povezavi z določenim kratkoročnim zaslužkom opravljeno.

NEKRATKOROČNI ZASLUŽKI ZAPOSLENIH

Rezervacije za pozaposlitvene zasluške in jubilejne nagrade

Družba je skladno s predpisi zavezana k izplačilu jubilejnih nagrad zaposlenim in pozaposlitvenih zaslužkov, za kar so oblikovane rezervacije. Druge pokojninske obveznosti ne obstajajo.

Rezervacije so oblikovane v vrednosti ocenjenih prihodnjih izplačil za pozaposlitvene zasluzke in jubilejne nagrade, diskontirane na datum poročanja, za zaposlene v tistih državah, kjer obstaja zakonska obveza za izplačilo pozaposlitvenih zaslužkov in jubilejnih nagrad. V izračunu so upoštevani stroški pozaposlitvenih zaslužkov in strošek vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Pri izračunu je uporabljena metoda projicirane enote. V izkazu poslovnega izida se pripoznajo stroški dela in stroški obresti, preračun pozaposlitvenih zaslužkov oziroma nerealiziranih aktuarskih dobičkov ali izgub pa v drugem vseobsegajočem donosu ter za jubilejne nagrade v izkazu poslovnega izida. Predpostavke so pojasnjene v poglavju 3.2.9.

REZERVACIJE

Rezervacije se pripoznajo, če ima družba zaradi preteklega dogodka pravne ali posredne obveze, ki jih je mogoče zanesljivo oceniti, in če je verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi. Družba določi rezervacije z diskontiranjem pričakovanih prihodnjih denarnih tokov po meri pred obdavčitvijo, ki odraža obstoječe ocene časovne vrednosti denarja, in po potrebi tveganja, ki so značilna za obveznost.

PRIHODKI OD PRODAJE OPRAVLJENIH STORITEV

Prihodki iz pogodb s kupci se pripoznajo ob prenosu storitev na kupca v znesku, ki odraža nadomestilo, za katerega družba meni, da bo upravičena v zameno za te storitve.

ZNESKI IZ POGODB

Sredstva iz pogodb s kupci

Sredstva iz pogodb predstavljajo pravico do nadomestila v zameno za storitve, ki jih družba prenese na kupca. Če družba opravi prenos storitev na kupca preden kupec poravna nadomestilo ali pred zapadlostjo nadomestila v plačilo, se nadomestilo pripozna kot pogojna obveznost iz pogodbe. Družba nima sredstev iz pogodb s kupci.

Terjatve iz poslovanja

Terjatev predstavlja pravico družbe do brezpogojnega zneska nadomestila, tj. nadomestilo zapade v plačilo v določenem roku. Ostala določila so določena v nefinančnih instrumentih.

Obveznosti iz pogodb s kupci

Obveznosti iz pogodb predstavljajo obveznost prenosa storitev na kupca v zameno za nadomestilo, ki ga je družba prejela od kupca (ali ga je kupec dolžan poravnati). Če kupec nadomestilo poravna pred prenosom storitev na kupca, se obveznost iz pogodbe pripozna na dan poravnave ali na dan zapadlosti v plačilo (kar nastopi prej). Obveznosti iz pogodbe se pripoznajo kot prihodki, ko kupec in družba izpolnita svojo izvršitveno obvezo po pogodbi.

DRŽAVNE PODPORE

Prihodki iz naslova državnih podpor se v začetku pripoznajo, ko obstaja sprejemljivo zagotovilo, da bo družba prihodke prejela in da bo izpolnila pogoje v povezavi z njimi. Prihodki, prejeti za kritje stroškov, se pripoznavajo dosledno kot prihodki v obdobjih, v katerih nastajajo zadevni stroški, ki naj bi jih ti prihodki nadomestili. S sredstvi povezani prihodki se v izkazu poslovnega izida pripoznavajo dosledno med drugimi prihodki iz poslovanja v dobi koristnosti posameznega sredstva.

FINANČNI PRIHODKI IN FINANČNI ODHODKI

Finančni prihodki od obresti se pripoznajo ob njihovem nastanku z uporabo efektivne obrestne mere.

Finančni odhodki obsegajo stroške izposojanja in se v izkazu poslovnega izida pripoznajo po metodi efektivnih obresti, razen tistih, ki se pripišejo nepremičninam, napravam in opreми v gradnji ali pripravi.

DAVEK OD DOHODKA PRAVNIH OSEB

Davek od dohodka pravnih oseb poslovnega leta vključuje odmerjeni in odloženi davek. Davek od dohodka pravnih oseb se izkaže v izkazu poslovnega izida, razen v delu, ki je povezan s postavkami, izkazanimi neposredno v izkazu vseobsegajočega donosa. Odmerjeni davek se obračuna od obdavčljivega dobička za poslovno leto po davčnih stopnjah, ki veljajo na datum poročanja, in od morebitne prilagoditve davčnih obveznosti v povezavi s preteklimi poslovnimi leti.

ODLOŽENE TERJATVE ZA DAVEK

Odložene terjatve za davek se pripozna v vrednosti verjetnega razpoložljivega prihodnjega obdavčljivega dobička, v breme katerega bo v prihodnje mogoče uporabiti odloženo terjatev. Odložene terjatve za davek se zmanjšajo za znesek, za katerega ni več verjetno, da bo zanj mogoče uveljaviti davčno olajšavo, povezano s sredstvom.

Pri izkazovanju odloženega davka se uporablja metoda obveznosti po izkazu finančnega položaja, pri čemer se upoštevajočasne razlike med knjigovodsko vrednostjo sredstev in obveznostmi za potrebe finančnega poročanja ter vrednostmi za potrebe davčnega poročanja. Znesek odloženega davka temelji na pričakovanem načinu povračila oziroma poravnave knjigovodske vrednosti sredstev in obveznosti ob uporabi davčnih stopenj, veljavnih na datum poročanja. Odložene terjatve za davek in odložene obveznosti za davek se pobotajo, če obstaja zakonska pravica pobotati odmerjene terjatve za davek in odmerjene obveznosti za davek od dohodka ter so odloženi davki vezani na isto obdavčljivo pravno osebo in isti davčni organ. Konec leta 2023 je družba, glede na zakonsko spremembo, veljavno od 1. 1. 2024 dalje, uporabila davčno stopnjo v višini 22 %. Konec leta 2022 pa 19 % davčno stopnjo.

3.2 POJASNILA K POSTAVKAM RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Vsa pojasnila se nanašajo na leto 2023, če ni drugače navedeno. Denarne enote v preglednicah so izkazane v evrih (EUR) brez centov.

3.2.1 Neopredmetena sredstva

2023

Vsebina	Premoženjske pravice	Aktivne časovne razmejitve	Neopredmetena sredstva v pridobivanju	Skupaj
Nabavna vrednost				
Stanje 01.01.2023	3.959.287	699.003	0	4.658.290
Nove pridobitve	628.276	10.135	1.065	639.476
Prenos iz kratkoročnih AČR	0	83.390	0	83.390
Odtujitve	-3.534	0	0	-3.534
Stanje 31.12.2023	4.584.029	792.528	1.065	5.377.622
Nabrani popravek vrednosti				
Stanje 01.01.2023	2.441.815	559.065	0	3.000.880
Amortizacija	561.053	0	0	561.053
Odtujitve	-3.534		0	-3.534
Prenos v odhodke	0	85.293	0	85.293
Stanje 31.12.2023	2.999.334	644.358	0	3.643.692
Neodpisana vrednost				
Stanje 01.01.2023	1.517.472	139.938	0	1.657.410
Stanje 31.12.2023	1.584.695	148.170	1.065	1.733.930

Med pomembne pridobitve premoženjskih pravic v letu 2023 sodi nadgradnja sistema FDPS (325.225 EUR), nadgradnja sistema za avtomatizirano kibernetsko obrambo (63.976 EUR), nakup sistema za ocenjevanje varnosti in tveganj dobavne verige (49.696 EUR), nakup sistema Bullwall Ransomware Protection (41.388 EUR) in nadgradnja programske podpore za upravljanje z dokumentarnim gradivom (pošto) – Docuware (34.860 EUR).

Delež v celoti odpisanih neopredmetenih sredstev glede na stanje nabavne vrednosti na dan 31. 12. 2023 znaša 33,10 %. Družba na dan 31. 12. 2023 nima obvez za nakupe neopredmetenih osnovnih sredstev.

2022

Vsebina	Premoženjske pravice	Aktivne časovne razmejitve	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje 1. 1. 2022	3.656.338	675.276	4.331.614
Nove pridobitve	302.949	107.117	410.066
Zmanjšanje (prenos na kratkoročne druge terjatve)	0	-83.390	-83.390
Stanje 31. 12. 2022	3.959.287	699.003	4.658.290
Nabrani popravek vrednosti			
Stanje 1. 1. 2022	1.826.990	488.445	2.315.435
Amortizacija	614.825	70.620	685.445
Stanje 31. 12. 2022	2.441.815	559.065	3.000.880
Neodpisana vrednost			
Stanje 1. 1. 2022	1.829.348	186.831	2.016.179
Stanje 31. 12. 2022	1.517.472	139.938	1.657.410

3.2.2 Opredmetena osnovna sredstva

2023

Vsebina	Zemljiš- ča	Zgradbe	Zgradbe - stvarni vložek 2013	Zgradbe - pravica do uporabe	Zgradbe v pridobi- vanju	Oprema	Oprema - pravica do upo- rabe	Oprema v pridobi- vanju	Drobni inventar in druga oprema	Skupaj
Nabavna vrednost										
Stanje 01.01.2023	17.638	17.087.453	61.839	3.407.992	42.972	37.228.832	291.235	1.066.119	68.016	59.272.096
Nove pridobitve	0	0	0	0	0	440.023	178.142	1.442.434	2.482	2.063.081
Prenos v uporabo	0	0	0	0	0	394.489	0	-394.489	0	0
Odtujitve	0	0	0	0	0	-371.915	-140.756	0	-2.818	-515.489
Stanje 31.12.2023	17.638	17.087.453	61.839	3.407.992	42.972	37.691.429	328.621	2.114.064	67.680	60.819.688
Nabrani popravki vrednosti										
Stanje 01.01.2023	0	4.994.129	33.433	1.087.129	0	32.273.399	215.736	0	62.717	38.666.543
Amortizacija	0	528.065	2.013	193.130	0	1.448.776	54.809	0	1.577	2.228.370
Odtujitve	0	0	0	0	0	-368.176	-140.756	0	-2.818	-511.750
Stanje 31.12.2023	0	5.522.194	35.446	1.280.259	0	33.353.999	129.789	0	61.476	40.383.163
Neodpisana vrednost										
Stanje 01.01.2023	17.638	12.093.324	28.406	2.320.863	42.972	4.955.433	75.499	1.066.119	5.299	20.605.553
Stanje 31.12.2023	17.638	11.565.259	26.393	2.127.733	42.972	4.337.430	198.832	2.114.064	6.204	20.436.525

Vsebina	1. 1. 2023	Popravek	31. 12. 2023
Naložbene nepremičnine	204.042	0	204.042
SKUPAJ	204.042	0	204.042

Nabavna vrednost zemljišča »stari hangar Brnik« je bila na naložbene nepremičnine v znesku 204.042 EUR prenesena na dan 31. 12. 2022.

Delež v celoti odpisanih opredmetenih osnovnih sredstev glede na stanje nabavne vrednosti na dan 31. 12. 2023 znaša 40,98 %.

Najpomembnejše pridobitve v letu 2023 so:

- nabava VHF sistema na lokaciji Krim (509.471 EUR),
- nadgradnja AFTN/AMHS sistema (163.205 EUR),
- razširitev sistema WAM (MAM) (300.246 EUR),
- nabava računalniške in strojne opreme za operativni sistem Safety Net (128.933 EUR),
- nabava videozidu za tehnično nadzorni center in pripadajoča strežniška oprema (180.373 EUR),
- nabava radarskih in pomožnih zaslonov OKZP (237.550 EUR),
- nabava strežnikov za pred produkcijsko okolje (80.647 EUR).

Na dan 31. 12. 2023 niso obstajale obveze za nakup osnovnih sredstev.

Družba nima zastavljenih osnovnih sredstev ali sredstev, pridobljenih na osnovi finančnega najema.

Družba nima sredstev, ki se ne uporabljajo in bi bila določena kot nekratkoročna sredstva za prodajo.

2022

Vsebina	Zemljišča	Zgradbe	Zgradbe - stvarni vložek 2013	Zgradbe - dolgoročni najemi	Zgradbe - pravica do uporabe	Oprema	Oprema - pravica do uporabe	Oprema v pridobivanju	Drobni inventar in druga oprema	Skupaj
Nabavna vrednost										
Stanje 1. 1. 2022	221.680	17.087.453	61.839	3.252.252	42.000	36.329.494	291.235	296.398	68.774	57.651.125
Nove pridobitve	0	0	0	155.740	972	273.440	0	1.546.963	620	1.977.735
Prenos v uporabo	0	0	0	0	0	777.242	0	-777.242	0	0
Odtujitve	0	0	0	0	0	-151.344	0	0	-1.378	-152.722
Prenos na naložbene nepremičnine	-204.042	0	0	0		0	0	0	0	-204.042
Stanje 31. 12. 2022	17.638	17.087.453	61.839	3.407.992	42.972	37.228.832	291.235	1.066.119	68.016	59.272.096
Nabrani popravek vrednosti										
Stanje 1. 1. 2022	0	4.474.868	31.420	801.948	0	30.593.828	151.387	0	63.343	36.116.794
Amortizacija	0	519.261	2.013	285.181	0	1.830.640	64.349	0	752	2.702.196
Odtujitve	0	0	0	0	0	-151.069	0	0	-1.378	-152.447
Stanje 31. 12. 2022	0	4.994.129	33.433	1.087.129	0	32.273.399	215.736	0	62.717	38.666.543
Neodpisana vrednost										
Stanje 1. 1. 2022	221.680	12.612.585	30.419	2.450.304	42.000	5.735.666	139.848	296.398	5.431	21.534.331
Stanje 31. 12. 2022	17.638	12.093.324	28.406	2.320.863	42.972	4.955.433	75.499	1.066.119	5.299	20.605.553

NAJEMI

Družba kot najemnik

Za potrebe svojega poslovanja ima družba v najemu nepremičnine, vozila in pisarniško ter drugo opremo. Trajanje najema nepremičnin je od pet do trideset let, motornih vozil in opreme pa od enega do pet let. Plačilo obveznosti najemnika iz najema sredstev je zavarovano z lastništvom najemodajalca nad temi sredstvi. V povezavi s številnimi najemnimi pogodbami ima družba opcijo podaljšanja ali odpovedi najema ter pravico do plačila variabilnega dela najemnine, kar je podrobneje opisano v nadaljevanju.

Družba je za najem nekatere opreme sklenila najemne pogodbe, katerih trajanje najema je eno leto ali manj, v najemu pa ima tudi pisarniško opremo z nizko vrednostjo. Za pripoznanje obveznosti iz kratkoročnih najemov in najemov sredstev z nizko vrednostjo uporablja družba izjemo, ki jo omogoča standard.

Gibanje knjigovodske vrednosti pravic do uporabe sredstev v obračunskem obdobju

Vsebina	Začetno pripoznanje 1. 1. 2023	Povečanje v 2023	Zmanjšanje v 2023	31. 12. 2023
SREDSTVA				
Pravica do uporabe najetih sredstev	2.396.362	178.142	247.939	2.326.565
Skupaj sredstva	2.396.362	178.142	247.939	2.326.565
KAPITAL IN OBVEZNOSTI				
Nekratkoročne obveznosti				
Obveznosti iz najemov	1.783.004	114.949	368.062	1.529.891
Kratkoročne obveznosti				
Obveznosti iz najemov	223.962	355.274	223.962	355.274
Skupaj kapital in obveznosti	2.006.966	470.223	592.024	1.885.165

V letu 2023 je družba v izkazu finančnega položaja povečala obveznosti za najemnine iz pravice do uporabe sredstev v znesku 178.142 EUR in zmanjšala obveznosti za plačila v znesku 223.962 EUR.

Sredstva so se iz naslova dolgoročnih najemov povečala v znesku 355.274 EUR in zmanjšala na podlagi obračuna amortizacije v znesku 247.939 EUR.

Plačila za obveznosti iz naslova dolgoročnih najemov so znašala 223.962 EUR, plačila za najeme manjših vrednosti pa 278.773 EUR.

Skupaj pripoznano v izkazu poslovnega izida

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Amortizacija pravic do uporabe	247.939	349.530
Stroški najema malih vrednosti	278.773	129.400
Poslovni izid iz poslovanja	526.712	478.930
Odhodki financiranja	47.780	45.411
Skupaj pripoznano v izkazu poslovnega izida	574.492	524.341

3.2.3 Dolgoročne finančne naložbe

Evropska zakonodaja o enotnem evropskem nebu (SES) zahteva od držav članic Evropske unije ustanovitev funkcionalnih blokov zračnega prostora (Functional Airspace Blocks – FABs), med drugim funkcionalnih blokov zračnega prostora, ki temeljijo na operativnih zahtevah in so določeni ne glede na državne meje, kjer je izvajanje storitev navigacijskih služb zračnega prometa in povezanih nalog zasnovano na delovanju in optimizaciji z namenom uvedbe okrepljenega sodelovanja med izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa v vsakem funkcionalnem bloku zračnega prostora. Da bi izpolnile to obveznost, so Avstrija, Bosna in Hercegovina, Češka, Hrvaška, Madžarska, Slovaška in Slovenija 5. maja 2011 na Brdu pri Kranju sklenile mednarodni sporazum – Sporazum o vzpostavitvi funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (»Sporazum FAB CE«), ki je začel veljati 20. marca 2012 (za Republiko Slovenijo 3. avgusta 2012), in ustanovile Funkcionalni blok zračnega prostora Srednje Evrope (»FAB CE«). Sočasno so izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa teh držav sklenili Sporazum o sodelovanju izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa držav FAB CE (ANSP Sporazum o sodelovanju), 30. maja 2011 pa je bil sklenjen še Sporazum o sodelovanju nacionalnih nadzornih organov držav FAB CE.

Izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE, razen BHANSA, so skladno z odločitvijo odbora direktorjev izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa (CEOC) in z namenom krepitev sodelovanja med izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter izpolnjevanja zahtev zakonodaje enotnega evropskega neba ustanovili skupno družbo FABCE, letalske storitve, d. o. o., s sedežem na Zgornjem Brniku, ki je bila 17. 11. 2014 vpisana v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kranju. Družba ima v FABCE, letalske storitve, d. o. o., dolgoročno naložbo v višini 16.000 EUR, ki predstavlja 1/6 deleža novoustanovljene družbe. Naložba je pripoznana po nabavni vrednosti.

3.2.4 Odložene terjatve za davke

Terjatve za odložene davke je družba pripoznala iz začasnih razlik med davčnimi in knjigovodskimi vrednostmi dolgoročnih rezervacij za jubilejne nagrade in pozaposlitvene zasluge ter neizkoriščene olajšave v osnovna sredstva.

2023

Vsebina	31.12.2022	Povečanje	Zmanjšanje	31.12.2023
Za jubilejne nagrade	27.154	2.863	0	30.017
Za odpravnine ob upokojitvi	198.239	352.161	0	550.400
Za neizkoriščene olajšave v OS	49.574	0	49.574	0
SKUPAJ	274.967	355.023	49.574	580.417

Učinki odloženih davkov v znesku 305.450 EUR so bili pripoznani v Izkazu poslovnega izida.

2022

Vsebina	31. 12. 2021	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2022
Za jubilejne nagrade	21.539	5.615	0	27.154
Za odpravnine ob upokojitvi	263.169	0	64.930	198.239
Za neizkoriščene olajšave v OS	0	49.574	0	49.574
SKUPAJ	284.708	55.189	64.930	274.967

Ob zaključku poslovnega obdobja, na dan 31. 12. 2023 je družba, glede na zakonsko spremembo, veljavno od 1. 1. 2024 dalje, uporabila davčno stopnjo v višini 22 %. Konec leta 2022 pa 19 % davčno stopnjo.

3.2.5 Zaloge

Družba ima na zalogi predvsem vitalne rezervne dele za radarske sisteme. Zaloge so ob začetnem pripoznavanju vrednotene po nabavni vrednosti. Družba uporablja metodo slabitve vrednosti zalog, in sicer 5 % nabavne vrednosti zalog brez gibanja dlje kot 1 leto na koncu vsakega obračunskega obdobja. Odpisi vrednosti zalog so razkriti v poglavju 3.2.19.

Vsebina	31. 12. 2022	Nabava	Poraba	Slabitev	31. 12. 2023
Rezervni deli	355.554	14.265	5.870	26.207	337.742
Blago namenjeno prodaji	4.552	0	3.083	0	1.469
SKUPAJ	360.106	14.265	8.953	26.207	339.211

3.2.6 Kratkoročne poslovne terjatve

Vsebina	Bruto 31. 12. 2023	Popravek vrednosti	Knjigovodska vrednost 31. 12. 2023	31. 12. 2022
Terjatve do kupcev do kupcev v državi	329.935	0	329.935	278.766
Terjatve do kupcev do kupcev v tujini	7.975.376	1.557.970	6.417.406	5.638.173
Terjatve do državnih institucij	158.628	0	158.628	181.675
Druga sredstva	609.529	0	609.529	630.397
SKUPAJ	9.073.468	1.557.970	7.515.498	6.729.011

Druga sredstva predstavljajo kratkoročno odložene stroške za:

- plačano članarino organizaciji Eurocontrol,
- plačana članarino organizaciji CANSO,
- plačana izobraževanja organizaciji Eurocontrol, ki bodo izvedena v letu 2024 ter
- plačan letni strošek podpore in vzdrževanja ADMT sistema.

GIBANJE POPRAVKA VREDNOSTI TERJATEV

Vsebina	2023	2022
Stanje 1. 1.	1.447.886	1.280.014
Oblikovanje popravkov vrednosti v letu (neto znesek)	110.084	167.872
Izterjane odpisane terjatve (neto znesek)	0	0
Dokončen odpis (izbris) terjatev	0	0
Stanje 31.12.	1.557.970	1.447.886

Popravek vrednosti terjatev je oblikovan v znesku 1.557.970 EUR. Družba je preverila ustreznost pripoznanja popravka vrednosti terjatev in ugotovila, da je popravek vrednosti terjatev primeren, ustrezen ter v skladu z MSRP 9 (glej pojasnilo 3.2.19).

TABELA STAROSTNE STRUKTURE TERJATEV DO KUPCEV (PO SLABITVI TERJATEV)

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Nezapadle terjatve	6.698.852	5.890.596
Terjatve zapadle do 30 dni	13.883	0
Terjatve zapadle do 90 dni	6.006	975
Terjatve zapadle nad 90 dni	28.600	25.368
SKUPAJ	6.747.341	5.916.939

3.2.7 Denarna sredstva

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Nova Ljubljanska banka d. d.	4.871.734	60.698
SKB banka d. d.	578.909	75.022
Banka Intesa Sanpaolo d. d.	70.400	1.842.613
Unicredit banka Slovenija d. d.	13.126	274.945
SKUPAJ	5.534.169	2.253.278

3.2.8 Kapital

Družba je poslovno leto 2023 zaključila s čistim poslovnim izidom v višini 4.651.720 EUR.

Kapital družbe se je v letu 2023 povečal in na 31. 12. 2023 znaša 12.397.024 EUR ter je sestavljen iz vpoklicanega kapitala, zakonskih rezerv, drugih rezerv in rezerv nastalih zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti.

3.2.9 Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

2023

Vsebina	Jubilejne nagrade in pozaposlitveni zasluški	Tožbe in odškodnine	Druge rezervacije	Druge pasivne časovne razmejitve	Skupaj
Stanje 1. 1. 2023	2.372.561	0	0	0	2.372.561
Oblikovanje	3.302.236	0	0	0	3.302.236
Odprava	-258.994	0	0	0	-258.994
Poraba	-139.285				-139.285
Prenos na kratkoročni del	0	0	0	0	0
Stanje 31. 12. 2023	5.276.518	0	0	0	5.276.518

2022

Vsebina	Jubilejne nagrade in pozaposlitveni zaslužki	Tožbe in o dškodnine	Druge rezervacije	Druge pasivne časovne razmejitev	Skupaj
Stanje 1. 1. 2022	2.710.555	0	0	0	2.710.555
Oblikovanje	233.909	0	0	0	233.909
Odprava	-571.903	0	0	0	-571.903
Prenos na kratkoročni del	0	0	0	0	0
Stanje 31. 12. 2022	2.372.561	0	0	0	2.372.561

Na osnovi aktuarskega izračuna, ki ga je odobrilo poslovodstvo družbe, so bile pripoznane rezervacije za jubilejne nagrade in pozaposlitvene zaslužke. Ustrezno temu so bile usklajene tudi terjatve za odložene davke.

Skladno s 95. členom Kolektivne pogodbe za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa, ki je v veljavo stopila 1. 8. 2024, delavcem družbe pripada pravica do odpravnine ob upokojitvi v višini od 4 do 7 kratnika delavčeve povprečne bruto plače za zadnje tri mesece pred prenehanjem pogodbe o zaposlitvi, v odvisnosti od njegove izpolnjene neprekinjene delovne dobe pri delodajalcu in njegovih pravnih prednikih, medtem ko je pred uveljavitvijo zgoraj navedene kolektivne pogodbe delavcem pripadala pravica do odpravnine v višini treh povprečnih mesečnih plač v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma v višini treh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece, če je to za delavca ugodnejše, kar je povzročilo bistveno povišanje rezervacij iz tega naslova.

AKTUARSKE METODE

Merjenje sedanjih vrednosti obvez za dolgoročne zaslužke zaposlenih (izračunavanje rezervacij) je izvedeno skladno z MRS 19, in sicer:

- Uporablja se aktuarska metoda - metoda predvidene pomembnosti enot (metoda obračunavanja zaslužkov sorazmerno z opravljenim delom ali kot metoda zaslužkov na leta službovanja v družbi), ki omogoča izdelavo zanesljive ocene končnih stroškov zaslužkov, ki so jih zaposleni dobili v zameno za svoje službovanje v tekočem in preteklih obdobjih.
- Zaslužki se pripišejo tekočemu in preteklim obdobjem.
- Ocenjene so demografske (umrljivost in fluktuacija zaposlenih) in finančne (prihodnja povečanja plač) aktuarske predpostavke, ki bodo vplivale na stroške zaslužkov (točka 8).
- Za ugotovitev sedanje vrednosti obveznosti za dolgoročne zaslužke zaposlenih so končni stroški zaslužkov, ki so jih zaposleni dobili v zameno za svoje službovanje v družbi v tekočem in preteklih obdobjih, diskontirani.

Aktuarske predpostavke in primerljive vrednosti

V izračunu so se upoštevale aktuarske predpostavke, predstavljene v nadaljevanju.

Demografske predpostavke:

- **Tablice smrtnosti:**
 - Tablice smrtnosti prebivalstva Slovenije iz leta 2007, ločene za moške in ženske, znižane za 10 % (aktivna populacija).
 - Na dan 31. 12. 2023 to pomeni 0,4 % povprečno smrtnost zaposlenih za naslednje poslovno leto (pričakovano zmanjšanje števila zaposlenih zaradi smrti).
 - Povprečna starost zaposlenih na dan 31. 12. 2023 znaša 46,1 let, na dan 31. 12. 2022 je znašala 47,0 let.
- **Fluktuacija zaposlenih:**
 - Fluktuacija zaposlenih zaradi odpovedi delovnega razmerja s strani delojemalca: linearno padajoča od 4,0 % pri 18 letih do 0,0 % pri 58 letih, nato konstantna 0,0 %.

- Na dan 31. 12. 2023 to pomeni povprečno letno fluktuacijo 1,3 % za naslednje poslovno leto.
 - Fluktuacija zaposlenih zaradi večjega obsega odpovedi delovnega razmerja s strani delodajalca ni upoštevana.
- **Upokojevanje:**
 - Predviden datum upokojitve za posameznega zaposlenega je izračunan na podlagi podatkov o spolu, datumu rojstva in doseženi skupni delovni dobi na dan 31. 12. 2023 v skladu s 27. členom Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (upoštevajo se pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine) in s 3. alineo 1. odstavka 28. člena (delo pred 18. letom). Vključen je tudi pogoj, da se ženske ne bodo upokojile pred 56. in moški ne pred 58. letom starosti ne glede na skupno delovno dobo.
 - Ne glede na zgornjo alineo se je upošteval podatek družbe o predvidenem datumu upokojitve.
 - Zgodnejše ali poznejše upokojevanje glede na predviden datum upokojitve ni upoštevano. V primeru, da zaposlenemu pripada jubilejna nagrada v roku dveh mesecev po predvidenem datumu upokojitve, se oblikujejo rezervacije tudi za to jubilejno nagrado.

Analiza občutljivosti aktuarskih predpostavk

Skladno z MRS 19 je narejena naslednja analiza občutljivosti, kjer se je izračunalo, za koliko se spremenijo zneski sedanje vrednosti obvez za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi na dan 31. 12. 2023 in primerjalno na dan 31. 12. 2022, če so uporabljene malo spremenjene aktuarske predpostavke, in sicer donosnost, rast plač v Republiki Sloveniji in v družbi ter fluktuacija. Vsaka posamezna analiza vključuje spremembo samo ene predpostavke v višini +/- 0,5 odstotnih točk prikazanih v spodnji tabeli, medtem ko vse ostale predpostavke pri posameznem testu ostanejo nespremenjene.

Aktuarska predpostavka	Sprememba v predpostavki * (za odstotne točke)	Sprememba v sedanji vrednosti obveze za (v EUR)			
		Jubilejne nagrade na dan		Odpravnine ob upokojitvi na dan	
		31. 12. 2023	31. 12. 2022	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Donosnost	+0,5	-9.766	-9.526	-255.234	-104.548
	-0,5	10.415	10.146	275.375	112.691
Rast plač	+0,5	10.667	10.556	274.829	113.001
	-0,5	-10.081	-9.981	-255.448	-104.835
Fluktuacija	+0,5	-10.155	-9.937	-264.692	-108.938
	-0,5	7.231	3.584	12.189	19.871

* Upošteva se, da je najnižja fluktuacija enaka 0 %.

Finančne predpostavke

Vse finančne predpostavke so določene nominalno.

- **Stopnje povečanja povprečnih plač v Republiki Sloveniji:**
 - Za leta 2024 do 2025 so upoštewane stopnje povečanja povprečnih plač v Republiki Sloveniji (mesečnih in letnih) iz Jesenske napovedi Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR), september 2023. Od leta 2026 naprej je predvideno, da se bodo povprečne plače v Republiki Sloveniji letno višale za inflacijo (Mednarodni denarni sklad - MDS, oktober 2023) in za realno rast v višini 1,4 %.

Leto	Nominalna letna stopnja rasti povprečnih mesečnih plač v RS (v %)	Letna inflacija v RS (v%)
2024	5,6	3,9
2025	5,5	2,7
2026	3,8	2,4
2027-	3,4	2,0

- Za izračun povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji so osnova povprečne plače od novembra 2022 do oktobra 2023, ki rastejo v skladu z aktuarskimi predpostavkami glede nominalne stopnje rasti povprečnih bruto plač v Republiki Sloveniji.
- Za izračun povprečnih plač za zadnjih 12 mesecev, preračunanih na mesec, se upoštevajo podatki Statističnega urada Republike Slovenije (SURS), objavljeni za leto 2022.

• **Stopnje povečanja plač v družbi:**

- Predpostavljena je rast osnovnih bruto plač in variabilnega dela plač v družbi v višini letne inflacije, povečane za realno rast 0,4 %, vendar ne več, kot je predvidena povprečna rast plač v Republiki Sloveniji.

Leto	Nominalna letna stopnja rasti povprečnih mesečnih plač v družbi
2024	4,3
2025	3,1
2026	2,8
2027-	2,4

- Upoštevana je rast plač zaradi napredovanja v višini 0,5 % letno od plače.
- Upoštevano je povečanje osnovnih bruto plač v družbi zaradi napredovanja: linearno padajoča od 2,0 % pri 15 letih do 0,5 % pri 45 letih, nato konstantna 0,5 % letno; skupno na zaposlenih na dan 31. 12. 2023 to pomeni 0,6 % letno za naslednje poslovno leto.
- Upoštevan je dodatek na skupno delovno dobo v višini 0,5 % od osnovne plače za vsako izpolnjeno leto skupne delovne dobe.

• **Davčna stopnja:**

Pri jubilejnih nagradah in odpravninah ob upokojitvi se upošteva obveznost za prispevke delodajalca v višini 16,1 % razlike med izračunano obveznostjo do zaposlenega in neobdavčenim zneskom nagrade, v primeru da je obveznost do zaposlenega višja od neobdavčenega zneska iz Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja.

• **Diskontne stopnje:**

Diskontna stopnja za izračun na dan 31. 12. 2023 je določena v višini 3,1 %, ki odraža donosnost visoko kakovostnih (rating AA) podjetniških obveznic na dan 29. 12. 2023, nominiranih v EUR, ob upoštevanju povprečnega uteženega trajanja obvez družbe (glede na izračunani znesek obveznosti pred diskontiranjem) od bilančnega datuma do izplačila po posamezni vrsti zaslužka (12,2 let).

Naslednja tabela prikazuje povprečno uteženo trajanje obveznosti.

	Povprečno uteženo trajanje (v letih)
Jubilejne nagrade	9,0
Odpravnine ob upokojitvi	12,4
Odpravnine	0,0
Skupaj	12,2

3.2.10 Nekratkoročne finančne obveznosti

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Nekratkoročna posojila dobljena pri bankah v državi	8.571.429	10.285.715
Nekratkoročne obveznosti – najemi MSRP 16	1.529.899	1.783.004
SKUPAJ	10.101.328	12.068.719

Družba je imela odobren en dolgoročni kredit, pri Novi Ljubljanski banki d. d.:

- kredit odobren v znesku 12.000.000 EUR, obrestna mera je 6 M EURIBOR + 0,5 odstotne točke letno. Kredit se bo vračal v trimesečnih obrokih, prvi obrok je zapadel v plačilo 1. 2. 2023, zadnji pa 1. 11. 2029.

V letu 2023 so zapadli v plačilo obroki v skupnem znesku 1.714.285 EUR, ki so izkazani v postavkah kratkoročnih obveznosti. Tako družba na dan 31. 12. 2023 iz naslova dolgoročnih finančnih obveznosti izkazuje dolg v znesku 8.571.429 EUR. Družba za prejem posojil ni zastavila nobenih lastnih nepremičnin ali drugega premoženja.

Vsebina	Glavnica na dan 31. 12. 2023	Zapadlost po letih				
		Leto 2024	Leto 2025	Leto 2026	Leto 2027	Po letu 2027
Stanje glavnice bančnih posojil, njihova zapadlost po letih	10.285.715	1.714.285	1.714.285	1.714.285	1.714.285	3.428.575
Predvidene obresti skupaj	362.409	368.000	295.000	221.000	147.000	74.000
SKUPAJ	10.648.124	2.082.285	2.009.285	1.935.285	1.861.285	3.502.575

Družba je uporabila standard – MSRP 16 Najemi - ob pričetku njegove uveljavitve z dnem 1. 1. 2019. Obveznosti na dan 31. 12. 2023 znašajo 1.885.173 EUR. Obveznosti v znesku 355.274 EUR, ki zapadejo v letu 2023, so izkazane kot kratkoročne obveznosti (pojasnilo 3.2.11).

Vsebina	Glavnica na dan 31. 12. 2023	Zapadlost po letih			
		do 1 leta	do 2 leti	do 3 leta	nad 5 let
Stanje glavnice obveznosti za najeme po MSRP 16	1.885.173	355.274	355.274	355.274	819.351
Predvidene obresti	245.072	47.780	47.780	47.780	101.732
SKUPAJ	2.130.245	403.054	403.054	403.054	921.083

Vsebina	Glavnica na dan	Zapadlost po letih			
		do 1 leta	do 2 leti	do 3 leta	nad 5 let
Stanje glavnice obveznosti za najeme po MSRP 16	2.006.966	223.962	223.962	223.962	1.335.080
Predvidene obresti	265.210	47.600	47.600	47.600	122.410
SKUPAJ	2.272.176	271.562	271.562	271.562	1.457.490

3.2.11 Kratkoročne finančne obveznosti

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Kratkoročna posojila, dobljena pri bankah v državi	1.714.285	1.714.284
Kratkoročne obveznosti – najemi MSRP 16	355.274	223.962
SKUPAJ	2.069.558	1.938.246

Kot kratkoročno finančno obveznost družba izkazuje obveznosti iz naslova dolgoročnega kredita v višini 1.714.285 EUR, ki zapadejo v plačilo v letu 2024 ter del dolgoročnih obveznosti za najeme po MSRP 16 v znesku 355.274 EUR, ki zapadejo v letu 2024 (gl. tudi pojasnilo 3.2.10).

3.2.12 Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Obveznosti do dobaviteljev - doma	564.571	721.902
Obveznosti do dobaviteljev - tujina	931.318	1.351.942
SKUPAJ	1.495.889	2.073.844

Družba na dan 31. 12. 2023 ne izkazuje zapadlih obveznosti do dobaviteljev.

3.2.13 Druge kratkoročne poslovne obveznosti

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Obveznosti do zaposlencev	1.876.736	1.883.895
Obveznosti do državnih institucij	2.192.974	2.247.954
Ostale poslovne obveznosti	15.164	26.166
SKUPAJ	4.084.874	4.158.015

Vsebina	1. 1. 2023	Oblikovanje	Odprava	31. 12. 2023
Neizkoriščen letni dopust	1.021.878	13.819	0	1.035.697
Vkalkulirani stroški	0	1.769	0	1.769
Kratkoročno odloženi prihodki	191.020	651.855	750.000	92.875
SKUPAJ	1.212.898	667.443	750.000	1.130.341

3.2.14 Prihodki od prodaje iz pogodb s kupci

Vsebina	2023	2022
Prihodki od prodaje iz pogodb v Republiki Sloveniji	1.256.757	1.102.322
Prihodki od prodaje iz pogodb v EU	612.981	582.522
Prihodki od prodaje iz pogodb v tujini	970	970
Prihodki od prodaje iz pogodb - preletne pristojbine	44.003.928	36.091.874
Prihodki od prodaje iz pogodb - terminalne pristojbine	3.168.691	2.996.550
SKUPAJ	49.043.327	40.774.238

Podrobna analiza prihodkov od prodaje ustvarjenih iz preletnih pristojbin in ustvarjenih iz terminalnih pristojbin je predstavljena v poglavju 3.1 Analiza zračnega prometa Poslovnega poročila.

Glede na uporabo MSRP za priznavanje presežnih prihodkov zaradi učinka usklajevalnega mehanizma na bodoče prihodke v skladu z uredbami Evropske unije je potrebno brati pojasnilo v točki 3.2.24.

Izvedbena uredba 2019/317/EU določa način in ureditev pristojbin v preletu v tretjem referenčnem obdobju (2020 – 2024). Kot je določeno v členih od 25 do 28, se vsa odstopanja, predvsem prometa in inflacije, ki so bila osnova za izračun cene v letu (n), poračunajo skozi ceno v letu (n+2). Skladno z Izvedbeno uredbo 2019/317/EU in postavljenimi cilji uspešnosti je bil v jeseni 2019 izdelan Načrt izvedbe (Performance plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo.

Spremenjene okoliščine kot posledica negativnega vpliva pojava COVID-19 na obseg letalskega prometa močno vplivajo na postopke in ukrepe izpolnjevanja načrtov izvedbe in ureditve pristojbin v referenčnem obdobju 2020 – 2024. Zato je Evropska komisija sprejela Izvedbeno uredbo 2020/1627/EU o začasnih ukrepih zaradi izrednih razmer, s katero je Evropska komisija sprejela začasno spremenjen pravni okvir za tretje referenčno obdobje, ki upošteva izredne razmere v letalskem sektorju. Ta uredba v členu 5 posebej določa leti 2020 in 2021 kot posebno obdobje N, poračun odstopanj pa se bo poračunal skozi ceno v obdobju 2023 – 2027. Na podlagi omenjene uredbe je Evropska komisija sprejela Izvedbeni sklep 2021/891/EU o določitvi novih vseevropskih ciljev uspešnosti, države članice pa so morale najkasneje do 17. novembra 2021 Evropski komisiji v oceno predložiti revidirane načrte izvedbe (Performance Plan) za tretje referenčno obdobje.

Z vidika vpliva usklajevalnega mehanizma na poslovanje družbe v letih N (2020 in 2021) so relevantne določbe, ki spreminjajo obdobje uskladitve za preveč/premalo dobljena sredstva iz naslova delitve tveganj povezanih s prometom, inflacijo in investicijami tako, da se ta ne vključijo v izračun cene na enoto storitve v letu (n+2), temveč se enakomerno porazdelijo na petletno obdobje od leta 2023 do 2027.

3.2.15 Drugi poslovni prihodki

Vsebina	2023	2022
Subvencije EU	98.524	95.888
Nadomestila v breme ZZS	300.164	394.502
Prihodki od odprave rezervacij	337.127	8.269
Drugi prihodki povezani s poslovnimi učinki	27.190	102.293
SKUPAJ	763.005	600.952

3.2.16 Stroški materiala in storitev

Stroški materiala

Vsebina	2023	2022
Stroški pomožnega materiala	5.172	100.740
Stroški energije	760.370	472.957
Stroški nadomestnih delov in materiala za vzdrževanje	97.559	138.748
Odpis drobnega inventarja – življenjska doba do enega leta	6.234	385
Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature	34.820	49.703
Drugi stroški materiala	29.780	31.354
SKUPAJ	933.935	793.887

Stroški storitev

Vsebina	2023	2022
Stroški prevoznih storitev	6.315	4.332
Stroški interneta in telefonije	271.689	339.594
Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem	1.094.699	1.075.578
Najemnine izven obsega MSRP – 16	278.773	129.400
Povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	419.862	300.897
Stroški plačilnega prometa	8.326	8.930
Stroški zavarovalnih premij	221.367	224.702
Stroški intelektualnih in osebnih storitev	312.921	335.966
Stroški sejmov, reklame in reprezentance	56.634	50.059
Stroški podjemnih pogodb, avtorskih pogodb in študentskega servisa	173.626	103.004
Stroški sejnin nadzornega sveta in sveta delavcev	111.388	100.248
Stroški letalske meteorologije – v preletu	1.959.998	1.468.339
Stroški letalske meteorologije – v terminalu	520.470	518.761
Stroški Agencije za civilno letalstvo – v preletu	990.315	761.721
Stroški Agencije za civilno letalstvo – v terminalu	74.752	68.802
Drugi stroški storitev	1.146.423	1.000.482
SKUPAJ	7.647.558	6.490.815

3.2.17 Stroški dela

Vsebina	2023	2022
Plače zaposlencev	21.563.298	19.838.015
Stroški dodatnega pokojninskega zavarovanja zaposlencev	602.807	612.610
Drugi stroški pokojninskih zavarovanj	1.909.892	1.757.249
Stroški drugih socialnih zavarovanj	1.566.628	1.439.338
Beneficirana delovna doba	992.658	951.215
Stroški prehrane in prevoza zaposlenih	922.390	718.924
Regres za letni dopust	499.917	235.811
Druga povračila zaposlenim	66.797	6.076
Rezervacije za jubilejne nagrade in pozaposlitvene zasluge	2.553.462	120.162
Odpravnine	292.838	17.224
Jubilejne nagrade in druge nagrade zaposlencem	27.889	14.441
SKUPAJ	30.998.576	25.711.065

Povprečno število zaposlenih izračunano iz ur v letu 2023 je bilo 230,09.

STRUKTURA ZAPOSLENIH

Število zaposlenih v letu 2023	
Skupina delovnih mest na področju kontrole zračnega prometa, ki zahtevajo dovoljenje za delo oz. licenco – licencirano osebje	
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – kontrolorji zračnega prometa	109
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – operaterji (FDT+FIS)	21
• skupina delovnih mest službe letalskih telekomunikacij	34
• skupina delovnih mest služb letalskih informacij	20
Skupaj licencirano osebje:	184
Ne licencirano osebje	59
Skupaj vsi zaposleni	243

3.2.18 Odpisi vrednosti in oslabitev ter odprava oslabitve finančnih sredstev (neto znesek)

Vsebina	2023	2022
Amortizacija neopredmetenih sredstev	561.053	614.304
Amortizacija zgradb	521.274	521.274
Amortizacija zgradb - MSRP 16	201.934	285.181
Amortizacija opreme	1.448.776	1.830.640
Amortizacija opreme - MSRP 16	54.809	64.349
Amortizacija drobnega inventarja	1.577	752
SKUPAJ	2.789.423	3.316.500

Vsebina	2023	2022
Izguba pri izločitvi osnovnih sredstev	2.568	274
Oslabitev zalog	26.207	26.493
Odpis terjatev	110.783	176.953
SKUPAJ	139.558	203.720

Vsebina	2023	2022
Oblikovanje popravkov vrednosti v letu	1.030.585	977.239
Odprava oslabitev terjatev	977.239	800.287
SKUPAJ	53.346	176.952

3.2.19 Drugi poslovni odhodki

Vsebina	2023	2022
Članarine in drugi poslovni odhodki	1.846.457	1.669.720
Stroški donatorstva in humanitarne pomoči	10.100	7.440
Nagrade dijakom / študentom na delovni praksi	5.815	0
SKUPAJ	1.862.372	1.677.160

Plačana članarina organizaciji Eurocontrol v obravnavanem obdobju znaša 1.772.069 EUR (2022: 1.600.727 EUR).

3.2.20 Finančni odhodki

Vsebina	2023	2022
Obresti za prejeta posojila	423.151	73.828
Finančne obveznosti po MSRP 16	47.780	45.411
Stroški obresti za jubilejne nagrade - aktuarski izračun	8.949	1.693
Stroški obresti za odpravnine ob upokojitvi - aktuarski izračun	161.713	22.510
Odhodki iz poslovnih obveznosti	1.704	1.206
SKUPAJ	643.297	144.648

3.2.21 Davčni obračun

Vsebina	2023	2022
Obračunani davek	-465.052	-265.934
Odloženi davek	305.450	-9.740
Davki	-159.602	-275.674

Vsebina	2023	2022
Poslovni izid pred davki	4.811.322	3.043.725
Izračunani davek po veljavni davčni stopnji 19%	914.151	578.308
Davčni učinek neobdavčenih prihodkov	-32.027	0
Davčni učinek davčno priznanih odhodkov	374.773	140.432
Nepriznani odloženi davek iz davčnih izgub	-791.845	-452.806
Drugi	0	0
Davek od dobička skupaj	465.052	265.934

V davčnem obračunu za obravnavano obdobje je družba, v skladu s 55.a členom Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, koristila davčne olajšave.

Vsebina	1. 1. 2023	Povečanje	Zmanjšanje	Neizkoriščene olajšave 31. 12. 2023
Neizkoriščene olajšave iz leta 2022	260.915	0	260.915	0
Neizkoriščene olajšave iz leta 2023	0	574.959	574.659	0
Skupaj	260.915	574.959	835.574	0

Družba v Obračunu davka od dohodkov pravnih oseb na dan 31. 12. 2023 izkazuje nekrito davčno izgubo v višini 15.660.260 EUR, od tega 13.115.412 EUR iz leta 2020 in 5.264.194 EUR iz leta 2021 ter zmanjšano za pokrivane davčne izgube v letu 2023 v znesku 2.719.346 EUR. Znesek obračunanega odloženega davka po stopnji 22 % od nekritih izgub na dan 31. 12. 2023 znaša 3.445.257 EUR. Ob pripoznanju terjatev za odložene davke je potrebno upoštevati načelo previdnosti (v računovodstvu) - principle of prudence (in accountancy) in načelo predvidljive prihodnosti (forseeable future), kar pomeni, da se bo to dogodilo v dogledni prihodnosti. Na osnovi analize, ki je bila opravljena izhaja, da davčnih izgub ne bo mogoče pokriti v prihodnjih treh letih, temveč postopoma šele od leta 2025 do leta 2033, zato se je družba odločila, da se terjatve za odložene davke na podlagi prenesenih davčnih izgub v letu 2023 ne pripoznajo.

3.2.22 Poštena vrednost

Posloводство ocenjuje, da poštene vrednosti finančnih sredstev in finančnih obveznosti bistveno ne odstopajo od knjigovodskih.

Določanje poštene vrednosti

Pošteno vrednost poslovnih in drugih terjatev se določi kot sedanjo vrednost prihodnjih denarnih tokov, z uporabo tržne obrestne mere.

Pošteno vrednost neizvedenih finančnih obveznosti se določi na podlagi sedanje vrednosti prihodnjih izplačil glavnice in obresti, diskontiranih na dan poročanja, z uporabo tržne obrestne mere.

Hierarhija poštene vrednosti

	Vrednotenje po poštenu vrednosti			
2023	Knjigovodska vrednost na dan 31. 12. 2023	Neposredna vrednost na borznih trgih (1. kategorija)	Vrednost določena na podlagi primerljivih tržnih podatkov (2. kategorija)	Vrednosti ni mogoče pridobiti iz tržnih podatkov (3. kategorija)
Poslovne terjatve	6.747.340	0	0	6.747.340
Denarna sredstva	5.534.169	0	0	5.534.169
Sredstva katerih poštena vrednost je razkrita	12.281.509	0	0	12.281.509
Skupaj poštena vrednost sredstev	12.281.509	0	0	12.281.509
Poslovne obveznosti – kratkoročne in ne-kratkoročne	1.495.889	0	0	1.495.889
Finančne obveznosti – kratkoročne in ne-kratkoročne po MSRP 16	1.885.173	0	0	1.885.173
Prejeta posojila	10.285.715	0	0	10.285.715
Obveznosti, katerih poštena vrednost je razkrita, skupaj	13.666.777	0	0	13.666.777
Skupaj poštena vrednost obveznosti	13.666.777	0	0	13.666.777

Naložba v znesku 16.000 EUR je vrednotena po nabavni vrednosti (glej razkritje pod 3.2.3)

	Vrednotenje po poštenu vrednosti			
2022	Knjigovodska vrednost na dan 31. 12. 2022	Neposredna vrednost na borznih trgih (1. kategorija)	Vrednost določena na podlagi primerljivih tržnih podatkov (2. kategorija)	Vrednosti ni mogoče pridobiti iz tržnih podatkov (3. kategorija)
Poslovne terjatve	5.916.939	0	0	5.916.939
Denarna sredstva	2.253.278	0	0	2.253.278
Sredstva katerih poštena vrednost je razkrita	8.170.217	0	0	8.170.217
Skupaj poštena vrednost sredstev	8.170.217	0	0	8.170.217
Poslovne obveznosti – kratkoročne in ne-kratkoročne	2.073.844	0	0	2.073.844
Finančne obveznosti – kratkoročne in ne-kratkoročne po MSRP 16	2.006.966	0	0	2.006.966
Prejeta posojila	12.000.000	0	0	12.000.000
Obveznosti, katerih poštena vrednost je razkrita, skupaj	16.080.810	0	0	16.080.810
Skupaj poštena vrednost obveznosti	16.080.810	0	0	16.080.810

3.2.23 Uporaba MSRP za pripoznavanje presežnih prihodkov zaradi učinka usklajevalnega mehanizma na bodoče prihodke v skladu z uredbami Evropske unije

Zaradi načina določanja višine pristojbine v posameznem letu, ki je odvisna, med drugim, od števila planiranih preletov ter priletov/odletov in planirane inflacije oz. realiziranih preletov ter priletov/odletov in dejanske inflacije – t. i. usklajevalni mehanizem, se družba v posameznem letu sooča z razliko v višini prihodkov (presežek ali primanjkljaj). Razlika iz posameznega leta (n) se namreč upošteva v določitvi cene čez dve leti (n+2). V primeru poslovanja v letih 2022 in 2023 ta razlika pomembno vpliva na tekoči poslovni izid družbe kot tudi na poslovni izid v prihodnjih letih, zato je družba preverila, ali bi bilo pravilno oblikovati dolgoročne rezervacije oziroma regulatorne obveznosti ali terjatve iz tega naslova.

MRS 37 ne dopušča pripoznanja rezervacij ali odloženih presežnih prihodkov iz naslova t. i. regulatornih obveznosti. Ključni razlogi (glede na trenutno veljavne standarde) so v tem, da je znižanje ali zvišanje prihodnje cene v prihodnjih letih zaradi previsoke ali prenizke cene kot posledica večjega ali manjšega števila preletov ter priletov/odletov ter nižje inflacije kot planirane in na kateri temelji cena za tekoče leto, odvisno od prihodnjih dogodkov, kot so:

- Izvedba storitev v prihodnosti („future rendering of services“);
- Prihodnjega števila preletov ter priletov/odletov („future volumes of output“);
- Nadaljevanja obstoječe regulacije cene („the continuation of regulation“).

Posledično regulatorne obveznosti (odloženi presežni prihodki) ne izpolnjujejo kriterija definicije obveznosti po MSRP, ki zahteva obstoj trenutne obveznosti brez pogojnih bodočih dogodkov, zato družba dolgoročne rezervacije oziroma regulatorne obveznosti ali regulatorne terjatve iz tega naslova ne oblikuje.

3.2.24 Finančni instrumenti in obvladovanje finančnih tveganj

Med pomembnejša finančna tveganja, ki jim je izpostavljena družba, uvrščamo: tveganje spremembe obrestne mere, likvidnostno tveganje, kreditno tveganje in upravljanje kapitala.

TVEGANJE SPREMEMBE OBRESTNE MERE

Družba izkazuje dolgoročne finančne obveznosti v višini 8.571.429 EUR (2022: 20.285.716 EUR). Kratkoročni del finančnih obveznosti je na dan 31. 12. 2023 znašal 1.714.285 EUR (2022: 1.714.285 EUR). Nepričakovana rast variabilnih obrestnih mer lahko pomembno vpliva na načrtovane poslovne izide družbe, zato je tveganje spremembe obrestne mere za družbo pomembno.

Učinek morebitnih sprememb višine variabilnih obrestnih mer na prihodnji poslovni izid je prikazan v spodnji tabeli.

Analiza občutljivosti

2023

Stanje obveznosti, vezanih na posamezno variabilno obrestno mero	Višina obveznosti na dan 31. 12. 2023	Povišanje obrestne mere za 0,5 odstotne točke	Znižanje obrestne mere za 0,5 odstotne točke
6-mesečni EURIBOR	10.285.715	51.429	-51.429
Skupaj	10.285.715	51.429	-51.429

2022

Stanje obveznosti, vezanih na posamezno variabilno obrestno mero	Višina obveznosti na dan 31. 12. 2022	Povišanje obrestne mere za 0,5 odstotne točke	Znižanje obrestne mere za 0,5 odstotne točke
6-mesečni EURIBOR	12.000.000	60.000	-60.000
Skupaj	12.000.000	60.000	-60.000

Analiza občutljivosti finančnih obveznosti na spremembe variabilnih obrestnih mer je narejena ob predvidevanju morebitne spremembe variabilnih obrestnih mer v višini 0,5 odstotne točke. Pri izračunu je upoštevana povprečna obrestna mera vseh najetih posojil.

LIKVIDNOSTNO TVEGANJE

Usklajevanje sredstev na aktivni strani in obveznosti na pasivni strani po različnih ročnostih je ključnega pomena za zagotavljanje trajne plačilne sposobnosti. Razpoložljivost zadostnih finančnih virov v določenem obdobju pa je ključna za zagotovitev pravočasne poravnave tekočih obveznosti. Tako nezadostni finančni viri kot tudi oportunitetne izgube presežnega denarja na bančnih računih predstavljajo t. i. likvidnostna tveganja.

Nad roki zapadlosti obveznosti do dobaviteljev, finančnih institucij, države in drugih ima družba zagotovljen sistemski nadzor, tako da pravočasno in redno poravnava obveznosti do upnikov. Poleg omenjenega družba likvidnostno tveganje obvladuje z rednim tedenskim in mesečnim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter s koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij.

		Pogodbeni denarni tokovi		
2023	Knjigovodska vrednost	Do 1 leta	Od 1 do 6 let	Skupaj
Izvedene finančne obveznosti	0	0	0	0
Posojila in krediti s predvidenimi obrestmi	10.285.715	2.082.285	9.308.425	11.390.710
Obveznosti iz najemov s predvidenimi obrestmi	1.885.173	355.274	1.529.899	1.885.173
Obveznosti do dobaviteljev	1.495.889	1.495.889	0	1.495.889
Skupaj	13.666.777	3.933.448	10.838.324	14.771.772

		Pogodbeni denarni tokovi		
2022	Knjigovodska vrednost	Do 1 leta	Od 1 do 6 let	Skupaj
Izvedene finančne obveznosti	0	0	0	0
Posojila in krediti s predvidenimi obrestmi	12.000.000	2.248.661	10.373.430	12.622.091
Obveznosti iz najemov s predvidenimi obrestmi	2.272.176	271.562	2.000.614	2.272.176
Obveznosti do dobaviteljev	2.073.844	2.073.844	0	2.073.844
Skupaj	16.346.020	4.594.067	12.374.044	16.968.111

KREDITNO TVEGANJE

Tveganja, da stranke ne bodo pravočasno izpolnile svojih pogodbenih obveznosti, oziroma tako imenovana kreditna tveganja, se v družbi ugotavljajo sproti, nato pa se pripravljajo ustrezni ukrepi za izterjavo poslovnih terjatev. Tako se družba zavaruje pred negotovostjo plačil, kar bi lahko otežilo načrtovanje prihodnjih denarnih tokov.

Družba ima dva glavna vira prihodkov, in sicer prihodke iz pristojbin na zračnih poteh (v fazi preleta) in prihodke iz terminalnih pristojbin (v fazah prileta in odleta na slovenska mednarodna letališča). Kreditno tveganje se pojavlja predvsem v segmentu terminalnih pristojbin, saj je za prihodke družbe iz terminalnih pristojbin značilna manjša razpršenost strank. Z vidika kreditnega tveganja je pomembno, da prihodki iz opravljenih storitev v terminalu predstavljajo manj kot 10 % vseh prihodkov od prodaje, pri čemer delež največje stranke ne presega 15 % prihodkov terminalnih pristojbin.

Družba tveganje obvladuje z vključenostjo v skupni sistem zaračunavanja opravljenih storitev in izterjave prek organizacije Eurocontrol (stroške opravljenih storitev letalskim prevoznikom zaračunava organizacija Eurocontrol, ki nato sredstva za opravljene storitve nakaže družbi). Popravke terjatev ob koncu posameznega obračunskega obdobja družba oblikuje in utemelji na osnovi podatkov organizacije Eurocontrol.

Standard MSRP 9 zahteva od družbe pripoznanje popravka vrednosti pričakovanih kreditnih izgub za vse dolžniške instrumente, ki niso vrednoteni po pošteni vrednosti skozi poslovni izid in za sredstva iz pogodb.

Po sprejetju standarda MSRP 9 je družba ponovno preverila ustreznost pripoznanja popravka vrednosti pričakovanih kreditnih izgub in ugotovila, da so slabitve terjatev ustrezne in v skladu z MSRP 9, zato družba ni pripoznala dodatnih oslabitev terjatev iz poslovanja.

Vsebina	31. 12. 2023	31. 12. 2022
Terjatve do kupcev v državi	329.935	278.766
Terjatve do kupcev v tujini	6.417.406	5.638.173
Terjatve do državnih institucij	158.628	181.675
Denarna sredstva	5.534.169	2.253.278
Dolgoročne finančne naložbe	16.000	16.000

UPRAVLJANJE KAPITALA

Primarni cilj upravljanja s kapitalom družbe je zagotavljanje virov za izpolnjevanje tehnično-tehnoloških in operativnih zahtev ter s tem povezanih potrebnih investicijskih vlaganj v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, zlasti za zagotavljanje ustrezne zmogljivosti, kot jo zahteva zavezujoči vseevropski cilj na predmetnem ključnem performančnem področju in kot izhaja iz slovenskih in evropskih predpisov, z namenom zagotavljanja varnega, kakovostnega, učinkovitega in neprekinjenega izvajanja storitev. Obenem pa s tem družba tudi zagotavlja visok kreditni rating in ustrezne kazalnike financiranja, s čimer zagotavlja dodatne vire financiranja svojega poslovanja. Ustanoviteljica in edina družbenica družbe je Republika Slovenija, v imenu katere pravice ustanovitelja izvršuje Slovenski državni holding, d. d. Družba pri upravljanju s kapitalom in sprejeto politiko dividend zato sledi tudi strateškim usmeritvam in pričakovanjem ustanovitelja.

Družba v okviru politike upravljanja s kapitalom zasleduje usmeritve evropske in slovenske zakonodaje na področju dejavnosti družbe s ciljem, da zagotavlja ustrezno krepitev kapitala z namenom izpolnjevanja tehnično-tehnoloških in operativnih zahtev ter s tem povezanih potrebnih investicijskih vlaganj v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa.

Vrednost kazalnika finančnega vzvoda (celotna sredstva konec obdobja / lastniški kapital konec obdobja) za leto 2023 znaša 2,97, medtem ko je za leto 2022 znašal 3,88. Družba sledi cilju, da bi v prihodnosti dosegla finančni vzvod v višini 1,5, kot je tudi znašal pred pojavom COVID-19.

3.2.25 Izvajanje drugih dejavnosti

Družba je iz opravljanja drugih dejavnosti v letu 2023 ustvarila 698.343 EUR prihodkov, od tega 634.902 EUR za prodajo licenc KAMI, 49.000 EUR od oddaje v najem poslovnega prostora (hangar na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana) ter 14.441 EUR od dobave električne energije v distribucijsko omrežje iz proizvodnih naprav na merilnem mestu ATCC Brnik, ki se izvaja po potrebi. Prihodki iz opravljanja drugih dejavnosti predstavljajo 1,4 % vseh poslovnih prihodkov družbe.

3.2.26 Posli s povezanimi osebami

Družba opravlja storitve tudi za različne organe, agencije in podjetja, v katerih nastopa Republika Slovenija kot večinski ali manjšinski lastnik. Vsi posli z navedenimi osebami so sklenjeni pod normalnimi komercialnimi pogoji, ki niso ugodnejši od tistih, pod katerimi so sklenjeni z drugimi strankami.

Družba ima dolgoročno naložbo v FABCE, letalske storitve, d. o. o. Naložba je podrobneje opisana v točki 3.2.3.

V letu 2023 je družba z družbo FABCE, letalske storitve, d. o. o., ustvarila 42.490 EUR prihodkov iz naslova najema poslovnega prostora in tehnične opreme ter podpornih administrativnih, računovodskih in pravnih storitev. Na dan 31. 12. 2023 družba do družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o., nima odprtih zapadlih terjatev ali obveznosti.

3.2.27 Dogodki po datumu izdelave izkaza finančnega položaja

V februarju 2024 je družba v okviru delovno pravnega spora prejela tožbo, ki po oceni posloводства ne bo bistveno vplivala na računovodske izkaze in poslovni rezultat družbe v prihodnjih poslovnih obdobjih.

Dogodki, ki so se zgodili od datuma računovodskih izkazov do dneva priprave tega poročila niso vplivali na resničnost in poštenost prikazanih računovodskih izkazov za leto 2023.

3.2.28 Potencialne obveznosti in potencialna sredstva

Upošteva MSRP 15 in MRS 37 družba učinka usklajevalnega mehanizma na poslovni izid v prihodnosti ne evidentira na svojih knjigah, saj ti dosegajo pogoje za pogojna sredstva in obveznosti, ki bodo imeli pomemben vpliv na prihodnje denarne tokove družbe in poslovanje družbe. Družba v nadaljevanju podaja učinek usklajevalnega mehanizma, ki je podrobneje opisan v poglavju 3.2.24.

Družba je v oceno potencialnih obveznosti in terjatev vključila oceno možnega vpliva usklajevalnega mehanizma delitve tveganja iz naslova prometa in inflacije za fazo preleta.

Ocena finančnega učinka - pogojne obveznosti, ki izhajajo iz preveč ali premalo dobljenih sredstev na osnovi usklajevalnega mehanizma:

	Stanje 31. 12. 2023	Sprememba	Stanje 1. 1. 2023
Uskladitev prometa	363.557	4.448.469	-4.084.912
Uskladitev inflacije	25.631	313.623	287.991
Uskladitev prometa, inflacije in investicij 2020 in 2021	536.006	6.558.541	6.022.536
Uskladitev stroškov in prihodkov	109.107	1.335.028	-1.225.921
Uskladitev skupaj	1.034.301	12.655.660	999.695

Pričakuje se, da bodo pogojne obveznosti realizirane, vendar pa so natančni zneski odvisni od negotovih dogodkov v prihodnosti, ki niso v celoti pod nadzorom družbe (prihodnji promet, odobritev deležnikov, ipd.).

3.2.29 Zneski, porabljeni za revizorja

Namen porabljenih zneskov	2023	2022
Revidiranje letnega poročila	9.400	10.525
Druge storitve dajanja zagotovil	0	0
SKUPAJ	9.400	10.525

Za revidiranje letnega poročila je bilo porabljenih 9.400 EUR. Drugih storitev revizor ni opravljal.

3.2.30 Druga razkritja

Poslovodstvo družbe v letu 2023 je predstavljal zakoniti zastopnik družbe, direktor dr. Franc Željko Županič, ki mu je mandat potekel 22. 3. 2023. Z dnem 23. 3. 2023 je funkcijo direktorja družbe prevzel Rok Marolt, ki mu je mandat predčasno prenehal dne 4. 4. 2024. Dne 5. 4. 2024 je, do imenovanja novega direktorja, vodenje družbe prevzel član nadzornega sveta, Srečko Janša, v vlogi začasnega direktorja največ do enega leta.

Bruto prejemki direktorja družbe (v EUR):

2023

Ime in priimek	Funkcija	Fiksni prejemki - bruto (1)	Variabilni prejemki - bruto (2)	Odloženi prejemki (3)	Odpravnine (4)	Bonitete (5)	Vračilo izplačane nagrade - »claw-back« (6)	Skupaj bruto (1+2+3+4+5-6)
dr. Franc Željko Županič	direktor (do 22. 3. 2023)	30.667	63.350	0	21.026	1.142	0	116.185
Rok Marolt	direktor (od 23. 3. 2023)	103.621	0	0	0	4.737	0	108.358

2022

Ime in priimek	Funkcija	Fiksni prejemki - bruto (1)	Variabilni prejemki - bruto (2)	Odloženi prejemki (3)	Odpravnine (4)	Bonitete (5)	Vračilo izplačane nagrade - »claw-back« (6)	Skupaj bruto (1+2+3+4+5-6)
dr. Franc Željko Županič	direktor	109.491	15.714	0	0	5.404	0	130.609

Spremenljivi prejemek je izplačan skladno z Zakonom o prejemkih poslovodnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti. V letu 2023 je bil direktorju družbe dr. Francu Željku Županiču, ob zaključku mandata, izplačan spremenljivi del prejemka za uspešnost poslovanja za leto 2022. Družba od direktorja nima odprtih terjatev iz naslova posojil.

Nadzorni svet je sestavljen iz šestih članov, od tega štirih zastopnikov interesov ustanovitelja in dveh predstavnikov delavcev.

Bruto in neto prejemki (v EUR) članov nadzornega sveta (NS) in revizijske komisije nadzornega sveta (RK):

2023

Ime in priimek	Funkcija	Plačilo za opravljanje funkcije v NS bruto letno (1)	Plačilo za opravljanje funkcije v RK bruto letno (2)	Skupaj (1+2)	Sejnine NS in RK bruto letno (3)	Skupaj bruto (1+2+3)	Potni stroški
Peter Grašek	predsednik NS	12.300	0	12.300	2.040	14.340	1.526
Srečko Janša	namestnik predsednika NS	9.380	0	9.380	2.040	11.420	0
Marija Šeme, MBA	članica NS in predsednica RK	8.200	3.075	11.275	3.384	14.659	213
dr. Marko Hočevnar	član NS in namestnik predsednice RK	8.200	2.050	10.250	3.384	13.634	235
Žiga Ogrizek	član NS in član RK	8.200	2.050	10.250	3.384	13.634	0
Boštjan Mišmaš	član NS	8.200	0	8.200	2.040	10.240	0
Urška Kiš	članica RK	0	2.050	2.050	1.184	3.234	108

V letu 2023 je družba namenila za izobraževanje članov nadzornega sveta in revizijske komisije nadzornega sveta 897 EUR ter 6.510 EUR za zavarovanje odgovornosti posloводства D&O.

2022

Ime in priimek	Funkcija	Plačilo za opravljanje funkcije v NS bruto letno (1)	Plačilo za opravljanje funkcije v RK bruto letno (2)	Skupaj (1+2)	Sejnine NS in RK bruto letno (3)	Skupaj bruto (1+2+3)	Potni stroški
Dušan Hočevnar	predsednik NS in namestnik predsednice RK do 13. 10. 2022	9.192	1.530	10.722	1.882	12.604	244
Rok Prešern	namestnik predsednika NS do 13. 10. 2022	6.741	0	6.741	1.466	8.207	135
Borut Lackovič Žumer	član NS do 13. 10. 2022	6.127	0	6.127	1.466	7.593	670
Marija Šeme	članica NS in predsednica RK v letu 2022	7.891	2.959	10.850	3.042	13.892	266
Boštjan Mišmaš	član NS v letu 2022	7.891	0	7.891	1.866	9.757	0
Žiga Ogrizek	član NS in član RK v letu 2022	7.891	1.972	9.863	3.066	12.929	0
Urška Kiš	članica RK v letu 2022	0	2.049	2.049	800	2.849	62
Peter Grašek	predsednik NS od 14. 10. 2022	2.645	0	2.645	800	3.445	482
Srečko Janša	namestnik predsednika NS od 14. 10. 2022	1.939	0	1.939	800	2.739	0
Marko Hočevnar	član NS in namestnik predsednice RK od 14. 10. 2022	1.763	440	2.203	936	3.139	118

V letu 2022 je družba namenila za izobraževanje članov nadzornega sveta in revizijske komisije nadzornega sveta 1.075 EUR.

3.2.31 Predlog delitve dobička

Na podlagi tretjega odstavka 24. člena Akta o ustanovitvi direktor družbe predlaga uporabo bilančnega dobička. Nadzorni svet družbe skladno s 16. členom ter prvim odstavkom 30. člena Akta o ustanovitvi preveri predlog za uporabo bilančnega dobička, o uporabi bilančnega dobička pa odloča ustanovitelj na podlagi 11. člena Akta o ustanovitvi.

Družba je v letu 2023 ustvarila 4.651.720 EUR čistega dobička.

Na podlagi tretjega odstavka 230. člena Zakona o gospodarskih družbah se 50 % preostalega čistega dobička poslovnega leta 2023 uporabi za oblikovanje drugih rezerv iz dobička v višini 2.325.860 EUR, tako da čisti dobiček poslovnega leta 2023 po uporabi znaša 2.325.860 EUR.

Družba izkazuje na dan 31. 12. 2023 bilančni dobiček v znesku 3.144.675 EUR.

Ustanovitelju družbe se predlaga, da se bilančni dobiček, ki je sestavljen iz preostanka čistega dobička poslovnega leta 2023 po njegovi uporabi v celoti nameni za oblikovanje drugih rezerv iz dobička.

Ker je družba v preteklih poslovnih letih celotne druge rezerve iz dobička namenila za kritje izgube, ki je družbi v letih 2020 in 2021 nastala zaradi padca letalskega prometa kot posledice epidemije COVID-19, družba predlaga, da se bilančni dobiček v celoti porabi za oblikovanje drugih rezerv iz dobička.

3.2.32 Izjava o odgovornosti posloводства

Skladno z določili 60. a člena Zakona o gospodarskih družbah je direktor družbe dne 6. 5. 2024 potrdil računovodske izkaze in uporabljene računovodske usmeritve ter pojasnila k računovodskim izkazom za javno objavo.

Direktor družbe je odgovoren za pripravo letnega poročila tako, da to predstavlja resnično in pošteno sliko premoženjskega stanja družbe in izidov njenega poslovanja za leto 2023.

Direktor potrjuje, da so bile dosledno uporabljene ustrezne računovodske usmeritve in da so bile računovodske ocene izdelane po načelu previdnosti in dobrega gospodarjenja. Direktor tudi potrjuje, da so računovodski izkazi skupaj s pojasnili izdelani na osnovi predpostavke o nadaljnjem poslovanju družbe ter skladno z veljavno zakonodajo in z Mednarodnimi računovodskimi standardi.

Direktor je tudi odgovoren za ustrezno vodeno računovodstvo, sprejetje ustreznih ukrepov za zavarovanje premoženja ter za preprečevanje in odkrivanje prevar in drugih nepravilnosti oziroma nezakonnosti.

Davčni organi lahko kadar koli v petih letih po poteku leta, v katerem je bilo treba odmeriti davek, preverijo poslovanje družbe, kar lahko posledično povzroči nastanek dodatne obveznosti plačila davka, zamudnih obresti in kazni iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb ali drugih davkov ter dajatev. Direktor družbe ni seznanjen z okoliščinami, ki bi lahko povzročile morebitno pomembno obveznost iz tega naslova.

Zgornji Brnik, 6. 5. 2024

Srečko Janša
direktor

POMEN IZRAZOV IN KRATIC

ACC	Območna kontrola zračnega prometa	Area Control Centre
ACE Report	Poročilo stroškovne učinkovitosti upravljanja zračnega prometa	ATM Cost Effectiveness Report
ADP	Proces letalskih informacij	AIS Data Process
ADS-B	Avtomatski odvisni nadzor	Automatic Dependent Surveillance Broadcast
ADSP	Ponudnik storitve ATM podatkov	ATM Data Service Provider
AFTN	Letalsko fiksno telekomunikacijsko omrežje	Aeronautical Fixed Telecommunication Network
A/G	Komunikacija kontrolor-pilot	Air to Ground
AIP	Zbornik letalskih informacij	Aeronautical Information Publication
AIRAC	Aeronavtične informacije, vezane na regulativo in nadzor	Aeronautical Information Regulation and Control
AIS	Služba letalskih informacij	Aeronautical Information Services
AMC	Celica za upravljanje zračnega prostora	Airspace Management Cell
AMHS	Sistem za avtomatsko predajo sporočil	Aeronautical Message Handling System
ANS	Navigacijska služba zračnega prometa	Air Navigation Service
ANSP	Izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa	Air Navigation Service Provider
AoR	Območje odgovornosti	Area of Responsibility
APP	Prilet (končna faza prileta)	Approach (Final Approach)
ARO	Služba zrakoplovnih informacij	Aeronautical Reporting Office
ASM	Upravljanje zračnih prostorov	Airspace Management
ATCA	Združenje kontrolorjev zračnega prometa	Air Traffic Control Association
ATCC	Center za vodenje in kontrolo zračnega prometa	Air Traffic Control Centre
ATFM	Upravljanje pretoka zračnega prometa	Air Traffic Flow Management
ATIS	Samodejna storitev letaliških informacij	Automatic Terminal Information Service
ATM	Upravljanje zračnega prometa	Air Traffic Management
ATM Master Plan	Osrednji načrt za upravljanje zračnega prometa v Evropi	European Air Traffic Management Master Plan
ATS	Službe zračnega prometa	Air Traffic Services
ATSB	NewPENS Nadzorni odbor	NewPENS Supervisory Board
ATSEP	Tehnično osebje za področje varnosti zračnega prometa	Air Traffic Safety Electronics Personnel
ATSU	Enota izvajanja službe zračnega prometa	Air Traffic Service Unit
Austro Control	Avstrijski izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa	Austro Control, Österreichische Gesellschaft für Zivilluftfahrt mbH, Austria
BALTIC FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora baltskih držav	Baltic Functional Airspace Block
BLUE - MED FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora BLUE MED (Mediterranski funkcionalni blok zračnega prostora)	Functional Airspace Block BLUE MED (Mediterranean Functional Airspace Block)
CANSO	Mednarodna organizacija civilnih navigacijskih služb zračnega prometa	The Civil Air Navigation Services Organization
CAPAN	Analiza kapacitete	Capacity Analysis
CEF	Instrument za povezovanje Evrope	Connect Europe Facilities
CFMU	Osrednja enota za upravljanje pretoka zračnega prometa	Central Flow Management Unit
CNS	Komunikacije, navigacija in nadzor	Communication, Navigation and Surveillance
COM	Komunikacije	Communication
CPDLC	Povezava za podatkovno komunikacijo med kontrolorji zračnega prometa in piloti	Controller-Pilot Data Link Communications
CRCO	Centralni urad za zaračunavanje pristojbin pri organizaciji Eurocontrol	Central Route Charges Office
Croatia Control	Hrvaški izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa	Hrvatska kontrola zračne plovbe d. o. o.

CTNC	Centralizirani tehnično nadzorni center	Centralized System Monitoring and Control
CTR	Območje kontroliranega prometa	Controlled Traffic Region
DAM	Dinamično upravljanje zračnega prostora	Dynamic Airspace Management
DANUBE FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora DANUBE (FAB Romunije in Bolgarije)	Functional Airspace Block DANUBE (FAB of Romania and Bulgaria)
DCT	Sistem direktnega načrtovanja letov	Direct Flight
DDPO	Davek od dohodkov pravnih oseb	Corporate Income Tax
DEP	Odlet	Departure
DME	Naprava za merjenje razdalje	Distance Measuring Equipment
DMGR	Sistem za distribucijo podatkov	Data manager
EAD	Evropska baza zrakoplovnih podatkov	European AIS Data Base
EASA	Evropska agencija za varnost v letalstvu	European Aviation Safety Agency
EBIT	Dobiček iz poslovanja (dobiček pred obrestmi in davki)	Earnings Before Interest and Taxes
EBITDA	Poslovni izid pred obrestmi in davki, deprecijacijo in amortizacijo	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization
EBIT marža	Dobiček iz poslovanja / kosmati donos iz poslovanja	Earnings Before Interest and Taxes / Gross Operating Income
EBITDA marža	Poslovni izid pred obrestmi in davki, deprecijacijo in amortizacijo / kosmati donos iz poslovanja	Earnings Before Interest, Taxes Depreciation and Amortization / Gross Operating Income
ECAC	Evropska konferenca civilnega letalstva	European Civil Aviation Conference
ECB	Evropska centralna banka	European Central Bank
EDA	Evropska obrambna agencija	European Defence Agency
EoSM	Učinkovitost upravljanja varnosti	Effectiveness of Safety Management
FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora	Functional Airspace Blocks
FAB CE	Funkcionalni blok zračnega prostora v srednji Evropi	Functional Airspace Block Central Europe
FAB EC	Funkcionalni blok zračnega prostora centralne Evrope	Functional Airspace Block Europe Central
FDPS	Sistem za obdelavo podatkov o letih letal	Flight Data Processing System
FDS	Protokol prenosa podatkov o letih	Flight Data Service
FCSG	FAB CE skupina za kibernetsko varnost	FAB CE Cyber Security Group
FIR	Letalsko informacijsko področje	Flight information region
FL	Nivo leta	Flight Level
FPL	Načrt leta	Flight Plan
FRA	Zračni prostor, v katerem se prosto (svobodno) določajo zračne poti	Free Route Airspace
FUA	Prilagodljiva uporaba zračnega prostora	Flexible Use of Airspace
FRA IT	Zračni prostor brez zračnih poti Italije	Free Route Airspace Italy
GATE ONE	Združenje treh različnih FAB-ov (BALTIC FAB, DANUBE FAB, FAB CE) in M-NAV ter SAMTSA	Alliance between three FABs (BALTIC FAB, DANUBE FAB, FAB CE) and M-NAV and SMATSA
GO FRA	Zračni prostor Gate One, v katerem se prosto (svobodno) določajo zračne poti	Gate One Free Route Airspace
IANS	Inštitut navigacijskih služb zračnega prometa	Institute of Air Navigation Services
HW	Strojna oprema	HardWare
HungaroControl	Madžarski izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa	Hungarian Air Navigation Services, Hungary
IATA	Mednarodno združenje letalskih prevoznikov	International Air Transport Association
ICAO	Mednarodna organizacija civilnega letalstva	International Civil Aviation Organization
IFR	Pravila instrumentalnega letenja	Instrument Flight Rules
IMF	Mednarodni denarni sklad	International Monetary Fund
INEA	Izvajalska agencija za inovacije in omrežja	Innovation and Networks Executive Agency
IT	Informacijska tehnologija	Information Technology

KPI	Ključni kazalnik uspešnosti	Key Performance Indicator
KPK	Komisija za preprečevanje korupcije	Commission of prevention of corruption
LHBP	OLDI partner Budimpešta	Online Data Interchange partner
LKZP	Letališka kontrola zračnega prometa	Aerodrome Control
LoA	Sporazum o postopkih koordinacije med kontrolami zračnega prometa	Letter of Agreement
LPS	Slovaški izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa	Letové Prevádzkové Služby Slovenskej Republiky, Státny Podnik, Slovak Republik
LSSIP	Lokalni načrt implementacije enotnega neba	Local Single Sky Implementation Plan
MET	Službe letalske meteorologije	Meteorological Services
METAR	Vremenski podatki za letališče	Meteorological Aerodrome Report
Mode S	Način S sprejema podatkov sekundarnega radarskega odzivnika	Mode S
MONA	Orodje za spremljanje prometne situacije	Monitoring Aid
MPLS	Večprotokolna komutacija z zamenjavo label	Multi-protocol label switching
MRS	Mednarodni računovodski standardi	International Accounting Standards
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja	International Financial Reporting Standards
MTOW	Najvišja dovoljena vzletna teža letala	Maximum Take-Off Weight
MUAC	Center za kontrolo zgornjega zračnega prostora Maastricht	Maastricht Upper Area Control
MW	Mikrovalovna povezava	MicroWave
NATO	Organizacija Severnoatlantske pogodbe	North Atlantic Treaty Organisation
NCMP	Natov proces kriznega upravljanja	Nato Crisis Management Process
NCRSM	Priročniku o Natovem sistemu odzivanja na krize	Nato Crisis Response System Manual
NUKO	Nacionalni ukrepi kriznega odzivanja	National Crisis Respons System
NAV	Navigacija	Navigation
NewPENS	novo PAN-evropsko omrežje za prenos storitev	New PAN-European Network Services
NOTAM	Obvestilo pilotom	Notice – to – Airmen
OJT	Usposabljanje na delovnem mestu	On Job Training
OKZP	Območna kontrola zračnega prometa	Area Control Centre
OLDI	Sprotna izmenjava podatkov	On-line Data Interchange
OMRS	Odbor za mednarodne računovodske standarde	International Accounting Standards Committee
OPMSRP	Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja	International Financial Reporting Interpretations Committee
ORM	Povratno sporočilo, ki se nanaša na načrt leta	Operational Reply Message
PBN	Navigacija, ki ne temelji le na konvencionalnih zemeljskih navigacijskih sredstvih	Performance based Navigation
PIB	Predpoletni Informacijski Bilten	Pre-flight Information Bulletin
PSSG	PENS Nadzorni odbor	PENS Service Stearing Group
QAM	Sistem za zagotavljanje vremenskih podatkov	System for providing Weather Data
RAT	Orodje za ocenjevanje tveganja	Risk Analysis Tool
RCSE	Naprava daljinskega nadzora in prikaza statusa	Remote Control and Status Equipment
RDD	Prikazovalnik radarskih podatkov	Radar Data Display
ROA	Donosnost sredstev (čisti dobiček obdobja / povprečna celotna sredstva obdobja)	Return on Assets
ROE	Donosnost kapitala (čisti dobiček obdobja / povprečni lastniški kapital obdobja)	Return on Equity
RP	Referenčno obdobje	Reference Period
SAT	Preverjanje delovanja sistema oz. naprave na mestu vgradnje	Site Acceptance Test

SDPS	Sistem za obdelavo nadzornih podatkov	Surveillance Data Processing System
SECSI FRA	Čezmejni zračni prostor brez zračnih poti	South East Common Sky Initiative Free Route Airspace
SES	Enotno evropsko nebo (evropska zakonodaja za oblikovanje enotnega evropskega neba)	Single European Sky
SESAR	Raziskave ATM enotnega evropskega neba	Single European Sky ATM Research
SID	Standardna odletna procedura	Standard Instrument Departure
SLI	Sektor letalskih informacij	Aeronautical Information Department
SLT	Sektor letalskih telekomunikacij	Communications, Navigation and Surveillance Department
SMRS	Svet za mednarodne računovodske standarde	International Accounting Standards Committee
SMS	Sistem upravljanja varnosti	Safety Management System
SNL	Služba za navigacije in letališča	Navigation and airports department
SOC	Oddelek za kibernetско varnost	Security Operations Center
SSR	Sekundarni nadzorni radar	Secondary Surveillance Radar
STAR	Standardna priletna procedura	Standard Terminal Arrival
STATFOR	Eurocontrolova storitev statistike in napovedi	EUROCONTROL Statistics and Forecast Services
STCA	Kratkoročni alarm iz radarskih podatkov pri potencialnem računanem padcu separacije	Short Term Conflict Alert
SUR	Nadzor	Surveillance
SW	Programska oprema	SoftWare
SZP	Sektor zračnega prometa	Air Traffic Department
TAF	Meteorološki podatki za področje	Terminal Area Forecast
TMA	Terminalno področje	Terminal Area
TMCS	Sistem za tehnični nadzor	Technical Monitoring and Control System
TNC	Tehnično-nadzorni center	System Monitoring and Control
UAP	Osebe za področje upravljanja z aeronavtičnimi podatki	Aeronautical Information Management personnel
UAV	Brezpilotni zrakoplov, brezpilotni letalnik	Unmanned Aerial Vehicle
UTC	Univerzalni koordinirani čas	Coordinated Universal Time
VCS	Sistem za govorno komunikacijo	Voice Communication System
VDR	Sistem za snemanje govora in radarskega zaslona delovnih pozicij	Voice Data Recording
VFR	Pravila vizualnega letenja	Visual Flight Rules
VHF/UHF	Zelo visoka frekvenca/Ultra visoka frekvenca	Very High Frequency/Ultra High Frequency
WHO	Svetovna zdravstvena organizacija	World Health Organization
VLO	Vojaški letalski organ	Military Aviation Authority
VoIP	Govor prek internetnega protokola	Voice Over Internet Protocol
X strežnik	X strežnik kontrolorske delovne pozicije	X server

SEZNAM PRAVNIH IN DRUGIH PODLAG

1. Zakon o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16 in 47/19);
2. Zakon o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa (Uradni list RS, št. 30/06 – uradno prečiščeno besedilo, 109/09, 62/10 – ZLet-C in 18/11 – ZUKN-A) (v besedilu: Zakon o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa);
3. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C in 18/21) (v besedilu: Zakon o gospodarskih družbah ali ZGD-1);
4. Zakon o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/93, 30/98 – ZZLPPO, 127/06 – ZJZP, 38/10 – ZUKN in 57/11 – ORZGS40)
5. Zakon o Slovenskem državnem holdingu (Uradni list RS, št. 25/14 in 140/22) (v besedilu: Zakon o Slovenskem državnem holdingu);
6. Zakon o kritični infrastrukturi (Uradni list RS, št. 75/17 in 189/21 – ZDU-1M) (v besedilu: Zakon o kritični infrastrukturi);
7. Zakon o informacijski varnosti (Uradni list RS, št. 30/18, 95/21, 18/23 – ZDU-10 in 49/23) (v besedilu: Zakon o informacijski varnosti);
8. Akt o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. (v besedilu: Akt o ustanovitvi);
9. Mednarodna konvencija Eurocontrol o sodelovanju za varnost zračne plovbe (Zakon o ratifikaciji Mednarodne konvencije Eurocontrol o sodelovanju za varnost zračne plovbe (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 12/95, Zakon o ratifikaciji Protokola za uskladitev Mednarodne konvencije EUROCONTROL o sodelovanju za varnost zračne plovbe z dne 13. decembra 1960 (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/04)) (v besedilu: Konvencija Eurocontrol);
10. Konvencija o mednarodnem civilnem letalstvu in Priloge k Čikaški konvenciji (Uradni list FLRJ – Mednarodne pogodbe, št. 3/54, Uradni list RS, št. 24/92 – akt o notifikaciji nasledstva, Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 3/00) in Zakon o ratifikaciji Protokola o spremembi odstavka a) 50. člena Konvencije o mednarodnem civilnem letalstvu in Protokola o spremembi 56. člena Konvencije o mednarodnem civilnem letalstvu (MPSKMCL), Uradni list RS, št. 17/19) (v besedilu: Čikaška konvencija in Priloge k Čikaški konvenciji);
11. Standardi in priporočila mednarodnih organizacij: Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO) in Eurocontrol;
12. Uredba (ES) št. 549/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o določitvi okvira za oblikovanje enotnega evropskega neba (okvirna uredba) (UL L št. 96, z dne 31. 3. 2004, str. 1), na zadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o spremembi uredb (ES) št. 549/2004, (ES) št. 550/2004, (ES) št. 551/2004, in (ES) št. 552/2004, z namenom izboljšanja delovanja in trajnosti evropskega letalskega sistema (UL L št. 300 z dne 14. 11. 2009, str. 34) (v besedilu: Uredba 549/2004/ES);
13. Uredba (ES) št. 550/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa na enotnem evropskem nebu (Uredba o izvajanju služb) (UL L št. 96, z dne 31. 3. 2004, str. 10), na zadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o spremembi uredb (ES) št. 549/2004, (ES) št. 550/2004, (ES) št. 551/2004, in (ES) št. 552/2004, z namenom izboljšanja delovanja in trajnosti evropskega letalskega sistema (UL L št. 300 z dne 14. 11. 2009, str. 34) (v besedilu: Uredba 550/2004/ES);
14. Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (Uredba o zračnem prostoru) (UL L št. 96, z dne 31. 3. 2004, str. 20), na zadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o spremembi uredb (ES) št. 549/2004, (ES) št. 550/2004, (ES) št. 551/2004, in (ES) št. 552/2004, z namenom izboljšanja delovanja in trajnosti evropskega letalskega sistema (UL L št. 300 z dne 14. 11. 2009, str. 34) (v besedilu: Uredba 551/2004/ES);
15. Uredba (ES) št. 552/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje zračnega prometa (uredba o interoperabilnosti) (UL L št. 96, z dne 31. 3. 2004, str. 26), razveljavljena z Uredbo (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o skupnih pravilih na področju civilnega letalstva in ustanovitvi Agencije Evropske unije za varnost v letalstvu ter spremembi uredb (ES) št. 2111/2005, (ES) št. 1008/2008, (EU) št. 996/2010, (EU) št. 376/2014 ter direktiv 2014/30/EU in 2014/53/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi uredb (ES) št. 552/2004 in (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (EGS) št. 3922/91 (UL L št. 212, z dne 22.8.2018, str. 1) (v besedilu: Uredba 2018/1139/EU) (v besedilu: Uredba 552/2004/ES);
16. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2017/373 z dne 1. marca 2017 o skupnih zahtevah za izvajalce storitev upravljanja zračnega prometa/izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa in drugih funkcij omrežja za upravljanje zračnega prometa ter njihov nadzor, razveljavitvi Uredbe (ES) št. 482/2008, izvedbenih uredb (EU) št. 1034/2011, (EU) št. 1035/2011 in (EU) 2016/1377 ter spremembi Uredbe (EU) št. 677/2011 (UL L št. 62, z dne 8. 3. 2017, str. 1), na zadnje spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2024/403 z dne 30. januarja 2024 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2017/373 v zvezi z opredelitvijo SIGMET in nekaterimi zahtevami glede posebnih pravil vizualnega letenja in dovoljenj kontrole zračnega prometa (UL L št. 2024/403, z dne 11. 4. 2024) (v besedilu: Izvedbena uredba 2017/373/EU)
17. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2020/469 z dne 14. februarja 2020 o spremembi Uredbe (EU) št. 923/2012, Uredbe (EU) št. 139/2014 in Uredbe (EU) 2017/373 v zvezi z zahtevami glede storitev upravljanja zračnega prometa/navigacijskih služb zračnega prometa, projektiranja struktur zračnega prostora, kakovosti podatkov in varnosti na vzletno-pristajalni stezi ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 73/2010 (UL L št. 104, z dne 3. 4. 2020, str. 1)
18. Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 923/2012 z dne 26. septembra 2012 o določitvi skupnih pravil zračnega prometa in operativnih določb v zvezi z navigacijskimi službami in postopki zračnega prometa ter spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 1035/2011 in uredb (ES)

- št. 1265/2007, (ES) št. 1794/2006, (ES) št. 730/2006, (ES) št. 1033/2006 in (EU) št. 255/2010 (UL L 281, z dne 13. 10. 2012, str. 1), na zadnje spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2021/666 z dne 22. aprila 2021 o spremembi Uredbe (EU) št. 923/2012 glede zahtev za letalstvo s posadko, ki izvaja operacije v zračnem prostoru U-space (UL L 139, z dne 23. 4. 2021, str. 187)
19. Uredba (EU) št. 376/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o poročanju, analizi in spremljanju dogodkov v civilnem letalstvu, spremembi Uredbe (EU) št. 996/2010 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive 2003/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta in uredb Komisije (ES) št. 1321/2007 in (ES) št. 1330/2007 (UL L št. 122, z dne 24. 4. 2014, str. 18) (v besedilu: Uredba 376/2014/EU), na zadnje spremenjena z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2020/2034 z dne 6. oktobra 2020 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 376/2014 Evropskega parlamenta in Sveta glede skupnega evropskega sistema za klasifikacijo tveganj (UL L št. 416, z dne 11. 12. 2020, str. 1) (Delegirana uredba 2020/2034/EU);
 20. Uredba (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o skupnih pravilih na področju civilnega letalstva in ustanovitvi Agencije Evropske unije za varnost v letalstvu ter spremembi uredb (ES) št. 2111/2005, (ES) št. 1008/2008, (EU) št. 996/2010, (EU) št. 376/2014 ter direktiv 2014/30/EU in 2014/53/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi uredb (ES) št. 552/2004 in (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (EGS) št. 3922/91 (UL L št. 212, z dne 22. 8. 2018, str. 1), na zadnje spremenjena z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2021/1087 z dne 7. aprila 2021 o spremembi Uredbe (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s posodobitvijo sklicevanj na določbe Čikaške konvencije (UL L št. 236, z dne 5. 7. 2021, str. 1) (v besedilu: Uredba 2018/1139/EU);
 21. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/116 z dne 1. februarja 2021 o vzpostavitvi prvega skupnega projekta za podporo izvajanju osrednjega načrta za upravljanje zračnega prometa v Evropi iz Uredbe (ES) št. 550/2004 Evropskega parlamenta in Sveta ter spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 409/2013 in razveljavitvi Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 716/2014 (UL L št. 36, z dne 2. 2. 2021, str. 10) (v besedilu: Izvedbena uredba 2021/116/EU);
 22. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2020/1627 z dne 3. novembra 2020 o izrednih ukrepih za tretje referenčno obdobje (2020 – 2014) načrta izvedbe in ureditve pristojbin na enotnem evropskem nebu zaradi pandemije COVID-19 (UL L št. 366, z dne 4. 11. 2020, str. 7) (v besedilu: Izvedbena uredba 2020/1627/EU);
 23. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/317 z dne 11. februarja 2019 o določitvi načrta izvedbe in ureditve pristojbin na enotnem evropskem nebu ter razveljavitvi izvedbenih uredb (EU) št. 390/2013 in (EU) št. 391/2013 (UL L št. 56, z dne 25. 2. 2019, str. 1) (v besedilu: Izvedbena uredba 2019/317/EU);
 24. Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja (UL L št. 128, z dne 9. 5. 2013, str. 1) (v besedilu: Izvedbena uredba 390/2013/EU);
 25. Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 391/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi skupne ureditve pristojbin za navigacijske službe zračnega prometa (UL L št. 128, z dne 9. 5. 2013, str. 31–58) (v besedilu: Izvedbena uredba 391/2013/EU);
 26. Uredba Komisije (EU) 2015/340 z dne 20. februarja 2015 o tehničnih zahtevah in upravnih postopkih za licence in certifikate kontrolorjev zračnega prometa v skladu z Uredbo (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta, o spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 923/2012 ter razveljavitvi Uredbe Komisije (EU) št. 805/2011 (UL L št. 63, z dne 6. 3. 2015, str. 1) (v besedilu: Uredba 2015/340/EU), na zadnje spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2023/893 z dne 21. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2015/340 o tehničnih zahtevah in upravnih postopkih za licence in certifikate kontrolorjev zračnega prometa (UL L št. 118, z dne 4. 5. 2023, str. 1) (v besedilu: Izvedbena uredba 2023/893/EU);
 27. Uredba (EU) št. 910/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja za elektronske transakcije na notranjem trgu in o razveljavitvi Direktive 1999/93/ES (UL L št. 257, z dne 28. 8. 2014, str. 73);
 28. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/203 z dne 27. oktobra 2022 o določitvi pravil za uporabo Uredbe (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za obvladovanje tveganj za informacijsko varnost, ki lahko vplivajo na varnost v letalstvu, za organizacije, zajete v uredbah Komisije (EU) št. 1321/2014, (EU) št. 965/2012, (EU) št. 1178/2011, (EU) 2015/340, izvedbenih uredbah Komisije (EU) 2017/373 in (EU) 2021/664, ter za pristojne organe, zajete v uredbah Komisije (EU) št. 748/2012, (EU) št. 1321/2014, (EU) št. 965/2012, (EU) št. 1178/2011, (EU) 2015/340 in (EU) št. 139/2014, izvedbenih uredbah Komisije (EU) 2017/373 in (EU) 2021/664, ter o spremembi uredb Komisije (EU) št. 1178/2011, (EU) št. 748/2012, (EU) št. 965/2012, (EU) št. 139/2014, (EU) št. 1321/2014, (EU) 2015/340 ter izvedbenih uredb Komisije (EU) 2017/373 in (EU) 2021/664 (UL L 31, z dne 2. 2. 2023, str. 1) (v besedilu: Izvedbena uredba 2023/203/EU),
 29. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/1769 z dne 12. septembra 2023 o določitvi tehničnih zahtev in upravnih postopkov za odobritev organizacij, ki projektirajo ali proizvajajo sisteme upravljanja zračnega prometa/navigacijskih služb zračnega prometa in njihove sestavne dele, ter o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2023/203 (UL L št. 228, z dne 15. 9. 2023, str. 19) (v besedilu: Izvedbena uredba 2023/1769/EU);
 30. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/1770 z dne 12. septembra 2023 o določitvi določb o opremljenosti zrakoplova, potrebni za uporabo zračnega prostora enotnega evropskega neba, in operativnih pravil v zvezi z uporabo zračnega prostora enotnega evropskega neba ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 29/2009 in izvedbenih uredb (EU) št. 1206/2011, (EU) št. 1207/2011 in (EU) št. 1079/2012 (UL L št. 228, z dne 15. 9. 2023, str. 39) (v besedilu: Izvedbena uredba 2023/1770/EU);
 31. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/1771 z dne 12. septembra 2023 o spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 glede sistemov upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa in njihovih sestavnih delov ter razveljavitvi uredb (ES) št. 1032/2006, (ES) št. 633/2007 in (ES) št. 262/2009 (UL L št. 228, z dne 15. 9. 2023, str. 49) (v besedilu: Izvedbena uredba 2023/1771/EU);

32. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/1772 z dne 12. septembra 2023 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 923/2012 glede operativnih pravil v zvezi z uporabo sistemov upravljanja zračnega prometa in navigacijskih služb zračnega prometa in njihovih sestavnih delov v zračnem prostoru enotnega evropskega neba ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1033/2006 (UL L št. 228, z dne 15. 9. 2023, str. 73) (v besedilu: Izvedbena uredba 2023/1772/EU);
33. Delegirana Uredba Komisije (EU) 2023/1768 z dne 14. julija 2023 o določitvi podrobnih pravil za certificiranje in izjave o sistemih upravljanja zračnega prometa/navigacijskih služb zračnega prometa in sestavnih delih upravljanja zračnega prometa/navigacijskih služb zračnega prometa (UL L št. 228, z dne 15. 9. 2023, str. 1) (v besedilu: Delegirana uredba 2023/1768/EU);
34. Direktiva (EU) 2022/2557 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o odpornosti kritičnih subjektov in razveljavitvi Direktive Sveta 2008/114/ES (UL L št. 333, z dne 27. 12. 2022, str. 164) (v besedilu: Direktiva 2022/2557/EU);
35. Direktiva (EU) 2022/2555 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o ukrepih za visoko skupno raven kibernetске varnosti v Uniji, spremembi Uredbe (EU) št. 910/2014 in Direktive (EU) 2018/1972 ter razveljavitvi Direktive (EU) 2016/1148 (direktiva NIS 2) (UL L št. 333, z dne 27. 12. 2022, str. 80) (v besedilu: Direktiva 2022/2555/EU);
36. Uredba o izvajanju izvedbene uredbe (EU) o skupnih zahtevah za izvajalce storitev upravljanja zračnega prometa/izvajanja navigacijskih služb in drugih funkcij omrežja za upravljanje zračnega prometa ter njihov nadzor (Uradni list RS, št. 6/22) (v besedilu: Uredba o izvajanju izvedbene uredbe 2017/373/EU);
37. Uredba o izvajanju izvedbene uredbe (EU) o določitvi načrta izvedbe in ureditve pristojbin na enotnem evropskem nebu (Uradni list RS, št. 3/20) (v besedilu: Uredba o izvajanju izvedbene uredbe 2019/317/EU);
38. Uredba o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih (Uradni list RS, št. 121/21) (v besedilu: Uredba o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih);
39. Uredba o spremembi in dopolnitvi Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih (Uradni list RS, št. 132/23) (v besedilu: Uredba o spremembi in dopolnitvi Uredbe o pristojbini za storitve navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih);
40. Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2021/891 z dne 2. junija 2021 o določitvi revidiranih vseevropskih ciljev uspešnosti za omrežje za upravljanje zračnega prometa za tretje referenčno obdobje (2020 – 2024) in razveljavitvi Izvedbenega sklepa (EU) 2019/903 (UL L št. 195, z dne 3. 6. 2021, str. 3) (v besedilu: Izvedbeni sklep 2021/891/EU);
41. Načrt izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo (Performance Plan Slovenia, Third Reference Period (2020 – 2024), 2021) (v besedilu: Načrt izvedbe (Performance Plan) 2020 – 2024 za Republiko Slovenijo);
42. Sklep Komisije (EU) 2022/777 z dne 13. aprila 2022 o skladnosti ciljev uspešnosti, vključenih v osnutek načrta izvedbe, ki ga je Slovenija predložila v skladu z Uredbo (ES) št. 549/2004 Evropskega parlamenta in Sveta, z vseevropskimi cilji uspešnosti za tretje referenčno obdobje (v besedilu: Sklep 2022/777/EU);
43. Sklep Ministrstva za infrastrukturo, št. 3722-15/2018/77-02011841 z dne 10. 5. 2022 o sprejemu Načrta izvedbe Slovenije za tretje referenčno obdobje (2020 – 2024) s cilji uspešnosti (v besedilu: Sklep ministra o sprejemu Načrta izvedbe Slovenije 2020 – 2024);
44. Poslovni načrt 2020 – 2025, št. 030-15/4-2022, verzija 1.0 z dne 11. 10. 2022 (v besedilu: Poslovni načrt 2020 – 2025);
45. Conditions of Application of the Route Charges System and Conditions of Payment, Eurocontrol;
46. Principles for establishing the cost-base for en route charges and the calculation of the unit rates, Eurocontrol;
47. Evropski osrednji načrt za upravljanje zračnega prometa (European ATM Master plan);
48. Načrt delovanja omrežja za upravljanje zračnega prometa (ATM Network Strategic Plan);
49. ESSIP/LSSIP: Lokalni načrt implementacije enotnega neba za leto 2022 (Local Single Sky Implementation – LSSIP 2023 – SLOVENIA);
50. Eurocontrol, Seven Year Forecast Update 2023 – 2029, STATFOR, 31 March 2023;
51. Navodilo za ocenjevanje tveganj za delovanje kritične infrastrukture Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 7/19) (v besedilu: Navodilo za ocenjevanje tveganj za delovanje kritične infrastrukture Republike Slovenije);
52. Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, junij 2022 in december 2023 (v besedilu: Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države ali Kodeks);
53. Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga, maj 2023 (v besedilu: Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga ali Priporočila);
54. Uredba o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev bistvenih storitev (Uradni list RS, št. 8/23) (v besedilu: Uredba o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev bistvenih storitev);
55. Pravilnik o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalca bistvenih storitev (Uradni list RS, št. 32/19 in 95/21 – ZInfV-A) (v besedilu: Pravilnik o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalca bistvenih storitev);
56. Zakon o tajnih podatkih (Uradni list RS, št. št. 50/06 – uradno prečiščeno besedilo, 9/10, 60/11, 8/20 in 18/23 – ZDU-10) (v besedilu: Zakon o tajnih podatkih);
57. Uredba o varovanju tajnih podatkov (Uradni list RS, št. 50/22) (v besedilu: Uredba o varovanju tajnih podatkov);

58. Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (UL L št. 119, z dne 4. 5. 2016, str. 1) (OJ L 119, 4. 5. 2016, p. 1), popravljena s Popravkom (UL L 119, z dne 4. 5. 2016) (v besedilu: Uredba št. 2016/679/EU);
59. Direktiva (EU) 2016/1148 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o ukrepih za visoko skupno raven varnosti omrežij in informacijskih sistemov v Uniji (UL L št. 194, z dne 19. 7. 2016, str. 1) (v besedilu: Direktiva 2016/1148/EU);
60. Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US, 102/15 in 7/18) (v besedilu: Zakon o dostopu do informacij javnega značaja);
61. Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15, 14/18, 121/21, 10/22, 74/22 – odl. US, 100/22 – ZNUZSZS, 28/23 in 88/23 – ZOPNN-F) (v besedilu: Zakon o javnem naročanju);
62. Uredba o zelenem javnem naročanju (Uradni list RS, št. 51/17, 64/19 in 121/21);
63. Uredba o odpadkih (Uradni list RS, št. 37/15, 69/15 in 129/20);
64. Zakon o zaščiti prijaviteljev (Uradni list RS, št. 16/23) (v besedilu: Zakon o zaščiti prijaviteljev);
65. Zakon o kolektivnih pogodbah (Uradni list RS, št. 43/06 in 45/08 – ZArbit);
66. Politika upravljanja KZPS, d. o. o.;
67. Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 21/10, 8/11 – ORZPPOGD4 in 23/14 – ZDIJZ-C) (v besedilu: Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti);
68. Uredba o določitvi najvišjih razmerij za osnovna plačila ter višine spremenljivih prejemkov direktorjev (Uradni list RS, št. 34/10 in 52/11) (v besedilu: Uredba o določitvi najvišjih razmerij za osnovna plačila ter višine spremenljivih prejemkov direktorjev);
69. Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo, 158/20, 3/22 – ZDeb in 16/23 – ZZPri) (v besedilu: Zakon o zaščiti prijaviteljev);
70. Politika raznolikosti in kompetenčni profil nadzornega sveta Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o.;
71. Večstranski sporazum o pristojbinah na zračnih poteh (Zakon o ratifikaciji Večstranskega sporazuma o pristojbinah na zračnih poteh, Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 11/95);
72. Uredba o informativnem seznamu naročnikov in obveznih informacijah v obvestilih za postopek naročila male vrednosti (Uradni list RS, št. 37/16) (v besedilu: Uredba o informativnem seznamu naročnikov in obveznih informacijah v obvestilih za postopek naročila male vrednosti);
73. Zakon o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja (Uradni list RS, št. 43/11, 60/11 – ZTP-D, 63/13, 90/14 – ZDU-II, 60/17 in 72/19) (v besedilu: Zakon o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja);
74. Uredba o obveznem organiziranju varovanja (Uradni list RS, št. 80/12);
75. Zakon o zasebnem varovanju (Uradni list RS, št. 17/11);
76. Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakovitosti;
77. Odredba o določitvi struktur zračnega prostora (Uradni list RS, št. 106/23);
78. Kolektivna pogodba za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa (Uradni list RS, št. 83/23);
79. Etični kodeks Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o. (v besedilu: Etični kodeks);
80. Performance Based Navigation Transition Plan – Slovenia;
81. Varnostna politika in kultura pravičnosti, KZPS, d. o. o.;
82. Safety Management Manual;
83. Uredba Komisije (EU) 2023/1803 z dne 13. avgusta 2023 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 237, 26. 9. 2023, str. 1–992) (v besedilu: Uredba 2023/1803/EU);
84. Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo, 40/23 – ZČmIS-1, 78/23 – ZORR, 84/23 – ZDOsk-1, 125/23 – odl. US in 133/23) (v besedilu: Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju nadaljevanju ali ZPIZ-2);
85. Uredba o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja (Uradni list RS, št. 140/06, 76/08, 63/17, 71/18, 104/21, 114/21, 87/22, 113/22 in 162/22) (v nadaljevanju: Uredba o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja);
86. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15, 68/16, 69/17, 79/18, 66/19, 172/21, 105/22 – ZZNŠPP in 12/24) (v besedilu: Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb).